REGELE CAROL AL II-LEA AL ROMÂNIEI

ÎNSEMNĂRI ZILNICE. 1937-1951

VOLUMUL III
15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940
(Caietele 11-11A)

Ediție îngrijită, note, glosar și indice de
NICOLAE RAUȘ

Studiu introductiv de
IOAN SCURTU

SCRIPTA
București, 1998

CAROL AL II-LEA: ULTIMELE LUNI DE DOMNIE

Sfârșitul anului 1939 ridica în fața regelui Carol al II-lea noi și delicate probleme. Războiul mondial, izbucnit la 1 septembrie, era în plină desfășurare, fără a se desemna un învingător. La 23 august 1939, Uniunea Sovietică și Germania încheiaseră un „pact de neagresiune" (pactul Molotov-Ribbentrop) care, în anexa secretă, prevedea „interesul" Moscovei pentru Basarabia. Primul-ministru Armand Călinescu fusese ucis de legionari în ziua de 21 septembrie 1939, iar regele a fost lipsit de cel mai devotat și mai energic susținător al său. Partidele politice – dizolvate, formal, la 30 martie 1938 – continuau să existe, iar activitatea lui Iuliu Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc, îi trezea mari îngrijorări suveranului. Asasinarea a circa 200 de legionari după uciderea lui Călinescu putea crea iluzia că Mișcarea Legionară fusese decapitată, dar succesele Germaniei pe front puteau oricând să-i potențeze forțele.

La o privire superficială – întreținută de presă și prin radio –, Carol al II-lea era un monarh fericit, adorat de poporul său. Alegerile parlamentare din iunie 1939 au dat câștig de cauză Frontului Renașterii Naționale, singura organizație care a depus candidați. Deputații și senatorii s-au prezentat în uniforma Frontului Renașterii Naționale și au depus jurământ față de Carol al II-lea. Festivitățile organizate cu prilejul aniversării primului rege al României, Carol I, de la nașterea căruia s-au împlinit 100 de ani în aprilie 1939, cele prilejuite de Ziua Națională (10 Mai), mai ales de „Săptămâna Restaurației" (1-6 iunie), poeziile și odele ce i s-au închinat, dar și cadourile substanțiale ce i s-au adus i-au bucurat inima și sufletul.

„Duduia" (Elena Lupescu) era alături de el, încurajându-l și stimulându-l, deși, uneori, avea probleme de sănătate. Carol al II-lea iubea fastul, uniformele, defilările, îi plăcea să fie aclamat. Dar, dincolo de fațadă, se afla o realitate nu tocmai încurajatoare. Valer Pop scria: **„În aparență, România era organizată ca un stat totalitar, cu o Constituție autoritară, cu un partid unic, cu regele șef de partid, cu toată lumea îmbrăcată în uniformă, cu salutul roman etc. Toate acestea erau o simplă spoială, pentru că nu puteau ascunde realitatea pentru observatorul perspicace: România făcea antisemitism de circumstanță, regim totalitar cu masoni și democrați cunoscuți și încerca o apropiere de Germania cu anglo-francofili ș.a.m.d. Regele era înconjurat de oameni de aceleași credințe, iar situația Elenei Lupescu era mai tare ca oricând".**

Anul Nou 1940 era privit cu îngrijorare de opinia publică din România. Pentru a da un „semnal" că guvernul său era hotărât să apere granițele țării, regele a decis să-și petreacă sărbătorile de iarnă în mijlocul trupelor, începând de la granița de Vest, din Oradea, apoi în Dobrogea, la Constanța, și în Est, la Chișinău. Aici, în „capitala Basarabiei", Carol al II-lea a ținut un patetic discurs, în care a afirmat **„drepturile noastre istorice asupra acestui ținut moldovenesc"**, *după care a asistat la o paradă militară.* **„În timpul parăzii** – scrie Carol –, **mi-a fost frig, mai ales la picioare, și aceasta m-a făcut să mă duc pe jos până la Cercul Militar. Entuziasmul publicului a fost stârnit cu acest prilej. Am impresia că a fost o foarte bună inspirație".** *O mărturisire foarte sinceră: deci, a mers pe jos deoarece îi era frig la picioare, iar mulțimea a înțeles că regele României „s-a coborât" în mijlocul poporului și era hotărât să-l apere de o eventuală agresiune din partea Uniunii Sovietice.*

Marile probleme ale statului sunt amestecate, în **Însemnările zilnice** *ale lui Carol, cu cele personale. Un loc important ocupă Elena Lupescu, regele notând orice schimbare privind starea ei de sănătate:* **„Duduii nu i-i bine, și doctorul i-a recomandat să schimbe aerul"** *(27 ianuarie), drept care s-au dus împreună la Sinaia;* **„Duduia e tare răcită"** *(28 ianuarie);* **„Duduia n-a putut dormi, săraca de ea"** *(29*

ianuarie). Împlinindu-se 15 ani de când a cunoscut-o pe Elena Lupescu, regele a făcut pregătiri speciale, deoarece **„Ea este pentru mine chiar esența vieții mele. Ea este talismanul cel mai divin și, în clipele de greutăți, este refugiul meu suprem. Această dragoste e așa încât nici nu pot concepe viața fără ea. Dumnezeu să-i dăruiască sănătate, să redevie zdravănă și plină de viață, așa cum a fost când întâi ne-am cunoscut. Și atunci toate suferințele vor aluneca peste noi ca și când n-ar fi. Așa să ne dăruiască Domnul!"** (14 februarie).

Regele menționa modul în care-și petrecea timpul; aflăm că juca destul de des pocher (unde, în mod evident, suveranul câștiga de fiecare dată, rotunjindu-și veniturile), viziona filme în studioul amenajat la Palat, clasa timbre, urmărea derbiul de la Hipodromul Băneasa. O mare pasiune erau partidele de vânătoare: la Chișineu – Criș, unde **„fazanii au zburat frumos și era o plăcere să poți să-i dobori când treceau la înălțimi mari deasupra copacilor"**; *recolta a fost serioasă –* **„vreo 1 300 de fazani vânați"**; *în pădurea Somoș – vânătoare de lupi și fazani; la Gherghița – unde au fost împușcați* **„aproape 500 de fazani și 200 de iepuri"**; *la Drăgănești–* **„aproape 400 de fazani și 200 de iepuri"**; *la Mănăstirea –* **„4 gâște, 2 rațe, 8 cormorani, 1 lișiță și 7 ciori. Tabloul total a fost: 11 gâște, 12 rațe, vreo 58 de bâtlani și 40 diverse"**.

Camarila regală era atotputernică, iar suveranul nu ezită să noteze cum își răsplătea prietenii apropiați. În iunie 1940, „Săptămâna Restaurației" a fost sărbătorită cu mai puțin fast, datorită situației internaționale. Cu acest prilej, a conferit, la 6 iunie, mai multe decorații, o mențiune specială făcând pentru Duduia și pentru Ernest Urdăreanu: **„Am convingerea că, din toate decorațiile ce le dau, acestea sunt cele mai meritate. Ei, pentru nesfârșitul devotament, credință și dragoste ce mi-a arătat-o în tot acest timp, fiind stâlpul moral de care am putut să mă reazăm în toate aceste clipe. El [lui], pentru incontestabila muncă depusă în serviciul meu și al țării"**. *A doua zi, 7 iunie, Carol a deschis „Luna Bucureștilor", a inaugurat ecluza între lacurile „Herăstrău" și „Floreasca", au fost vizitate*

pavilioanele special construite, fiind plăcut impresionat mai ales de cel consacrat „Străjii Țării". Regele a notat și darurile primite: **„1) Din partea Guvernului, un foarte frumos cap de Christ, de Greco; 2) Banca Națională, o plachetă de aur masiv (12 Klg) și o casetă cu noile monede de aur comemorative; 3) Societatea «Mica», minereuri de aur; 4) Primăria București, o foarte frumoasă cupă de argint; 5) Dombrowski, un portret al nevestei țarului Nicolae; 6) Societatea «Petroșani», o cutie de aur din noile exploatări din regiunea Baia Mare. O serie, deci, nesfârșită de obiecte de aur de foarte mare valoare"**. *Cadourile au urmat și la 8 iunie, când regele a primit „din partea Oștirei" un buzdugan de aur, o cutie de aur de la V.V. Tilea, un album omagial din partea servitorilor.*

Paralel cu aceste notații, regele se referea și la spectrul politic. Cu prilejul Anului Nou 1940, lansase un apel către toți românii **„să se strângă în jurul Tronului"**. *În acest spirit a trecut la reorganizarea Frontului Renașterii Naționale, care constituia – în concepția lui – cadrul de reunire a tuturor forțelor politice. Carol era foarte atent la activitatea liderilor politici din opoziție. Partidul Național-Liberal nu-i crea mari probleme, mai ales că, în aprilie 1938, gruparea lui Gh. Tătărescu – care sprijinea regimul – fusese declarată exclusă din partid. Constantin (Dinu) I.C. Brătianu era pasionat vânător și îl însoțea, adesea, pe rege la partidele de vânătoare. Mai complicate erau relațiile cu Partidul Național-Țărănesc. Dr. N. Lupu, vicepreședinte al acestui partid, participa la festivități oficiale, dar critica politica regimului, mai ales Frontul Renașterii Naționale. Un alt vicepreședinte al acestui partid, Ion Mihalache, s-a lăsat ademenit, acceptând funcția de consilier regal, în aprilie 1940, din care a demisionat peste două luni. Dar pricipalul lider al Partidului Național-Țărănesc, Iuliu Maniu, îi crea mari dificultăți prin opoziția sa intransigentă. Regele era ținut la curent cu orice acțiune politică a lui Maniu, pe care-l ura și dorea să-l distrugă, dar nu găsea modalitatea concretă de acțiune, temându-se de reacția „ardelenilor".*

O dată cu anul 1940, Carol al II-lea a început manevrele pentru

atragerea legionarilor de partea regimului, însărcinându-l pe Mihail Ghelmegeanu, ministrul de Interne, să trateze cu ei. Chiar la începutul acestor negocieri, a murit Nae Ionescu. Moartea acestuia – fost „carlist", care a devenit, după 8 iunie 1930, unul dintre principalii sfetnici ai regelui, dar care s-a revoltat împotriva aducerii lui I.G. Duca la putere, în noiembrie 1933, urmată de dizolvarea Gărzii de Fier, drept care l-a părăsit pe Carol al II-lea și a trecut de partea legionarilor – a trezit multe suspiciuni, acreditându-se chiar ideea că ar fi fost otrăvit din ordinul regelui. Iată ce nota, la 15 martie 1940, Carol al II-lea: **„Fapt important, azi-de-dimineață a murit Nae Ionescu. Ca om, îmi pare rău, căci, cu toate defectele lui, a fost o personalitate interesantă, și, în zilele când ținea la mine, mi-a fost de un mare folos. Însă, pe zi ce trecea, s-a stricat, și defectele caracterului său au ieșit tot mai mult la iveală. Logician strâns, dar de o logică care îl ducea la ilogică, în loc de a fi un spirit constructiv, devenise unul disecător, destructiv. Avea în firea lui ceva machiavelic. Devenise foarte interesat, în ultimii ani, de când se legase de Garda de Fier, cu gândul tăcut de a fi singurul ei conducător, devenise din ce în ce mai rău și mai dușmănos. Moartea lui aduce azi un mare serviciu țării, căci era una din marile piedici la ralierea legionarilor. Moartea lui a fost subită, inima nu l-a mai ținut. Suferea de multă vreme, având o leziune la cord, încât pentru acei cari erau în curent cu starea lui n-a fost nici o surpriză. Fie-i țărâna ușoară!"**.

Negocierile cu legionarii s-au dovedit a fi fructuoase. La 18 aprilie, regele a primit o delegație de legionari, din care făceau parte Vasile Noveanu, Ilie Gârneață și Radu Mironovici: **„Au fost foarte emoționați, dar foarte cumsecade, fără nici o nuanță de învingători"**. *Carol conchidea:* **„Impresia mea este că sunt sinceri și că, cu foarte puțină muncă și bunăvoință, vor fi utili pentru viitor, aplicând deviza lor: «Dumnezeu, Națiune, Rege»"**. *Dar suveranul se înșela: legionarii nu erau dispuși să renunțe la obiectivul lor, acela de a accede singuri la putere, pe fondul răsturnărilor ce aveau loc pe plan european.*

Ofensiva Germaniei pe frontul de Vest, declanșată la 10 mai 1940, a fost înregistrată cu îngrijorare de Carol al II-lea. De comun acord cu Gh. Tătărescu, a stabilit că ***„Gafencu trebuie să plece"*** *din fruntea Ministerului de Externe, acest post fiind încredințat lui Ion Gigurtu, în ziua de 1 iunie. În locul lui Gigurtu, la conducerea Ministerului Lucrărilor Publice și Comunicațiilor a fost numit Ion Macovei, după „ideea" Duduiei, care, deci, se implica direct în „facea și desfacerea" guvernului României.*

În timp ce, pe frontul de Vest, continuau luptele, regele Carol al II-lea acționa în direcția instaurării unui regim totalitar. Pe această linie se înscrie înființarea Partidului Națiunii (discuția pe această temă a avut-o cu Ernest Urdăreanu, la 14 iunie); de comun acord cu Duduia, regele a stabilit ca Urdăreanu să fie șeful Marelui Stat-Major al noului partid. Același Urdăreanu – cel mai apropiat „colaborator" al Elenei Lupescu – a fost numit ministru, la 21 iunie, depunând jurământul a doua zi: **„Cred că azi nu se mai poate plânge că nu i-am acordat toată încrederea, adică toate ce mi le-a cerut ca să poată lucra nestingherit, cum zice el"**.

Deși, prin măsurile adoptate, Carol al II-lea urmărea să se adapteze la „noua ordine" europeană, dominată de totalitarism, frapează lipsa unei viziuni clare privind problemele esențiale ale statului român. La 24 iunie, el nota o discuție avută cu Christu, ministrul Comerțului Exterior, cu care a convenit că **„trebuie căutată"** *o legătură comercială cu Uniunea Sovietică,* **„de la care am nădejdea că s-ar putea găsi materii prime"**. *Aceste însemnări erau făcute cu două zile înainte de nota ultimativă prin care guvernul de la Moscova cerea ca România să-i cedeze imediat Basarabia și nordul Bucovinei. Deși situația țării era dramatică, regele continua să plutească deasupra evenimentelor. La 21 iunie, își exprima convingerea că înființarea Partidului Națiunii este* **„un moment istoric și care însemnează o nouă pagină în istoria României"**. *La 22 iunie, ținea* **„o frumoasă cuvântare"** *la Radio. În ziua de 23 iunie, saluta o* **„manifestație spotanee"**, care **„s-a transformat într-o manifestație foarte caldă, cu aplauze și urale nesfârșite"**; *după-masă, împreună cu „Duduia și*

Mihăiță", s-a dus la Urdăreanu acasă, unde **„s-a jucat pocher"**. *La 24 iunie, a adoptat imnul Partidului Națiunii, seara a văzut* **„un film slăbuț"**, *Duduia* **„a venit târziu, nesimțindu-se bine"**. *A doua zi, a primit guvernul, care* **„a venit să mă salute pentru noua așezare politică"**; *apoi, discuție cu Tătărescu, șeful guvernului, care* **„Îl laudă pe Ilasievici, zice că moralul trupelor este admirabil, dar că nu avem putința de a rezista unui atac rusesc cu forțele ce le avem"**. *Și atunci, cititorul se poate întreba în ce consta acest* **„moral admirabil"**? *Seara, film* **„destul de slab"**. *În ziua de 26 iunie, Tătărescu îi spune că a fost* **„o panică la Marele Stat-Major, care se așteaptă cât mai curând la un atac din partea Sovietelor"**. *Regele nu se arată preocupat de această situație, ci își încheie notele astfel:* **„Seara, Duduia la Ghelmegeanu, așa încât am rămas cu Mihăiță, care și-a pregătit micul lui discurs pentru mâne, ziua cea mare a bacalaureatului"**. *Peste câteva ore, regele era trezit din somn de Urdăreanu, care-i aducea la cunoștință că s-a trimis o notă ultimativă de la Moscova. Totuși, dimineața, Carol al II-lea, de la ora 8, a asistat la examenul de bacalaureat al lui „Mihăiță", notând:* **„am constatat că copiii au răspuns foarte frumos. Ședința este solemnă, toți băieții în frac"**. *Abia după aceea a discutat cu Tătărescu problema notei ultimative sovietice, a chemat pe miniștrii Axei, care l-au sfătuit să accepte cererea guvernului sovietic, a convocat ședința Consiliului de Coroană pentru ora 12. Aici punctele de vedere au fost contradictorii, înregistrându-se 10 voturi contra acceptării ultimatumului, 10 pentru acceptare și 4 pentru discuții. Apoi, la ora 14, regele a ținut să fie din nou prezent la susținerea bacalaureatului de către fiul său, evenimentul având o valoare națională; a oferit băieților* **„câte o tabacheră și lui Mihăiță Ordinul «Pentru Merit» și alte decorații profesorilor și lui Andrei** [ministrul Educației Naționale], **care a prezidat Comisiunea. A avut, pe urmă, loc, masa pentru noii promovați și profesorii lor [...]. La șampanie am ținut un mic logos, care cred că a fost foarte frumos. Am vorbit, adânc emoționat fiind, atât de bacalaureatul lui Mihăiță cât și de oribilele evenimente ale zilei. Mihăiță, cu glas destul de tare, a citit cuvântarea pregătită azi-seară"**.

A urmat al doilea Consiliu de Coroană, la care numai 6 din cei 26 de participanți au fost pentru rezistență: **„am ieșit din el [Consiliu] amărât și dezgustat. Toți acei cari făceau pe eroii la prânz s-au dezumflat"**. *Însemnările se încheie cu cuvintele:* **„E o zi a rușinii naționale. Restul nopții, cu Duduia, am plâns amarnic. Și ea vede dezastrul ce ne așteaptă"**. *Carol notează modul haotic în care s-a produs evacuarea Basarabiei și nordului Bucovinei referindu-se, în mai multe rânduri, la minoritățile naționale,* **„mai ales evrei, cari atacă și insultă pe ai noștri"**.

Prăbușirea granițelor României prin cedarea Basarabiei și nordului Bucovinei a generat o reacție de ostilitate din partea liderilor politici aflați în opoziție, dar și a unor militari. Regele notează, fugitiv, în ziua de 1 iulie, că **„generalul Antonescu, care a cerut cu insistență să mă vază"**, *a apreciat că țara se află în* **„pragul dezastrului, că Armata este complect demoralizată și dezorganizată și că trebuie rapid făcut ceva spre a pune lucrurile în mână. Cam în alte cuvinte, dorește să facă un guvern cu el și cu bătrânii"**. *El nu mai notează că a dispus ca generalului să i se stabilească domiciliu forțat la Mănăstirea Bistrița (jud. Vâlcea).*

În ziua de 28 iunie 1940, regele l-a numit pe Horia Sima subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale, act ce marca participarea Mișcării Legionare la activitatea guvernamentală. Astfel, de la politica represivă din 1938 - 1939, căreia i-a căzut victimă însuși Corneliu Zelea Codreanu, se trecea la colaborarea cu legionarii. Era vorba de o manevră, prin care regele spera să câștige încrederea lui Hitler. Dar führerul nu era dispus să discute cu suveranul României. În ziua de 1 iulie, Carol a făcut eforturi de a vorbi cu führerul la telefon, dar acesta „s-a eschivat". Atunci, Carol l-a chemat pe Fabricius pentru a-i transmite lui Hitler că a renunțat la garanțiile date României de Anglia și Franța, că dorește o **„colaborare mai intimă cu Germania"**, *că Rusia intenționa* **„să se apropie de izvoarele petrolifere"**, *drept care cere un ajutor de la führer* **„să ne apere în aceste momente grele"** *și solicită ca o misiune militară germană să vină în România. Deși aceste oferte erau considerate de Carol ca*

expresia unei maxime cedări, reacția lui Fabricius nu a fost binevoitoare: **„Imbecilul n-a reacționat cu nimica și s-a mulțumit a răspunde, pur și simplu, că va transmite cui «îi este destinat» de drept acest mesagiu"**. *Răspunsul a venit la 4 iulie, când Hitler a cerut începerea de „conversații" cu Bulgaria și Ungaria, atrăgând atenția că* **„Germania nu poate uita"** *că aceste state au fost* **„aliații ei în trecut"**.

Cercul a început să se strângă în jurul regelui Carol al II-lea: Hitler a devenit tot mai amenințător, Ungaria și Bulgaria cereau „satisfacții teritoriale", legionarii începeau să ia atitudine împotriva sa, iar bătrânii politicieni – **„fosilele, în cap cu Dinu Brătianu și Maniu"** *– acuzau că* **„regimul e de vină"** *pentru situația în care ajunsese țara.*

Chiar și în aceste condiții, regele continua să fie preocupat de probleme personale, pe care ținea să le consemneze pentru istorie: **„Mihăiță, s-a dus, din nou, cu prietenii la Scroviștea, încât am putut petrece toată ziua liniștit cu Duduia, ceea ce mi-a făcut o nespusă plăcere, cu toate că nu se simte bine. [Are] dureri de cap și acea stare generală proastă de care nu poate scăpa. Seara, un film american, pasabil"** *(14 iulie).* **„De dimineață, m-am sculat devreme, neputând dormi, căci noaptea a fost proastă, [cățelușa] Pussy fiind bolnavă și ne-a ținut deștepți până la 3 dimineața, când a venit dr. Panu"** *(15 iulie).* **„După-masă, m-am dus la Scroviștea să iau nițel aer și după țapi. Am împușcat doi, din care unul bunișor. În pădure, o țânțărime ce n-am mai văzut. Seara, cinema. Un destul de bun film englez"** *(20 iulie).* **„E cald astăzi și Duduia nu s-a simțit bine. După-masă, a rămas trântită, iar spre seară am avut buna inspirație să ne așezăm pe terasa de sus. Aci a fost aer și era plăcut. Seara, ca de obicei, cinema. Un film german bun"** *(21 iulie).*

Notele continuă în același mod, cu alternări între viața publică și cea personală. Astfel, la 3 august, Carol scrie despre discuția cu primul-ministru, Gigurtu, și cu ministrul de Externe, Manoilescu, în urma căreia – pe baza cererii lui Hitler – au început demersuri în vederea unor negocieri cu Ungaria și Bulgaria. A doua zi, 4 august, Majestatea Sa era din nou la vânătoare de țapi, obținând un **„foarte**

frumos rezultat". *La 8 august, Carol semna decretul privind ridicarea drepturilor politice pentru evrei, apoi* **„am fost la Periș, după țapi"**, iar seara **„Un film german asupra Afacerei Dreyfus, cam prea exagerat"**. *Sâmbătă, 10 august, notează că tratativele cu Bulgaria* **„urmează pe un ton amabil, afară de o rezistență absolută în chestiunea Silistra – Balcic"**, *dar și faptul că a plecat în week-end la Sinaia, Mihăiță vizitează centrele străjerești, iar pe Duduia* **„a apucat-o o groaznică durere de măsea"**.

La 15 august, s-a deschis conferința româno-maghiară de la Turnu-Severin, unde delegația română trebuia să susțină schimbul de populație; în aceeași zi, regele a mers la vânătoare de rațe, împreună cu Mihăiță și cu Duduia. Sâmbătă, 17 august, a fost informat de Gigurtu, Manoilescu și Valer Pop despre tratativele de la Turnu-Severin, unde ungurii au cerut **„3/4 din Transilvania"**, *Carol fiind mirat că* **„obrăznicia ungurească să poată merge până acolo"**. *După-masă, la vânătoare de țapi, la Periș, iar seara,* **„Duduia fiind plecată, am lucrat la mărci"**. *Joi, 22 august, discuții cu Gigurtu și Urdăreanu,* **„schimbarea șefului Marelui Stat-Major; trece [Gheorghe] Mihail în locul lui Țenescu**. *O decizie atât de importantă, în acel context, când se punea stringent problema apărării granițelor, este estompată de rândurile care urmează:* **„După-masă, am fost la țapi, de unde m-am întors fără rezultat sau, mai bine-zis, cu unul rușinos; am tras o capră în loc de țap. Seara, un splendid film american"**.

Marți, 27 august, Carol notează: **„lovitură de teatru: Manoilescu și un alt delegat sunt chemați, joi, la Viena, unde vor avea discuții cu Ribbentrop și Ciano". În ziua de 29 august, când Manoilescu și Valer Pop se aflau la Viena, unde avea să se decidă soarta graniței de Vest a României, regele participa la o „masă străjerească". „[Aici], voie bună și foarte interesantă discuție a[supra] Frontului Studențesc, care trebuie înglobat în «Străjerie». Pe urmă, am distribuit unele decorații lui Sidorovici, «Ofițer pentru Merit», celor două doamne «Cavaler», iar celorlalți lucruri mai mărunte"**. *După-masă,* **„s-a produs drama"**; *la Viena, Ribbentrop și Ciano au*

cerut ca România să accepte arbitrajul (dictatul) Germaniei și Italiei.

Au urmat două Consilii de Coroană – unul pentru acceptarea arbitrajului Axei, și celălalt pentru primirea deciziei luate –, prilej cu care regele a trebuit să asculte cuvinte extrem de dure la adresa politicii sale, mai ales din partea lui Maniu, **„care se răstește ca la o întrunire publică"**. *Totuși, a doua zi după acceptarea cedării nord-estului Transilvaniei, regele lucrează la „mărci", ascultă „muzică", împreună cu Mihăiță și Duduia. Luni, 2 septembrie:* **„E ziua iubitei mele"**, *pe care* **„O deștept cu flori și cu un dar de farfurii de argint"**. *În aceeași zi, află despre* **„valul de nemulțumiri"** *împotriva sa, iar Valer Pop îi sugerează să apeleze la generalul Antonescu:* **„Am rămas uimit de această propunere. Voi putea, oare, și avea încredere în el?"**. *Seara,* **„am sărbătorit pe Duduia, pe cât se poate în aceste zile"**.

Situația din țară a devenit dramatică, legionarii au început să atace forțele de ordine, la 4 septembrie generalul Antonescu este însărcinat cu formarea unui nou guvern, dar acesta cere, și obține, depline puteri pentru conducerea statului. Carol este nevoit să accepte, semnând, la 5 septembrie, decretul prin care el însuși devine un figurant pe scena politică. Dar Antonescu îi impune, în seara aceleiași zile, să abdice; regele se consultă cu mai mulți oameni politici și generali, după care a trebuit să cedeze definitiv. La sugestia lui Urdăreanu, a găsit o formulă prin care să nu folosească cuvântul **„abdic"**. *În consecință, a semnat un apel către români, al cărui înțeles era astfel precizat în Însemnările sale:* **„trec puterea lui Mihăiță, cerând țării să-i dea sprijinul spre a trece acest hop. N-am făcut decât o delegație, fără a abdica în mod formal"**.

La 6 septembrie, Mihai I a depus jurământul în calitate de rege al României, dar Carol al II-lea aprecia că **„acest jurământ n-are nici formă de legalitate. Este din bunăvoință antonesciană; îi lipsește «Grația lui Dumnezeu și Voința Națională»"**. *Aparent, Carol avea dreptate, deoarece, conform Constituției, regele, la urcarea pe tron, trebuia să depună jurământul în fața Parlamentului. Dar, în acel moment, România nu mai avea nici Constituție, nici Parlament.*

Vestea detronării lui Carol s-a răspândit rapid, iar elogiile

deșănțate s-au transformat numaidecât în critici de o rară virulență. Ziarul „Universul" scria, la 6 septembrie 1940: **„A abdicat acela care a fost Carol II. Acela de care generațiile viitoare își vor aduce aminte ca de cea mai mare pacoste văzută vreodată pe capul României. S-a sfârșit azi, 6 septembrie 1940, o parte din calvarul pe care de 10 ani îl îndură neamul acesta cu resemnare și bărbăție demnă de o cauză mai bună că o cât de mică cumințenie se va ivi în capul degeneratului. Zece ani împliniți ne-am otrăvit viața și ne-am muiat condeiul în fiere, căutând și potrivind cuvintele cu care să se poată înțelege măcar în parte prăpastia spre care ne îndrepta o guvernare inspirată și dirijată de un epileptic amoral"**.

În dimineața zilei de 7 septembrie 1940, Carol al II-lea părăsea Capitala și apoi România, cu convingerea că va reveni pe tron atunci când situația se va normaliza. **„Am părăsit țara mea, pentru care am muncit cu drag și fără odihnă, gonit numai de lașitatea, trădarea și nerecunoștința elementelor politice, dar și însoțit de gloanțele tineretului, pentru cari tocmai voiam să clădesc o țară frumoasă și fericită"**. *O constatare amară, după zece ani de domnie, timp în care și-a legat numele de unele realizări importante din istoria românilor – în primul rând, dezvoltarea culturii și a economiei –, dar și de distrugerea regimului democratic, pluripartidist și, mai ales, de prăbușirea granițelor României.*

Prof. univ. dr. IOAN SCURTU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cota de interes pentru **Însemnările zilnice** ale regelui Carol al II-lea crește o dată cu acest al treilea volum, pe măsura încărcăturii incendiare a evenimentelor istorisite. Este perioada terifiantului an 1940, a totalei izolări internaționale a unei Românii abandonate de aliații occidentali și descumpănite în fața vremurilor, a slăbirii statalității prin regimul carlist de autoritate personală, a erodării unor forțe de primplan ale clasei politice, care, în anume momente, aveau să joace cu inexplicabilă și stranie detașare. Într-un răstimp de numai două luni de la mijlocul anului 1940, o țară care formase până atunci un bloc compact și armonios pierdea, cu neînchipuita serenitate a Puterii, mai bine de o treime din teritoriul său, în toate cele patru puncte cardinale, cedând la fiece suflare de vânt.

Însemnările zilnice recompun cu autoritatea celui mai avizat și mai implicat cunoscător al situației – regele țării – marea dramă națională a românilor, într-un inedit și incitant înveliș anecdotic. Ni se perindă în fața ochilor, într-o notație mereu mai febrilă, oameni și evenimente a căror identitate și aură beneficiaseră până acum de o cu totul altă reprezentare. Se demitizează și se desacralizează, aici, cu proba incontestabilă a faptei, realitatea se dezvăluie și vine la suprafață neprefăcută. Este șansa istoriografiei noastre să beneficieze de un tezaur documentar de talia **Însemnărilor**, care, am putea spune, ține cât un întreg tratat asupra perioadei. Un tezaur care, pentru noi, este al **„cunoașterii amare"**.

Am inclus în volumul de față **Caietul 11** al **Însemnărilor** (15 decembrie 1939 – 9 aprilie 1940) și, în continuare, **Caietul 11 A**, până la momentul **7 septembrie 1940**, când Carol al II-lea este nevoit să se

exileze. Se încheie astfel suita mărturisirilor acestuia ca rege al României, pentru a lăsa loc notațiilor din exil. Am urmărit să reproducem riguros textul original, până la mărunte aspecte de ordin fonetic, acolo unde acestea poartă o anume distincție informativă, inclusiv frecventele oscilații de factură lexicală, care spun și ele mult. În **Note**, am inclus un amplu material documentar vizând gesturile și evoluțiile care au condus la cesiunile teritoriale. Cititorul se va putea edifica până la capăt asupra gradului de responsabilitate al factorilor politico-statali ai vremii pentru aceste cesiuni, pentru angrenarea țării în evoluțiile știute.

Adresăm și pe această cale mulțumirile noastre Arhivei Naționale a României pentru solicitudinea și promptitudinea cu care a întâmpinat demersul nostru, cercetătorului **Marian Ștefan**, redactor de o viață al „Magazinului istoric", pentru consilierile sale pertinente în materie editorială, cercetătorului **Gheorghe Neacșu**, șeful Arhivei Istorice a Bibliotecii Academiei, pentru suportul documentar pus la dispoziție sistematic, în vederea redactării Notelor volumului. Ca de fiecare dată, aducem deosebite mulțumiri doamnei **Lidia Rauș**, care, prin nivelul și dimensiunea travaliului său, este, practic, un veritabil coeditor al volumului.

N. R.

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Caietul 11

15 decembrie 1939 – 9 aprilie 1940

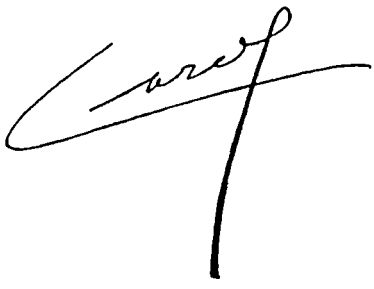

Vineri 15 Decembrie. (urmare)

Concluzia la care a ajuns el este că singura nouă soluție de apărare este care nu a venit este să ne rugăm de aliații noi: dușmanii, căci aici se mai găsește ultima posibilitate de ajutor. Discursul acesta bine făcut cu foarte mare băgare de seamă ca să nu fie aparentă ura contra Germano-Rușilor, dar totuși făcută cu mai mult sau puțin,

acestă convorbire mă face să mă gândesc serios la toate cele ce le am vegetat de la începutul conflictului, la această obsesie a mea că nu vom putea rămâne neutri până la sfârșit, că circumstanțele ne vor atrena în viitoare — Atunci am fost considerat de criminal, ca unul care voia să-și vândă țara pentru ambiția lui personală și cât și mai multe injurii de acest soiu, iar astăzi mulți să se vadă la suprafață că toți eu, Goga, am avut dreptate. Și cine este cel

Prima filă din Caietul 11 al **Însemnărilor zilnice**

Vineri, 15 decembrie [urmare]

fila 1

Concluzia la care a ajuns el [Argetoianu][1] este că singura noastră soluție de apărare care ne-a rămas este să ne răzămăm de aliații occidentali, căci aci se mai găsește ultima probabilitate de ajutor. Lucrul acesta trebuie, însă, făcut cu foarte mare băgare de seamă, ca să nu fie aparent în ochii germano-rușilor[2]. Dar trebuie făcut cu orice preț.

Aceste conversații mă fac să mă gândesc serios la toate cele ce le-am crezut de la începutul conflictului, la această obsesie a mea că nu vom putea rămâne neutri până la sfârșit, că circumstanțele independente de voința noastră ne vor antrena în vâltoare. Atuncea am fost considerat de criminal, ca unul care vrea să-și sacrifice țara pentru ambițiile lui personale și câte și mai câte injurii de acest soi, iar astăzi începe să se ridice la suprafață că tot eu, bestia, am avut dreptate. Și cine este ace//la care vorbește ca mine? „Germano- *fila 2*
filul Argetoianu".

Azi, poate, tocmai eu sunt mult mai puțin entuziast pentru această acțiune, căci văd alte primejdii pentru viitor, altele cu mult mai grave decât cele întrevăzute la început. Văd și în starea morală a țării o primejdie de lipsă de rezistență, o stare în care cel mai mic eșec va putea declanșa un iureș nemaipomenit. Numai critică. Nici un nerv de rezistență, nici o bunăvoință de a recunoaște un efort, un rezultat.

Azi, a avut loc, lângă Montevideo, o luptă navală între crucișătorul german „Admiral Graf von Spee" și crucișătoarele engleze „Essex"[3], „Ajax" și „Achilles". „Essex" a fost grav

avariat, tot așa și „Graf Spee", care a fost silit să se refugieze în portul uruguayan pentru reaprovizionare și debarcarea morților și răniților[4].

Seara, cinema: „Eu nu sunt criminalul", bunișor film american.//

fila 3

Sâmbătă, 16 decembrie

Dimineața, inaugurarea Institutului de Istorie Universală al lui Iorga[5]. Discursuri, Iorga[6] și [Petre] Andrei[7], cărora am răspuns eu, arătând importanța istoriei în împrejurările de azi. Institutul e mic, dar poate că va da rezultate frumoase. O sală de conferințe și biblioteca, pentru care s-a rezervat foarte mult loc. Alăturea, într-o altă aripă a casei, este ceea ce Iorga numește Muzeul, de fapt locuința sa, în care a adunat anumite tablouri și obiecte de o valoare foarte variată. Această parte este o mică escrocherie a dezinteresatului savant, care și-a clădit, astfel, gratuit, o locuință nouă, unde stă cu toată familia și este întreținut, astfel, de Stat.

După-masă, am lucrat la orânduirea bugetelor Fundațiilor mele[8].

Seara, cinema. Un film american destul de bun: „Magie".//

fila 4

„Graf von Spee" s-a refugiat în portul Montevideo și i s-au dat 48 de ore de răgaz. Știri sosite indică că cuirasatul englez „Repulse" ar fi sosit de la Cap [Cape Town] și pândește. Oricare ar fi soluțiunea, vasul german este pierdut.

Duminică, 17 decembrie

Prima zi de iarnă. A nins în decursul nopții și temperatura a scăzut simțitor. Am organizat, la Periș[9], o vânătoare la

care, pentru prima dată, am avut greutăți de a strânge lumea. Afară de Mihăiță[10] și mine, au luat parte [Anton de] Mocsonyi[11], Iorgu Ghica[12], George Plagino[13], Costache Malaxa[14], Săulescu[15], prof. Ionescu-Mihăiești[16], Ionel Boambă[17], [Ilie] Radu[18] și Chefneux[19]. Rezultatul, bunișor: 134 de iepuri, 255 de fazani și, mirare, în aceste vremuri, 6 sitari, dintre cari 2 luați de mine.//

Între 11 și 13, s-a lăsat frigul bine de tot, dar cu toate aces- *fila 5*
tea a fost voie bună.

Seara, la masă, [Nicolae] Malaxa[20], cu d-na [Natalia Malaxa] și Ernest [Urdăreanu][21]. Am făcut un pocher.

Luni, 18 decembrie

Dimineața, miniștrii Ghelmegeanu[22] și Ilcuș[23]. Cu Internele am studiat proiectele de destindere politică, îndeosebi în ce privește pe foștii gardiști. Ministrul [Ghelmegeanu] crede că ar putea să se folosească de unii dintre ei ca să demoralizeze și să facă o impresie asupra celor șovăitori. Nuclee teroriste tot mai există și trebuiesc stârpite. Ceea ce este totdeuna primejdios e acțiunea celor din străinătate, condusă de Horia Sima[24], care se găsește, după cât știm, în Germania. El trebuie cât mai curând prins și suprimat, ca să mai dispară un șef terorist. Dar ei au o așa organiza//re *fila 6*
încât, dispărând unul, el este de îndată înlocuit. Eu nu prea cred în mijloacele de captare, căci cei captați sau nu sunt sinceri sau nu contează. Singura cauză interesantă a acestei acțiuni este să nu cază în mâna fostelor partide.

O altă mișcare care trebuie de aproape supravegheată și dominată cu toată energia este cea comunistă, care de când

U.R.S.S. s-a înțeles cu Germania[25] a luat din nou vânt și provoacă iarăși greve și mișcări muncitorești.

Cât despre fostele partide, ele trebuiesc dominate și ele prin toate mijloacele.

Ieri, crucișătorul „Admiral Graf von Spee" a părăsit Montevideo și, conform cu ordinul primit de la Hitler[26] (așa zic chiar comunicatele germane), s-a distrus singur... De punctul de vedere al tacticei navale, este un nonsens și un fapt nemaipomenit. Marinarul se bate încercând a face cât mai
fila 7 multă pagubă dușmanului, chiar// în cazuri disperate, dar o autodistrugere fără luptă este un lucru nemaiauzit.

După-masă, am lucrat să pun în ordine darurile de Crăciun.

O știre tristă: biata mea cățea Buzzy, prima pechineză pe care am avut-o, e grav bolnavă de un icter infecțios și sunt puține nădejdi să mai scape.

Seara, un foarte frumos film american: „Vine ploaia", cu Myrna Loy, George Brent, Tyrone Power și o tânără vedetă, al cărei nume îmi scapă. Fantastic, ca montare.

Marți, 19 decembrie

Am început lucrul prin ora lui Tătărăscu[27]. Îmi vorbește de destindere și de ideea de a atrage în Front[ul Renașterii Naționale][28] mai multe personalități ale fostei vieți politice. E adevărat că, ca oportunitate, e bine, dar cât ne depărtează
fila 8 de// prima idee a F[rontului] R[enașterii] N[ționale], a unui ideal de viață nouă în politica țării. Această idee, la care, din cauza circumstanțelor, n-am putut să mă opun, însemnează pentru mine încă ani de luptă spre a curăți atmos-

fera politică internă de tot vechiul politicianism îmbâcsit și răufăcător. Tot în ideea organizării Frontului, Tătărăscu a emis teoria că până în cele mai mici nuclee ar fi bine ca conducătorii Frontului să se confunde cu conducătorii administrativi. În sine, ideea politică nu e rea, dar cred că trebuie păstrat[ă] ca un deziderat, o năzuință cel mult, dar în nici un caz ca o obligațiune. Administrația nu trebuie supusă tiraniei unui partid, chiar dacă el este F.R.N., și, pe de altă parte, un bun conducător politic nu este totdeuna și unul bun administrativ. Pe urmă, am vorbit de ideea ca prima zi de Crăciun, Anul Nou și Bobotează să le petrec în mijlocul trupelor.// Ideea a fost foarte bine primită. *fila 9*

Venind Gafencu[29], s-a discutat și cu Urdăreanu situația externă. Toate informațiile tind a arăta că impresia ce am cules-o în urma conversației lui Ernest [Urdăreanu] cu Clodius[30] este cea exactă. Nu știm, însă, dacă între Germania și Sovietele nu există un aranjament scris în ce privește Basarabia. În tot cazul, cert este că nemții au abandonat această parte a țării U.R.S.S. De aceea, trebuie, mai mult ca oricând, ca apărarea noastră să nu se fixeze de la început pe Prut, ci chiar în inima Basarabiei, care, dacă noi n-o apărăm, nimeni, absolut nimeni nu ne-o va apăra. În legătură cu aceasta, vom fi siliți să cedăm și mai mult germanilor în ce privește pretențiunile lor asupra valorii mărcii. Ne-am hotărât să cedăm până la 49, dar, în schimb, cerem insistent armament[31].

S-a mai vorbit de proiectul francez în legătură cu Frontul oriental. Dacă acest Front// se poate pregăti solid și destul *fila 10* de numeros ca trupe, ca să fie, la un caz eventual, de un adevărat folos, ne convine, cu condiția ca aceste pregătiri să se facă tacit, fără vâlvă, cu[m] au ei obiceiul.

Pe urmă, încă alți miniștri: Hortolomei[32], Micescu[33] și Ralea[34]. Acesta din urmă mi-a atras atenția cu multă îngrijorare asupra lipsei de materie primă, care astăzi ia și un aspect social. Dacă nu se procură la timp, riscăm, în curând, să avem șomaj. La unele fabrici, chiar a început să se reducă numărul lucrătorilor și orelor de muncă, ceea ce a pricinuit unele greve, de cari au profitat, se înțelege, elementele comuniste.

După-masă, lucrez la orânduirea darurilor de Crăciun.

Seara, un film bunișor american: „Se sting felinarele", cu Alice Feye și Tyrone Power.

Am avut clipe foarte triste astăzi. Cu toate eforturile lui Panu, biata Buzzy n-a putut scăpa și a murit azi-noapte. E
fila 11 un vechi// tovarăș care se duce. De 7 ani de când o am, a fost cu mine mai peste tot. Împreună cu nebuna aia de Pussy, umpleau casa cu nebuniile lor. Adesea, un câine e mai bun prieten decât oamenii. Ei stau neclintiți de strajă lângă stăpân și cer așa de puțin. Cel mult nițică afecțiune și atenție. Nu voi uita niciodată când Buzzy a fost aceea care a găsit pe hoțul de bani din vagon și tot ei i se datorează viața lui Pussy, când a căzut în bazin.

Miercuri, 20 decembrie

S-a stabilit programul vizitelor mele la trupe, cu prilejul sărbătorilor de Crăciun: Radna, Arad, Salonta și Oradea
fila 12 Mare. Anul Nou la Constanța, iar Boboteaza la// Cernăuți.

Dimineața, miniștri. Întâi, Paul Teodorescu[35], care-mi face un complect raport asupra stării și progreselor Aeronauticei și Marinei. Pe urmă, Șișești[36], cu nevoile Agriculturei. Îndeosebi, mi-a vorbit de chestiunea pădurilor, care începe să de-

vie o problemă destul de grea. Rezervele noastre de lemne încep a se epuiza. Avalanșa cea mare a timpurilor din urmă a fost pricinuită, îndeosebi, de marile tăieri făcute prin defrișări în vederea alcătuirei pășunilor și izlazurilor. Astăzi, această rezervă s-a dus, și masivele cele mari din munți trebuiesc păzite, ca să nu se sleiască prea repede lemnul, unul din elementele principale ale economiei noastre naționale. Mai trebuie lucrat cu toată puterea asupra reîmpăduririlor, căci trebuie să avem foarte mare grijă de viitor. Ce bine îmi pare că, în sfârșit, se vede această problemă, că de ani de zile mă lupt pentru ea, care, din cauza politicei scârboase, a fost// lăsată pe planul al doilea. *fila 13*

După-amiază, tot grija pregătirii darurilor de Crăciun. Din an în an, această problemă devine mai grea, căci nu mai știi ce să dai.

După cină, cinema: „Delir", cu încântătoarea Heddy Lamor.

Joi, 21 decembrie

De dimineață, Gafencu vine și face oareșicari obiecțiuni asupra vizitelor hotărâte la trupe. Pune problema Basarabiei. Crede că ar fi mai bine să nu mă duc, dar dacă sunt hotărât să mă duc, să nu evit cu nici un preț această parte a țării. Trebuie să mărturisesc că și sentimentul meu este că [vizita în] Basarabia trebuie cu orice preț făcută.

Nemărturisit, simt că părerea lui ar fi// să mă abțin, căci îi e teamă că, în aceste momente de hipertensiune, orișice se interpretează ca provocare. Pe de altă parte, însă, de punctul de vedere al politicei interne, aceste drumuri sunt cât se poate de folositoare, și mai ales în Basarabia. Trebuie lucrat asupra moralului public, care este întrucâtva defetist. A *fila 14*

rămas să se mai gândească, el și cu Tătărăscu, și mâne dimineață să dea un răspuns pozitiv.

În general, nervozitatea tuturor este destul de mare. În interior, Maniu[37] și cu Dinu Brătianu[38] se agită împotriva regimului. Ei sapă și discreditează. Se vor lua, însă, măsuri. Ieri, s-a început. Unii corifei ai lui Giula[39] au și fost depuși la domiciliul forțat în Mănăstirea Turnu, și anume Leucuția[40], Răchițeanu și Ilie Lazăr[41]. Trei imbecili. Dar sunt momente când și imbecilii pot fi primejdioși.

Dimineața, ne-am sculat cu un viscol, care, pe urmă, s-a
fila 15 potolit. Suntem, în sfâr//șit, în iarnă.

După-amiază, [am] lucrat la mărunțișuri și la daruri.

După-cină, un film: „Primul sărut" cu Deanna Durbin; bunișor, dar e cel mai slab al ei.

Vineri, 22 decembrie

Ultima zi de lucru cu miniștrii, înaintea sărbătorilor. Mitiță [Constantinescu][42] și [Petre] Andrei, cu lucruri mărunte și curente.

La prânz, Elisabeta[43].

Am terminat, în decursul după-amiezii, cu complectarea pregătirilor de Crăciun, adică a darurilor respective.

Seara, cinema.//

fila 16

Sâmbătă, 23 decembrie

Ca și anul trecut, pentru simplificarea serviciilor din Casă, Pomul de Crăciun al Casei îl am azi, în loc de mâne.

S-a luat, zilele acestea, o hotărâre foarte importantă și de care sunt foarte mulțumit, căci șterge o pată, după părerea mea, în atitudinea noastră față de poloneji. Deoarece am iscălit cu nemții și li s-a cedat asupra valoarei mărcii, dăm drumul lui Mościcki[44], care, în sfârșit, va putea pleca, după dorința sa, în Elveția. Se înțelege că Gafencu este foarte nervos asupra acestei hotărâri și ar dori foarte mult să se deie lungi explicații germanilor, lucru asupra căruia nu sunt deloc de acord, considerând că nu trebuim să avem aerul de a cere voie lor.[45]

La 6, are loc Pomul de Crăciun. Destul de bine reușit. Cred că am găsit daruri foarte frumoase, în mare parte lucruri de argint.// Și eu am primit lucruri foarte frumoase. Din partea *fila 1*
Casei [Regale], splendide candelabre de argint, de la Comnen[46] o frumoasă madonă franceză din veacul al XV-lea, de la Mihăiță un cuarț roz chinezesc, de la Elisabeta o foarte frumoasă cupă Fabergé[47]; Primăria mi-a dăruit o colecție rară de inele, iar Mitiță Constantinescu un „Luchian".

A venit și Elisabeta. După reluarea tradiției de la Cotroceni[48], serbarea începe prin distribuirea darurilor personalului inferior.

La masă, voie bună. Mocsonyi povestește cum secretarul Legației germane, Balin-Rouge, nara că nu 2, ci 5 divizii sovietice au fost nimicite zilele acestea de finlandeji. Și aceasta cu un aer de adâncă mulțumire, ce arată că nu toată lumea e de acord cu politica lui Hitler.

După ce toți s-au retras, am avut cinema.

Am dăruit Duduii[49] primul ei dar de Crăciun. Așa cum sunt lucrurile anul acesta, am să i le dau în rate.//

fila 18

Duminică, 24 decembrie

Nimic foarte important. M-am sculat mai târziu, iar după-prânz, până la ora când au venit colindele, a stat Duduia cu noi.

Colindele, la 5, „Straja Țării"[50] și Biserica Visarion.

La 6 1/2, am plecat înspre Ardeal ca să petrec ziua de Crăciun în mijlocul trupelor.

În afară de acei din Curte, nu vine cu mine decât generalul Ilcuș.

Multe discuții a adus această plecare... *, că nu va avea nici un răsunet și că mă voi priva în zadar. Alții, dintre cari sunt și eu, sunt de o părere complect contrarie. Rezultatul discuțiilor din zilele trecute cu Gafencu a fost că de Bobotează mă voi duce la Chișinău, cum a fost, de altfel, primul meu gând.//

fila 19

Luni, 25 decembrie. Crăciun

Sosesc, dimineața, la Oradea[51]. Este destul de frig. Scoborând din tren, sunt primit de Vârtejeanu, care astăzi comandă Div[izia] 18-a. Când mă gândesc că pe când comandam 1/2 V[ânători] „R[egina] E[lisabeta]" el era adjutantul Batalionului. Cum trece vremea! Zboară!

De îndată, ne ducem pe piața de arme din spatele Comandamentului. Aci sunt adunate sub arme câteva mici unități ale regimentelor din garnizoană. Se slujește un serviciu religios grești, căci s-a făcut un Te Deum în loc de slujba

* Cuvinte șterse ulterior redactării textului (*Nota edit.*).

de Crăciun. Urmează recepția clasică ardelenească, la Comandament[52]. Reprezentanții autorităților, cultelor și corpurilor constituite zic fiecare câteva cuvinte de bun sosit. Tuturora le mulțumesc, la sfârșit[53]. Frumos au vorbit, îndeosebi, episcopul Popovici[54], reprezentantul Cultului Mozaic occidental[55]// și reprezentanța asociațiilor feminine.

fila 20

Pe urmă, dau mâna cu toți cei prezenți, între cari și delegații unităților militare: comandantul, un ofițer superior, un căpitan, un ofițer subaltern, un reangajat, un caporal și un soldat. Trec, pe urmă, la masa trupei. Mai mult, ne-am oprit la Reg[imentul] 86 Infanterie, unde ne-am și așezat la masă cu trupa. Au venit și Moș Crăciunul și Irozii, cari au jucat un Vicleim bihorean. Pe urmă, am mai trecut la Reg[imentul] I Fortificații și la Reg[imentul] Art[ilerie] de Fortif[icații][56]. Masa, bună la toate unitățile. Entuziasm la trupă.

Programul aci sfârșindu-se, plecăm cu trenul spre Cluj, unde se desfășoară același program, începând, însă, cu recepția de la Rezidență. Tot după calapodul ardelenesc, care, trebuie să mărturisesc, îmi place pentru aceste ocazii. Foarte multă lume, între cari Vaida[57] și, ceea ce m-a mișcat, episcopul catolic Aron Márton[58], ve//nit cu dinadinsul de la Alba Iulia.

fila 21

Foarte frumos au vorbit rezidentul Tătaru[59], episcopii Colan[60] și Hossu[61], care a îmbătrânit foarte mult, generalul Florescu[62]. Reprezentanții minorităților au fost de față, în cap cu Bánffy[63], și episcopii[64].

După recepție, înainte de a merge la cazarmă, am stat de vorbă cu Vaida, care spune, între altele, că multe s-au îmbunătățit. Întrebându-l ce se mai aude de Maniu, mi-a răspuns printr-o comparație făcută de Bánffy: când Maniu iese de la o damă și i se întreabă ce a făcut, spune că a vorbit de Constituție și morala creștină, iar el, Vaida, spune pe șleau ce a făcut.

Aci, la Cluj, am fost la două unități: Reg[imentul] 3 Transmisiuni și unitățile de aeronautică de la Someșeni[65]. Mai multă voie bună și mâncare mai bună decât la Oradea. La paharul ce l-am ridicat în sănătatea trupei, a răspuns
fila 22 câte un soldat cu scurte cuvântări, foarte bine simțite.// Au fost și programe așa-zise artistice, coruri țărănești bunicele, și la Aeronautică un soldat care făcea tururi extraordinare, înghițind săbii, mâncând lame de ras, trecând în mod extraordinar printr-un inel de fier.

Înainte de plecare, Gafencu telefonează că Fabricius[66] e supărat foc pe chestiunea Moscicki și că i-e teamă să nu se ivească complicații. Îl roagă pe Urdăreanu să-l primească. Acesta refuză și din ordinul meu, nevoind ca Curtea să fie amestecată în această chestiune. Cred că supărarea va trece, căci noi avem dreptate.

Plecăm la Sinaia, unde sper că voi avea câteva zile de liniște.

Marți, 26 decembrie

fila 23 Sosit dimineața la Sinaia. Vreme fru//moasă, dar mai puțină zăpadă decât se zicea.

Duduia vine la prânz. Din nenorocire, ca întotdeuna, primele zile la Sinaia nu se simte bine. Zi de liniște relativă.

Gafencu a insistat din nou ca Fabricius să fie primit de Urdăreanu. Același refuz ca și ieri, dar ceva mai energic.

Seara, am serbat Revelionul de Crăciun, cu întârziere. Au luat parte d-na [Natalia] Malaxa, cu Irinel[67] și Costache, Ernest [Urdăreanu], Puiu Filitti[68] cu Gica și Minuca [Filitti], [Radu] Rusescu[69] și nevasta. Voie bună. Copiii, mai ales, foarte voioși, au dansat. Împărțire de daruri. Eu am mai

primit, de la Duduia, o pereche de fazani și de cocoși ca surtout[70] de masă, iar de la Malaxa, reținut la București, unul din cei mai frumoși „Grigorești" pe cari i-am văzut; o natură moartă reprezentând un ciorchinar cu rațe sălbatice.

Noi, cei mari, am jucat pocher.//

Miercuri, 27 – sâmbătă, 30 decembrie *fila 24*

Zile liniștite și de adevărat repaus. Ar fi fost foarte plăcute dacă numai biata Duduia s-ar fi simțit bine.

Aceste zile le-am petrecut cu D[uduia] și cu copiii, mai toate după-mesele, la Mihăiță în odaie. M-am simțit reîntinerit în mijlocul lor.

Prima seară am cinat la D[uduia], unde, în afară de acei de la Revelion, minus copiii, au mai fost poftiți Nindi [Romalo][71] cu nevastă-sa. Am jucat, după foarte multă vreme, din nou bridge.

Copiii, rămași la „Foișor"[72], și-au avut serata lor. A revenit în cercul lui Mihăiță, Gicuța, fata lui Puiu Dumitrescu[73]. A crescut, și dintr-un patapuf insuportabil s-a făcut o domnișoară foarte bine crescută, drăguță și instruită. Observ că se desinează un flirt între Mihăiță și Irinel.

Serile, am avut lume la masă, cei din casă și copiii.

Pe urmă, cinema. Un film foarte bun: „Minuit Place Pigalle",// cu Raimu. Celelalte două: „Cei trei mușchetari moderni" și unul cu Norma Shearer și Clark Gable, stupide. *fila 25*

În general, mă declar foarte mulțumit de această vacanță scurtă, dar de adevărat repaus.

Pe terenul internațional, luptele din Finlanda continuă în paguba Sovietelor[74]. Pe urmă, în aceste zile, a avut loc un

groaznic cataclism în Anatolia[75], în regiunea armenească, un cutremur de pământ care a făcut mai multe zeci de mii de morți.

Pe terenul intern, efectul Crăciunului meu în mijlocul trupei a fost mai mare chiar decât îl scontasem, și D[uduia] o recunoaște. Chiar Maniu, care se agită necontenit împotriva regimului, a mărturisit că a făcut un mare efect.

Iată ceea ce e de însemnat în aceste zile de după Crăciun.//

fila 26

Duminică, 31 decembrie

O zi ocupată. Am terminat cu expedierea telegramelor de Anul Nou. Pe urmă, am lucrat la Mesagiul meu de la Radio pentru astă-noapte și la discursul meu de mâne.

După masă, care am luat-o cu D[uduia] și cu copiii, am primit pe Victor Antonescu[76], care s-a întors de la Roma, unde a fost trimes în misiune informativă[77]. A avut două conversații cu Ciano[78], căruia i-a expus punctul nostru de vedere, îndeosebi în legătură cu primejdia sovietică. S-a întors cu lucruri bune, adică că Italia ne-ar susține în acțiunea noastră față de U.R.S.S., că ne-ar garanta că, în cursul unei acțiuni dinspre Răsărit, Ungaria n-ar mișca. Pe de altă parte, e gata să ne deie armament pe credit de 5 ani și, în mod indirect, o spun că ne-ar ajuta efectiv împotriva bol-
fila 27 cevișilor. Sunt lucruri interesante,// cari ne pot da curaj în hotărârile noastre. Ei chiar ne împing să fim mai agresivi.

Această politică este susținută, pare-se, și de Anglia. Sentimentele Italiei nu sunt amicale față de Franța, iar față de tovarășul ei de Axă, tot mai îndepărtate.

Revelionul a început pe la 9 1/2, a continuat până la 2.

A fost o sindrofie mai mare. Afară de D[uduia] și Mihăiță, Ernest [Urdăreanu], Puiu [Filitti] cu familia, [Radu] Rusescu cu nevasta[79], Nindi [Romalo] și Florica [Romalo], Bujoiu[80] cu nevasta, Dămăceanu[81], [Ilie] Radu, Gicuța și Jean Manu[82].

Eu am jucat bridge. Voie bună.

Cuvântul meu de Anul Nou către țară a fost bun.

După terminarea sindrofiei, ne îmbarcăm în tren și pornim spre Constanța.

Regina Maria și întâiul său născut, principele Carol de Hohenzollern

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

1940

Principesa Ileana

Regina Maria (M
a Iugoslaviei

Regina Elisabeta a Greciei

Prințul Carol

În centru: prințul - regent Nicolae

Copiii regelui Ferdinand I și reginei Maria

Luni, 1 ianuarie *fila*

La 12 fără un sfert, debarcarea la Constanța. Plec la cazarma Reg[imentului] 9 Călărași, unde trupele sunt întrunite. Începe slujba, după care urmează trecerea în revistă. Slujba e greșită. Este un așa-zis Te Deum fără Evanghelie (?), iar la trupă comandantul[83] încearcă toate comenzile privitoare la descoperirea și rugăciunea. De aci merg la Rezidență[84], care-i instalată în Primărie, unde are loc recepția de Anul Nou. Iau parte autoritățile locale, la cari s-au adăugat președintele Consiliului, Gafencu, miniștrii militari, subsecretarul de Stat Horia Grigorescu[85] și monseniorul Cassulo[86], Nunțiul Papal și decan al Corpului diplomatic.

Localul, cam mic și înghesuit, dar atmosferă caldă. Discursuri, căci, pentru moment, în lume totul se rezumă numai la discursuri. Tătărăscu deschide focul cu unul mult mai slab decât de obicei. Ca puncte importante,// apasă *fila* asupra neutralității, F.R.N. și problema minorităților. Urmează Nunțiul, cu o cuvântare foarte anodină. Ambilor le răspund eu cu o cuvântare pe care o găsesc bună și în care am găsit, cred eu, o foarte fericită interpretare a expresiunei „apărare națională“[87], încercând prin ea să stabilesc, din nou, intențiunile noastre neagresive, dar, în același timp, hotărâte de a apăra teritoriul național.

După ceremonie, întoarcerea la București.

Seara, la mine, în căsuța mea, dau o masă, la care am poftit pe Tătărăscu, Ballif[88], Urdăreanu, Stârcea[89], Puiu [Filitti],

Stavăr[90], Rusescu, Buhman[91], Ulea[92] și Claus[93]. Vorbesc mult cu Tătărăscu asupra situației și a unor posibilități de viitor.

Seara se termină rău, căci Duduia a venit devreme, simțindu-se foarte rău.

Iată încă un an care începe, și începe cu perspectiva unor îngrijorări destul de mari. Ce o aduce numai Dumnezeu
fila 31 știe! Nu cred în liniște. Mi-e foarte tea//mă de o agresiune rusească și sunt convins că la ea se va adăuga și una bulgară. Din partea ungurilor, pentru moment, s-a mai înseninat cerul din cauza declarațiunilor Ciano-Mussolini[94]. În interior, sporește scumpetea, și nevoile înzestrării Oștirei cer eforturi pe cari mă întreb de unde ni le vom putea procura. Pe de altă parte, Maniu și Dinu Brătianu nu se astâmpără și nu prea am încredere în energia lui Guță[95]. Nu cred că în fundul sufletului său este destul de convins, deși l-am decorat astăzi cu „Pentru Merit" Ofițer.

Marți, 2 ianuarie

Dimineața, Tătărăscu și, pe urmă, Gafencu, discutând unele chestiuni interne, mai mult un schimb de vederi. Îi dau, totuși, unele aprobări. Pe urmă, trecem pe planul
fila 32 extern, unde planul principal este eventuală vizită// a lui Ciano. Sunt de acord să fie poftit sau să facă o vizită oficială, sau să vie la o vânătoare.

După-masă, liniște, iar seara, ca de obicei, cinema.

Duduia, nervoasă că nu se simte bine.

Miercuri, 3 ianuarie, și joi, 4 ianuarie

Zile de liniște relativă. Mă ocup, îndeosebi, cu punerea la punct a hârtiilor mele, ceea ce cere totdeuna foarte mult timp.

Ne vine o veste de la St. Moritz, că lui Titulescu[96] i-ar fi foarte rău și că cere ca cineva din familie să vie la el.

Seara, cinema: miercuri, terminarea „Celor trei mușchetari moderni", stupid, iar joi...*.

Tot joi, Mihăiță, fiind poftit la o sindrofie la Puiu [Filitti], am avut marea bucurie de a petrece// toată seara în *tête-à-tête* cu Duduia. *fila 33*

Vineri, 5 ianuarie**

Dimineața, Patriarhul[97], cu icoanele[98], după care a urmat un dejun cu I.P.S.S. și unii de la Curte.

După-amiază, nimica deosebit.

Știri continuă să vie de la Titulescu; după familie, ar fi înnebunit.

Seara, la 21,45, plec cu trenul la Chișinău, unde voi serba Boboteaza.

Gafencu, omul prudent, a făcut o gafă teribilă. A dat un interview lui Sauerwein[99], când a fost aci, în care termină zicând că cauza civilizației de care suntem legați este legată de destinele Franței. Vorbind în tren cu Tătărăscu despre acest incident, îl întreb cum se poate ca el, care suflă totdeuna în iaurt, să fi putut face una ca aceasta,// cum *fila 34*

* Conform manuscrisului (*Nota edit.*).

**În manuscris, dintr-o evidentă scăpare - decembrie (*Nota edit.*).

oamenii de la cari te aștepți mai puțin să facă astfel de prostii, le fac.

Duduia a ținut cu tot dinadinsul să facă și ea drumul cu trenul; ea fiind mulțumită, sunt și eu.

Doamne, Doamne, cât o iubesc și cât aș voi să o știu sănătoasă și mulțumită. Anul acesta trebuiesc făcute enorme eforturi în această direcție. Trebuie să se însănătoșească.

Sâmbătă, 6 ianuarie. Boboteaza

O zi foarte frumoasă și bună la Chișinău. Scoborârea din tren la ora 10 și mergem direct la Catedrală, unde se face slujba. Crucea se aruncă în apă, într-un bazin din fața clopotniței. Slujba bună, dar nu mai e cum a fost, cum era când
fila 35 slujeau preoții cari aveau practica rusească.// Urmează defilarea[100]; bine, mai ales Div[izia] 3 Cav[alerie], comandată de Pantazi[101]. Mi-a făcut plăcere să văd, în sfârșit, Batalionul 1 Infanterie Ușoară motorizat.

Pe urmă, recepție la Cercul Militar. Discursuri, începând cu al rezidentului Cazacliu[102], care a vorbit foarte frumos, urmat de primar[103], locțiitorul mitropolitului[104], generalul Cornicioiu[105], comandantul C[orpului] 3 A[rmată]; și ale reprezentanților minorităților germane, ucrainene și ruse[106]. Acestea din urmă, foarte frumoase și foarte importante, ei spunând că sunt absolut loiali țării și că sunt gata s-o apere în orice împrejurare. Rusul a făcut aluzie și la acei fără țară cărora le-am dat azil[107].

Răspunzând, am afirmat, din nou, drepturile noastre istorice asupra acestui ținut moldovenesc. Am evitat de a spune Basarabia și am mulțumit minorităților.

După recepție, am trecut să văd cum e instalată o baterie călăreață. În numele Div[iziei] 3 Cav[alerie], mi s-a înmânat un cal în bronz.//

În timpul parăzii, mi-a fost frig, mai ales la picioare, și *fila* aceasta m-a făcut să mă duc pe jos până la Cercul Militar.

Entuziasmul publicului a fost stârnit cu acest prilej. Am impresia că a fost o foarte bună inspirație.

După masa luată în tren, o conferință pentru armament, în care s-a discutat programul pentru viitor. Cifrele la care se ridică sunt astronomice. Numai o parte a comenzilor, acelea ce vor trebui să fie plătite în cursul anului acesta, s-ar ridica, după prevederi sumare, la minimul de 34 miliarde. Mi se par cam exagerate aceste sume și cred că s-ar putea reduce la 25 miliarde, și chiar așa sumele sunt enorme și se pune problema cum se vor găsi. Va trebui o formidabilă echilibristică financiară ca să poată fi adus la îndeplinire. Bietul Mitiță [Constantinescu], încă un chin pentru el. Impozite noi cu greu se pot pune, căci și așa sunt foarte, foarte mari și, totuși, acest program trebuie să// se îndeplinească, ca să *fila* putem zice că avem o armată înzestrată și pregătită.

Duminică, 7 ianuarie

Sosit la București, debarc din tren la ora 10. Nici un eveniment important. D[uduia] vine la prânz. După-masă, Mihăiță are o sindrofie. Noi, cei mari, pocher cu Malaxa și coana Natalia. Altfel, liniște.

Mihăiță declară că a petrecut foarte bine.

De pe frontul internațional, liniște, afară de faptul că finlandejii au mai tras o bătaie sovieticilor și se zice că

unele unități de ale lor au pătruns pe teritoriul inamic până la o adâncime de 45 km. Mulți înainte!//

fila 38

Luni, 8 ianuarie

Nimic prea deosebit de însemnat, afară de știrile cari vin de la Titulescu și cari par, toate, a indica că și-a pierdut capul complect și că cazul este așa de grav încât este chiar primejdie de moarte. Am luat toate dispozițiunile în consecință. Fără nici o discuție, i s-ar face funeralii naționale.

Duduia vine la prânz și rămâne până la ora plecării mele la vânătoare.

Pe la ora 16,30, plec spre Chișineu – Criș. La gară, Tătărăscu îmi spune că are vești bune din Italia despre întrevederea Ciano-Csáky[108] și că așteaptă un raport confidențial de la Bossy[109].

Am plecat cu echipa cea bună: Mihăiță, Tonczi[110], G. Plagino, G. Manu[111], G. Lakeman[112], Nicu Lahovary, N. Săulescu, Constantin Sutzo, [Ilie] Radu și cu mine, iar în locul lui Dan Brătianu[113], care a avut o atitudine foarte dubioasă
fila 39 cu prilejul concentrărilor de astă-pri//măvară, am poftit pe contele Pálffy, un fost magnat maghiar, azi slovac, și unul din marii vânători ai Europei.

[Marți], 9 ianuarie*

Foarte frumoasă zi de vânătoare în pădurea Holumburi, cu toate că a fost răcoare, vreo 3° minus. Toată lumea a tras

* În manuscris, în mod eronat – miercuri (*Nota edit.*).

foarte bine, așa încât rezultatul a fost dintre cele mai satisfăcătoare. Eu personal am fost absolut la înălțime. Din cauza temperaturii, fazanii au zburat frumos și era o plăcere să poți să-i dobori când treceau la înălțimi mari pe deasupra copacilor.

Stând de vorbă cu Pálffy, am constatat că e foarte antinazist. Spune că e o bucurie că Slovacia n-a fost reîncorporată Ungariei, căci ea ar fi fost antrenată în război.// Mai spune că adevăratele elemente serioase ale Armatei, nu *„die Hitler Husaren"*[114], cum îi numește el, sunt contra înțelegerei cu U.R.S.S. *fila 4*

Toți par mulțumiți de ziua aceasta și ne culcăm voioși.

Miercuri, 10 ianuarie

Zi mai friguroasă, 7°-8° minus, dar și rezultatul vânătoarei mai frumos. Am bătut recordul Chișineului. Vreo 1 300 fazani vânați. Am tras mai prost decât ieri, dar, totuși, am făcut câteva lovituri frumoase. Pădurea Adea, unde am vânat astăzi, dă totdeuna tabloul cel mai frumos. După-amiază, a ieșit și soarele.

Seara, după masă, Pálffy mi-a povestit o întâmplare oribilă, care ilustrează mentalitatea tineretului german de astăzi. Cineva, la München, asculta emisiuni radiofonice// streine, ceea ce e oprit. Poliția a intervenit prevenindu-l că, dacă va fi prins din nou, va fi dat în judecată. Nu s-a lăsat, și sticleții au venit să-l ridice. Înainte de a pleca, a avut voie să-și ieie unele lucruri și, trecând într-o altă odaie, și-a găsit acolo băiatul său, care-l întâmpină zicându-i râzând: *„Vezi, tată, ce pățești dacă nu te astâmperi. Eu te-am* *fila 4*

denunțat, că așa ni s-a învățat s-o facem". Părintele și-a scos revolverul și l-a împușcat. Fără comentarii!

Vorbind, după obicei, cu D[uduia] la telefon, aflu că la București e frig, și ceea ce e mai interesant este că toată chestiunea cu nebunia lui Titulescu nu e adevărată și pare a fi o cabală a nevestei și a familiei.//

fila 42

Joi, 11 ianuarie

Și mai frig – 12°, dar soarele strălucește, și ziua de vânătoare din pădurea Somoș a fost o splendoare. Puțină lume crede că s-a făcut un progres așa de mare, încât cei mai mulți au rămas fără cartușe.

Am tras și mai prost ca ieri și, totuși, am făcut peste 250 de fazani. Într-o singură bătaie au fost 6 vulpi, dintre cari numai 2 au ieșit la iveală, dintre cari una trasă de mine. Pálffy îmi spunea că este una din cele mai frumoase vânători la care a luat parte. Îmi pare foarte bine, căci până acuma mă jenam să poftesc străini, căci sunt vânători cu mult mai frumoase într-alte părți. Încurajat de cele spuse de el, îmi voi putea, în viitor, permite luxul de [a] pofti la aceste vânători puști bune de peste graniță. Ele nu sunt frumoase numai prin numărul vânatului, care devine respectabil, dar și prin calitatea lui, care anul acesta a fost//

fila 43 foarte bună, fazanii mai peste tot zburând foarte frumos.

Vineri, 12 ianuarie

La 12, sosim la București. La gară, Tătărăscu mă întâmpină cu știri bune. Raportul lui Bossy ne spune că Ciano a

obținut de la unguri că, în cazul când vom fi atacați de Soviete, ei vor avea o atitudine de neutralitate binevoitoare. Generalul Rozin[115] a telegrafiat din Germania că a văzut materialul polonez și că vom putea obține ceva bun și în cantitate mulțumitoare. Chiar și din Franța primim ceva. Nu tocmai ce doream, dar, totuși, ceva.

D[uduia] vine la prânz. E o mare bucurie după aceste 3 zile de absență.

După-masă, o întrunire pentru Legea ce reorganizează F.R.N.[116]: Tătărăscu, Ghelmegeanu,// Giurescu[117] și Ernest [Urdăreanu]. Circumstanțele mă silesc să accept multe modificări cari pentru mine aduc oareșicare atingere la ceea ce s-a dorit la început. Trebuie să cedez ca să pot obține o oareșicare raliere, pe care eu n-o cred sinceră, împrejurul Mișcării. Dacă situația internațională n-ar fi așa de primejdioasă, n-aș fi cedat în ruptul capului. E cazul să aplic zicătoarea: *„Dai mâna cu dracu' până treci puntea"*. Dar această punte poate să îndepărteze pe toți acei cari ar voi ceva mai bine și mai curat decât tot vechiul personal politic. Trebuie să mă gândesc și să mă străduiesc să găsesc ceva, ca, de astă dată, pornind chiar din sânul Mișcării, să se menție Frontul [Renașterii Naționale] pe linia care trebuie. *fila 4.*

Am iscălit Decretul care creează Comisariatul General al Petrolului.

Seara, cinema...//

Sâmbătă, 13 ianuarie *fila 4.*

Azi și mâne fiind ultimile zile de vânătoare, vreau să profit de ele. Din păcate, Duduia nu se simte bine, n-a dor-

mit toată noaptea. E răcită și, deci, n-a putut veni.

Azi vânăm la Gherghița[118] locurile ce fuseseră rezervate pentru ea și de cari, din păcate, n-a putut profita. A fost o zi foarte frumoasă și vânat berechet. Deși puștile erau, unele, slabe, totuși s-au tras aproape 500 de fazani și vreo 200 de iepuri. Au luat parte, în afară de Mihăiță și mine, Dombrowski[119], Nindi [Romalo], Costache Malaxa, Urdăreanu, Rusescu, [Ilie] Radu și Chefneux. Vremea, foarte plăcută. La început, frig, dar, pe urmă, s-a încălzit; după-masă a ieșit chiar soarele.

Duminică, 14 ianuarie

fila 46 Plecăm, de dimineața, la 8,25, cu automo//torul la Drăgănești. Duduia, de astă dată, din fericire, poate veni și, desigur, această zi la aer liber nu poate decât să-i facă bine. În afară de noi trei, mai iau parte Mocsonyi, Urdăreanu, Costache Malaxa, [Ilie] Radu și Chefneux. Rezultatul: aproape 400 de fazani și 200 de iepuri. O zi delicioasă, cu soare și cu temperatură împrejurul lui 0°. Duduia a tras foarte bine, ceea ce a încântat-o.

Seara, întors acasă, cinema...

Luni, 15 ianuarie

Adio vacanță, așa puțină cât a fost, am intrat din nou la mașină. Dimineața, miniștrii Ghelmegeanu și Ilcuș, cu
fila 47 lucruri curente. Pe urmă, Gafencu, care mă pune// în curent cu raportul lui Bossy. Nu este prea pozitiv ca promisiuni,

dar, totuși, este foarte îmbucurător ca atmosferă. Ciano ne comunică că a obținut de la Csáky[120] că, în cazul unei agresiuni sovietice, ungurii să nu ne atace, ci chiar să aibe o neutralitate binevoitoare. Pe de altă parte, italienii au confirmat că ne vor susține. Dar totul comunicat oral și foarte confidențial.

Pe de altă parte, Germania nu pare prea încântată de atitudinea Italiei și ne-a trimis vorbă că ține la statu-quo-ul în România.

După-amiază, mult de lucru cu nenumărate hârtii cari au rămas în restanță.

Seara, cinema. Un bun film, cu Ginger Rogers: „O fată căzută din cer".//

Marți, 16 ianuarie

fila 48

Dimineața, miniștri, între cari și Tătărăscu, care este îngrijorat de situația economică, mai ales de lipsa de materii prime. Se gândește la un subsecretar de Stat pentru această aprovizionare. Se înțelege că gândul lui merge către Christu[121]. Mă opun. Pe urmă, îmi prezintă un decret-lege relativ la noile reguli de recrutare a personalului de Stat. Îl aprob cu foarte mare plăcere.

După-amiaz, tot acele hârtii în restanță îmi iau tot timpul. Pe urmă, dentistul, care-mi scoate o măsea, ceea ce este, toată lumea o știe, unul din lucrurile cele mai plăcute și mai puțin dureroase din viață.

Seara, un admirabil film, cu Wallace Beery: „Razia".//

fila 49

Miercuri, 17 și joi, 18 ianuarie

M-am simțit rău. Un atac de gripă, începând cu 38°, care, pe urmă, a scăzut, stabilindu-se la 37,8°. Am profitat de aceasta ca să mă odihnesc și să citesc. Atâta tot.

Vremea s-a răcorit pe toate fronturile, ceea ce a venit ca un nou aliat al finlandejilor, cari continuă cu succesele lor. Cât timp vor putea ei, oare, rezista în fața colosului moscovit? Ce vor face așa-numitele țări democratice, apărătoarele drepturilor? Vor putea ele să lase ca această țărișoară eroică să fie cotropită fără milă sau prea le e frică de a se angaja cu U.R.S.S.?

fila 50

Vineri, 19 ianuarie*

De voie, de nevoie, am trebuit să mă scol// azi după-masă. De altfel, m-am simțit infinit mai bine, temperatura scăzând la normal, cu toate că am avut o noapte detestabilă, negăsindu-mi locul.

Până la prânz, am stat în pat, iar la 16 l-am primit pe Richard Franasovici[122], care-mi raportează lucruri interesante de la Paris. Grija de căpetenie este tot masa verde la care are el, ca mulți alții, teama că vom fi ciopârțiți. Propaganda ungară este colosală, pătrunzând până în cele mai neînsemnate cercuri. Trebuie, deci, să reacționăm cât mai e timp prin toate mijloacele și toate persoanele posibile.

Războiul nu crede că se va sfârși așa devreme. În tot cazul, nu va putea ține mai mult de 6 luni în forma lui pasivă de

* În manuscris, datare greșită – 16 ianuarie (*Nota edit.*).

acum. Pare-se că Aliații nu sunt îndeajuns de pregătiți spre a putea da o lovitură. Mulți nădăjduiesc că, la primul adevărat eșec militar al nemților, lucrurile se vor schimba în Germania și că abia atunci efectele blo//cadei se vor re- *fila 51*
simți. Ambasadorul U.R.S.S., Șuriț[123], îl caută continuu ca să păstreze un contact cât mai strâns. Politica franceză față de Italia începe a deveni mai rezonabilă, cu toată opoziția lui Léger[124] și Massigli[125]. Acesta este și sensul renunțării, în momentul de față, la frontul ofensiv oriental. La aceasta a contribuit foarte mult și Marea Britanie. Multă lume speră că înfățișarea Europei de după război va fi federativă.

Pe urmă, am primit pe Tătărăscu și Gafencu, întâi pentru a stabili punctele ce le va discuta mâne cu Markovič[126], la Vârșeț[127], iar pe urmă având loc o discuție asupra propagandei noastre. *„Mieux vaut tard que jamais"*[128]. S-au hotărât, în sfârșit, să miște cam pe liniile ce le indicasem de ani de zile.

Am iscălit încă două importante decrete-legi: cel relativ la noile norme de recrutare a personalului Statului și acel al [re]organizării F.R.N.//

Sâmbătă, 20 ianuarie *fila 52*

Nimic de însemnat. Liniște absolută și odihnă. Seara, cinematograf.

Duminică, 21 ianuarie

Sculat târziu. Duduia a rămas la prânz, cum este obiceiul duminical.

Seara, la 7 1/2, sindrofie la Ernest. Invitați: Duduia, Wilhelm Wied[129], Stârcea, Mocsonyi, Bujoiu cu nevasta, Buhman, Nindi cu Florica Romalo și [Radu] Rusescu cu nevasta. Ca de obicei, s-a jucat cărți. Eu, de astă dată, bridge cu Florica Romalo, Mocsonyi și Bujoiu. După-masă, s-a continuat cu cărți. Am terminat cu un pinacolo în 3.//

fila 53

Luni, 22 ianuarie

Dimineața, miniștri. Întâi, Giurescu, care mă pune în curent cu mersul lucrurilor privitoare la F.R.N. Pe urmă, Ghelmegeanu, care-mi vorbește de chestiunea prefecților. Mulți militari sunt buni, alții nu corespund. El se gândește la înlocuirea lor treptată, în cadrul Legei Administrative, adică să se găsească prefecți cari să se poată permanentiza. Îl sfătuiesc să nu se grăbească prea mult. Alegerea să se facă cu foarte multă atenție. Dintre militarii buni cari au ieșit la pensie sau cari ar dori să se consacre carierei administrative poate de acum să facă definitivări. Pentru ceialalți, să meargă încet.

Sancționând, ieri[130], Legea modificării F.R.N., adaug că răspunderea nu este a mea, ci a celor cari au făcut mari presiuni pentru aceste modificări. Pentru țară doresc să fie bine.//

fila 54 Ultimul ministru e Ilcuș. Nimica însemnat.

După-amiază, am citit la hârtii cari au rămas în restanță.

Seara, cinema.

Marți, 23 ianuarie

Miniștrii obișnuiți, începând cu Hortolomei. Tifosul exantematic crește, fără însă a lua proporții îngrijorătoare.

Pe urmă, Ralea, cu chestiuni de detaliu.

În sfârșit, Gafencu, întors de la Vârșeț, unde a avut întrevedere cu Činkar Markovič, aduce impresiuni bune. Iugoslavii par a deveni mai rezonabili. Sunt chiar dispuși de a relua discuțiunile relative la Convenția militară, care a rămas în restanță de la iscălirea Convenției noastre, anul trecut[131].// Se înțelege că n-au vorbit despre situațiunea *fila*
internă, căci, după știrile noastre, nu merge deloc. Înțelegerea făcută cu croații, primită de Maček[132], nu mulțumește, iar pe de altă parte a permis o puternică acțiune centrifugă. Sunt tendințe vădite de independență cât mai mare a Croației. Dacă nici asta nu e suficient pentru dezagregarea Statului, vine și o recrudescență bolcevistă, bazată, pe de o parte, pe dorința de libertate, și pe de alta pe un slavism rău înțeles. Mișcarea a infectat părți din Croația și, îndeosebi, tineretul universitar. Guvernul este slab și nu știe să reacționeze. Vizita lui Paul[133] a fost, incontestabil, un succes, dar un succes personal, dar n-a ajutat la consolidarea Statului[134].

După-masă, îl văd pe Vaida, ca să-l rog să primească președinția F.R.N. *Pro forma* a protestat, dar, punându-se pe tema că// ascultă de poruncile mele, a primit. L-am găsit *fila*.
foarte rezonabil și mult mai puțin politician decât mă așteptam. Pricepe nevoia ca în Front să fie ceva nou, că, cu toată tendința de a se aduna împrejurul meu cât mai multe forțe, să se facă, totuși, apel la puteri noi, cari, mâne, vor trebui să aibe conducerea lucrurilor. Toată audiența n-a ținut mai mult de 3/4 de oră. Mare minune!

Seara, cinema.

Miercuri, 24 ianuarie. Sărbătoarea Unirei

Dimineața, miniștri. Nimica prea important, afară de Tătărăscu, cu chestiune de-ale Frontului.//

fila 57 Seara, obijnuita recepție a cavalerilor Ordinului „Ferdinand"[135]. Au venit vreo 180; dintre opoziționiști, numai dr. Lupu[136], care nu lipsește niciodată. Am introdus ceva nou, cu începere de astă-seară: un mic logos cu prilejul citirei numelui cavalerilor cari au decedat în decursul anului.

Pe când vorbeam, s-au stins luminile, ceea ce mi-a permis să fac o figură retorică mult aplaudată.

Am stat de vorbă cu mai mulți și am constatat că Iorga era foarte bine dispus și rezonabil, afară de obijnuitul atac în contra lui Hacha (alias Vaida). Am vorbit și cu Lupu, de la care am constatat ura împotriva F.R.N. și, în același timp, dorința de a găsi o soluție care să nu fie legată direct de regimul de azi. I-am promis că-l voi primi în audiență.//

fila 58

Joi, 25 ianuarie

Mă resimt încă în urma gripei din zilele trecute și, deci, mă odihnesc. Rămâi târziu în pat. Și după-masă am lenevit, până ce am trebuit să plec la Reg[imentul] Pion[ieri] de Gardă, unde se face serbarea Pomului de Crăciun[137]. E adevărat, cam târziu, dar tot e bine să petreci aceste clipe între ofițeri.

Serbarea s-a petrecut după ritualul obijnuit. Primirea, distribuirea darurilor, mici cuvântări, un mic program artistic, cam prea național, bufetul. În cuvântarea mea, am spus că Regimentul trebuie să fie o mare familie și, de aceea, țin

totdeuna să serbez Pomul de Crăciun în mijlocul lor, căci este o sărbătoare specifică a familiei.

Localul nou, clădit de fostul comandant, colonelul Orezeanu, este foarte bine și are, ceea ce este o excelentă îmbunătățire, și locuința pentru ofițerii neînsurați.

Seara, cinema.//

Vineri, 26 ianuarie *fila*

Înainte de a primi pe miniștri, se prezintă noul atașat aerian italian, lt. colonel Ezio Milante. Face o impresie bună.

Ca miniștri, cel mai important este Silviu Dragomir[138], cu care discut proiectul de lege a minorităților, cu care nu sunt de acord. Este mult prea larg, și noi dăm fără a cere nimica în schimb. Nimeni, în această țară, n-a fost mai larg decât mine în ce privește minoritățile. Și pe vremuri am cerut totdeuna să li se deie drepturile la cari puteau aspira în mod echitabil, ca să se simtă bine în patria românească.

Sunt lucruri cari au mai mult a face cu o mentalitate decât cu o legislație. Legile noastre erau largi, dar mentalitatea strâmtă a ardelenilor, cari au suferit atâtea sub maghiari, au fost pătimași, iar regățenii, în cap cu dr. Angelescu[139], susținut de unele elemente militare, și cu func//ționari localnici *fila* abuzivi, au dus o acțiune de șicane provocatoare, cari ne-au dus la situațiunea de azi, când trebuim să facem acte cari nu ne convin la cei mai mulți. Pricep să li se deie [maghiarilor] cea mai largă libertate culturală și religioasă, să fim largi cu chestiunea limbei, în Justiție și în rapoartele de toate zilele cu autoritățile locale. Ar fi bine să încercăm să amalgamăm cultura lor cu a noastră, să profităm de ea unde ni-e superioară, dar, în schimb, să le cerem să fie cetățeni loiali

și să fie români, înainte de toate. Nu pricep să li se acorde drepturi pe cari nu le are majoritatea românească.

După-masă, l-am primit pe Mitiță [Constantinescu], care din punctul de vedere al sănătății trece printr-o fază foarte proastă, având dureroase crize hepatice. Unii fac aluzii că ar fi chiar ceva mai grav, cancer.

Discuții îndelungate asupra nevoilor viitorului. Situația
fila 61 bugetară e bună, dar pentru// anul ce vine se cere un formidabil efort, care să ne permită să ne pregătim militărește pentru orice eventualitate. Acest efort se ridică la aproximativ 40 miliarde. Prin impozite noi, dacă se vor putea pune, foarte puțin se va putea recupera. Trebuie, deci, să apelăm la mijloace extraordinare și, în afară de sistemele financiare obișnuite, la aceasta vine și nevoia de a spori, din cauza scumpirii vieței, și salariile funcționarilor. La el, deși pricepe problema, găsesc oareșicari reticență, de teama de a da moneda noastră, oficial și definitiv, peste cap. Mai ales chestiunea sporirii salariilor îl sperie. Și eu, până acuma, am fost absolut contra, căci cred că este primejdios și nu rezolvă nimica decât momentan. Dar, totuși, ce să facă un funcționar cu 4 copii plătit 2 000-3 000 lei pe lună? Cred că ideea lui Tătărăscu de a rezolva problema printr-un minimum de sala-
fila 62 riu și o scară socială de salarizare după greutățile fami//liale este soluția cea mai bună, care poate scăpa fațada, dar trebuie făcut echitabil și destul de mare ca să fie folositoare.

Din nou, Duduii nu i-i bine, are o bronșită foarte jenantă.

Seara, cinema.

Sâmbătă, 27 ianuarie

Dimineața, nimica demn de semnalat, afară de îngrijorările în legătură cu supărările Angliei privitoare la politica noastră a petrolului.

Din ce în ce, cele ce le-am spus la începutul conflictului par a se adeveri. Păcura este un instrument de război așa de important încât livrarea ei uneia sau altei părți însemnează aproape o ieșire din neutralitate. Azi este războiul motoarelor și va putea învin//ge acela care va avea cea mai mare rezervă de combustibil. Incontestabil, dacă noi și rușii nu ajutăm pe germani, ei nu pot să reziste. Fericirea noastră, în momentul de față, este că adversarii sunt pasivi. Trebuie, însă, să ne pregătim serios, că presiunile cari azi sunt numai de formă vor deveni serioase, dacă nu amenințătoare. Politica noastră de neintervenire, mai mult decât de neutralitate, este, fără doar și poate, în asentimentul opiniei publice și al politicienilor, chiar și al lui Maniu, prea mult chiar după gustul meu, dar este cea mai grea politică de dus și, la sfârșit, la masa verde poate să ne coste destul de scump. E adevărat că n-avem nimic de cerut, dar avem foarte hotărât de apărat ce este al nostru, și propaganda ungară și bulgară este foarte puternică, îndeobște în Anglia. Mulți cred că, chiar dacă ne-am pronunța deschis pentru Aliați, tot ni se va pune problema, căci idealismul pe baza// [căruia] se zice că se duce războiul este așezarea unui nou echilibru european. Poate doar când Aliații vor avea absolută nevoie de a deschide un nou front împotriva Germaniei ei vor fi dispuși să plătească orice, numai ca planul lor de a o doborî să reușească.

Sigur că primejdia unui atac ruso-german este veșnic în picioare și că ajutorul aliat este foarte departe, deci trebuie să fim de o prudență excesivă în această privință. Scăparea de astăzi poate fi foarte scump plătită mâne. Neinterveniștii noștri fac totdeuna de a pierde din vedere acest adevăr.

Duduii nu i-i bine, și doctorul i-a recomandat să schimbe aerul măcar pentru 24 ore. Am hotărât să plec, deci, pentru week-end-ul la Sinaia.

În automotor, cu care am plecat la ora 17, am jucat pichet cu D[uduia] și Urdăreanu, care se duce să se odihnească, o zi, la Brașov.

fila 65 La Sinaia e zăpadă mare și am nădejdea// că mâne mă voi putea odihni cu adevărat.

Duminică, 28 ianuarie

Zi de absolută odihnă la Sinaia. A nins de dimineață. E o zi de iarnă splendidă. Ne-am odihnit bine, cu toate că Duduia e tare răcită. Sculat târziu. După-masă, spre seară, am jucat pichet cu D[uduia]. La cină, invitați, Puiu [Filitti] și [Ilie] Radu. Culcați devreme, dar dormit foarte prost, căci Duduii i-a fost rău. Mare discuție la masă asupra distribuirei lucrurilor ce le-a făcut D[uduia] pentru Armată. S-a hotărât că cel mai bun sistem e, după experiența făcută cu Batalionul de Gardă, de a trimete obiectele direct la corpul de trupă căruia sunt destinate. Ne-am hotărât ca, îndeosebi, să împlinim nevoile trupelor de munte.//

fila 66

Luni, 29 ianuarie

La 9 1/2, părăsim Sinaia, tot așa cum am venit, cu automotorul. Noaptea a fost foarte proastă. Duduia n-a putut dormi, săraca de ea.

Sosit la București, n-am avut ca audiență decât pe Ilcuș, cu lucruri curente, între cari s-au rezolvat și unele de comandament. S-a pus problema acelora cari, prin ordine

de comandament, li s-au încredințat comandamente de Mari Unități. Această situație trebuie întrucâtva legalizată în vederea stagiului pentru înaintare. Soluția a fost că tabloul de însărcinări cu comanda să fie aprobată de mine.

Pe urmă, vine și grl. Țenescu[140], cu care, împreună cu ministrul[141], discut proiectul înființării unui al patrulea batalion la fiecare regiment prin desființarea batalionului de marș divizionar. Această propunere este justificată prin aceea că sectoarele diviziilor noastre// sunt foarte mari și că trebuie *fila 67* un surplus de forțe spre a le acoperi și apăra. Ideea nu e rea, dar mă jenează lipsa artileriei și lipsa de echipament, mai ales cel mic. După o interesantă discuție pro și contra, am aprobat înființarea celui de-al patrulea batalion, cu condiția că va putea fi îmbrăcat, adică crearea lui să se facă progresiv cu mijloacele.

Am reținut pe ambii la masă. A fost o sindrofie foarte agreabilă, care a permis punerea la punct a multor lucruri, fără să aibe caracterul unor ordine. Văd, cu plăcere, că Țenescu începe a lua aripi și că se afirmă.

Seara, D[uduia] a mâncat în oraș, iar eu și cu Mihăiță am avut un film francez foarte bun: „Derrièrre la façade", cu foarte mulți artiști cunoscuți. Film detectiv plin de interes și cu soluții cu totul neașteptate.//

Marți, 30 ianuarie *fila 68*

Dimineața, după program, miniștri, începând cu Hortolomei, care a venit cu lucruri curente, continuând cu Micescu, idem. Urmează Tătărăscu, care, ca chestie importantă, vine cu cea economică. S-a gândit că trebuie creat un

comisariat general al aprovizionării, care să fie însărcinat cu stimularea producției și cu dobândirea materiilor prime. Așa cum se prezintă lucrurile, astăzi noi riscăm, în curând, să încetăm complect viața economică, din cauza imposibilității de a ne aproviziona. Proiectul, în sine, e bun și-l aprob, dar tot nu rezolvă, după mine, chestiunea. Tot în această direcție economică este supărarea gratuită a Angliei pentru chestia petrolului și a holdingului lui Max [Auschnitt][142] cu acțiunile „Zbrojowka". Ambele sunt nejustificate, și măsura care au luat-o de a pune embargoul pe lucrurile ce
fila 69 le-am comandat la ei n-are nici un rost de a fi. Îl văd// pe Tătărăscu plictisit, dar nu îngrijorat, căci are convingerea că lucrurile se vor putea aranja.

Vine, pe urmă, Gafencu, care ne pune în curent cu cele ce se vor desfășura la Belgrad[143] și ne citește discursul său cu prilejul întrunirei Consiliului Înțelegerii Balcanice[144]; face în el o aluzie foarte amabilă Italiei.

După-masă, l-am primit pe Dombrowski cu planurile monumentului tatii[145] și alte proiecte, cari vor trebui lăsate pentru mai târziu. Pentru planul Pieței Victoriei, l-am pus să-mi refacă o schiță în care să văd mai clar proiectele modificatoare, cari mi se par destul de logice.

Seara, cinema. Un delicios film cu Claudette Colbert și Don Amecha: „După miezul nopții".

După aceea, o discuție foarte folositoare cu Urdăreanu asupra proiectului supus astăzi de Tătărăscu. Ajungem la concluzia că este neapărat necesar de a face ceva eroic,
fila 70 deci să trecem la crearea// unui minister al Comerțului Exterior, care să aibe toată chestiunea aceasta a schimburilor și al aprovizionării de peste graniță în mână. Găsesc ideea bună, dar mi-e teamă că vom avea greutăți cu Mitiță

[Constantinescu], căruia nu prea îi place să lase anumite chestiuni din mână. În tot cazul, am să-l chem mâne pe Tătărăscu să-i fac propunerea.

Miercuri, 31 ianuarie*

Încep cu 2 miniștri, cari n-au ceva deosebit, iar la 12 vine Tătărăscu, căruia îi vorbesc de proiectul gândit azi-seară. Răspunde că găsește ideea bună. I-am vorbit serios de chestiunea economică, atrăgându-i atenția că e în joc nu numai guvernul și regimul, dar și biata țară. E scandalos ca, în situația privilegiată de neutri ce o aveam, țara să sufere așa de mult după complectul// marasm economic în care ne *fila 7* găsim și că este datoria lui de a face toate eforturile să îndrepteze pe cât se poate această nenorocită stare de lucruri. I-am mai adăugat că răspunderea e a lui și că trebuie să ție lucrurile mai energic în mână. Ca răspuns, mi-a cerut permisiunea s-o facă. I-am adăugat că nu este vorba să-i dau voie, ci o cer de la dânsul. Pe urmă, ne-am bocit cu toții. Urdăreanu asista la discuția asupra lipsei de oameni, îndeosebi asupra unui economist.

După-masă, D[uduia] îmi telefonează că a avut o discuție cu Urdăreanu, care din nou a avut ca punct central chestiunea lui Christu. Este o discuție care e de mai multă vreme, chiar de la începuturile acestei guvernări. Mulți voiau pe Christu, directorul Secției Economice a Ministerului Af[acerilor] Străine, ca ministru al Economiei Naționale. El e văr cu Urdăreanu și cu Titulescu, incontestabil un foarte bun funcționar și un excelent negociator.// Eu *fila 7*

*În manuscris, datare greșită – 30 ianuarie (*Nota edit.*).

am rezerve asupra lui, căci nu știu care va fi capacitatea lui de conducere, și rubedenia cu Titulescu mă cam jenează. Pe de altă parte, mi-e teamă că n-are energie și nici dorința de a lua răspunderi. De aci drama sufletească la Ernest [Urdăreanu], care și-a pus în cap că D[uduia] și cu mine ne opunem numirei lui, din cauza rubedeniei. M-am hotărât, deci, să pun capăt acestor infinite discuții și să fac plăcerea lui Mitiță [Constantinescu], Tătărăscu și Urdăreanu, admițându-l pe Christu pentru noul post de ministru al Comerțului Exterior. Răspunderea este a lor, nu a mea.

Seara, cinema. Un idiot film francez, cu Harry Baur: „Dincolo de Marea Roșie".

Joi, 1 februarie

fila 73 Dimineața, Tătărăscu vine cu răspunsul// asupra chestiunei ce i-am pus-o ieri și se declară de acord cu crearea noului minister. De altfel, lucrarea pregătitoare fusese făcută ieri de Urdăreanu, care, într-o întrevedere cu Mitiță [Constantinescu], a obținut fără nici o greutate consimțământul său desăvârșit pentru acest proiect. Deci, tocmai de unde îmi era mai teamă de opoziție s-a găsit cea mai redusă greutate.

Am comunicat lui Tătărăscu consimțământul meu asupra numirii lui Christu, marcând bine punctul că răspunderea este a acelora cari l-au ales și că a mea este complect degajată. Sper, totuși, pentru binele țării, că el va reuși în această grea și delicată misiune.

Pe urmă, vorbim despre colaboratorii săi. Este foarte mulțumit de Ghelmegeanu, Ralea, Ilcuș și Hortolomei. Chiar

despre primul mi-a mulțumit de a-l fi propus. Și [Petre] Andrei e bun, dar, câteodată, cam răutăcios. E hotărât nemulțumit de [Constantin – Costică] Angelescu[146],// care nu-i deloc *fila 74*
la înălțime. Nici Gigurtu[147] nu ia lucrurile în mână. Și de Istrate Micescu este îngrijorat din cauza reputației lui de arghirofil. Nici Ionescu-Șișești nu este complect la înălțime.

După-amiază, am citit hârtii cari au rămas în restanță.

Seara, un destul de bun film despre Far West.

Vineri, 2 februarie

Azi e sărbătoare, deci zi de odihnă. Am profitat să pui ordine în hârtiile mele și, în sfârșit, după o săptămână de lucru, am terminat.

A fost o zi de gândire, după toate discuțiile și supărările de ordin economic din zilele trecute.//

Azi-de-dimineață, Sir Reginald Hoare[148] a remis lui *fila 7*
Tătărăscu Nota engleză. Este mai puțin severă decât se spunea. Chiar afirmă voința [de] a deschide un nou credit. Conține, totuși, cuvintele „protest". Așa cum e, va putea fi ușor pusă la punct. Aceasta, totuși, nu vrea să zică că ne-am asigurat liniștea. Situația noastră internațională este departe de a fi foarte plăcută și vom trebui să muncim din răsputeri spre a o îmbunătăți, atât economicește, cât și politicește. Războiul acesta este, incontestabil, un război de nervi, și situația noastră de neutri este, poate, aceea în care nervii se tocesc cel mai mult. Se acționează greu și lent, iar acei cari nu sunt în secretele zeilor se iau după zvonuri și se enervează și critică. Adesea, sunt foarte nedrepți față de acei cari au răspunderea.

Crede că ar fi foarte bine să se redeschidă din nou Pavilionul de la Expoziția din N[ew] Y[ork][155]. Pe urmă, insistă asupra absolutei nevoi de a aranja chestiunea datoriilor noastre de acolo. Se plânge de lipsa noastră de propagandă
fila 80 și de complecta nepricepere// a lui Radian[156]. Crede că cel mai nimerit pentru acest post ar fi Stoica[157], de la Ankara.

Pe urmă, l-am primit pe Sidorovici[158], în legătură cu plecarea lui în Italia[159]. I-am dat instrucțiunile aferente.

Seara, D[uduia] poftită la masă de Ernest [Urdăreanu], la Capșa, deci am lucrat la punerea la punct a acestor notițe.

Marți, 6 februarie

Dimineața, audiențele miniștrilor obijnuiți. Întâi, Munca [Mihail Ralea], care, din nou, insistă asupra nevoii de a procura cât mai grăbit materii prime spre a nu se risca închiderea unor fabrici și, deci, șomajul. În chestiunea grevelor, s-a făcut ordine, arestându-se agitatorii comuniști. Totul a reintrat în ordine. A urmat Istrate Micescu, care, ca
fila 81 chestiune mai// importantă, mi-a arătat unele puneri la punct ale Codului Civil. N-am fost de acord asupra unor puncte.

În sfârșit, Gafencu, întors de la Belgrad, de unde aduce impresia că a dobândit un succes. Hotărârile Consiliului au fost bune și cu toate că, la început, atmosfera n-a fost tocmai favorabilă României, la sfârșit s-a încheiat printr-o înțelegere și unitate deosebită. Ceea ce este cel mai important e că s-a hotărât de a se strânge și mai tare rândurile pentru apărarea intereselor individuale și în bloc ale acestui important organism politic de pace[160]. S-a mai hotărât, la propunerea lui Metaxas[161], ca M[arile] St[ate]-Majore să se con-

certeze asupra ajutorului reciproc ce se poate da la nevoie.

Cu iugoslavii s-a întărit alianța noastră, hotărându-se, în sfârșit, după un an, de a se trece la realizarea Convenției noastre militare față de Ungaria.

La început, toți ar fi fost mulțumiți// să se întărească *fila 82*
pacea balcanică pe spinarea noastră. Dar Gaf[encu] foarte bine le-a arătat că aceasta ar antrena complicații nesfârșite, în cari ar fi și ei târâți, și că orișice s-ar face în viitor trebuie făcut într-un spirit de securitate și de colaborare a tuturor. Chiar și relațiunile așa de spinoase cu Bulgaria par a se îmbunătăți, ea dorind să nu fie atrasă în conflict și declarând că nu ne va face greutăți în cazul când vom fi atacați. Din ce în ce mai mult trebuie să ne gândim la problema strămutării populațiunilor, care, în tot cazul, față de Bulgaria poate să fie foarte avantajoasă pentru noi și ar antrena, eventual, cea mai minimă rectificare teritorială.

Foarte interesantă este încă conversația cu Paul [Karagheorghevic]. El este tot același fricos și împăciuitor, dar foarte puțin încrezător în vecinii lui, cărora, totuși, le surâde cu un rânjit continuu. El crede că soluționarea diferendu//lui nostru cu Ungaria nu s-ar putea regula decât prin *fila 83*
uniunea personală prin mine, deoarece vede o foarte mare primejdie în ideea de a pune pe tronul Sf[ântului] Ștefan un principe italian, după cum se vorbește. Pe urmă, îmi spune că asasinatul lui Călinescu a fost pus la cale de Germania și că ar avea probele pentru aceasta.

După-amiază, l-am primit pe Slăvescu[162], care mă pune în curent cu starea înzestrării [Armatei] și cu unele greutăți cari le are de la „Škoda" și „Zbrojowka", trecute în mâinile concernului „Hermann Göring Werke". Cred că am trebui să facem o politică mai dârză, îndeosebi că Anglia vede cu ochi așa de răi livrările noastre de petrol către Germania.

Trebuie să fie un *donnant, donnant*[163] absolut și să se ție de contractele iscălite.

Seara, cinema. Un foarte trist, dar foarte frumos film francez: „Le Charrette de la mort"[164], după romanul lui Selma//
fila 84 Lagerlöf, cu Louis Jouvet. Încă unul din filmele franceze într-adevăr bune.

Cu încadrarea președinților F.R.N. de la ținuturi sunt dificultăți, căci Vaida este de o încăpățânare și de o lipsă de simț de colaborare exasperante.

Christu s-a întors din Franța și a primit noua funcțiune cu care trebuie însărcinat, dar cere vreo 14 zile ca să se puie la curent. Deci, semn de seriozitate. Despre Titulescu zice că s-a convins că nu e deloc nebun și că totul a fost intriga montată de nevastă și de cutra aia de Sergiu Nenișor[165].

Miercuri, 7 februarie

Miniștri obijnuiți, dimineața. Întâi, [Paul] Teodorescu, care-mi arată marile greutăți ce le are cu procurarea materia-
fila 85 lului,// acuma, îndeosebi, din cauza embargoului englez și, mai ales, lipsa de materii prime. Totuși, au sosit ieri 5 „Heinkel" din Germania, restul trebuind să vie cât mai curând.

Din Italia ni se oferă material naval; 2 crucișătoare vechi, 2 distrugătoare din 1920. Acestea nu ne convin, dar restul, două distrugătoare din 1926, tipul R ale noastre, ar putea fi luate în considerație, 2 submarine din 1920, 2 distrugătoare noi tip „Carabiniere" și 7-10 vedete torpiloare. Chiar dacă materialul oferit nu este în toate interesant, totuși faptul că vor să ne cedeze din materialul lor în serviciu este extrem de interesant și merită să fie discutat.

A urmat [Constantin – Costică] Angelescu, care mi-a lăsat o impresie detestabilă. În aceste zile de când lucrările economice sunt așa de importante, n-a avut nimica de zis și a rămas la mine maximum 10 minute, prezintându-mi decrete neimportante și spunându-mi că este cu totul de acord cu scindarea// Ministerului [Economiei Naționale] și *fila* că toate merg bine.

Pe urmă, Șișești, care este foarte îngrijorat de chestiunea pădurilor, cari nu mai este așa de strălucită cum o cred mulți. Am ajuns aproape la aman cu exploatările.

Ultimul a fost Tătărăscu, care, la început, îmi vorbește de lucruri externe. Și el este mulțumit de rezultatele de la Belgrad. Pe urmă, spune că e convins că cu Anglia lucrurile se vor aranja, însă trebuie să fim foarte cinstiți și să spunem lucrurile așa cum sunt. Asta este și părerea mea. E exasperat de discuțiile cu Vaida. I-am vorbit de chestiunea propagandei și de felul cu totul deficient cu care lucrează Radian. I-am sugerat că ar fi bine ca Stoica, ambasadorul nostru de la Ankara, să fie numit ministru [al Propagandei Naționale] în locul lui. A fost de acord, dar a cerut timp să gândească momentul și modalitatea ca să scape de prietenul lui Argetoianu.//

După-amiaza și seara, nimic interesant, Duduia cinând *fila* la Malaxa.

Joi, 8 februarie

Am început să pregătesc darul pentru Duduia, de 14 februarie, când se împlinește a 15-a noastră aniversare. 15 ani de dragoste statornică, de dureri și de bucurii îndurate cot la cot[166].

O zi liniștită și de oarecare odihnă. Ne-am sculat târziu,

rile, a fi avut unele succese, pătrunzând în pozițiile înaintate.

Din nou, se observă acea nemaipomenită încetineală de a veni într-ajutorul acestui eroic popor. Nu pricep, oare, acești dobitoci de Aliați că trebuie să te miști într-un ritm mai vioi când e vorba să dai o mână de ajutor?

După-amiază foarte plăcută, eu lucrând la mărci, Duduia și Mihăiță jucând rummy.//

fila 92 Seara, un film detectiv francez: „Capcana", cu Maurice Chevalier și compatrioata noastră Marie Déa.

Luni, 12 februarie

O noapte proastă pentru Duduia, așa încât nu am prea dormit.

Dimineața, miniștri. Întâi, Nistor, cu mărunțișuri. Pe urmă, foarte important, Ghelmegeanu, care mi-a vorbit de dificultățile ce le întâmpină cu încadrarea Frontului [Renașterii Naționale], din cauza atitudinei lui Vaida, care este un catâr nemaipomenit. A venit la concluzia că destinderea de care se tot vorbește este numai o scuză ca să profite fiecare mai mult pentru ai lui. De aci a trecut la opera lui de destindere față de legionari.//

fila 93 Urmează calea care mi-a indicat-o în audiențele trecute. În legătură cu atitudinea așa-zișilor „bătrâni", vede în această acțiune și o posibilitate de a putea întări Frontul și de a permite o reacțiune împotriva acelor elemente cari vor să facă din el numai un loc de plasare politicianistă a prietenilor. Lista celor propuși pentru președințiile de județe este, pur și simplu, absurdă. Iată de ce această idee a captării și încadrării elementelor gardiste prezintă astăzi mai mult decât

oricând o importanță națională din ce în ce mai imperioasă.

După-amiază, am lucrat la punerea în ordine a mai multor hârtii.

Seara, cinema: „Andy Hardy milionar", cu Mickey Rooney.//

Marți, 13 februarie *fila 94*

Dimineața, miniștri. Dintre cei din program a venit Hortolomei, care văd cu mare plăcere că s-a pus serios pe treabă. E foarte inimos și vrea cu orice preț să facă ordine, lucru nu tocmai ușor, căci medicii noștri sunt lipsiți de conștiinciozitate. Vrea, între altele, să puie frână la acel cumul nemaipomenit al unor titionozauri, cari ocupă toate locurile bune și mănos plătite și cari, deci, nu pot, din această cauză, să-și îndeplinească însărcinările.

A urmat Gafencu, cu unele lucruri curente. Am vorbit despre viitoarea vizită a lui Mitiță [Constantinescu] în Bulgaria[169]. Venind și Tătărăscu, am continuat discuția, îndeosebi asupra formulei care trebuie să o întrebuințeze. Nu trebuie să promită nimica de punct de vedere teritorial, nici să închiză porțile zicând că el este ministru economic și că aceste// chestiuni de politică externă nu sunt de resortul său. *fila 95*

Cu Tătărăscu am abordat, din nou, chestia președinților de ținut ai F.R.N., insistând că trebuie terminat cât mai repede, căci, altfel, ne facem de râs. A fost de acord și asupra problemei că nu se pot elimina cu totul elementele generațiilor mai tinere.

După-masă, am primit conducătorii Poliției noastre: Modreanu[170], prefectul Poliției Capitalei, și generalul Liteanu[171],

directorul Siguranței. În ambele părți n-am auzit decât lucruri triste: o complectă dezorganizare, lipsă de cinste și de personal pregătit. Ambii mi-au făcut impresia că sunt hotărâți a lua lucrurile din scurt și a le îndrepta, cu toată starea precară de lucruri.

Seara, cinema. Un destul de bun film german, cu Gustav Fröhlich: „Alarma după miezul nopții", despre lupta împotriva contrabandei de alcool.//

fila 96 Se împlinesc 15 ani de la prima întâlnire, de departe, cu Duduia. Parcă ar fi azi. Îmi aduc aminte. A fost o zi frumoasă de primăvară, dar friguroasă. Am trecut la Șosea cu mașina cea mică a mea, un „Amilcar". Nu ne-am vorbit, dar ne-am priceput din ochi. Cum din această zi s-a schimbat tot cursul vieței mele!

Astă-seară, D[uduia] mi-a dat, pentru mâne, ziua cea mare, darul ei: niște cărți foarte frumoase.

Miercuri, 14 februarie

Cum fac ochi, felicitări, urări, flori și darurile mele. Azi se împlinesc 15 ani de când prima dată ne-am întâlnit. A fost scris de mâna lui Dumnezeu ca așa să fie, 15 ani de

fila 97 când Duduia și cu mine nu ne-am// despărțit și am înfruntat toate vicisitudinile, toate urgiile și unele adevărate bucurii, cot la cot. Dragostea noastră a stat ca o stâncă neclintită împotriva tuturor valurilor vieții și a timpurilor. Legătura aceasta s-a cimentat atât de puternic încât a rezistat la toate zilele de restriște, la toate durerile ce au fost provocate de alții. Ea este pentru mine chiar esența vieții mele. Ea este talismanul cel mai divin și, în clipele de greutăți, este

refugiul meu suprem. Această dragoste e așa încât nici nu pot concepe viața fără ea.

Dumnezeu să-i dăruiască sănătate, să redevie zdravănă și plină de viață, așa cum a fost când întâi ne-am cunoscut. Și atunci toate suferințele vor aluneca peste noi ca și când n-ar fi. Așa să ne dăruiască Domnul!

Ziua n-am putut s-o petrec așa cum doream, cu ea, deoarece tatăl ei, fiind bolnav, a trebuit să aibe un consult.//

Deci, dimineața, am primit miniștri. Întâi, [Paul] Teodorescu, care-mi arată cum, din nenorocire, circumstanțele, cu toate eforturile făcute, fac ca programul Aviației să sufere întârzieri. Din fericire, avem materialul polonez, care, întrucâtva, ne poate fi de un oareșicare folos pentru a trece hopul. Din Italia vin știri bune asupra materialului. Speră să obție ceva mai mult și mai bun chiar. *fila 98*

Urmează [Constantin] Costică Angelescu, care-mi spune că este foarte mulțumit de noua stare de lucruri și că va da tot concursul lui Christu. I-am atras, din nou, atenția că rolul său nu diminuează, ci, dimpotrivă, i se cere și mai multă energie să lucreze pentru sporirea producției.

Ultimul este Șișești, care se plânge de dificultățile în cari se zbat agricultorii, cari sunt reale, dar foarte greu se pot îndrepta fără a avea repercusiune, poate foarte gravă, asupra monedei și// a întregei noastre vieți economice. *fila 99*

După-masă, fiind pentru mine sărbătoare, am lucrat ceva la mărci și, pe urmă, a venit Duduia și am stat de vorbă asupra vremurilor trecute. Liniște și bucurie.

Seara, un frumos film francez: „Werther", cu Pierre-Richard Willm, foarte potrivit, afară de deznodământ, pentru ziua de azi.

Joi, 15 februarie

Dimineața, am lucrat cu Ernest [Urdăreanu], iar după-masă, liniște; am lucrat la mărci.

Atacurile sovietice se întețesc din ce în ce mai mult în istmul Careliei. Finlandejii se apără ca niște lei, dar puterea lor de rezistență pare-se că se slăbește.

fila 100 În Bulgaria, Guvernul Kiosseivanov[172] a demisionat pentru cauze interne. Era// de așteptat, dar ceea ce mă miră și nu-mi place e că va fi înlocuit cu Filov[173]. Pe cel vechi lumea îl cunoștea. Despre acesta, noul, sunt îngrijorat, căci sunt zvonuri că ar fi fost și unele presiuni din afară, cari au contribuit la schimbarea aceasta. Este un mare punct de întrebare. Și cum am avut eu dreptate să nu ne grăbim cu ei.

Seara, cinema. Un idiot film german: „Cântecul deșertului", cu Zarah Leander.

Vineri, 16 februarie

Finlandejii continuă să reziste, provocând mari pagube bolcevișilor.

În Bulgaria s-a constituit guvernul sub Filov, cu un oareșicare Popov[174], ministru la Belgrad, la Afacerile Străine. Aceasta nu-mi place.//

fila 101 Dimineața, miniștrii Gigurtu și [Petre] Andrei. Nimic însemnat.

După-prânz, la Academie, comemorarea lui Titu Maiorescu[175]. Lungă și destul de anostă cuvântare a lui Petrovici[176]. Poate va câștiga la citit. Pentru prima dată, domnii acade-

micieni au fost în noile lor uniforme academice. Trebuie să zic că le stătea foarte bine.

Seara, un film cu Ginger Rogers: „Copilașul domnișoarei", un delicios film american, plin de haz.

Sâmbătă, 17 februarie

Zi de liniște, în care am putut să lucrez la ale mele.

Ca fapt mai important este acțiunea lui Maniu, care, de astă dată, se dezvoltă// pe teren extern. A făcut un manifest-scrisoare, distribuită la cunoștințe și la presa străină, în care acuză pe Gafencu de a fi cedat, la Belgrad, teritoriile noastre, deoarece, în comunicat, se [vorbea de] *„territoires nationales"*, și nu de intangibilitatea teritoriului. Prin aceasta, el, ca de obicei, vrea să facă dificultăți și să pozeze ca singurul apărător al Înțelegerei cu Aliații. Din nenorocire, sunt unii cari îl cred și nu vor să vadă că unul dintre cei mai de frunte colaboratori ai lui este Gh. Brătianu, marele „apostol" al înțelegerei cu Germania. Din nenorocire, acțiunea lui a început să facă oarecare vâlvă în public, și aceasta cu atât mai mult cu cât se crede tabu. Această legendă trebuie să înceteze, fără a face din el un martir. *fila 10.*

Au fost mari discuții între Tătărăscu, Ghelmegeanu și Urdăreanu asupra acestei probleme. Tătărăscu este pentru a nu lua măsuri drastice, dar ca el să fie dat în judecată,// măsură neabilă, căci e tocmai ce vrea, căci îi va da posibilitatea de a vorbi și de a spune tot ce vrea în mod legal în fața Justiției. Ceialalți doi sunt complect de o altă părere, adică de a accepta lupta deschisă politică împotriva lui, ca să fie, finalmente, pus la rezon[177]. Ca concluzie, s-a hotărât să fie *fila 10*

chemat astăzi la Primul Comisar Regal și interogat. Ar fi numai o primă măsură.

Seara, un pocher amuzant cu Duduia, Ernest, Stârcea și baronul Niculiță. Dezastruos pentru mine, n-am avut nici o carte.

Duminică, 18 februarie

Zi de liniște complectă. Duduia a fost obosită și, deci, a
fila 104 rămas până după-amiază în pat. Eu am lucrat la// mărci.

Seara, cinema, ca de obicei. Un film destul de amuzant, cu Hans Moser: „Cele 13 scaune".

Luni, 19 februarie

Dimineața, miniștri, începând cu Giurescu, care este destul de nemulțumit de felul cum s-au încheiat numirile în F.R.N. S-a întâmplat tocmai ceea ce întrevăzusem: o politicianizare sub egida Frontului, fiecare încercând a-și plasa partizanii. Vaida, insuportabil și pătimaș, Tătărăscu încercând a fi partizan, dar nereușind.

Urmează Ghelmegeanu. Chestiunea principală este aceea a lui Maniu, care nu se astâmpără. După ce sâmbătă dăduse
fila 105 unele decla//rații prin care recunoștea ceea ce i se imputase, a trimes, ulterior, un adaos în care spunea că criticile lui nu sunt numai la adresa lui Gafencu, ci a întregului regim, și asta într-o formă destul de obraznică. Ghelmegeanu îmi cere să aprob un decret-lege în care se prevede delictul de răspândire clandestină de manifeste etc. și în care se prevăd sancțiuni, între cari și domiciliul obligator[178]. Nu este de

părere ca Maniu să fie dat în judecată, dar dacă continuă, crede absolut necesar să fie internat pentru un timp oareșicare.

Urmează Ilcuș, cu lucruri curente.

Ultimul este Mitiță [Constantinescu], care pleacă la Sofia și, înainte de plecare, a voit să mă puie la curent cu anteproiectul de buget, care va trebui să fie sporit și, deci, va cere unele adausuri de fiscalitate, cari, în nici un caz, nu vor atinge în mod direct pe cei săraci.//

La prânz, l-am avut pe Nindi [Romalo] la masă. Îmi ceruse o audiență. A fost la Trieste și Veneția pentru a aranja unele chestiuni ale „Daciei" în legătură cu o nouă emisiune de acțiuni, la care voi subscrie și eu. Pare-se că această idee a fost supusă și lui Mussolini, care s-a declarat foarte mulțumit de ea. Vorbește și de situația generală, care, după părerea lui, s-a îmbunătățit foarte mult în ultimile luni. Rezistența finlandeză a avut un foarte bun efect moral asupra tuturora. *fila 10r*

Seara, un foarte frumos film: [„The] Women", cu Norma Shearer, Rosalind Russell și numai femei. Plin de filozofie și admirabil jucat. E unul din cele mai bune filmuri din timpul din urmă.//

Marți, 20 februarie *fila 10*

Dimineața, miniștrii Hortolomei și Ralea, cu lucruri curente.

Urmează Micescu, care, ca chestie importantă, a propus amânarea punerei în execuție a noului Cod Penal și Comercial. După câte mi-a demonstrat, se cere o întreagă nouă organizare în legătură cu cărțile fonduare introduse în noul Cod. Pe urmă, se mai cer unele retușări. Am admis amânarea până la începutul noului an judiciar, la toamnă.

Ultimul vine Gafencu. El este îngrijorat de situația din Bulgaria, unde crede că căderea lui Kiosseivanov e pricinuită nu numai de cauze interne, ci și de unele externe, mai ales de o presiune a U.R.S.S., care nu vede cu ochi buni o înțelegere a țărilor noastre. Are impresia că Saraçoğlu[179] a fost prea limbut.

După-amiază, Slăvescu, cu raportul săptămânal. Se fac
fila 108 progrese, dar a descoperit,// din nenorocire, și multă necinste. Ultima audiență a fost directorul Protocolului, cu Decretul anual de repartizare a decorațiilor pe anul acesta.

Seara, cinema. Un film destul de bun, cu Claudette Colbert: „Viața e un joc".

Miercuri, 21 februarie

Dimineața, numai două audiențe. Paul Teodorescu, primul, care-mi vorbește de marile greutăți ce le are cu punerea la punct a diferitelor chestiuni și de încurcăturile ce le prevede de punctul de vedere al personalului. Bătrânii încep a fi insuportabili.

La Marină, sunt speranțe ca din Italia să putem obține un crucișător tip „Condottiere". Vor fi unii cari, poate, vor critica această concepție, dar consider că pentru noi este o//
fila 109 absolută nevoie și o chestie de prestigiu să avem o unitate de suprafață ceva mai importantă, cum zicea ministrul: *„Dacă România Mică a avut un crucișător, cum se poate ca România Mare să n-aibă"*. Dacă toate aceste proiecte nu sunt simple amăgiri, vom avea o forță maritimă destul de frumoasă: 1 crucișător, 8 distrugătoare, 5-6 submarine, 7-10 vedete torpiloare. Este onorabil.

Urmează Tătărăscu, pe care-l văd mult mai optimist, ceea ce nu-i totdeuna un semn îmbucurător. Grija tot mai e din partea germanilor, cari par a deveni chiar prea amabili. Sosirea anunțată a lui Clodius nici ea nu prea mă încântă.

După-masă, a venit Ernest [Urdăreanu] la mine foarte îngrijorat de încurcătura în care a intrat Malaxa prin contractele ce le-a încheiat cu Auschnitt. E nemaipomenit cum acest om, incontestabil inteligent, a putut să// se lase jucat *fila 11* și legat la mâini și de picioare de acest bandit, care are posibilitatea, azi, să-i răpească toată averea. Am discutat cazul și am hotărât să se facă toate intervențiile necesare ca să fie salvat.

Seara, masa la Urdăreanu. În afară de noi trei, Stârcea, Niculiță, [Radu] Rusescu cu nevasta, Claus și cap. Iliuță. Seară agreabilă, voie bună. Stârcea a împlinit 73 ani și, sărbătorindu-l, l-am decorat cu „Pentru Merit".

Joi, 22 februarie

Zi de odihnă. Duduia, obosită, a stat în pat până după-masă.

Am lucrat la mărci.

Seara, un film bunișor, cu Fredric// March: „Fugara". *fila 11* După multă vreme, iată că această vedetă apare din nou pe ecran.

Vineri, 23 februarie

Zi foarte plină. De dimineața, miniștri, începând cu Silviu Dragomir, care mă pune în curent cu aranjamentul făcut cu Vaticanul asupra „Status-ului Catolic". Cu toate că

nu mulțumește, totuși e bine că s-a terminat cu această zeamă lungă, care ține de ani de zile.

Urmează Gigurtu, cu unele lucrări curente.

Pe urmă, [Petre] Andrei, care e totdeuna interesant. Pe lângă chestiunile de serviciu, am discutat și unele de ordin general, ajungând la concluzii triste asupra lipsurilor noastre și [la] nevoia de a face mult pentru ridicarea morală și
fila 112 educativă a masei românești.// Au venit alte vremuri și e nevoie de alte moravuri, pentru cari acei cu credință trebuiesc să lucreze.

Ultimul a fost Christu. Prima dată când lucrez cu el. Mi-a expus ce crede că trebuie făcut ca schimbare a regimului economic. El crede că toate devizele trebuiesc luate de Stat și, pe urmă, repartizate, după nevoi, celor în drept. Trebuie să mărturisesc că mi-a făcut o impresie bună, clar și hotărât ca idei.

După-masă, Scărlătescu[180], Rosetti[181] cu Culea[182], pentru chestiuni ale Fundațiilor.

A urmat profesorul Herescu[183], președintele Societății Scriitorilor și dascăl al lui Mihăiță. Îl chemasem ca să stau ceva de vorbă, având de gând să-l numesc secretar general al Fundațiilor, loc lăsat vacant de Nicu Condiescu[184]. Am vorbit despre Italia, unde a fost de curând și unde, în urma
fila 113 unei conversații cu Bottai[185], ministrul Învățământului,// a inițiat ideea unei expoziții a cărții italiene la noi. Am propus ca ea să se facă ca o secție a „Lunei Cărții". Ar fi, deci, o manifestațiune italiană alături de a noastră. Impresiunea ce am avut-o despre el este bună și cred că mă voi hotărî să-l numesc.

Seara, un lung film de aventuri, mai bun decât cele obijnuite: „S.O.S., se scufundă vaporul".

Sâmbătă, 24 februarie

Dimineața, Dombrowski, primarul, cu proiectele de amplasament pentru monumentul tatii. Sunt mari discuții asupra felului cum trebuie așezat în Piața Victoriei. Eu am propus să fie așezat în fața Gării Băneasa. Rămâne// să se studieze problema. *fila 11*

După-masă, nimica deosebit. Am lucrat la lucruri personale.

Seara, la masă, Urdăreanu, d-na Malaxa, Dombrowski, Rusescu, cu d-na și Claus. Urmează un pocher. În timpul pocherului, o discuție cu Urdăreanu asupra portului uniformei, care arată un spirit care fuge de disciplină, mai ales că eu consider legațiile ca un local oficial și eu vreau să împiedic destrăbălarea. M-a mâhnit foarte mult acest spirit.

Duminică, 25 februarie

O zi glorioasă. Cum ne-am culcat foarte târziu, dimineața scularea a fost tot așa. Zi de complectă liniște. Seara, am stat singur cu Duduia, eu lucrând// la ale [mele], ea făcând pasiențe, vorbind verzi și uscate, așa cum îmi place mie. *fila 11.*

Luni, 26 februarie

Dimineața, miniștri. Mai important, Ghelmegeanu, care este nemulțumit de încadrarea Frontului [Renașterii Naționale]. Pe urmă, îmi vorbește cu îngrijorare de acțiunea unor legații străine. Va trebui să avem o conferință pentru aceasta.

La prânz, Elisabeta, la masă.

La ora 16, mi s-a prezintat noul tun francez antitanc de 25 mm. Pare o piesă frumoasă. Sperăm să căpătăm vreo 300 de piese. Cu acest prilej, Slăvescu îmi raportează mersul înzestrării, satisfăcătoare pe unele terenuri, producțiunea sporește. Mai complicate sunt tratativele cu Germania// pentru materialul polonez, dar sper că, în câteva zile, se vor
fila 116 termina, și atunci, până la sfârșitul lui martie, tot acest material sper că va fi în țară și e destul de numeros.

Seara, cinema: „Ispita trupului", cu Dorothy Lamour.

Marți, 27 februarie

Dimineața, miniștri. Mai interesant, Gafencu, care este foarte mulțumit de călătoriile lui Sidorovici și Mitiță [Constantinescu]. Pune speranțe că vor aduce, în viitor, rezultate foarte folositoare pentru țară.

La prânz, am avut pe Sidorovici la masă. Îmi face un îndelungat raport asupra celor văzute în Italia. A fost primit
fila 117 cât se poate de bine și de cald,// nu numai de către oficialități, ci și de către populație, care a făcut calde manifestațiuni pentru România și pentru mine. A avut, cu acest prilej, putința să vază foarte multă lume: regele[186], Mussolini, Ciano, Papa[187], principele de Piemonte[188] și încă mulți alții. Tot timpul a fost condus de Muti[189], secretarul general al Partidului fascist și șef al Organizației Tineretului. A găsit la toți un foarte mare interes pentru România, interes care este mult sporit din cauza primejdiei U.R.S.S. Priceperea este atât de mare încât suntem considerați tocmai ce suntem: un bastion al civilizației împotriva barbariei.

Mussolini i-a spus, cu autorizația de a o repeta, că consideră Nistrul ca granița Romei și că, la cel mai mic atac al Sovietelor, aviația italiană va fi în România. S-a mai vorbit de F.R.N. și [Mussolini] i-a spus că o mișcare nouă de acest gen nu poate fi// dusă la bun sfârșit cu oamenii vechi. *fila 118* Trebuiesc, deci, găsiți oameni noi.

Aceeași atmosferă și la Ciano, care pare-se că s-a schimbat mult în bine.

Despre mișcarea tineretului a fost foarte impresionat, găsind-o mult mai serioasă decât credea, și partea militaristă, care de departe ni se părea exagerată, este îndeosebi un mijloc de disciplinare.

După-amiază, la 5, Mitiță [Constantinescu], care-mi face un raport asupra celor văzute în Bulgaria. A fost și el foarte bine și prietenos primit. S-au evitat orișice aluzii spinoase, vorbindu-se, însă, de o dorință de a avea contacte mai dese. E impresionat de unele instituții de ale lor, cum e, de pildă, Cooperația, de la care am putea și noi să învățăm multe.

Seara, cinema: „Cocoșatul de la Notre-Dame", cu Charles Laughton, care mie nu mi-a plăcut, la început.

Duduia, plecată de la 5 de acasă, n-a// putut veni, căci ta- *fila 119* tălui ei îi era rău. Mi-a telefonat regulat și pe cât treceau orele îi era mai rău, până la ora 1,20, când și-a dat sfârșitul. Pentru ea este o disperare, care prea bine o pricep, dar pentru el, sărmanul, paralizat, e o izbăvire. A încetat de suferit după atâția ani de invaliditate.

La 5 1/2 dimineața, când a venit, biata Duduia era desfigurată de durere. Mi-a făcut atât de rău s-o văd în așa un hal și așa simt pentru ea, dar sunt neputincios de a-mi exprima în aceste împrejurări sentimentele. Pe mine durerea altuia mă paralizează.

Miercuri, 28 februarie

Duduia este complect abătută, într-o stare de tensiune nervoasă de nedescris. Îl boceşte pe părintele ei cu o ade-
fila 120 vărată şi// sinceră durere.

Dimineaţa, miniştri, Paul Teodorescu şi Tătărăscu. Italienii ne-au acordat crucişătorul cerut. Este un punct foarte important.

Cu Tătărăscu am revăzut proiectul de Mesaj, pe care am recomandat să-l schimbe întrucâtva ca formă, făcându-l ceva mai cald.

După-masă, [pentru] o clipă, [Petre] Andrei, pentru chestiuni ale Departamentului său, dar, mai ales, să-mi vorbească de F.R.N. Nu este deloc mulţumit şi consideră, ca [şi] eu, de altfel, că încadrarea care s-a făcut nu corespunde deloc nevoilor, că nu se poate face nimica cu oameni vechi, că trebuie organizat cu forţe noi şi vii. Mi-a cerut dacă, în ţinutul lui, poate să lucreze pe aceste baze. I-am răspuns că nu numai îi dau voie, dar i-o şi cer.

A urmat, pe urmă, Cădere[190], care mi-a făcut un raport
fila 121 nu tocmai îmbucurător// asupra stărilor din Iugoslavia.

Seara, nimica. Biata Duduia e un cadavru, frântă de durere şi de oboseală morală.

Ne culcăm devreme.

Joi, 29 februarie

Dimineaţa, am ales, cu Duduia, mărţişoare. Coincidenţă nostimă, mi-a cerut să-i dau un „Sf. Gheorghe", tocmai ce comandasem pentru ea.

Vine, o clipă, Gafencu, care este plictisit de acțiunea lui Saracoglu față de noi privitor la bulgari. El ne tot împinge, fiind împins, la rândul lui, de Massigli și Léger. Are bune intenții, dar felul lui de a le exprima nu corespunde cu interesele noastre și ne angajează foarte mult. Se va trimete, deci, lui Stoica o tele//gramă care să puie lucrurile la punct. *fila 122*

După-amiază, lucrez la mărci.

Seara, Duduia venind târziu, am jucat ceva cărți cu Mihăiță și, pe urmă, am lucrat la o lucrare asupra decorațiilor, ce vreau s-o fac.

Vineri, 1 martie

După tradiție, începutul Primăverei. Într-adevăr, este o zi glorioasă, caldă și frumoasă. Dau mărțișoare.

Dimineață de lucru cu miniștrii Christu și Gigurtu. Cel important este Christu, care-mi prezintă spre promulgare Decretul-lege asupra comerțului exterior și regimul[ui] valutelor. E un pas mare, dar care mă îngrijorește, căci faptul că se scumpesc valutele va putea avea// efecte rele *fila 123* asupra prețului traiului. El este convins de contrariul. Buba în toate acestea rămâne, însă, bursa neagră, problemă care nu s-a rezolvat și asupra căreia am insistat foarte mult.

După-amiază, s-a prezintat de plecare lt.-colonelul Cossentini, fostul atașat militar italian. Bine că se duce, căci nu era un element cumsecade. Pe urmă, atașatul aerian englez, Lord Forbes, fiul lui Earl Granard. Îl cunoscusem la înmormântarea regelui George V[191]. E un tânăr plăcut, care a văzut multe. Vorbim, îndeosebi, de aviația U.R.S.S., pe care o cunoaște din Spania[192] și pentru care n-are prea mult respect.

A urmat audiența lui Dinu Brătianu. După ce am vorbit verzi și uscate, a atacat problema politicei externe. După explicațiile ce i le-am dat, s-a declarat mulțumit. Este
fila 124 intransigent în ceea ce privește cedări de// teritoriu. A trecut, apoi, la F.R.N., pe care îl critică ca sistem și în care n-are încredere. Se vede, după cum i-am spus, că două lumi ne despart. Singurul raționament care m-a impresionat este acela că chiar mulți dintre acei cari conduc n-au încredere în el, ceea ce, din păcate, este adevărat. Multe s-ar putea spune în această privință, dar mai bine tac. Urmez vechea zicătoare: *„Tăcere și tutun"*.

La cină, Ernest [Urdăreanu] și [Radu] Rusescu. Conversație interesantă asupra situației generale.

Duduia, în aparență, mai calmă, dar în sufletul ei vai de ea.

Sâmbătă, 2 martie

Până seara, nimica important. Am lucrat la ale mele.//
fila 125 Seara, la 9, o serată dansantă sau, cum o numeam noi pe vremuri, o țopăială pentru Mihăiță. Vreo 70 de invitați. S-a dansat în sala cea mare, iar la 11 1/2 a fost un supeu. Am impresia că lumea a fost mulțumită. A venit și Elisabeta, care a rămas până după supeu.

Privind acest tineret, îmi făceam observația că altfel petreceam noi la vârsta lor. Parcă se petrecea mai bine, eram mai voioși. Cred că vine și de acolo că, la noi, dansul era un lucru mai rar. Azi, se practică peste tot, așa încât a intrat în obiceiurile zilnice. Am stat până la sfârșit, care a fost la ora 2. E un mare eveniment, căci e prima dată când a avut loc, de la întoarcerea mea, o serată socială. Până

acum n-au fost decât manifestări cvasioficiale. Cred că va avea un foarte// bun efect. *fila 1*

Duminică, 3 martie

Liniște și repaus. Ne-am sculat târziu. D[uduia] e foarte obosită, a dormit și ceva după-masă. *Elle commence très lentement à reprendre*[193].

C[onstantin – Costache] Angelescu mi-a prezintat Legea prețurilor industriale.

În grădină, au ieșit ghiocei.

Luni, 4 martie

Noaptea a fost grea. D[uduii] i-a fost rău, așa încât am dormit puțin și m-am sculat destul de obosit.//

Dimineața, ca miniștri. Giurescu, care trece la Propa- *fila 1*
gandă, având pe Stoica ca subsecretar de Stat. S-a declarat mulțumit, cu toate că ar fi dorit să mai rămâie ceva la Front. Mi-a prezintat un întreg plan de lucru, destul de rațional.

Urmează Ghelmegeanu, care mă pune în curent cu tratativele ce le duce cu legionarii și cari sunt pe un drum bun. Acei cari au vorbit cu el au făcut un manifest, în care fac apel la ralierea împrejurul regimului și o confesiune către mine, care-i foarte frumoasă. În această acțiune a lăsat la o parte toată șleahta de profitori, cum sunt Zăvoianu[194] și chiar Nae Ionescu.

Pune multe speranțe de viitor în această acțiune, căci, prin acest mijloc, speră să obție elemente noi în politică și,

astfel, programul de renaștere să se poată înfăptui. Numai
fila 128 va trebui procedat prin etape și nu prea grăbit. Există și// în această acțiune unele primejdii cari trebuiesc avute în vedere. Sper din tot sufletul că această raliere este sinceră și că mâne vom porni la drum cu un nou avânt și ca F.R.N. astfel să devie o realitate.

La prânz, l-am poftit pe captain Denis Larkin, o cunoștință din timpul exilului. Fost, în timpul războiului trecut, atașat naval al Angliei la Roma, este rechemat în serviciu și însărcinat cu un fel de inspecție a atașaților navali. Pare a fi un om de încredere al lui Winston Churchill[195]. A venit, zice el, ca să vază atmosfera. I-am recomandat să-i vază pe Tătărăscu și Gafencu, ca să fie bine informat. I-am vorbit de teoria mea, a primejdiei de după război, și că eu consider că dușmanul public nr. 1 este U.R.S.S. Nevoia o văd de a ataca Sovietele acolo unde le doare, deci la Batumi și în Bazinul Donului, având, astfel, posibilitatea de a tăia mijloa-
fila 129 cele// lor de aprovizionare și ale germanilor. Pentru aceasta le trebuie baze în Marea Neagră, cum ar fi, de pildă, Sinope[196], și stăpânirea ieșirei din Bosfor de către flota lor. La obiecțiunea ce mi-a făcut-o că flota nu poate trece decât dacă Turcia ar fi beligerantă, i-am răspuns că ar putea întrebuința metoda germană din 1914, adică să treacă sub pavilion turcesc unitățile navale necesare acestei operații.

După-amiază și seara, nimic de însemnat.

Marți, 5 martie

Dimineața, miniștri: Hortolomei, Ralea, Istrate Micescu și Gafencu. Singur ultimul a avut ceva mai important, adi-

că mi-a// arătat expozeul care-l va face mâne în fața con- *fila 1.*
silierilor de Coroană.

După-amiază, o conferință cu Tătărăscu, Ghelmegeanu, Gafencu și Urdăreanu asupra acțiunei de propagandă a legațiilor și, îndeosebi, a acelora cari se sprijină pe minoritățile lor și cari prezintă o primejdie destul de mare.

Foarte dezagreabilă este lupta de buletine, care se răspândesc și se trimet la corpurile de trupă; s-a hotărât să se puie frâu. Primejdioasă este, îndeosebi, acțiunea Germaniei și a Ungariei, cari, sprijinindu-se pe minoritățile lor, organizează adevărate state în stat, cari vor trebui, hotărât, frânate cu toată energia.

Vine știrea tristă că Finlanda, nemaiputând rezista, a acceptat să încheie pacea în condițiuni cu mult mai grele decât acelea ce i se ceruseră la începutul conflictului. Criminala în aceasta este Suedia, care, de teama Germaniei, a refuzat// orice concurs. Cred că U.R.S.S. va fi așa de exi- *fila 1*
gentă încât chiar această pace nu se va putea face.

Miercuri, 6 martie

Dimineața, miniștri, începând cu [Paul] Teodorescu, cu care discut din nou chestia Marinei. Visurile frumoase din zilele trecute, cu toate că italienii ne-au oferit un crucișător și mai frumos decât cel cerut, acuma e vorba de „Garibaldi", nu prea par a se adeveri, căci sunt foarte pretențioși în ceea ce privește plata.

Urmează, pe urmă, C[onstantin – Costache] Angelescu, cu chestii curente.

Am făcut, zilele acestea, o schimbare în Guvern. Radian

de la Propagandă a demisionat și a fost înlocuit cu Giurescu, având pe Stoica ca subsecretar de Stat.//

fila 132 După-masă, la 5, întrunirea consilierilor regali. Gafencu a făcut o lungă expunere asupra situației, clară și documentată, ca de obicei. Politica Guvernului a fost aprobată de toți[197]. În discuție numai Argetoianu și Cuza au luat cuvântul. Primul a zis că nu crede că vom scăpa fără să intrăm în război și, deci, să lucrăm în legătură cu Aliații, ca, la momentul venit, să nu ne găsim în vânt. Al doilea a preconizat o alianță cu Germania împotriva U.R.S.S., considerând că [germanii] sunt singurii cari ne pot da un ajutor efectiv. Această propunere a provocat protestări din partea tuturor.

Pe urmă, nimica, afară de faptul că vremea a fost frumoasă și caldă.

Aștept, în curând, sitarii.//

fila 133

Joi, 7 martie

Pentru azi mi-am ales „baba" mea. Am căzut prost, căci ninge cu viscol, ca în toiul iernei. Duduia, ceva mai bine. *Elle commence à remonter le courant*[198].

La 12, deschiderea Parlamentului. Cu cât a fost frig afară, cu atât a fost cald înăuntru. Am avut o foarte frumoasă primire și au fost mult aplaudate pasagiile din Mesaj relative la înzestrarea Armatei[199] și, îndeosebi, legăturile noastre cu Italia[200]. Aceasta a trebuit să facă o deosebită plăcere lui Fabricius, pe când Ghigi[201] se umfla în pene.

După-amiază, am lucrat la mărci.

Seara, D[uduia] mâncând în familie, am avut cinema cu Mihăiță. Un film francez: „L'Homme du Niger", cu Harry

Baur şi Francen, care ar fi putut fi foarte bun. În tot cazul, Baur a jucat foarte bine.//

Vineri, 8 martie *fila 134*

De dimineaţă, miniştri, începând cu Mitiţă [Constantinescu], care mi-a supus spre semnare mesagiile privitoare la Buget şi legile financiare pentru 1940-1941. Bugetul în curs merge foarte bine, aşa încât riscăm să avem chiar un excedent.

Pe urmă, Gigurtu, care este îngrijorat de starea C.F.R.

A urmat [Petre] Andrei, care, din nou, îmi vorbeşte de chestiunea Frontului, care-l nemulţumeşte foarte mult.

Ultimul, Slăvescu, îmi arată noile eforturi, foarte lăudabile, cari a reuşit să le facă în ce priveşte echipamentul. Pentru moment, este foarte îngrijorat de chestia fabricei de pulbere, care înaintează greu, din cauze financiare. Dar, pe de altă parte, până la sfârşitul lunei vom avea o mare parte din materialul polonez.

Azi, vremea s-a încălzit şi zăpada începe// să se mai *fila 135* topească. A fost o iarnă nemaipomenită, cu aceste reveniri continue.

După-masă, Scărlătescu de la Fundaţii, care vine să mă încunoştinţeze că a fost chemat de procuror ca să-şi justifice cum a fost numit la Fundaţie. Este o imixtiune în treburile mele, cari nu se poate admite.

Chestiunea Finlandei este la ordinea zilei. Ea pare a fi la capătul puterei sale de rezistenţă, neprimind la timp ajutoarele suficiente şi atitudinea Suediei fiind dubioasă faţă de ea. În consecinţă, doreşte încheierea păcii cu Sovietele

și, deci, au început conversațiile prin intermediul Suediei. Însă condițiunile U.R.S.S. sunt mult mai dure decât la începutul ostilităților. Anglo-francezii împing la încheierea păcii, germano-suedezii și ei. Am impresia că dacă [finlandezilor] li se cere prea mult vor continua lupta, cu atât mai mult că li s-a refuzat, până acuma, un armistițiu, până la
fila 136 iscălirea pre//liminariilor.

Duduia a venit târziu.

Sâmbătă, 9 martie

E „baba" pe care mi-a ales-o Duduia. A avut o inspirație mai bună decât a mea. E o zi frumoasă și cu soare. Tot ea este norocul meu.

În chestiunea de ieri a lui Scărlătescu, Micescu a promis că va lua măsuri, mutând pe procuror.

La F.R.N., s-au aplanat, pentru moment, greutățile, cu multă greutate, cedând asupra numirei lui Moldovan[202] ca secretar general. Mi s-a cerut agrementul pentru Bentoiu[203] ca prim-secretar pentru Îndeplinirile Intelectuale. L-am dat.

fila 137 Din Finlanda vin știri că s-au început// tratativele, dar că merg greu, din cauza prea marilor pretenții ale Sovietelor.

Seara, la masă, la Ernest [Urdăreanu], a venit și Duduia, ceea ce i-a făcut mult bine. S-a jucat pocher, o partidă a copiilor și una serioasă, a mea, cu Ernest, Ghelmegeanu, Dombrowski și d-na Malaxa. Ca alternativă, eu am fost singurul câștigător. Pe lângă cei citați, au mai fost: Mihăiță, [Radu] Rusescu, Costache și Irina Malaxa, căpitanii Stănescu și Plesnilă.

Pe când jucam, a venit știrea, falșă, din fericire, că [Ni-

colae] Malaxa s-ar fi sinucis. Face parte din propaganda de minciuni cari le răspândesc cu bani grași acoliții lui Auschnitt, spre a-i crea atmosferă.

Duminică, 10 martie

Culcându-ne târziu, pe la 7, ne-am// sculat târziu și am stat liniștiți toată ziua. *fila 138*

Pe șichierul mondial, fapte importante sunt că tratativele U.R.S.S. cu Finlanda se duc la Moscova, dar nu se știe despre ele nimica precis.

Pe urmă, așa, din senin, Ribbentrop[204] s-a dus la Roma[205], unde are întrevederi cu Ducele[206]. Aceasta mă îngrijorește și nu știu ce să însemneze. Numai să nu fie o presiune ca Italia s-o mai slăbească cu acțiunea împotriva Sovietelor ori este, oare, numai o presiune asupra Marei Britanii s-o lase mai moale cu chestia cărbunelui. În câteva zile se va putea vedea clar.

Luni, 11 martie

A doua zi frumoasă. La prânz, au fost 7°// plus, zăpada se topește repede. Poate că vin sitarii... *fila 13*

Tratativele ruso-fineze nu prea sunt concludente, după cât se poate vedea din știrile ce le avem. În toată lumea e o îngrijorare în această direcție. Simpatie pentru finlandezi și teama ca succesul U.R.S.S. să nu fie prea mare. Hotărât, pentru interesele noastre e mai bine ca lupta să continuie, căci dacă se face pace este un câștig de prestigiu pentru Soviete,

cari ne pot prilejui neplăceri și, mai ales, îngrijorări.

Dimineața, miniștri, începând cu Nistor, care cere autorizarea de a întruni marele congres bisericesc pentru alegerea episcopilor de Huși și Timișoara.

Urmează Christu, care mă pune în curent cu tratativele ce le duce cu italienii. Merge destul de greu și nu vor, din păcate, da rezultatele ce le-am fi dorit.

fila 140 Ni s-a făcut de către unii engleji o pro//punere de a face un aranjament tripartit, care ar putea fi bun și ar permite să îndeplinim programul naval. Dar așa cum ni s-a propus, e cam scump.

Primesc, pe urmă, pe Ghelmegeanu, care-mi raportează mersul conversațiilor cu foștii legionari. El este destul de optimist. Eu văd încă mari greutăți, însă doresc din tot sufletul să reușească și să putem întrebuința aceste elemente dinamice și cu spirit de jertfă pentru o regenerare morală și spirituală a țării.

O veste bună: s-a ajuns la o înțelegere între Italia și Anglia asupra chestiei vaselor cu cărbuni. Anglia lasă să treacă cele 13 vapoare, cari au și fost încărcate, iar Italia se angajează, pe viitor, să cumpere cărbunii în Anglia. Ce-o fi însemnând asta, tocmai când Ribbentrop este la Roma? El a fost și în audiență la Papa, de unde, pare-se, n-a ieșit mare

fila 141 lucru, afară de aceea// că ar fi fost destul de serios scuturat.

La cină, Ernest [Urdăreanu] și [Radu] Rusescu. După-masă, o lungă discuție în trei asupra încercărilor de împăcare cu legionarii. Ernest [Urdăreanu] a devenit foarte entuziast asupra acestei acțiuni, împingând chiar foarte departe, până la aceea că la 8 Iunie[207] aș trebui să mă găsesc cu un nou guvern, în care să se găsească și unii de-ai lor. Ca de obicei, o ia la început razna, bazat, incontestabil, pe raționamente serioase și logice, dar cari nu sunt totdeuna acele cari tre-

buiesc. Duduia, foarte prudentă, punând anumite chestiuni asupra lor, la cari foarte cu greu s-a putut răspunde.

Eu păstrez linia de mijloc, prudent, fără a fi sceptic. Văd nevoia de a-i introduce în viața publică. Văd nevoia de a-i pune la muncă pentru binele țării. Văd, hotărât, nevoia de a face să înceteze starea lor de paria social și, mai presus de toate, văd nevoia, prin introducerea lor în// viața pu- *fila 142*
blică, a unei înnoiri și eliminări a „omului vechi". Dar, necunoscându-le capacitatea, nefiind încă complect sigur asupra sincerității lor, cred că trebuie procedat prin etape. Trebuie puși la încercare, la o așa-zisă ucenicie, înainte de a le încredința locuri de prea mare răspundere.

Marți, 12 martie

Am dormit prost și mă simt obosit. Totuși, trebuie să mă pun pe muncă și, după program, să primesc, dimineața, miniștri, începând cu Hortolomei, care-mi vorbește de proiectul, anunțat prin Mesaj, al Legei de asistență. El este de părere că trebuie început prin a face o lege a protecției mamei și copilului, vorbindu-mi, în// același timp, de suro- *fila 143*
rile de ocrotire, cari, zice el, au dat rezultate foarte bune și au o pregătire destul de serioasă.

Urmează Istrate Micescu, fără mare importanță. Îi cer să fie mai cu băgare de seamă, mai ales în procesul lui Maniu[208].

Ultimul, Gafencu, cu chestiuni curente. Ribbentrop pare a nu fi avut un prea mare succes la Roma. A încercat, după câte știu fără reușită, de a decide pe Mussolini să fie mai puțin ostil Sovietelor.

După-masă, am dormit.

Urdăreanu a primit, în astă-seară, din nou, o delegație a gardiștilor, cari au venit să înmâne așa-numita lor confesiune către mine. O pagină foarte frumoasă și care, dacă este sinceră, e nu se poate mai bine. În urma discuției cu dânșii, are, hotărât, impresia că sunt sinceri.

Duduia fiind în familie, împlinindu-se 2 săptămâni de la moartea tatălui ei, am avut cu Mihăiță un film, „Invitație la//
fila 144 fericire", cu Irène Dune și Fred Mac Murray, destul de bun.

A fost, astăzi, o zi splendidă, prima zi în care am avut impresia de primăvară. Zăpada se topește repede.

Miercuri, 13 martie

Zi și mai frumoasă decât ieri. Temperatura a crescut până la 12°. Sper că această iarnă prea îndelungată și prea des repetată se va sfârși, în sfârșit, mai ales să se poată începe lucrările agricole, de cari avem o extremă nevoie.

Dimineața, miniștri, începând cu Paul Teodorescu, care are, din nou, speranța ca tratativele cu italienii, pentru vase, să se îndrume pe o cale mai favorabilă. Au început să soseas-
fila 145 că avioanele de bombar//dament din Germania, dar se plânge că sunt colosal de scumpe. Cele englezești, mai complecte, sunt de trei ori mai ieftine.

Urmează [Constantin] Costică Angelescu, cu lucruri mărunte și cu surâsul pe buze, fiind convins că lucrurile merg bine...

Termin audiențele cu Tătărăscu, cu care, pe lângă unele chestiuni mărunte cu privire le legile noi, am o interesantă discuție asupra politicei externe.

Acceptarea de către finlandeji a păcii cu Sovietele[209] pune probleme noi și îngrijorătoare. Totuși, este o știre că Dieta

până acuma n-a acceptat-o și că anglo-francezii fac puternice presiuni, promițând urgent ajutoare serioase.

În tot cazul, această chestie finlandeză arată, din nou, carență din partea Aliaților și provoacă o neîncredere în ei. Faptul că Finlanda n-a cerut un ajutor efectiv din partea lor poate să arete că nu țin să se angajeze în politica lor sau poate că n-au// voit să se strice cu Germania. În tot cazul, *fila 14* declarațiile de ieri, hotărâte, ale lui Daladier[210] arată că a luat poziție contra U.R.S.S.

O altă carență, cred de astă dată definitivă, este a S.D.N.[211], care, cu toate hotărârele de ajutor luate pentru Finlanda în decembrie trecut, n-a fost în stare să reușească ca acest ajutor să fie definitiv din partea vecinilor și ca faimosul Articol 16 să fie executat nici măcar în spiritul lui. Iscălirea acestei păci va pune și pentru noi probleme grave, căci, cu toată bătaia primită, prestigiul Sovietelor va crește și mi-e teamă că tonul lor față de noi va crește simțitor. Trebuie să fim cu ochii în patru și să continuăm cu organizarea apărării naționale.

După-amiază, am lucrat la multe chestiuni cari de atâta vreme rămăseseră în restanță.//

Joi, 14 martie *fila 1*

E o zi de repaus, așa-zis repaus, adică m-am ocupat mai mult de lucrurile mele personale decât de treburi obștești.

A fost o zi foarte frumoasă, soare și cald. Seara, la masă, am poftit și pe Ernest [Urdăreanu].

Culcați devreme, nu prea am putut dormi.

Vineri, 15 martie

De dimineață, miniștri, după program, începând cu Mitiță Constantinescu, care-i foarte mulțumit de Cameră și găsește că a trecut cu succes examenul depus cu prilejul votării Bugetului. Nici o discuție personală, ca în trecut, toate s-au menținut pe terenul intereselor generale. L-am găsit pri-
fila 148 cepător pe chestiunea pensiilor// militare și a nevoilor C.F.R.

Urmează Gigurtu și [Petre] Andrei. Nimica deosebit de însemnat.

La 13, recepția noului ministru al Bulgariei, d-l Ciomakov[212] – se zice că este un om bine; nu face, însă, o impresie simpatică.

Pe urmă, am remis săbiile dăruite de mine ofițerilor șefi de promoție[213]. Ceremonie foarte simplă, dar emoționantă.

După-masă, am lucrat la ale mele.

Fapt important azi - de-dimineață a murit Nae Ionescu. Ca om, îmi pare rău, căci, cu toate defectele lui, a fost o personalitate interesantă, și în zilele când ținea la mine mi-a fost de un mare folos. Însă pe zi ce trecea s-a stricat, și defectele caracterului său au ieșit tot mai mult la iveală. Logician strâns, dar de o logică care-l ducea la ilogică, în loc de a fi un spirit constructiv devenise unul disecător, destructiv. Avea în toată firea lui ceva machiavelic. Devenise foarte//
fila 149 interesat, iar în ultimii ani, de când se legase de Garda de Fier[214], cu gândul tăcut de a fi singurul ei conducător, devenise din ce în ce mai rău și mai dușmănos. Moartea lui aduce azi un mare serviciu țării, căci era una din marile piedici la ralierea legionarilor. Moartea lui a fost subită, inima nu l-a mai ținut. Suferea de multă vreme, având o leziune la cord, încât pentru acei cari erau în curent cu starea lui n-a fost nici o surpriză.

Fie-i țărâna ușoară!

Mare agitație la Opoziție, din cauza ralierei celor de la Garda de Fier. S-a hotărât să nu se mai aștepte, și mâne, în presă, să apară Mărturisirea și Apelul[215].

Duduia a venit târziu.

O vreme splendidă până după-masă, când a început un vânt puternic și a plouat oleacă.//

Sâmbătă, 16 martie

fila 15(

Zi mai răcoroasă. Apelul și Mărturisirea legionarilor par a fi făcut în public o mare impresie. Opoziția, în cap cu Maniu, e înnebunită.

Prin Radio, s-a auzit vestea că a murit, la vârsta de 81 de ani, marea scriitoare suedeză Selma Lagerlöf[216].

După-masă, printr-o conversație la telefon, constat, din nou, că bietii Dudui nu i-i bine. Are o criză de nervi. S-a ținut timp de 2 săptămâni, dar durerea doliului ei a răzbit-o și, deși nu vorbește, face să [se] înțeleagă că nu mai are nici un rost pe lume, că totul e pierdut pentru ea. Știam că moartea tatălui ei fusese o mare durere, dar că era așa o pierdere pentru sufletul ei n-aș fi crezut. Adevărat este că totul contribuie în aceste vremuri să încordeze nervii ei la// extrem. *fila 15*

Seara, masă la Ernest [Urdăreanu]. Sunt poftiți Duduia, Mihăiță, Malaxa cu d-na, Ghelmegeanu, Duți Rusescu, Stavăr, Pastia[217], Dămăceanu și Claus. Am aflat ceva care m-a impresionat mult asupra acestuia din urmă. A avut o dragoste care a murit, nu știu cum, din vina lui și, de atunci, a rămas, cum zice chiar el, însurat cu un mormânt. De ziua ei îi aduce flori, iar de 1 Martie un mărțișor. Tot mai sunt și azi sentimente de acestea.

Ca de obicei, s-a jucat pocher.

Duminică, 17 martie

Viscol. Încă e iarnă. Nu e bine, căci prea din cale afară ne întârzie agricultura.

fila 152 Duduia e abătută. Nu se simte bine,// încât a stat în pat toată ziua, moțăind. Nu doarme, din nou, nopțile.

Finlanda a ratificat pacea cu U.R.S.S.[218] Suferă importante pierderi de teritoriu. Cel puțin și-a păstrat armata intactă, cât a rămas după pierderile destul de mari cari le-a avut de suferit. Se vorbește de 15 000 ofițeri, ceea ce este enorm pentru o armată așa de mică. De punct de vedere politic însă, consecințele pot fi incalculabile. Germano-rușii au câștigat o mânecă, mai ales din cauza pierderei de prestigiu a Aliaților. După Cehoslovacia, Polonia și, azi, Finlanda n-au putut fi ajutate la timp, din cauza inactivității și tergiversărilor franco-britanice. Acest fapt a produs un val de neîncredere în ei, îndeosebi la neutri, cari, astfel, pot deveni mai binevoitori față de Germania. Chiar în țările lor, în presă și în Parlament, este un iureș de reproșuri cari

fila 153 cu le găsesc// justificate și cari în zadar încearcă să le explice guvernele prin tot felul de scuze, cari pot avea o bază juridică, dar în nici un caz una morală. Niciodată zicătoarea *Qui s'excuse s'accuse* n-a fost mai adeverită.

Sunt trist din cauza Duduii și aș face orice s-o scot din toropeala ei de tristeță, dacă aș ști numai cum. În aceste clipe, simt și mai mult cât o iubesc, cât mi-e toată firea, toată nevoia vieții.

Luni, 18 martie

Anul trecut, în această zi, împuşcasem primii sitari, anul acesta, cu toate zvonurile ce se aud, nu s-au ivit şi e încă destul de frig.

Din nou o noapte grea, cu puţin somn.//

Dimineaţa, miniştri, începând cu Giurescu, care văd că s-a pus cu pricepere pe muncă la Propagandă. Urmează Ghelmegeanu, cu o serie de proiecte de legi administrative, pe cari le găsesc foarte bune. Se arată, într-adevăr, un foarte priceput ministru de Interne. *fila 15v*

Ultimul e Ilcuş, cu lucrări curente. Îmi aduce noul *Anuar,* care a luat nişte dimensiuni respectabile.

L-am văzut, astăzi, şi pe Mocsonyi, [–Stârcea], întors de la Budapesta. E o oareşicare bunăvoinţă de a calma lucrurile, dar, în acelaşi timp, convingerea tuturor e că la masa verde li se va da o bună parte din Ardeal. El zice că ura împotriva germanilor este foarte mare.

După-amiază, obosit, am dormit nitel.

Seara, cinema, cu Mihăiţă: „La Ruisseau", destul de bun film francez, cu Gaby Silva, Roseray şi Michel Simon.//

Marţi, 19 martie *fila 15r*

Miniştri obişnuiţi. A fost o destul de vie discuţie între Tătărăscu, Ghelmegeanu şi Urdăreanu despre acţiunea Opoziţiei, în special a lui Maniu & Co. El şi cu acoliţii lui, Madgearu[219] şi Lupu, încearcă să saboteze acţiunea de împăciuire cu legionarii, şi la unele elemente au aerul de a putea reuşi, căci zilele acestea au fost lansate manifeste din partea gru-

purilor legionare opuse lui Noveanu & Co. Pe de altă parte, încearcă să atâțe elementele evreiești, arătând că ralierea gardiștilor însemnează o schimbare de politică externă, care s-ar face sub presiunea germanilor. Cei doi oameni politici, cu toate că se bat în piept afirmând că sunt hotărâți de a lua cele mai drastice măsuri, când vine la adicătele nu mai mișcă.//

fila 156

Miercuri, 20 martie

Dimineața, miniștri obijnuiți, afară de Tătărăscu, care e răcit. [Paul] Teodorescu este îngrijorat că, în [urma] aranjamentului economic cu Italia, n-a mai rămas nimica disponibil pentru frumosul nostru program naval.

Șișești, pe urmă, mă pune în curent cu situația agricolă. Această iarnă grea și lungă este dezastruoasă, întârzie așa de mult însămânțările încât, în mare parte, pentru anul ce vine, vom trebui să ne răzbatem îndeosebi asupra porumbului.

De punct de vedere internațional, guvernele Aliaților occidentali încep a avea greutăți, din cauza neactivității lor în felul de a duce războiul, în general, și a neajutorării Finlandei, în special. Mai ales violente sunt atacurile în Franța, unde Daladier, în urma unui vot al Camerei, a fost pus în//

fila 157

minoritate, grație abținerilor. El a demisionat[220].

Seara, vine știrea că Paul Reynaud[221] a fost însărcinat cu formarea noului Cabinet.

Politica acestor puteri occidentale este extrem de șovăitoare. Am impresia că se leagănă cu speranța că, dacă nu se pronunță deschis împotriva U.R.S.S., mai au speranța de a o dezlega de Germania, o utopie fără seamăn. Aceeași orbire doctrinară și [la] S.D.N. Pentru noi, acest lucru este

de cea mai mare importanță, căci dușmanii noștri principali sunt Sovietele, și dacă vreodată faimoasele garanții vor trebui să joace, împotriva lor vor trebui să aibe efect.

Zile[le] acestea, în conversațiile ce le-a avut Ernest [Urdăreanu] cu Tătărăscu, a găsit la acesta o curioasă stare de spirit. El, care până acum nu se îndoia de victoria occidentalilor, azi începe a fi mai puțin sigur// de ea și, deci, *fila 1.* crede că în politica noastră externă trebuim să simțim mai mult cotul față de Germania. Este o profundă eroare. Politica noastră este trasată, trebuie să rămânem leali neutri, și chiar față de exagerările economice germane să arătăm o oareșicare rezistență. Nu putem să cedăm așa ușor, căci riscăm să devenim o colonie germană, ceea ce e nici util, nici demn.

Seara, cinema.

Joi, 21 martie

Aș fi voit să mă duc azi să vânez rațe și gâște la Mănăstirea[222], dar, pare-se, drumul e încă impracticabil, din cauza noroiului. Renunțând la acest proiect, care-mi făcea mare plăcere, în schimb// m-am dus să inspectez Arsenalul *fila 1* Armatei[223]. Incontestabil, de când am fost ultima dată, constat un mare progres, adică un progres atât de mare cât poate permite acest vechi și infam local. Transformarea făcută prin reorganizarea lui într-o regie autonomă pare a fi dat bune rezultate. Se repară pe capete tunuri și se modifică mitralierile „Schwartzloze" cu noile țevi venite de la Uzina F.N. din Herstal. În general, am avut o impresie bună, se lucrează și, cred, cu spor.

Seara, la noi, pocher, [cu] Ernest [Urdăreanu], Stârcea, Dombrowski și [Radu] Rusescu.

Cu Urdăreanu, o foarte interesantă conversație asupra atitudinei lui Ghelmegeanu și Tătărăscu privitoare la acțiunea subversivă a național-țărăniștilor. Ei sunt gata a lua, însă cu mănuși, unele măsuri, dar doresc, în special, ca
fila 160 acestea// să fie luate în urma unei cereri a mele, deci, ca de obicei, să fiu eu descoperit și să se continuie totdeuna cu sistemul *„Regele a vrut"*, adică tocmai ceea ce nu trebuie. Ei vor executa ce cred de cuviință, dar eu nu voi cădea în cursă.

Vineri, 22 martie

S-a format guvernul în Franța, așa cum se anunțase, sub președenția lui Paul Reynaud. După ce se vorbise că se va forma unul restrâns, iată că a ieșit din nou unul tot atât de macrocefal, cu 22 de miniștri și vreo 13 subsecretari de Stat. E cam aceeași formație ca în trecut, însă au ieșit Bonnet[224], Delbos[225] și Guy Lachambre, au intrat, în schimb, câțiva so-
fila 161 cialiști. Dreapta e slab reprezentată, Louis Marin[226]// neparticipând. Se spune că ar intra chiar și grupul Laval[227], [ceea] ce ar însemna o apropiere de Italia, lucru foarte bun și, mai ales, util pentru noi. Reynaud are reputația de a fi un om capabil și energic. După câte îmi aduc aminte, este un prieten al Sovietelor.

Dimineața, miniștri. Întâi, Mitiță [Constantinescu], care-i foarte mulțumit de Parlament. Găsește că și-a trecut cu mult succes examenul, mai ales că e prima dată când bugetul este votat și de Senat. A dispărut acea sumedenie de amendamente de interes personal, toată discuția având

la bază interesele corporative și făcându-se observații adevărat utile și dezinteresate.

Urmează Gigurtu, care îmi dă vestea puțin îmbucurătoare că sistemul de modernizare al lui Jovin n-a prea reușit.

Ultimul, [Petre] Andrei, care-mi aduce anteproiectul de lege a învățământului// superior. *fila 1*

După-masă, la ora 16, primesc răspunsul la Mesaj al Senatului. Foarte searbăd. Răspunsul meu face impresie.

Vine Tătărăscu la mine. Pare foarte îngrijorat de cerințele germane puse de Clodius și a hotărât să reziste cu atât mai mult cu cât îi e teamă de repercusiuni energice din partea occidentalilor. Pe urmă, vrea să-mi explice care este atitudinea lui față de acțiunea subversivă a lui Maniu & Co. L-am tăiat scurt, spunându-i că nu mă interesează nume, dar că știu un singur lucru: un guvern de autoritate nu poate să tolereze anumite lucruri și că-i cer să se gândească că, dacă lucrurile se înrăutățesc, va fi mult mai greu de a se lua măsuri mai târziu.

Pe urmă, am lucrat cu foarte multă trudă la discursul meu de mâne.

Seara, cinema: „Vulpi argintii", cu// Tyrone Power și *fila* Linda Darnell.

Sâmbătă, 23 martie

Dimineața, la 11, răspunsul Camerei la Mesaj. Tot așa de anodin ca al Senatului, însă perifrazare mai lungă și cuvântarea mea mai proastă.

Azi-seară, s-a întâmplat un incident regretabil; agențiile „Reuter" și „Havas" au publicat telegrame ale reprezen-

tanților lor de aci, spunând că Clodius ne-a înfățișat un ultimatum și că, în consecință, Guvernul Tătărăscu e pe punctul de a demisiona și va fi înlocuit cu unul Vaida. „Havas" a dezmințit, dar reprezentantul lui „Reuter" la început a refuzat s-o facă. Se pare, însă, că, după o conversație cu Gafencu, a binevoit (sic)* s-o facă. La aceasta, s-a adăugat
fila 164 o întreagă se//rie de obrăznicii. Ca de obicei, Gafencu a fost slab și este de părere că trebuie umblat cu mănuși.

I-am chemat pe el și pe președintele Consiliului și le-am făcut o salată pe această chestie și pe lipsa lor de energie, care a servit admirabil, căci până seara d-l Lowit[228] a și trecut granița.

Duduia, fiind obosită, a rămas târziu în pat, așa încât am avut bucuria s-o am la masă. Trebuia, după cum plănuisem, să meargă și ea la vânătoare, dar, nesimțindu-se bine, a rămas în oraș.

Am fost, deci, la Gherghița, după sitari, numai cu Mihăiță, Costache [Malaxa], [Ilie] Radu și Chefneux. Rezultatul, foarte slab: am împușcat un singur sitar, de altfel singurul pe care l-am văzut. Au fost văzuți, în total, numai 5, din cari trei scăpați. Eu am mai tras o vulpe și o diversă.

Seara, cina la Ernest [Urdăreanu], urmată de pocher, cu
fila 165 Duduia, Mihăiță, Malaxa & Co, Dom//browski, Mihăilescu[229] și [Ilie] Radu.

Duminică, 24 martie

Era vorba să mergem la vânătoare, dar Duduia, simțindu-se obosită și nu prea bine, am hotărât s-o amânăm pe mâne.

* În text, potrivit originalului *(Nota edit.)*.

Am rămas, deci, acasă făcând [*la*] *grasse matinée*[230]. După-amiază, am lucrat ceva la mărci.

Seara, cinema, din fericire de astă dată și cu Duduia: „Beau Geste", un frumos și moral film american, cu Gary Cooper.

Elisabeta a avut astăzi un accident stupid; ieșind din baie, i s-a făcut rău și a căzut pe marmoră, zdrelindu-și fața și lovindu-se rău la genunchi.//

Luni, 25 martie. Buna-Vestire

fila 16

Fac vânătoarea proiectată. Din păcate, Duduia n-a putut lua parte. A fost o vreme ideală, caldă de tot. Au venit cu mine: Mihăiță, Dombrowski, Costache [Malaxa], [Ilie] Radu și Chefneux. Sitarii au început să sosească.

Rezultatul a fost: din 16 văzuți, s-a tras în 12 și au căzut 9. Pentru mine, din 10 văzuți, am tras în 2, cari au și căzut.

La întoarcere, am trecut s-o văd pe Elisabeta, care-i în pat.

Seara, cinema. O feerie: „Vrăjitorul din Oz", frumoasă punere în scenă, dar atâta tot!//

Marți, 26 martie

fila 16

Dimineața, Istrate Micescu și Gafencu. Acesta [din urmă] îmi raportează o conversație foarte importantă care a avut-o cu Clodius. Întâlnirile dintre germani și italieni au avut ca principal scop de a încerca o apropiere dintre Italia și U.R.S.S. El zice că s-au și început. După informațiile noastre, nu prea. Pe urmă, a declarat că Germania, în mod

prietenos, apără cât poate România față de Soviete, dar, în același timp, a lăsat să se înțeleagă că această apărare nu se va întinde niciodată la una cu armele. A explicat cum că U.R.S.S. încetează a fi o țară bolcevistă și că Stalin[231] se îndreptează către un socialism naționalist și imperialist. Sentimentul acesta imperialist s-a dezvoltat foarte mult și că veșnica tendință a Rusiei e tot către Țarigrad. Acest lu-
fila 168 cru// îl simțisem eu de mai multă vreme, dar e interesant să-l auzi din gura unuia care are prilejul de a cunoaște lucrurile de [la] o sursă mai apropiată și mai recentă.

Concluzia lui Gafencu, pentru noi, este o strângere a rândurilor balcanicilor și o manevră de a împiedica Italia de a se lega în direcția U.R.S.S.

Guvernul Reynaud ar fi antiitalian, ceea ce este o foarte mare primejdie și ar explica abținerile din votul Camerei franceze.

După-amiază, a venit Patriarhul și starețul de la Neamțu să-mi prezinte un pergament prin care mă consideră prim-ctitor al mănăstirei, din cauza Legei de împroprietărire ce s-a făcut.//

fila 169

Miercuri, 27 martie

Dimineața, din fericire, numai doi miniștri: [Paul] Teodorescu și [Constantin – Costică] Angelescu. Primul, cu cele obișnuite ale Aviației și Marinei. Pun cu el la punct chestiunea uniformelor, căci domnii de la Comenduirea Pieței nu vor să priceapă că există o deosebire între Armată, Aeronautică și Marină. Ca hotărâre specială este desființarea epoleților la Aeronautică, rămânând numai o singură uniformă. Cred că va fi bine.

[Constantin – Costică] Angelescu a avut lucrări curente și, după aceea, mi-a vorbit de ideea lui de a introduce impozitul pe capital. Nu sunt deloc de acord; este o nouă expropriere, și Constituția o interzice. Toți aceștia au un singur gând: de a stoarce atâția bani încât individul va fi sărăcit. Și atunci, la nevoia cea mare, războiul, Dumnezeu să ne ferească de// el, ce vom mai putea lua? Orice trebuie *fila 17(* încercat, dar asta nu.

Nevoind să pierd acest timp al sitarilor, m-am dus după-amiază la Gherghița, ca să-mi mai încerc o dată norocul. A fost o zi destul de plăcută și sitarii au început să vie. Am fost cu Mocsonyi, Puiu Filitti, [Ilie] Radu și Chefneux, iar mai târziu Mihăiță și Dămăceanu.

Eu n-am avut noroc. Nu prea mi-au venit, cu toate că am scăpat câțiva. Din 49 văzuți, s-au tras 16. Eu am văzut 20, am tras în 5 și au căzut 2. Slab rezultat.

Seara, ne-am culcat devreme, căci mâne urmează să ne ducem să vânăm la baltă, la Mănăstirea, și să mai văd ce s-a făcut acolo la moșie.//

Joi, 28 martie *fila 17*

Plecăm de dimineață, la 9, spre Mănăstirea, unde sosim pe la 10 1/2. Drumul e mult mai bun decât mă așteptam. E o zi parcă de vară, într-adevăr foarte caldă. Cum sosim, plecăm pe dig, ca să ne luăm locurile în pădurea de sălcii și în stufuI din baltă. Iau parte la vânătoare: Duduia, Mihăiță, Urdărcanu, Costache Malaxa, [Ilie] Radu și Chefneux. Pe la amiaz, se face cald ca în vară. Masa cea mare de rațe de acuma o săptămână s-a dus, dar tot vânat este berechet,

mai ales cormorani, „bâtlani", cum li se zice aci, în baltă.

Este, poate, a treia oară în viață că mă duc să vânez așa în baltă și rezultatul meu este foarte mediocru. Locul meu de pândă este în stuf, într-o pădure de sălcii inundată.
fila 172 Păsări trec la niște înălțimi uimitoare, încât riști// să tragi cartușe la nesfârșit, fără nici un rezultat.

Vânatul cel mai interesant astăzi sunt, desigur, gâștele, gâște mari, cari cântăresc 4 1/2 klgr, aproape identice [cu cele] domestice, numai au ciocul și labele trandafirii, în loc de galbene. Prânzul îl luăm la conacul care a fost refăcut, încât acuma se poate locui acolo în mod decent.

După-masă, înainte de a pleca din nou la baltă, ne-am dus să vedem noile instalații, porcăria și herghelia, ambele foarte bine. De când Urdăreanu a luat în mână această administrație, s-au făcut niște progrese uimitoare.

La 4, din nou la vânătoare. Eu, de astă dată, nu stau locului, ci fac înconjurul lacului, ceea ce m-a interesat foarte mult.
fila 173 Am văzut păsări la nesfârșit, dar aproape toate dinco//lo de bătaia puștii. Lucru pe care-l știam, dar mi-a fost dat pentru prima dată să-l văd, [că] sunt vulpi în baltă.

Rezultatul pentru mine a fost: 4 gâște, 2 rațe, 8 cormorani, 1 lișiță și 7 ciori. Tabloul total a fost: 11 gâște, 12 rațe, vreo 58 de bâtlani și 40 de diverse.

Seara, întorși acasă, frânți de oboseală, ne-am culcat devreme și am dormit tun, chiar și Duduia.

Vineri, 29 martie

De dimineață, miniștri obijnuiți, începând cu Mitiță [Constantinescu], care-mi supune spre promulgare Bugetul

și întregul complex de legi financiare pe exercițiul 1940/41. Din nou, atrag atenția asupra problemei C.F.R. și a nevoilor așa de mari pentru Apărarea// Națională. Fără a-mi *fila 174*
ascunde greutățile enorme, cu tot excedentul bugetar, promite că va căuta posibilitățile de a umplea aceste mari nevoi.

Gigurtu, pe urmă, cu lucruri mărunte și cu un memoriu împotriva Legei breslelor. Ultimul, [Petre] Andrei, cu lucrări curente.

După-amiază, la 5, o conferință pentru punerea la punct a programului de armament. S-a discutat mult și sper că lucrurile vor merge și că M[arele] St[at]-M[ajor] nu va cere în fiecare zi ceva nou. Am atacat în plin chestiunea necinstei, căci din toate părțile îmi vin știri că la recepții este o șperțuială nemaipomenită.

După conferință, Tătărăscu, cu mărunțișuri, dar, mai ales, cu grijele de mâne. Are impresia că intrăm din ce în ce mai mult în timpuri grele. La aceasta se adaugă și discursul lui Molotov[232], în care a declarat deschis că U.R.S.S. are revendicări asupra Basarabiei și că nu poate numi un mi//nistru la noi din cauza cazului Butenko[233]. *fila 175*

Seara, obosit, mă culc devreme.

Sâmbătă, 30 martie

Nu vreau să pierd, anul acesta, nici o ocazie cu sitarii. Deci, m-am dus din nou la vânătoare. De astă dată, la Periș.

Pasajul e în plin. Vremea, mai mult înspre ploaie. Au luat parte: Mihăiță, Costache [Malaxa], [Ilie] Radu și Chefneux, în total 5 puști. Din prima bătaie s-a văzut că au

mai ales cormorani, „bâtlani", cum li se zice aci, în baltă.

Este, poate, a treia oară în viață că mă duc să vânez așa în baltă și rezultatul meu este foarte mediocru. Locul meu de pândă este în stuf, într-o pădure de sălcii inundată.
fila 172 Păsări trec la niște înălțimi uimitoare, încât rișt// să tragi cartușe la nesfârșit, fără nici un rezultat.

Vânatul cel mai interesant astăzi sunt, desigur, gâștele, gâște mari, cari cântăresc 4 1/2 klgr, aproape identice [cu cele] domestice, numai au ciocul și labele trandafirii, în loc de galbene. Prânzul îl luăm la conacul care a fost refăcut, încât acuma se poate locui acolo în mod decent.

După-masă, înainte de a pleca din nou la baltă, ne-am dus să vedem noile instalații, porcăria și herghelia, ambele foarte bine. De când Urdăreanu a luat în mână această administrație, s-au făcut niște progrese uimitoare.

La 4, din nou la vânătoare. Eu, de astă dată, nu stau locului, ci fac înconjurul lacului, ceea ce m-a interesat foarte mult.
fila 173 Am văzut păsări la nesfârșit, dar aproape toate dinco//lo de bătaia puștii. Lucru pe care-l știam, dar mi-a fost dat pentru prima dată să-l văd, [că] sunt vulpi în baltă.

Rezultatul pentru mine a fost: 4 gâște, 2 rațe, 8 cormorani, 1 lișiță și 7 ciori. Tabloul total a fost: 11 gâște, 12 rațe, vreo 58 de bâtlani și 40 de diverse.

Seara, întorși acasă, frânți de oboseală, ne-am culcat devreme și am dormit tun, chiar și Duduia.

Vineri, 29 martie

De dimineață, miniștri obijnuiți, începând cu Mitiță [Constantinescu], care-mi supune spre promulgare Bugetul

și întregul complex de legi financiare pe exercițiul 1940/41. Din nou, atrag atenția asupra problemei C.F.R. și a nevoilor așa de mari pentru Apărarea// Națională. Fără a-mi *fila 174*
ascunde greutățile enorme, cu tot excedentul bugetar, promite că va căuta posibilitățile de a umplea aceste mari nevoi.

Gigurtu, pe urmă, cu lucruri mărunte și cu un memoriu împotriva Legei breslelor. Ultimul, [Petre] Andrei, cu lucrări curente.

După-amiază, la 5, o conferință pentru punerea la punct a programului de armament. S-a discutat mult și sper că lucrurile vor merge și că M[arele] St[at]-M[ajor] nu va cere în fiecare zi ceva nou. Am atacat în plin chestiunea necinstei, căci din toate părțile îmi vin știri că la recepții este o șperțuială nemaipomenită.

După conferință, Tătărăscu, cu mărunțișuri, dar, mai ales, cu grijele de mâne. Are impresia că intrăm din ce în ce mai mult în timpuri grele. La aceasta se adaugă și discursul lui Molotov[232], în care a declarat deschis că U.R.S.S. are revendicări asupra Basarabiei și că nu poate numi un mi//nistru la noi din cauza cazului Butenko[233]. *fila 175*

Seara, obosit, mă culc devreme.

Sâmbătă, 30 martie

Nu vreau să pierd, anul acesta, nici o ocazie cu sitarii. Deci, m-am dus din nou la vânătoare. De astă dată, la Periș.

Pasajul e în plin. Vremea, mai mult înspre ploaie. Au luat parte: Mihăiță, Costache [Malaxa], [Ilie] Radu și Chefneux, în total 5 puști. Din prima bătaie s-a văzut că au

venit. Vremea s-a îmbunătățit; începând cu nițică ploaie măruntă, a sfârșit cu soare, dar temperatura, hotărât, s-a răcit.

Rezultatul, dintre cele mai frumoase, mai ales că s-a vânat numai 4 1/2 ore. S-au văzut 109 sitari și s-a făcut un tablou de 68, ceea ce este aproape un record. Eu am văzut
fila 176 65, am tras în 22// și am vânat 13; destul de mulțumitor.

Seara, pocher, la noi. Duduia a jucat din nou. Au mai fost Ghelmegeanu, Dombrowski și Urdăreanu. Voie bună și glume.

Duminică, 31 martie

Dimineața, la Școala de ofițeri de geniu, serbarea ieșirei noii promoții de sublocotenenți din anul acesta, care poartă numele tatii[234]. Foarte bine reușit. În sfârșit, au învățat cum se face. Câteva inovațiuni: am predat săbiile șefilor de promoțiune și s-a făcut predarea drapelelor de la o promoție la alta. Ambele ceremonii, foarte impresionante. A urmat gustarea, la care șeful Promoției Geniului[235] a ținut un mic
fila 177 speech foarte frumos și mișcător, plin de avânt// tineresc.

După-amiază, în urma propunerii Duduii, am vânat la Periș, cu un foarte frumos rezultat. Pentru mine, mare bucurie că a venit și ea. S-a destins trăgând nu se poate mai frumos. Vremea, mult mai friguroasă, mai ales că un vântișor te pătrundea bine de tot. Rezultatul general: 59 văzute, 33 trase, dintre cari Duduia 4; pentru mine, văzute 48, tras în zece, doborât 5.

Seara, după cină, cinema. Un foarte frumos film din viața actorilor: „La fin de gloire [jour]", cu Jouvet, Francen și Michel Simon.

Luni, 1 aprilie

După splendida zi de ieri, azi am avut una de muncă, complect ocupată,// începând de dimineața, în care s-au *fila 178*
prezintat miniștrii obijnuiți, începând cu Giurescu, care văd că s-a pus sănătos pe treabă, având foarte bune idei în ce privește Propaganda. A urmat Ghelmegeanu, cu care am avut mai mult de lucru. Îmi raportează mersul lucrurilor și, îndeosebi, al acelora în legătură cu gardiștii. Părerea lui este că va trebui găsit momentul în care să se poată face o înscriere masivă a lor în F.R.N.; după el, este soluțiunea cea mai fericită. Cealaltă, a înscrierilor individuale, cu țârâita, are singurul avantaj că este o dislocare lentă a Mișcării, dar are defectul de a demonetiza pe indivizi și de a irosi astfel dinamismul, care poate fi așa de util regimului.

Ultimul ministru este Ilcuș, cu care discut chestia fortificațiilor.

După-amiază, audiențe, începând cu Cancicov[236], care mă pune în curent// cu mersul Băncii de Credit. Ceea ce e scan- *fila 179*
dalos era sistemul anumitor granguri politici cari luau împrumuturi de milioane și cărora ani de zile nu li se cerea restituirea sumelor împrumutate.

A urmat ministrul Portugaliei[237], care mi-a comunicat că anul acesta se vor sărbători 400 de ani de la Independență și că era intenția de a se face mari festivități, la cari trebuiau poftiți toți șefii familiilor domnitoare înrudite cu dinastia portugheză, între cari sunt și eu[238]. Din cauza evenimentelor, însă, s-a renunțat la acest proiect și serbările se vor ține numai cu reprezentanții statelor și suveranilor cari erau să fie poftiți. În consecință, roagă să se trimeață din

partea noastră o reprezentanță, lucru ce l-am acceptat cu plăcere.

Urmează Neubacher[239], primarul Vienei, trimes aci cu gradul de ministru plenipotențiar, însărcinat cu treburile co-
fila 180 mer//ciale. Este un austriac plăcut, deștept și plin de humor. Mi-a atins chestiunea că ei ar dori, pentru complectarea cantității de petrol ce trebuie să dăm, să luăm și de la societățile franco-engleze. Am sărit în sus, răspunzând că această cerere este o lipsă de tact și o prostie, căci pe germani nu-i interesează de unde luăm marfa, ci livrarea cantității contractuale. Cu un surâs, a răspuns că am dreptate.

Marți, 2 aprilie*

Dimineața, Hortolomei, care, între altele, îmi raportează că tifosul exantematic a început să scază și că am avut un mare noroc că, cu toată aglomerația de trupe din Basarabia,
fila 181 nu s-a răspândit mai mult. Cere cu insis//[tență] anumite sporuri de credite ca să poată înzestra mai bine spitalele.

Ultimul a fost, conform cu programul, Gafencu. Chestia principală este discursul lui Molotov. Discurs în care distruge toate iluziile și este agresiv față de mulți, între cari și Italia, ceea ce este foarte bine, căci slăbește Axa[240]. Față de noi a reafirmat că U.R.S.S. n-a renunțat la Basarabia și, de aceea, nu poate avea un pact de neagresiune cu noi[241], dar că această chestiune se va rezolvi pe cale pașnică. A mai adăugat că n-a trimes un ministru la noi din pricina afacerei Butenko, în care nu ne-am purtat ca un popor civilizat.

* În manuscris, din graba condeiului – 3 aprilie (*Nota edit.*).

Prima chestiune, deși era inutil s-o spuie, era arhicunoscută, iar a doua e, pur și simplu, o obrăznicie. Îl găsesc pe Gafencu îngrijorat, căci consideră acest discurs ca un avertisment serios. Sunt complect de acord cu el. La unii, poate, va pro//voca panică, la alții, va da un nou îndemn pentru întărirea apărării naționale. *fila 182*

După-masă, cum sitarii sunt în plin, mă duc să vânez la pădurea Băicoianu, cu [Ilie] Radu, Chefneux, Mihăiță și Dămăceanu. Rezultatul, frumos, pentru 3 1/2 ore de vânătoare. Văzuți 77, vânați 33; pentru mine, văzut 53, tras în 13 și doborâți 4. Am tras prost.

Seara, după-masă, am revăzut, cu Mihăiță, un film vechi: „Hotel pentru femei", cu Linda Darnell în rolul principal.

Miercuri, 3 aprilie

Dimineața, miniștri. Mai întâi, [Paul] Teodorescu, care mă pune în curent cu mersul școlilor. Par satisfăcătoare, cu toate că// nu sunt decât absolut la început. *fila 183*

Urmează Șișești, care-mi face un raport asupra organizării muncii agricole. El pare optimist, cu tot timpul nefavorabil. Azi-seară a viscolit. Eu, însă, sunt foarte pesimist.

Urmează Tătărăscu, cu care fac un tur de orizont. El prevede că vremuri destul de grele vor începe, căci, pe lângă discursul lui Molotov, este și acțiunea Aliaților occidentali, cari vor începe foarte puternice presiuni asupra noastră pentru întărirea blocusului lor. Mulți se tem de acțiuni de sabotaj.

După-amiază, nimica demn de însemnat. Ne culcăm devreme, căci mâne mergem la vânătoare.

Joi, 4 aprilie

fila 184 La 11, ne găsim la Gherghița pentru, cred// eu, cea mai frumoasă vânătoare a anului, 9 pușți: Duduia, Mihăiță, Nindi [Romalo], dr. Skupiewski[242], Urdăreanu, Costache Malaxa, [Ilie] Radu, Chefneux și cu mine. Vremea, ideală, caldă tocmai cât trebuie. Vânat berechet. Duduia și cu Mihăiță au tras foarte bine. Duduia deschide tabloul împușcând admirabil primul sitar, primul sitar care a trecut ca un fulger, sus de tot. Eu, pe de altă parte, am tras ca un picior, parcă dinadins am scăpat ce-mi venea și nu prea mi-au venit din belșug. Mihăiță a avut cel mai mare noroc, ceea ce, dublat cu tirul său bun, i-a adus un rezultat cât se poate de frumos. Nindi [Romalo], cu nesfârșitul lui humor, a povestit glume, dintre cari amintesc una foarte bună. Un franțuz și un neamț discută asupra conciziunei limbei lor. Neamțul dă un exemplu zicând că fraza următoare este cea mai concisă: *Wie der einer so der*
fila 185 *andrer*[243]*,*// la care francezul răspunde că în limba lui se zice și mai concis: *„69"*.

Rezultatul vânătoarei este următorul: văzuți 196, trași 105. Pentru mine, văzuți 151, tras în 22, doborâți 9, foarte slab rezultat pentru autorul acestor rânduri.

Seara, un frumos film american: „Cele 4 fete ale doamnei Masten", cu surorile Lean.

Vineri, 5 aprilie

Dimineața, am primit, ca de obicei, miniștri, începând cu Mitiță [Constantinescu], care este mulțumit de mersul

lucrurilor de punctul de vedere financiar. El face mare opoziţiune la chestiunea tratativelor cu Germania, îndeosebi asupra propunerei de a ne împrumuta aur şi devize spre a face o nouă emisiune în folosul// lor. E o chestiune de *fila 186* litigiu asupra căreia nu sunt destul de edificat spre a-mi da părerea ori lua o hotărâre.

Urmează Gigurtu şi [Petre] Andrei, cu chestiuni curente. Ultimul e Slăvescu, care pare a pune la punct lucrurile cu M[arele] St[at] – M[ajor].

După-amiază, audienţe. Întâi, Sidorovici, cu care am discutat noua organizare a „Străjii", împărţirea după vârstă şi detaşarea din ce în ce mai mult de la organizarea şcolară. Era ideea mea de la început, de care s-a convins şi el.

Urmează Victor Moldovan, primul secretar general al F.R.N. Tabloul ce mi-l arată este destul de trist, este ceea ce credeam eu, pe teren nimic. El promite că va pune lucrurile la punct şi, în acelaşi timp, are aerul de a avea încredere în viitor. Vor trebui aleşi oameni cari să fie capabili şi cari să reprezinte spiritul cel nou.// Şi el vede că foştii legionari *fila 187* pot aduce un serios aport şi pot aduce ceea ce lipseşte îndeosebi – dinamismul. Mi-a făcut o bună impresie. Este unul dintre ardelenii bine şi care a părăsit sectarismul şi spiritul strâmt care-i caracterizează în general.

S-a întâmplat un lucru care trebuie să ne dea mult de gândit. Englejii au trimes de câtăva vreme remorchere şi şlepuri cari păreau suspecte, deci s-a făcut o percheziţie la Giurgiu şi s-au găsit explozibile şi tunuri. Aceasta e o probă că sunt hotărâţi cu toate mijloacele să ducă lupta împotriva aprovizionărilor germane, şi aceste mijloace pot să ne procure dezagremente din ce în ce mai mari.

Putem, astfel, să fim antrenaţi fără voia noastră în conflict, ceea ce este [împotriva] intereselor şi politicei noas-

tre actuale. Atât ne mai lipsește, o luptă navală pe Dunăre,
fila 188 în apele românești, oricât// de internaționalizat ar fi fluviul.

Într-o conversație, astă-seară, cu Urdăreanu, îmi mărturisește teama lui că situațiunea politică internă este din ce în ce mai grea, Tătărăscu nevoind să-și ieie nici o responsabilitate și continuând cu vechiul joc de a arunca toată vina pe spinarea mea.

Seara, foarte frumos film: „Elizabeth and Essex"[244], cu Bette Davis și Errol Flynn.

Vremea s-a răcit.

Sâmbătă, 6 aprilie

Dimineața, la 12, consfătuire cu privire la incidentul cu vapoarele englezești de la Giurgiu, cu Tătărăscu, Ghelmegeanu, Gafencu și Urdăreanu. S-a discutat prelung. Tătărăscu baritonează, dar nu se hotărăște. Gafencu e timid,
fila 189 nevoind să supe//re, Ghelmegeanu spune că trebuiesc luate măsuri, dar are aerul de a se scuza că e frânat de ceialalți doi. În tot cazul, materialul găsit va fi confiscat, iar acei pseudo-marinari, cari, de fapt, sunt ofițeri, vor fi trecuți, cu toată politeța, peste graniță. Englezii, simțindu-se în neregulă, n-au protestat.

De aci s-a deschis discuția asupra sistemului de propagandă al beligeranților și care produce tulburări sufletești interne. Eu cer să se ieie măsuri drastice pentru oprirea lor. Mă găsesc în fața unor ezitări de oportunitate, care nu rezolvă nimica. Voi trebui să revin.

Chestiunea este îndeosebi de gravă în ceea ce privește pe germani, cari sunt cei mai agresivi, se slujesc de marele

număr al minoritarilor cari sunt în țară. S-a mai pus și chestiunea faimosului Konradi[245], susținătorul legionarilor, care, zilele trecute, și-a permis să critice Guvernul. S-a hotăr//ât *fila 190* să se ceară rechemarea lui.

Seara, cină și pocher la Urdăreanu. Au fost: Duduia, Mihăiță, d-na Malaxa, cu copiii, Bujoiu, Dombrowki, [Radu] Rusescu, cu nevasta, Claus.

Pe la miezul nopții, a început să viscolească. Ne îmbarcăm în tren pentru vânătoarea de mânc de la Drăgănești.

Duminică, 7 aprilie

Cu toate că suntem în primăvară, e o adevărată zi de iarnă. Viscolește ca în decembrie. Cu toată bunăvoința, n-am putut vâna, încât am stat în tren, întorcându-ne la București pe la 5 d.a.

La întoarcere, lungă conversație cu Urdăreanu asupra situației. El spune că îi e teamă că din cauza slăbiciunei celorlalți și fiindcă a luat foarte// multă autoritate, să nu fie *fila 191* împins, azi de mulți, mâne de mase, la Președinția Consiliului, lucru care în ruptul capului zice el că nu-l vrea, nesimțindu-se capabil. De altfel, nici eu nu vreau așa ceva, căci consider că din toate punctele de vedere ar fi un dezastru. În consecință, el consideră că ar trebui schimbat ceva în organizarea muncii lui, ca el să nu apară la orice clipă. Adevărat este că nu-l lasă în pace, nimica nu se face fără ca el să fie consultat. Tătărăscu, nevoind să ieie lucrurile serios în mână, pentru orice pârț vine el și miniștrii la ministrul Casei Regale.

Seara, cinema. Un bun film: „Ultima aventură a lui Sherlock Holmes“.//

fila 192

Luni, 8 aprilie

Dimineața, miniștri. Mai importanți, Christu și Ilcuș. Cu primul, tot chestiunea aranjamentelor cu Germania și, îndeosebi, aceea a creditelor ce ni le cer. Zice că ambele teorii se pot susține și că este în căutarea unor soluțiuni cât mai bune, luând în considerație și nevoile politice, pe cari le cunoaște foarte bine.

Ilcuș mi-a adus, după cum poruncisem, planurile fortificațiilor.

Un eveniment internațional destul de important este hotărârea anglo-francezilor de a mina coasta Norvegiei spre a împiedeca transportul minereurilor suedeze în Germania. Este o întărire a blocadei, care atinge chiar dreptul internațional. Trebuie să ne facă să ne gândim și noi că, în-
fila 193 cepând a lua măsuri așa de drastice în Nord, să nu în//cerce același lucru pe la noi.

Seara, cinema. Un frumos film american: [„The] Dark Angel".

După cinema, vine Urdăreanu și reia discuția de ieri din tren, insistând să se facă schimbări cari să-l puie mai în umbră, spre a evita ce-l îngrozește: împingerea la Președinție.

Marți, 9 aprilie

Cum ne-am deșteptat, primesc o știre fantastică. Germanii au ocupat Danemarca, care n-a opus nici o rezistență, și au atacat Norvegia, în urma minării Coastei de către Aliați, adică o acțiune preventivă și, deci, extinderea războiului la Nord. Din partea Danemarcei este o lipsă

complectă de demnitate și, în plus, o trădare// față de o țară *fila 194*
aliată. Pricep prea bine că n-ar fi putut rezista, dar așa să lese trecerea trupelor germane fără nici o protestare este nemaipomenit. După știrile ce vin pe urmă, ni se confirmă că fiordul Oslo a fost atacat de forțele navale germane și că norvegienii rezistă, considerându-se în stare de război cu nemții. Aceștia au debarcat la Kristiansand, Stavanger și Trondheim. După unele știri, ar fi ocupat chiar portul Narvik, tocmai localitatea prin care se exportează minereul suedez, origina chiar a conflictului. Este de neînțeles că Trondheim și Narvik să fi fost ocupate, căci sunt tocmai regiunile minate de Aliați. Scuza germanilor este de a proteja aceste țări împotriva presiunelor aliate. Mulțumesc pentru astfel de protecție!

O veche zicătoare zice: *„De ce ți-e teamă nu scapi!"*. N-au voit să ajute Finlanda tocmai de teama unei acțiuni germane, și iată că n-a slujit la nimica. Tot au fost atacați. Suedia a decretat mobilizarea generală.// *fila 195*

Dimineața, miniștri, dintre cari, importanți, Ghelmegeanu și Gafencu. Primul vine cu chestiunea minorităților, cari se organizează din ce în ce mai puternic politicește, pe baza acordului iscălit anul trecut de Călinescu. Numai că nu se țin de el. El permitea organizarea unor comunități cu scopuri culturale, religioase și de binefacere, nicidecum politice. Ghelmegeanu era de părere că trebuiesc luate măsuri administrative la periferie, fără a atinge organizațiile centrale. Într-alte cuvinte, paliative, și nu măsuri salutare. Am fost de o părere diametral opusă, căci ceea ce propune el lovea în celulele mici și lua formă de șicană, pe când, dacă se denunță convenția, este dezagreabil, mai ales pentru conducerea centrală, și cei mici, adică adevărații minoritari, suferă mult mai puțin.

Cu Gafencu, pe lângă o discuție generală, am atacat din nou chestiunea din Giurgiu, impunându-i de a avea o atitu-
fila 196 dine mai// energică, primejdia crescând din cauza evenimentelor scandinave. Cei debarcați nu trebuiesc transportați la Brăila, tot port pe Dunăre, ci la Constanța, de unde vor putea fi expediați mult mai repede și li se rup legăturile cu fluviul. Pe urmă, am atacat din nou, și cred că se va executa, chestiunea buletinelor legațiilor, cari prezintă din ce în ce o primejdie mai mare, îndeosebi cele germane și sovietice. Am indicat, hotărât, că trebuiesc suprimate.

După-amiaz, am primit noul atașat militar italian, care a fost mutat de la Moscova aci. Am avut cu el o conversație extrem de interesantă. Punctul principal ce mi l-a repetat de mai multe ori și cum se exprima: *„Je le souligne pas avec un, mais avec deux traits"*[246] este că U.R.S.S. duce la noi, și mai ales în Basarabia, o acțiune de spionaj și de propagandă în proporții „planetare". Că primejdia cea mare este
fila 197 masa cea enormă a Armatei Roșii.// Ei pot mobiliza ușor 12 000 000 de oameni perfect armați. Materialul este bun, afară de aviație, care este perimată. Comandamentul este slab, dar războiul cu Finlanda a probat, în ultimile săptămâni, că este susceptibil de a se îmbunătăți, că lucrurile nu sunt așa de rele cum zic unii, că Stalin este un șef incontestabil, urmat fără șovăire de tineret. Nimeni nu poate fi sigur de politica lui, care, cu imensa lui inteligență și complecta lipsă de scrupule, o poate schimba dintr-o clipă într-alta. Rusia începe de a deveni un stat național, și marele merit al lui Stalin este că a redat poporului un simț patriotic, s-a adaptat vechei politice a lui Petru cel Mare[247] și a Caterinei[248]. Totuși, conducătorii nu uită niciodată scopul lor final: bolcevizarea lumei. Colonelul va preda M[arelui] St[at]-M[ajor]

tot materialul ce l-a adus și promite cea mai caldă și sinceră colaborare cu Oștirea Română.

Seara, au mai venit știri din Nord. Se confirmă cele de la prânz și, în plus, că Oslo a fost ocupat. Se mai zice că se desfășoară o mare luptă// navală între britanici și germani, *fila 198* în condiții foarte grele, din cauza furtunii.

Seara, cinema. Un lung film de aventuri cowboy: „Chit Carson", ceva mai puțin stupid decât celelalte.

Pe urmă, din nou, o lungă conversație cu Urdăreanu asupra aceleiași chestiuni. Îl pisează toți. Astăzi e Ralea; el întrevede o primejdie continuă. Cere cu insistență să schimbe ceva, căci paza bună păzește piaza rea.//

Regina Maria (bunica) și regele Mihai I de Hohenzollern (

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Caietul 11A

10 aprilie 1940 – 7 septembrie 1940

Miercuri, 10 aprilie *fila 1*

De dimineață, miniștri, începând cu Paul Teodorescu, pe care l-am scuturat pentru lipsa lui de energie în ce privește executarea perchizițiilor de la Giurgiu. O cam scaldă, spunând că avea instrucțiuni de a fi extrem de legal. I-am spus precis că nu este joacă și că ceea ce s-a întâmplat în Norvegia trebuie să ne fie un învățământ.

Urmează [Constantin] Costică Angelescu, nul ca întotdeuna. Declară că totul merge bine și că prețurile scad, când tocmai contrariul se întâmplă. Șișești urmează cranând, dar, în fond, nefiind prea optimist.

Ultimul, Tătărăscu, pe care-l găsesc cam îngrijorat și pesimist, mai ales din cauza unei telegrame a lui Davidescu[249], din Moscova. Molotov cam ridică tonul în ce privește incidentele de frontieră. Cam așa au început și cu Finlanda lucrurile, trebuie să fim cu ochii în patru. Pe urmă, l-am scuturat serios asupra guvernării, spunându-i că nu-mi trebuiesc energii de vorbe, ci de fapte, că azi ritmul trebuie// să fie cu totul altul, mult mai rapid și mai prompt, și *fila 2*
că dacă nu se arată energie la timp, lucrurile se pot înrăutăți cu timpul.

După-amiază, colonelul Gerstenberg[250], care spune că vine din partea lui Göring[251], rugându-mă să-i spun dacă livrările de petrol vor continua. I-am răspuns că ceea ce am iscălit executăm, chiar dacă vom avea dificultăți. Pe urmă, i-am atras atenția asupra livrărilor de armament și, mai ales, asupra prețurilor și asupra primejdiii sovietice. El a

spus că este însărcinat a-mi spune că Germania are tot interesul ca aci să fie un regat solid și independent și că influența lor la Moscova este precumpănitoare. Rusia este pentru ei o necesitate vitală, pe care o vor exploata cu sau fără voia U.R.S.S.

A venit, pe urmă, Gafencu pentru a mă pune la curent cu măsurile ce vrea să le ieie în legătură cu poliția de pe Dunăre. La început, în acord cu C[omisia] I[nternațională] a D[unării][252], și dacă nu merge cu ea, în unire cu Bulgaria și cu Iugoslavia[253]. Îl găsesc înviorat și mai energic.

fila 3 Știri vin că la Narvik a fost o luptă navală în care nemții au pierdut două crucișătoare, „Blücher" și „Karlsruhe".// Bătălia se dă pe tot litoralul[254]. Thierry[255] a venit să-l anunțe că Aliații sunt hotărâți de a susține Norvegia până la capăt.

Joi, 11 aprilie

Am fost la vânătoare, la Gherghița. Au mai fost, în afară de mine: Dombrowski, [Ilie] Radu, dr. Skupiewski, Mocsonyi și Chefneux, la cari s-au adăugat, după-masă, Mihăiță, Costache [Malaxa] și Dămăceanu. Vremea a fost cât se poate de prielnică. Nu prea rece și ceva vânt. Bariera de zăpadă din munți și din nordul țării ține sitarii pe loc, așa încât cantitatea de vânat a fost enormă, începând cu prima bătaie, în care s-au văzut 12 și au căzut 4. La unele goane, erau ca fazanii, atât de mulți. Se vedeau, într-una, 35. Până la ora mesei, s-au împușcat 70. Toată ziua a însemnat recordul României, eu, Mihăiță, Mocsonyi, Costache și Radu ne-am bătut recordul. În total, s-au văzut 397

fila 4 de sitari și s-au strâns 180 la ciorchinar, plus 8// pierduți. Pentru mine, 340 văzuți, tras în 62, ridicați 32, pierduți 3, deci 35.

Seara, cinema: „Cântec de leagăn", cu Gilla și Maria Cebotari.

Știrile continuă a fi îngrijorătoare dinspre U.R.S.S., și de la Belgrad pare-se că nu se putea obține cu ușurință un răspuns.

Vineri, 12 aprilie

Pare-se că lupta navală de pe coastele Norvegiei a fost serioasă. După știrile ce vin, Germania a pierdut 18 vase, iar englezii numai 4. Este un mare succes și arată cât de hazardată a fost operația nemților de a se întinde pe un front de peste o mie de klm.

Rezistența morală a Norvegiei e foarte frumoasă, dar cea militară mult mai slabă. Un fapt care mă îngrijorează este formarea așa-numitului Guvern Quisling[256], la Oslo, sub oblăduirea Germaniei. Este un joc foarte primejdios, care aduce după sine dezbinări și răzbunări, cari las urme// *fila 5* adânci într-o țară. Pe de altă parte, acest sistem se poate răzbuna împotriva lor.

Dimineața, miniștri, după program. Mai întâi, Mitiță [Constantinescu], care-mi expune rezultatele bugetare ale exercițiului expirat. El se soldează, foarte îmbucurător, cu un excedent de peste 2 miliarde. Și situația în curs este satisfăcătoare. I-am vorbit foarte serios de chestia fabricei de pulbere, care trebuie făcută cu orice sacrificiu. Mi-a promis că va lua chestiunea în serioasă cercetare.

Urmează Gigurtu, căruia îi atrag atenția că cer mai multă mișcare în ce privește F.R.N.

Pe urmă, [Petre] Andrei, cu care am avut o serioasă conversație politică, ca urmare a uneia pe care o avusese ieri cu Urdăreanu și în care i-a spus că el trebuie să ieie Guvernul. El găsește că lucrurile nu merg cum trebuie, că acțiunea Guvernului este diluată, că este o lipsă de autoritate și o dezordine îngrijorătoare, că F.R.N. nu mișcă, căci nu primește un impuls de sus. Ca concluzie, el vede, in extremis, un Guvern Urdăreanu, la care i-am răspuns că nu se poate, să și-o scoată din cap, căci este foarte proastă pentru
fila 6 mine, fiind,// întâi de toate, prea personală și, pe urmă, mă lipsește de un ajutor de care am absolută nevoie în poziția ce o ocupă, și nu în alta.

Ultimul a fost Gafencu, cu chestiunea Dunării, în care iugoslavii ne fac dificultăți asupra formulelor noastre. Nu vor să se opuie deschis la navigarea vaselor de război, ca să fie, mi se pare, pe placul Germaniei.

După-amiaz, mai întâi Meštrović[257], și Dombrowski pentru alegerea definitivă a locului unde se va așeza monumentul tatii. După o îndelungată discuție, s-a căzut de acord asupra actualelor colonade, de unde se poate deschide, între șoselele Kiseleff și Jianu, o foarte frumoasă perspectivă.

Pe urmă, l-am primit pe ambasadorul Cădere, care a venit să primească instrucțiuni privitoare la chestiunea Dunării. El raportează că situația în Iugoslavia, fără a fi bună, totuși nu este așa de rea cum o zic unii. El nu crede într-o lipsă de loialitate din partea lui Paul [Karagheorghevic].

Ultimul a fost Slăvescu, care este foarte fericit că Mitiță [Constantinescu] a cedat asupra fabricei de pulbere și că
fila 7 materialul polonez din Germania a// început să sosească în țară.

Seara, cinema: „Steaua Nordului" („Second Fiddle"), cu Tyrone Power și Sonja Henie.

Vin, din nou, ştiri îngrijorătoare. O telegramă de la [Radu] Crutzescu[258], din Budapesta, raportează zvonul că Germania ar voi să ceară Ungariei liberă trecere a trupelor spre graniţa noastră. Aceasta este o ştire din cercurile gazetăreşti, care mi se pare adevărată, cu atât mai mult că din cercurile lui Clodius sunt informat că el este foarte nemulţumit şi că ar voi să plece, neputând obţine ce doreşte. Am hotărât să întrunesc, după sfatul lui Urdăreanu, mâne dimineaţă, o conferinţă, pentru a pune la punct această chestiune.

Urdăreanu a avut o lungă conversaţie cu Tătărăscu asupra chestiunei, pe care el o găseşte aşa de importantă, dar a găsit la dânsul un ecou cu totul contrar.

Sâmbătă, 13 aprilie

Vremea s-a stricat, cu tendinţă spre ploaie,// care, seara, *fila 8*
se traduce prin furtună.

La 11, conferinţa hotărâtă azi-seară cu Tătărăscu, Christu şi Urdăreanu, iar spre a da unele informaţii a fost chemat şi comisarul petrolului, Gheorghe Netta[259]. Discuţiile au fost lungi şi s-au făcut şi refăcut calcule, ajungându-se la concluzia că lipseşte jumătate din cantitatea la care ne-am angajat faţă de nemţi. Intervenind în discuţii, am hotărât că cantitatea promisă trebuie pusă la dispoziţie. Nu este o chestiune economică, ci una politică; trebuie să ne onorăm iscălitura, ceea ce, în momentul de faţă, este o pavăză mai bună decât toate armamentele.

S-au studiat şi modalităţile de a face ceva şi în privinţa cererii de credit. Christu a prezintat soluţiuni practice, cari

vor trebui să fie impuse de Tătărăscu lui Mitiță [Constantinescu].

Meștrovic, încântat de locul propus pentru monument, și-a și depus planurile, [pe] cari le-am aprobat. A rămas la masă cu Dombrowski.

Seara, pocher, cu Duduia, Ernest, d-na Malaxa și Dombrowski; mănos pentru mine.//

fila 9

Duminică, 14 aprilie

Cu toată ploaia, care a ținut, din păcate, toată ziua, am fost la vânătoare, la Periș. Participanți: Mihăiță, Ernest, Micescu, Săulescu, Dombrowski, Costache Malaxa, [Ilie] Radu și Chefneux. Cu toată vremea rea, rezultatul a fost cât se poate de frumos: 300 de sitari văzuți, vânați 154. Pentru mine, văzuți 222, tras în 49, vânați 30, ceea ce este o foarte frumoasă mijlocie. Mihăiță și-a bătut din nou recordul, având 39 la ciorchinar.

Seara, [cu] Duduia, la cinema: „The Lady and the Cowboy"[260], destul de bun film american, cu Merle Oberon și Gary Cooper.

Luni, 15 aprilie

O zi politică foarte importantă, căci Urdăreanu întâi, și eu pe urmă, am obținut ca Mihalache[261] să devie consilier regal[262].

fila 10

Dimineața, miniștri, după obicei, începând// cu Christu. Am reluat discuția de sâmbătă, dându-i instrucțiuni că trebuie terminat cât mai curând.

Urmează Ghelmegeanu, care-mi povestește rezultatul cu gardiștii din Berlin. Principial, ei se declară de acord cu ceea ce a făcut grupul Noveanu și aderă și ei la Apel și Mărturisire. Dar ei nu se vor întoarce în țară decât după o amnistie. Pe de altă parte, s-a primit de la Legația noastră din Berlin copia unui memoriu pe care acești gardiști au înaintat-o autorităților germane și prin cari arătau că sunt singurile elemente pe cari Germania poate conta în România, fiind hitleriști, că mișcarea de adeziune a celor din țară este o excelentă tactică spre a putea reforma Mișcarea și întări legionarismul.

Aceasta este o nouă situație și care va cere o reconsiderare a întregei chestiuni. Nu cred că se va mai putea adopta metoda înscrierei în masă în F.R.N., dar tot aceea propusă de mine, a înscrierilor individuale și // cu multă prudență. *fila 11*

A doua chestiune este a buletinelor, care devine din ce în ce mai acută, iar Tătărăscu și Gafencu tot mai ezită a lua măsuri energice.

Urmează, ca ultimul, Ilcuș, cu chestiuni curente.

După-amiază, l-am primit pe senatorul belgian Barnisch, un bun prieten al țării. Mi-a povestit lucruri interesante din diferite părți ale Europei în cari a călătorit în timpul din urmă. În Spania, lucrurile merg foarte rău, reîncep vechile moravuri. Belgia este hotărât neutră, dar, în același timp, prin acordul făcut cu Olanda, hotărâtă a se apăra mutual și cu ajutorul Franței, care pune la dispoziție 30 de divizii împotriva unei agresiuni germane. Consideră că atacul german în Norvegia este începutul sfârșitului, căci nu va putea reuși, și situația e prea rea în ce privește materiile prime. El crede într-un plan fantastic, acela ca francejii, provocând pe linia fortificată un bombardament intens, să pri // cinuiască o așa consumație de muniții încât *fila 12*

să sece rezervele. Eu nu-i cred așa de naivi. Crede hotărât în realegerea pentru a 3-a oară a lui Roosevelt[263]. Primejdia sfârșitului prematur al războiului o vede [din] cauza secătuirei celor bogați în Anglia și în Franța, lucru care, poate, aceștia nu-l vor putea suporta. La un moment dat, a fost o foarte mare supărare a lui Daladier împotriva Belgiei și, în special, împotriva regelui Leopold[264]. A amenințat că dacă nu se fac unele aranjamente de înainte, nu va ajuta, căci consideră că apelul ce i se va face este tardiv și inoperant. Mi-a mai vorbit de intenția Italiei de a ataca Dalmația și, poate, de a ocupa Croația și Slovenia. Știe că Aliații sunt hotărâți de a întări armata lui Weygand[265] și de a crea acolo, în Siria, o aviație puternică, care ne-ar putea fi la orice moment de folos. El spune că a făcut eforturi enorme a ne ajuta în Franța pentru armamentul nostru și afirmă că a reușit.

fila 13 La 7, l-am văzut pe Mihalache, ca să-l anga//jez și mai mult. Atitudinea lui a fost nu se poate mai corectă. L-am primit spunându-i că sunt fericit de a-l revedea în aceste noi împrejurări, cunoscând sufletul lui, devotamentul lui față de mine și fiind convins că sfatul lui va fi foarte util. Îl numesc, pe ziua de poimâne, consilier regal. Fără șovăire, a mulțumit pentru această numire.

Pe urmă, mi-a repetat scrupulele lui, pe cari le spusese lui Urdăreanu, că aceasta nu vrea să zică că aderă la regim. I-am răspuns că cunosc [deosebirile] între el și mine pe acest teren, dar că vremea poate să schimbe multe. Mi-a mai spus că nu poate să-și piarză contactul cu prietenii lui. I-am răspuns că înțeleg acest lucru, dar că noua lui demnitate îi impune o oarecișicare rezervă în atitudinea sa și că [atunci] când voi găsi că depășește măsura i-o voi spune. Pe urmă, mi-a cerut eliberarea lui Madgearu[266], la ce [care] am

replicat că se va face, dar nu ca o urmare a numirei lui, ci la prilej ce-l voi găsi eu. Tot despre acest deziderat mi-a spus că ceea ce este mai trist// [în] cazul lui este că nu-și poate da *fila 14* seama de ce a fost privat de libertate. Răspunzându-i la aceasta, i-am spus că sunt convins că Madgearu este destul de deștept ca, în fundul conștiinței lui, să-și deie seama de rostul măsurei luate și că este sănătos să învețe să-și mai ție gura, atât pentru el, cât și pentru alții, cari, în aceste vremuri foarte grele internaționale, nu pricep care este datoria lor, că este un avertisment și că, la nevoie, nu ne vom opri aci.

Seara, vine știrea foarte îmbucurătoare că englezii au debarcat la Narvik și în alte puncte ale coastei Norvegiei.

Ca de obicei, cu Duduia și Mihăiță, cinema. Am văzut un foarte frumos film, cu Carole Lombard și James Steward: „S-au întâlnit și s-au iubit" („Made [for] Each Other").

Marți, 16 aprilie

Dimineața, miniștri obijnuiți, începând cu// Hortolomei, *fila 15* urmând cu Ralea și Micescu. Acesta din urmă este foarte plictisit pentru o chestie de cumpărare de moșie, în care i s-ar face o intrigă de către [Constantin] Costică Angelescu, în care a căzut și [Petre] Andrei. După cercetarea actelor, m-am convins că are dreptate.

Ultimul e Gafencu, care continuă să fie plictisit de atitudinea Iugoslaviei pe chestiunea Dunării. Ei tot se opun la formula noastră energică pentru a împiedeca vasele de război sau armate străine să circule pe Dunărea noastră. Spera, însă, că abilitatea lui Pella[267] să aibe câștig de cauză.

După-masă, l-am primit pe Grigorovița[268], subsecretarul de la Muncă, care a venit să-mi vorbească de Fondul

Religionar al Bucovinei și să-mi aducă din partea a mai multor oameni de bine un proiect de reorganizare după vechiul sistem austriac, pe care el îl consideră ca fiind cel mai bun. Pe urmă, se plânge de mentalitatea multora în legătură cu problemele muncitorești, al căror exponent este Gigurtu. El [Grigorovici] este bătrân și cuminte socialist,//
fila 16 bun român și foarte simpatic. Tata îl iubea și el foarte mult.

Urdăreanu vine, spre seară, să-mi propuie să primesc o delegație a foștilor legionari, căci, în urma conversației avute cu dr. Noveanu, teama lor este să nu fie lucrați și exploatați de elementele politice pentru cari au ură și dispreț. În cuvântul meu au încredere și declară că sunt la dispoziția mea și că doresc să se înroleze sub steagul meu. Acest gând era de mult la ei, dar, după cum am văzut eu desfășurarea lucrurilor, trebuia să-i primesc mult mai târziu. Că în toate acestea au un sentiment de neîncredere în Ghelmegeanu, care, zic ei, a și început să nu se ție de cuvânt. După o matură reflexie, am hotărât să-i primesc joi dimineață.

După cină, un bun film de război: „Hotel Imperial", cu Isa Miranda.

Sunt știri îngrijorătoare venite de la [Radu] Crutzescu, din Berlin, și Popovici, din Viena, că Germania ar avea in-
fila 17 tenții ofensive// împotriva noastră. Cred, personal, că este o alarmă falsă și inutilă, căci nu văd care le este interesul de a face așa o mișcare.

Miercuri, 17 aprilie

Zi de primăvară, și semn că vremea se schimbă în bine e că și sitarii au început să plece.

Dimineața, miniștri. Paul Teodorescu, care este nedumerit asupra felului cum va trebui să exercite măsurile de pază pe Dunăre. Nu primește instrucțiuni precise de la Guvern.

A urmat Tătărăscu, cu care am avut o foarte lungă conversație asupra situației, începând cu cea internă. El este hotărât să-l schimbe pe C. Angelescu și mi se pare că se și [gândește] la Gafencu, care devine din ce în ce mai slab și zăpăcit. În cursul acestei conversații, a venit, pe urmă, și Urdăreanu. Ceea ce domină este // tot chestia Dunării. *fila 18*
Gafencu a făcut o prostie promițând cu jumătate [de] gură însărcinatului de Afaceri englez că cele luate de la ei li se vor înapoia. Este neadmisibil, căci ele au fost confiscate din cauza unei fraude. Pe urmă, am cerut să se stabilească o linie de conduită care să fie cunoscută, căci continuu o să ne găsim în fața unor incidente, cari trebuiesc repede rezolvite după un plan, și nu de la caz la caz. Am hotărât, vineri, să întrunesc o conferință spre a stabili planul general de acțiune, căci atât pe planul politic, ca și pe cel militar trebuie alcătuit un plan de război. Pe cât se poate, trebuiesc studiate ipotezele, ca să nu fim surprinși de evenimente.

După-amiază, în audiență*, care, de la desființarea Serviciului Social și de la plecarea lui din capul Fundației „Pr.[incipele] Carol", a avut multe de îndurat. Îndeosebi, am vorbit de organizarea Institutului Social și am trebuit să frânez întrucâtva planurile lui prea ambițioase.

Seara, cina, la Urdăreanu, *en petit comité*[269], eu, Duduia, Mihăiță, [Anton de] Mocsonyi și Stârcea. După// masă, *fila 19*
am jucat un pinacolo cu Tonczi. Când boierii au plecat,

* Numele persoanei nu este menționat, dintr-o evidentă scăpare. Funcțiile și preocupările pe care i le evocă autorul *Însemnărilor* arată că este vorba despre *Dimitrie Gusti* (*Nota edit.*).

cu...* și cu Ernest [Urdăreanu] am făcut anumite ipoteze asupra viitoarei remanieri; unele idei foarte sănătoase ale...** le-am adoptat. Structura schimbărilor ar fi cam aceasta: ar pleca C[onstantin – Costache] Angelescu, Gafencu, Nistor și, spre marea mea părere de rău, și Paul Teodorescu. Ar intra Victor Antonescu la Externe, Tabacovici[270] la Industrie și Comerț, iar până la găsirea unui nou titular pentru Aer și Marină, doi subsecretari de Stat, Jienescu[271] la Aer și Păiș[272] la Marină. [Radu] Crutzescu, de la Berlin, ar trece la Ankara, iar în locul lui ar fi trimes Nindi Romalo.

Joi, 18 aprilie

Iarăși o zi care poate avea foarte mari urmări politice.
fila 20 După cum hotărâsem, după conversația lui Urdăreanu// cu Noveanu, azi, la 11, am primit o delegație a foștilor legionari, 7 la număr: dr. Noveanu, Ilie Gârneață[273], dr. Rudeanu, [Constantin] Stoicănescu, Radu Mironovici[274] și 2 alții. Au fost foarte emoționați, dar foarte cumsecade, fără nici o nuanță de învingători. A vorbit în numele lor Noveanu, care, dintre toți, face cea mai bună impresie, împreună cu Rudeanu. Primindu-i, am spus că mă bucur de a-i vedea și că este un semn că acest tineret, care dacă nu este de o vârstă cu mine cel puțin este din generația mea și că idealurile noastre pentru țară, chiar dacă în trecut au urmat căi diferite ca suflet și ca intenții, nădăjduiesc că pe viitor voi putea conta pe devotamentul lor pentru opera de reclădire a țării.

* Numele persoanei a fost șters ulterior redactării textului; probabil, e *Duduia (Nota edit.)*.

** *Idem.*

Răspunsul fu o asigurare de devotament și de identitate de felul de a vedea. Mi-au cerut desființarea lagărelor, înmormântarea creștinească a morților și amnestia. Prima cerere este bazată pe aceea că ei, șefii, au fost eliberați, pe când cei de sub ordinele lor rămân închiși. Amnestia o cer pentru ca acei // cari au fost pedepsiți să poată redeveni *fila 21* oameni și să poată să-și câștige existența în mod normal. Au adăugat că pricep foarte bine că au fost pricini de Stat cari au dictat aceste măsuri, pricini cauzate, adesea, de neînțelegere, dar că astăzi s-au schimbat lucrurile și că cred că se pot repara multe nedreptăți. Că greșala cea mai mare a trecutului a fost că continuu s-au pus interpuși între mine și tineret, cari au mințit într-o parte și într-alta și cari au pricinuit, deci, toate nenorocirile. Astăzi, restabilindu-se un contact direct, au nădejdea că se va menține și că anumite elemente (politice) cari vor să profite nu se vor mai întrepune.

Am răspuns că chiar astăzi voi da ordine pentru desființarea lagărilor și înmormântarea creștinească a celor morți. Cât despre amnestie, voi cerceta cât mai părintește toate cazurile și le voi rezolvi cât mai bine, spre folosul general. Dorința lor de a avea o legătură directă prin Urdăreanu// sunt de acord cu ea și, contând pe educația, sufletul *fila 22* și spiritul lor de credință, cer ca ei să aducă la îndeplinire ordinele ce le voi trimete tot direct lor. S-au declarat de acord.

Impresia mea este că sunt sinceri și că, cu foarte puțină muncă și bunăvoință, vor fi utili pentru viitor, aplicând deviza lor: *„Dumnezeu, Națiune, Rege"*.

După-amiază, fiind obosit, am dormit. Tot astăzi am iscălit decretul prin care Victor Antonescu e numit consilier regal. Numirea lui Mihalache a făcut mare impresie.

Seara, cinema. Un amuzant film american: „Când femeia zice nu", cu Dick Powell și Olivia De Havilland.

Vineri, 19 aprilie

Dimineața, miniștri: Mitiță [Constantinescu], Gigurtu și [Petre] Andrei. Lucruri curente. Mitiță a pregătit planul
fila 23 financiar pentru înzestrare.//

Ultimul a fost Slăvescu, care mi-a adus foarte îmbucurătoarea veste că cea mai mare parte din materialul polonez cumpărat de la nemți a sosit în țară, cu mare speranță pentru mai mult. Și din Franța a început să se miște.

După-amiază, o foarte lungă conferință cu Tătărăscu și Gafencu, la care a asistat și Urdăreanu, pentru a dezbate planul și posibilitățile de viitor. Trebuie să hotărâm ce avem de făcut și, pe urmă, aceste hotărâri să fie traduse în fapte. S-au studiat toate ipotezele posibile și chiar imposibile și am impresia că, cu toate că nu s-au discutat decât cele mai urgente, totuși s-a făcut lucru bun. Tătărăscu, foarte rezonabil, văzând lucrurile bine. Gafencu, cu idei pentru Aliați. Linia generală adoptată, tot cea trasată: neutralitatea absolută, respingerea cu armele în mână a oricărei agresiuni și strângerea rândurilor Blocului Balcanic. S-a discutat de la 5 până la 9 fără un sfert.

Seara, cu Duduia și Mihăiță, am revăzut pentru ea filmul „L'Homme du Niger", cu Harry Baur și Francen.//

fila 24

Sâmbătă, 20 aprilie

Începe în plin primăvara noastră intensă, dar scurtă. Acuma abia câteva zile florile și frunzele mijeau, azi a început în plin explozia de verdeață, și ploaia care a căzut azi-seară va da un nou impuls agriculturei.

Situația internațională turbure și se petrec anumite lucruri cari dau de gândit. În Norvegia, este incontestabil că Aliații au debarcat pe Coastă în mai multe puncte. Ca întotdeuna, a început o violentă polemică de știri între adversari pe această temă, polemică care zăpăcește lumea.

Un punct turburător este Italia. Și aci nu pricep Aliații deloc situația. Italia, se înțelege, după câștigurile și prestigiul ce l-a dobândit Germania, începe din nou să șantajeze într-un mod nemaipomenit, amenințând Grecia și Iugoslavia. Pentru aceasta din urmă, situația internă permite orișice. Toate acestea ne pun pe noi în situații din ce în ce mai delicate, la cari vine să se adauge ceea ce am prevăzut de la începutul conflictului, care se dă pe spinarea nervilor noștri.// Altfel, nimica de însemnat. *fila 25*

Seara, un foarte frumos film francez: „L'homme qui cherche la vérité", cu Raimu, Jacqueline Delubac, Alerme și Gabrielle Dorziat.

Duminică, 21 aprilie. Floriile

Adevărată zi de Florii. Încep a răsări florile în plin. Primele lalele au înflorit azi în grădină și castanii au înverzit aproape complect. O zi de liniște, cu atât mai necesară încât noaptea nu prea am dormit.

Am stat toți trei, Duduia, Mihăiță și cu mine, făcând mai nimica, plimbându-ne prin grădină etc. E o zi caldă, termometrul arată 23°.

Seara, ca să fac plăcere lui Mihăiță, am poftit la cină pe Irina și Costache [Malaxa]. Pe urmă, după obicei, un film pe care-l revăd cu plăcere: „L'Emigrante", cu [Edwige] Feuillère.//

fila 26

Luni, 22 aprilie

De dimineață, la 10 1/2, începe treaba, deși este Săptămâna Mare, prin continuarea conferinței de vineri. S-a urmat cu studierea ipotezelor și posibilităților. Concluziile nu prea sunt îmbucurătoare, căci, incontestabil, ne găsim într-o situațiune destul de puțin agreabilă. Rămâne ca, în urma hotărârelor de principiu, cei în drept să studieze problemele de punct de vedere juridic.

La 5 1/2, audiențele de prezintare a noilor consilieri regali. Mihalache se confundă în mulțumiri cât se poate de obsecvioase. Pare nu prea mulțumit de Maniu și, lucru amuzant, dar simptomatic, la plecare salută cu mâna ridicată. [Victor] Antonescu, marele francofil, îl găsesc cel mai violent germanofil, înclinând chiar spre Germania.

La 7, a venit părintele Nae[275] să mă spovedească.

Marți, 23 aprilie

fila 27

Sf. Gheorghe. De dimineață, la 9, la // Patriarhie, pentru împărtășenie. Slujba, proastă.

E o zi splendidă și caldă. A răsărit în grădină primul stânjenel. Toată ziua am putut să-mi văd de treburile mele: hârtii, mărci.

Spre seară, vine o notă de la Guvernul ungar, cerând ca poliția Porților de Fier să se facă în comun de toate statele riverane împreună. Deci, directă imixtiune a Germaniei, lucru pe care nu-l putem accepta.

După cină, două filme. Primul: „Omul cu masca de fier", după romanul lui Alex. Dumas. Romanul a falsificat adevărul, dar filmul și mai și. E nemaipomenit cum se poate

stâlci istoria în așa un hal încât nimica să nu mai semene cu realitatea. Al doilea a fost foarte nostima comedie „Vulpile argintii".

Miercuri, 24 aprilie

Azi-seară a venit o știre care a neliniștit. După ce toate fuseseră bine aranjate, cu consim//țământul tuturor, la Bel- *fila 28*
grad, iată că Ungaria ne trimite o notă prin care propune ca pentru siguranța Porților de Fier să se alcătuiască o poliție internațională a riveranilor. Gafencu e fiert. Deci, au venit la mine de dimineață Tătărăscu și Gaf[encu]. Fără doar și poate, răspunsul nostru nu poate fi decât un refuz. Dar întrebarea este ce poate fi dedesubt? Gafencu vede ca mine. Îi e teamă de o manevră germană. Impresia mea este că este la mijloc și un csákysm, adică una din acțiunile acelea nesăbuite ale lui Csáky, care oricând poate încerca să fie pe placul Germaniei. Nu cred că Germania are vreun interes de a provoca direct neliniște aci, mai ales după conversația lui Pella cu Martins, care s-a declarat mulțumit cu cele hotărâte. Am liniștit pe miniștrii mei, cari erau foarte agitați.

Înainte, mai primisem, mai întâi, pe secretarul general și primii-secretari ai F.R.N., cu cari am discutat bunul mers al lucrurilor. Am găsit, mai ales la Bujoiu, o mentalitate foarte rezonabilă și idei sănătoase.

Pe urmă, Ghelmegeanu, care este îngrijo//rat de mani- *fila 29*
festațiunile legionarilor, cari au tendința de a se regrupa cu ideologia lor. Trebuiesc frânați și, în același timp, continuat cu destinderea și să se dea o amnestie.

După-masă, am lucrat la mărci, iar seara am văzut fil-

mul: „Cocoșatul de la Notre-Dame", cu Charles Laughton. Mi-a plăcut mai mult decât prima dată.

Joi, 25 aprilie

Pregătiri febrile pentru plecare. Ultimele decrete de iscălit, între cari și acelea cu amnestia pentru gardiști. Să deie Domnul să fie bine și să nu deie prea mult nas la purtarea lor nesinceră. Mi-e cam teamă, îmi dă un oareșicare sentiment de neliniște, dar Urdăreanu, în care am încredere, crede că va fi bine.

După-amiază, m-am dus la Elisabeta să-i duc urările mele și darul meu de Paști. Am stat nițel de vorbă, mi-a făcut impresia de a fi cam abătută din cauza sănătății, spunându-mi că nimeni nu-și poate închipui ce îngrozitor
fila 30 este// „să-ți duci trupul după tine".

Seara, la 22, plecarea spre Reghin, cu Duduia, Mihăiță, Ernest [Urdăreanu], Costache Malaxa, Pastia, părintele Nae Popescu, [Ilie] Radu și căpitanul Plesnilă.

Vineri, 26 aprilie. Vinerea Mare

Sosim pe o vreme splendidă la Reghin, de unde plecăm de îndată la Lăpușna[276]. Vremea e ideală și, îndeosebi, acei cari nu cunosc aceste locuri sunt încântați de frumusețea lor. Vegetația e încă ceva mai înapoiată. Pe fețele de miază-noapte, pe vârfuri și în unele locuri mai întunecate ale văilor, mai e zăpadă.

După-masă, încercăm noile arme. Toți, afară de Plesnilă, am tras ca niște ciobote.

Seara, Prohodul [Domnului], foarte frumos slujit de părintele Nae, în delicioasa bisericuță de lemn.//

Sâmbătă, 27 aprilie *fila 31*

Vremea tot frumoasă, cu toată ploaia de după-masă și seara. Dimineața, am încercat să ies la pescuit. Apele sunt prea mari, și rezultatul a fost nul. După-masă, liniște absolută. Am jucat table cu Urdăreanu. Voie bună la toți. Duduia, deși nu se simte prea bine, e foarte mulțumită. Mihăiță, foarte bine și extrem de atent cu ea.

Din lume, vești foarte vagi. Se pare că acțiunea Aliaților în Norvegia stă pe loc. Începe să-mi fie teamă că nu prea este un succes.

Slujba Învierei, foarte frumoasă în acest cadru de evlavie și de misticism, care-ți merge drept la suflet. Pentru prima dată, am asistat la o slujbă în care toți credincioșii cântă împreună cu preotul *„Cristos a înviat!"*. Părintele zice că așa este corect.//

Duminică, 28 aprilie. Paști *fila 32*

Vremea s-a răcorit. Plouă de mai multe ori pe zi, și seara este o furtună de vară, cu trăznete și ropote de ploaie.

Liniște complectă. Fiecare face ce vrea. Eu citesc.

Zi fericită, fără istorie.

Luni, 29 aprilie

Vremea e mai urâtă. Bate un vânt foarte puternic, încât chiar în casă este frig. Ocupații nu prea sunt. Stăm de vorbă și jucăm table. Societatea este foarte plăcută. Părintele Nae [Popescu] este un tovarăș agreabil și instruit. Cu el se pot avea conversații cât se poate de interesante. Pastia și Plesnilă, oameni foarte liniștiți și de foarte agreabilă companie.

Din lume, nu prea sunt știri. În țară, liniște.//

fila 33

Marți, 30 aprilie

Azi trebuiam să mă duc la cocoși, dar vremea fiind neplăcută, ploând chiar, am renunțat și am rămas acasă. Duduia pare foarte mulțumită și asta este o mulțumire pentru mine.

Liniște și repaus, iată programul. Acesta a și fost rostul venirei noastre aci.

Miercuri, 1 mai

Vai cum fuge vremea! Iată că ne îndreptăm spre jumătatea anului.

Azi-seară, popa Nae [Popescu] a luat rămas bun de la noi, întorcându-se la București. Vremea se menține tot îndoielnică, dar, totuși, mă hotărăsc să merg la cocoși.

Știri proaste din Norvegia. Aliații n-au putut rezista și s-a hotărât a evacua Trondheim și Namsos. Încă un eșec. Prost, prost, prost!//

Pe la 4, plec cu Bibi Popescu și [Ilie] Radu pe Sebeș *fila 34*
pentru prima mea vânătoare de cocoși. Vremea s-a îmbunătățit. E soare, dar, totuși, rămâne răcoare și, după apusul soarelui, se face frig. E o nouă experiență pentru mine și mărturisesc că mi-a plăcut. Ne-am așezat într-un adăpost de crăci și am așteptat, fără rezultat, până s-a întunecat. Foarte interesant era cum, de jur împrejur, se auzea cum se bat și, cu un zgomot foarte tare, treceau din pom în pom.

Ajuns la cabană, [Ilie] Radu mă întâmpină, spunând că, la câteva sute de metri, este un cocoș în vârful unui brad. Mă îndrept înspre acolo și, de fapt, pe o cracă din vârful bradului, profilându-se pe cerul luminat de lună ce răsare, văd victima, așa cum se vede în vechile tablouri vânătorești. Închipuisem că acele poze sunt imaginare, izvorâte din visul unui vânător fantast, dar cu ochii mei am văzut că așa e și mă întreb cum o pasăre așa de enormă cum este cocoșul de munte, cântărind vreo 5 klg, poate fi susținută de o crenguliță așa de subțire de molift. M-am apropiat la vreo 30 de metri, am tras,// l-am văzut căzând, dar n-a putut fi găsit. *fila 35*

Noaptea, la cabană, fără somn.

Joi, 2 mai

Ieșit la 3 1/2, ne îndreptăm către un alt adăpost, tocmai înainte de a se face lumina de zi. Aci, la munte, se luminează cu mult înainte de răsăritul soarelui. Se aud mulți cocoși, cari se bat șâșăind în felul lor caracteristic. Pe la 4 1/2, apare primul și este vizibil printre pietre, la 40 de metri. Trag și cade. Pe cât se luminează, cu atât acest spectacol al naturei și al acestor păsări devine mai pasionant. Din toate părțile se

aud, am putut localiza vreo 13 cocoși și cam atâtea găini.

În fața mea, pe un larice, unul își termină somnul, iar când soarele a răsărit scoboară și-l văd la vreo 150 de pași cum își face parada dragostei în fața a 3 găini instalate pe pom. În partea cealaltă, în vârful unui brad, altul, pe care-l
fila 36 trag cu glontele la // 150 metri.

S-a făcut de-a binelea zi și pornesc pe jos pe acest teren pietros să-mi mai încerc norocul. Mai trag într-unul, tot așezat într-un brad, vreo 5 focuri, fără rezultat, îl urmăresc până pe un alt brad, dar tot îmi scapă. Au o vitalitate formidabilă. Ajuns la o depresiune, între stânci, deodată zboară vreo 5 cocoși și câteva găini. Unul singur rămâne, crezându-se mai în siguranță printre pietre. Norocul meu, îl dobor. Am mai mers ceva, căutând în zadar [pe] acela care fusese rănit și, pe urmă, iau drumul către casă.

Întors la Lăpușna, după ce stau de vorbă cu Duduia, povestindu-i întâmplările, mă culc oleacă și dorm tun.

După-masă, cu Duduia, mergem pe un stand de pe dealul Gâtei să vedem dacă n-o să apară vreun țap sau așa ceva. N-au fost decât ciocănitori, cari făceau un zgomot de mitraliere și, foarte nostim, o pereche de iepuri ce se goneau în poiană.//

fila 37

Vineri, 3 mai

După o noapte în care am dormit tun, m-am sculat complect odihnit. De dimineață, am fost la pescuit, cu un foarte frumos rezultat. Am prins trei păstrăvi, dintre cari unul de 800 gr, pare-se al treilea, după mărime, vânat aci. Și Duduia și-a încercat norocul, dar fără rezultat. Seara, au plecat la cocoși Mihăiță și Costache [Malaxa], pe Sebeș, iar Plesnilă pe Meșteniță.

Sâmbătă, 4 mai

Toți vânătorii s-au întors cu succes, fiecare trăgând câte un cocoș. Sunt încântați.

Azi-seară, a sosit aci și Stavăr, cu care, azi, facem inspecție să vedem ce mai e de îmbunătățit. Vremea s-a răcorit foarte mult.

Din lume, știri că atitudinea Italiei începe să fie mai dubioasă și îngrijorătoare.

Seara, se duce și [Ilie] Radu la cocoși.//

Duminică, 5 mai *fila 38*

Ultima zi la Lăpușna. Parcă și vremei îi pare rău. Plouă și e frig.

Prima dată, afară de cele câteva zile ale Crăciunului trecut, e prima vacanță de repaus ce am avut-o de zece ani, fără griji și fără obligațiuni, deci complect plăcută. De altfel, toată atmosfera a fost cât se poate de plăcută, voie bună generală, afară de Urdăreanu, care, suferind de insomnii, n-a putut profita cum trebuie de această vacanță. Cea mai încântată a fost Duduia, care ne-a spus că a fost prima ei odihnă adevărată. Într-adevăr, aci s-a simțit bine. Mihăiță a fost foarte gentil, mai ales pentru Duduia, față de care a fost plin de atenții.

La 9 seara, ne-am îmbarcat la Reghin, și la 11 am pornit spre vâltoarea și grijile Bucureștiului.

Luni, 6 mai

Debarcat la Gara Băneasa, unde toți// miniștrii mă primesc. Tătărăscu îmi raportează că a fost liniște în țară și *fila 39*

că s-a activat mult în această vacanță cu privire la F.R.N. Singura grijă este Italia, care neliniștește prin atitudinea ei neclară și deschis dușmănoasă față de Aliați.

La 6 seara, vine Ilcuș cu listele de decorații pentru Promoția C[arol I]. Revizuirea m-a ținut mai bine de 3 ceasuri, căci se vârâse, după obiceiul nostru, în această promoție și o grămadă de ofițeri de la Minister, ceea ce nu era în spiritul creării Promoției.

Seara, un destul de stupid film: „Zenohia", cu Bran (Oliver Hardy) și noul său tovarăș, Stan.

Marți, 7 mai

Dimineața, miniștri, începând cu Ilcuș, cu care am stabilit definitiv că înaintările [în grad] se vor face pe ziua de 8 Iunie. Pe urmă, i-am atras foarte serios atenția asupra lipsei de instrucție de detaliu, arătându-i cazuri concrete ce
fila 40 mi-au venit// la cunoștință. Mi-a răspuns că le cunoaște și el și că va lua măsuri.

Urmează Gafencu, care pare, de astă dată, mai mulțumit asupra situației internaționale față de țară. Lucru foarte îmbucurător, Thierry, cât și Hoare, întorși din străinătate, asigură că guvernele lor sunt foarte pricepătoare ale situației noastre și că s-au convins că nici ei n-au interes să ne împingă în acțiune. Chiar și pe chestiunea redevențelor de petrol au fost cuminți.

Punctul care, însă, rămâne negru este Italia. Un mare punct de întrebare se pune asupra atitudinei ei. De câteva zile, mișună zvonuri și informații dintre cari unele sunt destul de îngrijorătoare. Ceva precis nu se poate ști. Faptul

că englejii și-au concentrat flota la Alexandria pare a fi pus o oareșicare surdină tonului macaronadelor. Pe de altă parte, acțiunea comună a Casei de Savoia și a Papei pare a frâna întrucâtva ambițiunile războinice ale lui Mussolini. Mulți cred [că] e un bluf. E și impresia mea.

Printr-un raport de la Pella, a venit confirmarea că părerea mea asupra notei Ungariei relativă // la poliția riveranilor la Porțile de Fier nu e decât o inițiativă a lui Csáky, luată fără cererea Germaniei și fără consimțământul Guvernului ungar, cu scopul de a ne plictisi pe noi și de a produce divergențe cu Iugoslavia. Manevra a dat complect greș, căci am fost cu băgare de seamă. *fila 41*

Ultimul a fost Tătărăscu, cu care, în special, am discutat chestiunea internă și îngrijorările economice. În legătură cu asta, am vorbit și de ipoteza remanierei care vrea s-o facă. A rămas stabilit că pleacă din Guvern Gafencu, C[onstantin – Costache] Angelescu, Paul Teodorescu, Nistor și Micescu. Vor fi înlocuiți cu V. Antonescu, [Ștefan] Ciobanu[277] (academicianul basarabean), Bentoiu, doi subsecretari sub interimatul lui Ilcuș, în persoanele lui Jienescu la Aer și Păiș la Marină. Pentru Economia Națională chestiunea e mai grea, Tătărăscu insistă asupra lui Cancicov. Fără a mă opune, îi atrag atenția că sănătatea lui este șubredă. Mai vrea să schimbe și pe unii subsecretari de Stat, între cari să-l aducă pe Cretzianu[278] la Afa//cerile Străine. Gafencu ar urma să meargă la Ankara și ar dori pe Micescu la Berlin. Pe urmă, vorbește de felul cum înțelege să puie piciorul în prag și să facă ca miniștrii să asculte de el. Numai s-o facă! *fila 42*

După-amiază, protocolul cu propunerile de decorații. De astă dată, mult mai bine întocmite. Am avut prea puține modificări de făcut.

Pe la 7, Urdăreanu, primind pe legionarii cari s-au întors de la Berlin, a deschis telespeaker[ul], așa încât am putut asculta mare parte din conversație. Ceea ce este interesant în această convorbire este că acești dobitoci de peste graniță au pus condiția pentru raliere ca să ne atașăm politicește de Germania. Pe urmă, discuția a urmat pe chestiunea încadrării lor în Front. Ei sunt de părere că aportul lor nu poate fi interesant decât dacă se face în masă, așa încât să nu-și piarză puterea de idealism și dinamismul necesar renovării. Au, teoretic, dreptate, dar câtă primejdie nu s-ar fi ascunzând sub acest plan.//

fila 43 Cum merg la cină, primesc știri îngrijorătoare asupra atitudinei Germaniei. Toată ziua posturile Reichului au radiodifuzat că la ei ar fi îngrijorări asupra acțiunei Aliaților în Balcani și că trebuiesc să se pregătească ca să reacționeze în orice moment.

Pe urmă, ministrul Elveției, [René] de Weck[279], s-a prezintat lui Gafencu ca să-i spuie că a fost însărcinat de Guvernul său să ne încunoștiințeze că a aflat din sursă diplomatică că Germania, într-un timp foarte scurt, va întreprinde o agresiune asupra noastră. La aceasta a venit să se adauge că Fabricius a venit și el și a spus lui Gafencu că Germania ar dori să clarifice atitudinea noastră. I s-au dat toate lămuririle liniștitoare. Aceasta a căzut ca o bombă îngrijorătoare.

După cină, un foarte frumos film, de înaltă morală ostășească: „Cei patru cavaleri" („Four Feathers"). Este un film englezesc.//

fila 44

Miercuri, 8 mai

Dimineața, miniștri, începând cu [Paul] Teodorescu, care, probabil pentru ultima dată, mă va pune în curent cu

lucrările Ministerului [Aerului și Marinei]. Vorbim, îndeosebi, despre A.C.A.[280], la care sunt încă mari lipsuri, mai ales în ce privește tunurile de 75. S-au cerut oferte în U.S.A.

Urmează [Constantin – Costică] Angelescu; tot așa de inconștient ca întotdeuna, însă recunoscând că sunt mari dificultăți. El persistă a zice că prețurile se stăpânesc, eu cam știu contrariul.

Ultimul este Șișești, care are încredere în campania de lucru și care-mi declară că s-au luat toate măsurile pentru însămânțări. Tot ce va rămânea pentru epoca întârziată se va semăna cu mei. Va trebui o oareșicare educație a poporului pentru această nouă hrană, la care nu este obișnuit. Pe vremuri, înainte de introducerea porumbului, a fost cea de bază a românului.

După-masă, [nimica], afară de o telegramă de la [Radu] Crutzescu, care spune că profesorului Caracostea[281] i s-a recomandat să nu-și mai ție conferin//țele în Germania și să *fila 45*
se întoarcă cât mai repede în țară. După știrile de ieri, aceasta are un caracter oareșicare îngrijorător.

Seara, cinema. Un foarte bun film german: „Regele valțului", asupra vieței familiei Johann Strauss.

Joi, 9 mai

Dimineața, l-am văzut pe Tătărăscu spre a pune la punct toată chestiunea remanierei. Au rămas stabilite, deci, schimbările așa cum au fost hotărâte. La subsecretari de Stat, mici schimbări; la Aer, Diculescu[282] în locul lui Jienescu, Cretzianu la Externe, Sibiceanu[283] la Culte, iar la Armată C. Niculescu[284]. Ca timp și spațiu, rămâne ca sâmbătă să mi se prezinte demisiunea Guvernului, iar seara să

se depuie jurământul. Eu am insistat asupra acestui procedeu, căci nu este momentul de a se arăta ezitări și de a lăsa o prea mare carență de autoritate.//

fila 46 Seara, masa la Ernest [Urdăreanu], cu Duduia, Mihăiță, Emanuel de la Rochefoucauld[285], Mocsonyi, [Radu] Rusescu și nevasta-sa.

Vineri, 10 mai

Cu toate că e sărbătoare națională și ar trebui să fie o zi de bucurie, evenimentele de azi au întins peste tot un val de îngrijorare și indignare. La 9, îmi telefonează Urdăreanu că azi-noapte, la 3, Olanda, Belgia și Luxemburgul au fost atacate de germani. Până la ora parăzii, adică 11, mai vin știri că acțiunea aeriană este foarte vie și că aerodroamele din Bruxelles, Lyon, chiar Pontoise din raionul Parisului au fost bombardate și că în toată Olanda și Belgia au fost lansate trupe cu parașutele, cari atacă aerodroamele.

După știrile din zilele trecute, că Balcanii erau primejduiți, această agresiune a căzut ca un trăznet și toată lumea e aiurită.

fila 47 Parada, după program, a avut loc în Piața// Palatului, începând cu revista și, pe urmă, cu defilarea[286]. Foarte bine, trupele s-au prezintat admirabil, s-au arătat și ceva motorizare și noile tunuri antitanc. Mult avânt și preciziune. Deși redusă, parada a făcut o foarte bună impresie. Dar mie tot nu-mi plac parăzile în oraș. Pe câmp, este cu totul altceva.

Am mai avut o supărare, cauzată de Gafencu. Tocmai el, care este pentru Aliați, a avut inspirația de a cere ca trupele să nu defileze cu marșurile lor obisnuite, cari ar fi

engleze ori franceze, ca să nu supere susceptibilitatea germanilor. Rezultatul este că s-au cântat numai cele germane. A fost o prostie și i-am spus-o.

A urmat masa tradițională, la care a luat parte și Elisabeta. Am vorbit, între alții, cu Argeșanu[287], care este convins că noi nu vom fi atacați și că nemții vor câștiga războiul.

Zilele trecute, Ilcuș îmi spunea că este convins că nu vom putea scăpa și că în orice moment vom putea fi atacați. Văd la Țenescu cam același spirit. El a început să ieie măsuri de a // forma cu Jandarmeria, în unire cu Gărzile *fila 48* Naționale[288], unități cari să fie chemate a se apăra împotriva eventualelor atacuri de parașutiști. În tot cazul, ceea ce este foarte important este să sporim cât mai repede A.C.A. și să întărim cât se poate Aviația. La A.C.A., s-a făcut un efort colosal, pe care foarte puțină lume îl vede și pricepe. În afară de materialul destul de numeros ce ne vine, este și pregătirea personalului, care a cerut o muncă colosală.

După-masă, i-am chemat pe Tătărăscu și Urdăreanu, ca să discutăm din nou oportunitatea schimbărilor în Guvern ce voiam a le face mâne. E vorba, îndeosebi, de V. Antonescu. Cu toate că, în realitate, este mult mai germanofil decât Gafencu, el și-a făcut falsa reputație de a fi un pion al Aliaților. În acest moment, cred că orice se poate interpreta ca o provocare de către nemți trebuie evitat. E mai prudent să renunțăm la el. Tătărăscu îl apără foarte cald, iar eu expun teoria că, după cele întâmplate azi, orice ai face nu poți să mulțumești pe germani, și dacă intră în planul lor de a ne ataca o vor face,// oricât de prudenți și chiar supuși *fila 49* am fi noi.

Ce[r] ca Urdăreanu să facă un sondaj. El a fost negativ, așa încât a rămas că totul se va petrece mâne după pro-

gram, minus V. Antonescu. Norocul lui Gafencu, care rămâne pe loc și scapă de Ankara, unde nu voia să meargă.

La 8, retragerea cu torțe, normală, dar fără entuziasm popular. Se simte presiunea. Publicul este foarte îngrijorat, mai ales după știrile din Norvegia, despre numărul foarte mare (mult exagerat prin prisma cafenelei) al nemților ce sunt în țară.

Ne-a sosit, transmisă prin Radio, nota [pe] care Germania a trimes-o azi-noapte Olandei și Belgiei, prin care le spune că vor intra în țara lor spre a le apăra neutralitatea. Este cel mai colosal monument de falșitate și de ipocrizie. Ceva dizgustător, care-ți face greață. Concepția aceasta germană a neutralității, prin care nu ți se permite nici o măsură de apărare, prin care orice vorbă din stradă este interpretată ca un act ostil, este cea mai mare monstruozitate a vremurilor. Iat-o!//

fila 50 *„Guvernul Reichului este de multă vreme informat asupra scopului principal al politicei de război a Angliei și a Franței. El consistă în extinderea războiului la alte țări, abuzând de popoare pentru a face din ele trupe auxiliare în solda Angliei și a Franței. Ultima tentati[vă] în acest sens a fost planul de a ocupa Scandinavia cu ajutorul Norvegiei pentru a stabili un nou front împotriva Germaniei. Numai grație intervenției de ultimă oră din partea Germaniei această intenție a fost distrusă. Germania a adus înaintea opiniei mondiale proba documentară a faptelor în momentul în care acțiunea anglo-franceză a eșuat.*

Anglia și Franța au reluat în altă direcție politica lor de extindere a războiului. Astfel, în timp ce retragerea trupelor engleze din Norvegia a luat forma unei fugi, primul-ministru englez a declarat că, în urma situației modificate

din Scandinavia, Anglia era în măsură de a deplasa spre Mediterană presiunea flotei sale, unități engleze și franceze fiind deja în drum spre Alexandria. Medite//r[ana] devenea, deci, în momentul de față, centrul *fila 51*
propagandei de război anglo-franceze. Ea trebuia, pe de o parte, să ascundă înaintea propriilor popoare și înaintea lumii înfrângerea din Scandinavia și, pe de altă parte, să trezească, astfel, aparențele că de acum înainte Balcanii deveneau viitorul teatru de război împotriva Germaniei.

În realitate, totuși, această deplasare aparentă a politicei de război franceze și engleze spre Mediterana servea un scop cu totul diferit. Ea nu era decât o manevră de stil mare pentru a distrage atenția și pentru a înșela Germania asupra veritabilei direcțiuni a viitorului atac anglo-francez.

Într-adevăr, așa după cum Guvernul german o știa de multă vreme, veritabilul scop al Angliei și al Franței este atacul cu îngrijire pregătit, și acum în preajmă de a fi realizat, spre vestul Germaniei, în regiunea Ruhr, trecând prin teritoriul belgian și olandez. Germania a recunoscut și a respectat integritatea Belgiei și a Olandei, cu condi//țiunea *fila 52*
normală ca aceste țări, în caz de război între Germania, de o parte, și Anglia și Franța, pe de altă [parte], să păstreze neutralitatea cea mai strictă. Belgia și Olanda n-au îndeplinit această condiție. Ele au încercat, desigur, până în prezent, să păstreze aparențele neutralității. Ambele țări au favorizat, într-un fel parțial, pe adversarii de război ai Germaniei, acordând ajutor intențiilor lor. Pe baza documentelor prezentate și, mai ales, a rapoartelor aci anexate ale Ministerului german de Interne, din 29 martie 1940, ca și din cele ale Comandamentului Suprem al Armatei, din 4 mai, Guvernul german constată cele ce urmează:

1) De când a izbucnit războiul, presa belgiană și presa olandeză au depășit în declarațiile lor ostile față de Germania chiar ziarele engleze și franceze. Această atitudine nu este până astăzi modificată, în ciuda demersurilor constante ale Germaniei. În plus, personalitățile dirigu-

fila 53 *itoare din viața publică a ambelor țări au exprimat, într-un// fel din ce în ce mai accentuat în ultimele luni, că locul Belgiei și al Olandei era alături de Anglia și de Franța.*

Multe alte incidente din viața politică și de afaceri din Belgia și Olanda au subliniat această tendință și mai mult.

2) Olanda și Belgia, violând, în felul acesta, cele mai simple datorii ale neutralității, au dat mână de ajutor tentativelor «Secret-Service-ului»289 englez, în scopul de a face să izbucnească o revoluție în Germania. Organizația alcătuită din «Secret-Service» pe pământul Belgiei și al Olandei se bucură de cel mai larg sprijin din partea cercurilor belgiene și chiar a cercurilor celor mai înalte ale personalului și funcționarilor din Statul-Major General.

Ea n-avea alt scop decât să facă să dispară pe Führer și Guvernul german prin toate mijloacele și să instituie în Germania un guvern dispus să ducă la dizolvarea Reichului și la acceptarea formării unui stat german federativ și neputincios.//

fila 54 *3) Măsurile luate de Guvernul Regal al Belgiei și de Guvernul Regal al Olandei în domeniul militar vorbesc și mai clar. Ele fac dovada neîndoielnică a adevăratelor intențiuni ale politicei belgiene, precum și ale politicei Guvernului Regal al Olandei. Ele sunt în marcat contrast cu toate declarațiile făcute de Guvernul belgian și de Guvernul olandez, că ele se vor opune cu toată puterea (din orice parte ar veni) de a întrebuința teritoriul suvera-*

nităţii lor pentru trecerea de trupe, pentru baze de operaţii terestre, marine ori aeriene.

4) Belgia a fortificat exclusiv frontiera sa de Răsărit împotriva Germaniei, neconstruind, în schimb, nici o fortificaţie la frontiera franceză. Demersuri urgente şi repetate din partea Germaniei au adus, [de] fiecare dată, asigurări din partea Guvernului Regal al Belgiei că se va pune capăt la o asemenea stare de lucruri, îndreptată numai în contra Germaniei. Totuşi, în mod practic nimic nu s-a făcut şi toate promisiunile date în// această privinţă n-au fost *fila 55*
împlinite.

Dimpotrivă, Belgia a lucrat, până în ultimul timp, exclusiv şi fără încetare la fortificaţiile îndreptate împotriva Germaniei, pe când frontierele occidentale rămâneau deschise duşmanilor Germaniei.

5) Litoralul Olandei este, de asemenea, pentru forţele aeriene engleze o poartă deschisă şi neapărată invaziunei. Guvernul german n-a încetat să furnizeze Guvernului Regal al Olandei, prin comunicări constante, proba violării neutralităţii olandeze de către aviaţia engleză. De la începutul războiului, aviatorii englezi, venind din Olanda, au făcut aproape în fiecare zi deasupra teritoriului german zboruri constante într-un mod indiscutabil şi în toate detaliile. S-au semnalat 127 de asemenea survoluri engleze şti şi au fost notificate Guvernului Regal al Olandei.

În realitate, numărul lor este mult mai mare, reprezintând un multiplu al cazurile notificate.//

Celelalte survoluri nu lasă nici o îndoială că era, de *fila 56*
asemenea, vorba de avioane englezeşti. Marele lor număr şi faptul că Guvernul Regal olandez n-a luat nici o măsură eficace pentru a le împiedica dovedesc net că armata engleză a aerului a utilizat sistematic, cu toleranţa Guvernului

Regal olandez, teritoriul Olandei ca punct de plecare al operațiilor sale împotriva Germaniei.

6) O dovadă și mai evidentă a sentimentelor reale ale Belgiei și ale Olandei rezultă din faptul concentrării strategice a tuturor forțelor belgiene și olandeze dirijate numai împotriva Germaniei.

Pe când, la începutul lui septembrie 1939, Belgia și Olanda își repartizează trupele într-un fel aproape egal de-a lungul frontierelor, câtva timp mai târziu, paralel cu colaborarea din ce în ce mai adâncă stabilită între Statele-Majore belgiene, olandeze și cele ale Angliei și Franței, frontierele occidentale ale acestor țări au fost complect degarnisite de trupe, ansamblul forțelor belgo-olandeze
fila 57 *fiind concentrat la fron//tiera răsăriteană a celor două țări cari fac front Germaniei.*

7) Această concentrare de forțe belgiene și olandeze la granița Germaniei s-a efectuat într-un moment în care Germania nu concentrase nici un element în fața Belgiei și Olandei, pe când Anglia și Franța adunase, dimpotrivă, o puternică armată de ofensivă motorizată la frontiera franco-belgiană. Aceasta înseamnă că, într-un moment în care neutralitatea lor părea din ce în ce mai amenințată la Vest de atitudinea Angliei și a Franței, ca și concentrarea trupelor de atac anglo-franceze, Belgia și Olanda, care ar fi avut, în consecință, toate motivele să-și întărească securitatea, și-au retras trupele de la frontiere[le] occidentale amenințate, pentru a le azvârli la frontierele orientale, complect libere de trupe germane.

Numai în acest moment Germania a luat măsuri de răspuns, aducând, la rândul ei, trupe la frontierele belgo-olandeze. Prin măsurile lor subite și contrarii oricărui
fila 58 *principiu militar, // Statele-Majore belgo-olandeze au arătat*

veritabila lor stare de spirit. Dar felul lor de a lucra devine comprehensibil, știindu-se că aceste măsuri au fost luate în cel mai strâns acord prealabil cu Statul-Major anglo-francez, trupele belgiene și olandeze neconsiderându-se decât avangarda de atac anglo-franceză.

8) Documentele pe cari Guvernul german le are la dispoziție dovedesc că pregătirile Angliei și ale Franței pe teritoriul belgian și olandez în vederea atacului împotriva Germaniei sunt foarte înaintate. Astfel, de la un timp încoace, au fost măturate, în secret, la frontiera belgiană din partea Franței, toate obstacolele susceptibile de a se opune înaintării unei armate de atac anglo-franceze. Ofițerii englezi și francezi au recunoscut aeroporturile belgiene și olandeze și le-au complectat. Aceste fapte și alte informațiuni cari s-au adunat în ultimele zile aduc dovada de nedezmințit că un atac anglo-francez este iminent și că această ofensivă spre Ruhr va avea loc, trecând prin Belgia și prin Olanda.//

Starea de spirit a Belgiei și a Olandei, așa cum ea rezultă din aceste fapte concludente, este clară și netă. De la începutul războiului și contrariu declarațiilor făcute oficial de guvernele lor, cele două țări au luat poziție, în secret, în favoarea Angliei și a Franței, deci pentru puteri cari s-au hotărât să atace Germania și au declarat război. Deși din partea Germaniei s-a atras, în diferite rânduri, atenția ministrului de Externe belgian asupra acestei atitudini în termeni pe care-i comporta gravitatea ei, situația nu s-a modificat întru nimic. Dimpotrivă, ministrul Apărării Naționale belgiene a făcut, recent, declarații în plină Cameră conținând mărturisirea nedeghizată că toate măsurile în vederea unei inițiative împotriva Germaniei au fost stabilite între Statele-Majore ale Belgiei, ale Franței și *fila 59*

ale Angliei. Dacă, totuși, Belgia și Olanda continuă a face paradă unei politici de independență și de neutralitate, nu s-ar putea vedea în lumina faptelor constatate decât tenta-
fila 60 *tive de a duce în eroare asupra// intențiilor veritabile ale politicei belgo-olandeze.*

În prezența acestei situații, Guvernul german nu se mai poate îndoi că Belgia și Olanda sunt hotărâte nu numai să tolereze iminentul atac anglo-francez, [ci] și să-l favorizeze în toate privințele, acordurile intervenite cu Statul-Major anglo-francez servind exclusiv la acest scop. Obiecția prezintată din partea belgiană și olandeză, că asemenea evoluție nu răspunde intențiilor și că atitudinea a fost luată sub constrângere, pur și simplu, fiindcă nu se putea întreprinde nimic împotriva Angliei și Franței, nu poate fi acceptată drept concludentă. Ea nu schimbă întru nimic situația în ceea ce privește Germania.

Guvernul german nu înțelege, în această luptă pentru existență impusă poporului german de către Anglia și Franța, să aștepte cu brațele încrucișate să se lase dus războiul pe teritoriul german, trecând prin Belgia și prin Olanda. El a dat ordin trupelor sale de a asigura neutralitatea acestor țări prin toate mijloacele de forță militară
fila 61 *de care// dispune Germania.*

Guvernul german mai adaugă la această Declarație ceea ce urmează: trupele germane nu se prezintă în dușmane ale poporului belgian și olandez, deoarece Guvernul german n-a voit, nici n-a împins la această evoluție. Responsabilitatea incumbă Angliei și Franței, cari au pregătit în toate detaliile atacul împotriva Germaniei prin teritoriile belgian și olandez și asupra cercurilor guvernamentale ale Belgiei și Olandei, cari le-au tolerat și favorizat. Guvernul german declară, în afară de aceasta,

că Germania nu are intenția, prin aceste măsuri, de a aduce vreo atingere, acum sau în viitor, la suveranitatea Regatului Belgiei și al Olandei sau la posesiunile din Europa sau din afară de Europa ale acestor țări.

Guvernul Regal al Belgiei și Guvernul Regal al Olandei mai au astăzi în puterea lor de a asigura în [ultimul] ceas binele popoarelor lor, veghind ca nici o rezistență să nu fie opusă trupelor germane. Guvernul german invită,// deci, *fila 62*
ambele guverne să dea imediat ordinele necesare în acest scop. Dacă trupele germane ar întâmpina rezistență în Belgia și în Olanda, aceasta va fi sfărâmată prin toate mijloacele. Guvernul Regal al Belgiei și al Olandei ar purta atunci exclusiv răspunderea consecințelor și a sângelui vărsat.

Berlin, 9 mai 1940".

Un memorandum asemănător, dar mult mai redus, a fost trimes și Luxemburgului. Bineînțeles, cele trei națiuni au răspuns, apărându-se.

Pe lângă monstruozitatea actului, este și o gafă de care numai germanii sunt capabili, nimeni nu mai este în siguranță, și teoria ce am expus-o în discuția de după-amiaz este din ce în ce mai verificată.

La cină, am poftit unii din Casă, în afară de Duduia și Mihăiță: Ernest [Urdăreanu], Ilasievici[290], Flondor, Stavăr, Puiu Filitti, Claus și [Ilie] Radu.

După-masă, cinema: „Fetițele au crescut", cu Deanna Durbin, a cărei voce a progresat, și // Hellen Parish, destul *fila 63*
de bun.

După știrile ce au venit, rezistența e mai puternică decât germanii au crezut, și ei ar fi avut mari pierderi în aviație. Anglo-francezii au răspuns imediat, trimețând ajutoare.

Chamberlain[291] a demisionat și Churchill i-a luat locul. Se crede că în acest nou Minister ar intra mai mulți membri ai Opoziției.

Sâmbătă, 11 mai

După știrile ce ne vin, pare-se că se rezistă destul de bine atacurilor foarte puternice ale germanilor. Avangărzile franceze au ajuns la Namur. În Olanda, mai ales, a fost o violentă reacțiune împotriva parașutiștilor, îndeosebi la Amsterdam a fost ceva mai serios. În Anglia, Attlee[292], Greenwood[293], St. Clair au intrat în Guvern. Chamberlain a primit și el să participe.

fila 64 La 12, cum fusese prevăzut, Tătărăscu îmi// prezintă demisia Guvernului și-l reînsărcinez cu formarea noului Cabinet.

După-amiază, vin știri diferite, din cari nu se pot trage concluzii, afară de aceea că s-a rezistat. Ceea ce provoacă încurcătura este acțiunea parașutiștilor, cari au obținut succese locale trecătoare, pe cari germanii bat monedă răsunătoare.

După-masa o petrec așteptând ca Tătărăscu să fi terminat. La 7, totul fiind gata, noul Guvern depune jurământul[294]. Pe urmă, stau o clipă de vorbă cu primul-ministru. Zice că singurul care a făcut nazuri este Micescu. El refuză să meargă la Berlin, încât am rămas la soluțiunea întrevăzută: Crutzescu la Ankara și Nindi Romalo la Berlin.

Seara, Duduii nu i-a fost bine, dureri violente în inimă, încât s-a culcat devreme, iar eu și cu Mihăiță am văzut singuri un film foarte bun: „Balalaika", cu Nelson Eddy și o nouă stea foarte frumoasă și cu o bună voce, Ilona Massey, probabil unguroaică.//

Duminică, 12 mai

fila 65

Dimineața, la 12, au depus jurământul acei cari au lipsit azi-seară, adică Șișești, Silviu Dragomir, Ciobanu și Diculescu. După jurământ, conversația despre Aviație cu Tătărăscu și Dinulescu[295]. Îl văd foarte însuflețit și hotărât să se puie pe muncă.

Duduii nefiindu-i bine, a rămas până seara în pat.

Știri importante sunt manifestația Papii și a lui Roosevelt pentru țările invadate, prin care, cel puțin moralmente, iau poziție. Presiunea germană sporește. Se zice că în nordul Olandei s-ar [fi] înaintat, iar într-un loc Canalul Albert ar fi fost trecut. În tot cazul, cu toate forțele colosale puse în joc, înaintarea nu merge așa de ușor.

Seara, la masă, Irina și Costache [Malaxa]. Pe urmă, un film de acuma 6 ani, care totdeuna mi-a plăcut: „Shanghai Express", cu Marlene Dietrich și Clive Brook.//

Luni, 13 mai

fila 66

S-a complectat Guvernul englez: Eden[296] la Externe, Alexander[297] la Amiralitate, Sinclair la Aer, Lord Lloyd[298] la Colonii, Sir Kingsley Wood la Finanțe și Duff-Cooper[299] la Informații. Din Cabinetul de Război fac parte Winston Churchill, Neville Chamberlain, Attlee și Greenwood.

Dimineața, miniștri, începând cu Giurescu, care raportează călătoria lui în Italia. Pe urmă, Christu, care mă pune în curent cu tratativele cu Anglia, cari sunt pe punctul de a se termina destul de bine. Urmează Ghelmegeanu,

care-mi expune toate măsurile ce le-a luat ca siguranță față de străini (alias germanii). Ultimul, Ilcuș, cu care vorbesc despre felul cum trebuie să se poarte față de Aviație.

După-masă, vine o știre, necontrolată încă: Liège ar fi căzut.

Atitudinea Italiei este neliniștitoare și Ungaria cvasimobilizează.

fila 67 Seara, cinema. Un foarte bun film: „Prințul Roș“,// în tehnicolor, cu Claudette Colbert, Henry Fonda* și Edna May Best[300].

Marți, 14 mai

A fost o zi caracteristică a războiului nervilor pentru mine și pentru acei cari au responsabilitatea lucrurilor în această țară. M-am simțit așa de apăsat încât am avut nevoie de odihnă după-amiaz, ca să mă reculeg.

După program, am început cu miniștri. Întâi, Hortolomei și, pe urmă, Ralea. Cu primul, lucruri curente, cu al doilea, o destul de lungă discuție asupra Legii breslelor, adică asupra organizării lor pe baze corporative. Chestiunea trenează de un an de zile și care provoacă destul de multă opoziție din partea lui Vâlcovici[301], Bujoiu și Gigurtu, dar care, totuși, va trebui făcută pentru a organiza țara conform celor indicate în Constituție. Este prima lege *fila 68* fundamentală dezvoltătoare a Consti//tuției. Chestiunea nu trebuie împinsă prea repede, trebuie lăsată să se coacă cumsecade.

* În text, din fuga condeiului – Jean Fonda *(Nota edit.)*.

A urmat Bentoiu, cu care am lucrat pentru prima dată și care mi-a făcut o bună impresie.

A venit, pe urmă, Tătărăscu să mă puie în curent cu greutățile ce le întâmpină cu privire la aurul nostru, căci societățile nu vor să asigure cantități mai mari de 6 tone deodată. Aceasta însemnează 10 -12 călătorii cu vaporul, deci ceva cu totul inexecutabil pentru noi în momentul de față. Trebuie, deci, o intervenție pe lângă Guvernul englez spre a permite o mai mare cantitate. Pe de altă parte, a fost chestiunea ca acest aur, în circumstanțele actuale, să fie evacuat cât mai repede din țară și am căzut de acord ca o etapă intermediară să fie Turcia, dacă nu se poate transporta totul acuma la New York.

De aci a decurs o discuție foarte lungă, interesantă și foarte îngrijorătoare asupra situațiunei țării, la care au participat Gafencu și Urdăreanu. Începută pe la 12, a fost întreruptă de masă și s-a isprăvit la 4 1/2. S-a trecut, din nou, în revistă situația și a fost dominată de succesele germane din Olanda// și Belgia. Olanda e aproape complect *fila 69* ocupată, iar în Belgia nemții au atins Namur, Dinant și linia Meusei. Deci, în general, a fost dominată de teama [în fața] Germaniei. Oricât s-ar zice că teama e sfătuitoare proastă, totuși sunt situații când este în joc viitorul țării, în cari trebuie să fii prudent. În momentul de față, nu se poate lua o hotărâre definitivă, căci nimeni nu poate prevede ce ne pot aduce zilele ce vin și nimica în lume nu este sigur. Atitudinea Italiei este azi din ce în ce mai îngrijorătoare. Ea a devenit agresivă față de Anglia și, după părerea tuturora, depinde de rezultatul marii bătălii din Flandra. Greutatea situației noastre este că strângerea rândurilor țărilor balcanice, așa cum ne gândeam altădată, astăzi nu poate fi efectivă, căci Iugoslavia nu prea este sigură și nu ne poate

ajuta mult, iar Grecia nu contează. Singură Turcia poate conta. Pe de altă parte, în fața acelei forțe brutale a Germaniei, orișice poate părea agresiv trebuie evitat. Suntem con-
fila 70 tinuu în poziția de a fi amenințați, pe de o parte de un// atac fulgerător al Germaniei, și am văzut ce vrea să zică, nici fortificațiile n-au putut rezista, iar pe de altă parte în cazul unui atac al U.R.S.S. linia noastră de retragere este foarte grea. Prin Iugoslavia nu prea văd cum se poate, iar înspre Turcia, care este cea mai bună, amenințarea U.R.S.S. pe Marea Neagră o face dintre cele mai primejdioase. Convingerea tuturora este că în fața acestor atacuri nu vom putea rezista decât cel mult în munți. Azi, cu forța formidabilă a Aviației, se pune întrebarea dacă și aceasta se poate. Pe de altă parte, de a duce o politică fățișă pentru Germania este o problemă prematură și, după părerea mea, ruina complectă economică, fără nici un rezultat moral.

Iată situația, și concluzia a fost să mai așteptăm înainte de a lua o hotărâre și să vedem ce se întâmplă. Concomitent, să luăm cât mai discret legătura cu Turcia, căci tot ei sunt singura noastră speranță.

Seara, Duduia la Malaxa. Eu am lucrat la ale mele.//

fila 71

Miercuri, 15 mai

Lucrez, mai întâi, cu Păiș. Se plânge de felul cum toți se încurcă în forme, ceea ce face ca lucrurile să nu poată înainta. Vrea să schimbe secretarul general, dar face aluzie că nu prea i se dă de către ministru libertatea de acțiune. Pe urmă, Șișești, care-mi face un raport foarte îmbucurător asupra situației însămânțărilor, cari zice el că se vor face

complect. La urmă, l-am primit pe Sidorovici, cu unele mici chestiuni privitoare la „Strajă".

Ştiri ceva mai bune. Pare-se că este o oprire în ofensiva germană şi că Liège tot n-a căzut. Dacă te iei după comunicatele oficiale, înnebuneşti curat, nu altceva. Se încurcă în dialectică spre a face să crezi orişice.

După-amiază, am primit pe acei trei reprezentanţi ai beligeranţilor, Thierry, Fabricius şi Hoare. Fiecare pare sigur de succesul lui,// mai ales neamţul, care părea să *fila 72* spuie că războiul e terminat. Ca mentalitate, mi-au făcut o mult mai bună impresie Aliaţii decât adversarul lor, care se cam plângea că nu este lăsat să facă propagandă şi că dacă dăm prea multă păcură Aliaţilor nu va fi destulă pentru el. L-am asigurat că la ce ne-am angajat poate fi sigur că va primi. Cât în ceea ce priveşte propaganda, cea mai bună este armamentul ce ni-l dau.

Thierry este foarte întristat că pleacă, ceea ce şi lui Hoare îi pare rău. Înlocuitorul lui, Peyrouton[302], este, pare-se, un om de dreapta, foarte bine.

Între ei, am primit pe ministrul Slovaciei[303], care a venit să-mi remită mie „Colanul", şi lui Mihăiţă „Marea Cruce" a Ordinului Cneazului Pribina.

Duduia, venind abia dimineaţa să se culce, a rămas la prânz la masă, iar seara a fost la Tantzi Angheleanu.

Pe la 11, Urdăreanu telefonează că ştirile sunt foarte proaste, la Sedan linia fortificaţiilor franceze a fost ruptă, şi că unităţi//le blindate germane au pătruns până în *fila 73* Câmpia Franţei. Aceasta reiese din comparaţia ambelor comunicate. În tot cazul, reiese clar că prima fază a marei bătălii se desfăşoară în detrimentul Aliaţilor.

Pe de altă parte, ştirile din Italia sunt şi ele foarte negre. Totul concordă spre siguranţa că, în 5 zile, macaronarii

intră în acțiune. Ceea ce nu se știe este în care direcție. Majoritatea informațiilor tind a spune că împotriva Iugoslaviei. Pentru noi, în fiecare clipă se pun probleme noi. Tătărăscu, care a avut o lungă conversație azi după-amiaz cu Urdăreanu, întrevede și posibilitatea ca noi să trebuim să schimbăm linia politicei noastre, căci el începe să crează în victoria germană. În acest caz, Guvernul ar trebui schimbat cu unul de nuanță mai germanofilă. S-au propus două nume, Gigurtu și Antipa.

Pentru mine, aceste perspective, cari sunt silit a le întrevedea și eu, cu toate că refuz a le crede posibile, mi-au dat
fila 74 o lovitură de// măciucă în cap. În tot cazul, această politică nu poate fi decât una de oportunism, căci victoria lui Hitler nu poate fi definitivă. Desigur că U.S.A. vor intra în joc, și atunci cine știe ce i se va întâmpla. În tot cazul, această dominație a Germaniei asupra lumei este sfârșitul unei civilizațiuni și începutul unei ere noi în istoria umanității. În orice caz, această dezvoltare a lucrurilor nu este dintre cele fericite pentru țara noastră. Trecem prin clipele cele mai grele ale istoriei sale. Să ne ajute Dumnezeu să trecem fără prea multe pagube prin această criză, și dacă răul se produce, să rămâie cel puțin România în picioare.

Joi, 16 mai

Știri, astăzi, mai liniștitoare. S-a ajuns la o oprire a înaintării. Bătălia cea mare se pregătește, bătălie, după cum am
fila 75 spus, de care depinde soarta viitoare a civilizației noastre.//

Tot Italia rămâne punctul de întrebare. După informațiunile de sursă americană, e cam în ziua de 20 că trebuie așteptată intrarea ei în acțiune.

U.S.A. se agită, condamnând din ce în ce mai violent acțiunea germană, și republicile Americii Latine devin și ele, pe zi ce trece, mai active, cerând ca America să iasă din neutralitate, luând o poziție de nebeligerantă, o nouă noțiune pe eșichierul vocabularului politicei internaționale.

Ca activitate în timpul zilei, nimica de însemnat.

Seara, cina la mine, urmată de pocher cu...* , Tătărăscu, [Nicolae] Malaxa și Ernest [Urdăreanu].

Fapt interesant, sentimentul public se întoarce din ce în ce mai mult împotriva Germaniei. Chiar unii cu reputațiunea de germanofili, cum este Gigurtu, au declarat lui Ernest [Urdăreanu] că evită să se întâlnească cu un neamț, ca să nu devie violent.//

Vineri, 17 mai

fila 76

Zi dezastruoasă. Până azi-seară erau nădejdi că spărtura mică de la Sedan putea fi ușor astupată, cu toate că o divizie blindată germană pătrunsese până la 50 klm în spatele liniilor. La 7, însă, a venit știrea că breșa s-a lărgit la 100 klm lărgime și 40 adâncime. Bruxelles a căzut. Situația e cât se poate de gravă. Pare-se că Aviația a jucat din nou un rol precumpănitor în toată această ofensivă.

Oh, Doamne! Ce ne rezervă viitorul? Fie-ți milă de noi!

Dimineața, miniștri: Mitiță [Constantinescu], Gigurtu și [Petre] Andrei.

Seara, două filme militare. Unul, german, groaznic, despre campania în Polonia, îndeosebi acțiunea Aviației. E făcut ca să impresioneze pe cei slabi de înger. Al doilea, asupra pre-

* Nume șters. De presupus că este vorba despre *Duduia* (*Nota edit.*).

gătirei militare franceze, tocmai astăzi, pare a fi o ironie.

Duduia e, astă-seară, la Ghelmegeanu.//

fila 77

Sâmbătă, 18 mai

Dimineața, Gafencu cere să mă vază, ca să mă puie în curent cu o conversație avută cu Gerstenberg, în care recomandă foarte insistent să iau, printr-un schimb de scrisori, contact cu Göring, care zice el că va fi viitorul Reichskanzler și care, zice el, are o altă politică decât Ribbentrop. El ar ține la mine și la România și crede în primejdia rusească. Gafencu era încântat de acest lucru și tindea către imediata mea luare de contact. Eu sunt mai puțin entuziasmat, căci mai bine de 2 ani aud acest sunet de clopot. Este incontestabil că, după succesele armatei aeriene germane, mareșalul trebuie să fi crescut foarte mult în stima germanilor, de cari, desigur, e mai iubit, personal, decât Hitler.

Știri de front, tot îngrijorătoare. Înaintarea germanilor continuă cu același ritm, parcă neîntâlnind nici o rezistență.

Seara, cinema: „Strengarul".//

fila 78

Duminică, 19 mai

O zi foarte frumoasă. Am făcut o relativă [*la*] *grasse matinée.*

După-masă, am fost cu Duduia și cu Mihăiță la Scroviștea[304] să văd cum înaintează casa. Foarte încet. Dar, pe de altă parte, această ieșire la aer ne-a făcut foarte mult bine.

Au avut loc în Franța mari schimbări, cari pot aduce

mari îmbunătățiri[305]. Reynaud a preluat Ministerul de Război, Daladier a trecut la Externe, iar Mandel[306] la Interne. Dar cea mai importantă este, însă, înlocuirea lui Gamelin[307] prin Weygand. Sunt convins, căci în acel constipat politician n-am avut niciodată încredere.

Înaintarea continuă fulgerător, astăzi germ[anii] au atins linia St.-Quentin– Laon. Bruxelles și Anvers[308] au fost ocupate. Cred că au fost cedate ca să nu fie distruse.

Seara, un bun film în technicolor: „Cavalcada Hollywoodului", cu Don Ameche.//

Luni, 20 mai

fila 79

Dimineața, lucrat cu miniștri, începând cu Ciobanu, care mi-a făcut o destul de bună impresie. Urmează Christu, cu lucruri curente. Pe urmă, Ghelmegeanu, care-mi spune că a fost prins Horia Sima și încă unul dintre gardiștii de la Berlin[309]. Prin aceasta, el vede o lipsă de sinceritate a germanilor. Îmi vorbește, din nou, de chestiunea prefecților. Îi dau unele autorizări.

Ultimii, Tătărăscu și Gafencu, la cari se adaugă, pe urmă, și Urdăreanu. Se discută situația generală, care pare din ce în ce mai neagră. Tătărăscu crede de acuma în victoria germanilor și vorbește serios de o îndrumare a politicei noastre către ei. Urdăreanu și cu mine suntem mult mai prudenți. Este un moment critic, în care toate avantajile sunt pentru nemți, dar ultimul cuvânt nu este spus. Rămânem, deci, la politica noastră. Nu ne angajăm și nu rupem punțile. Cu Turcia se vor discuta unele ipoteze și se vor lua cel // mult înțelegeri orale. În tot cazul, nimica

fila 80

serios. Ceea ce e tot mai îngrijorător este atitudinea Italiei și a Ungariei, care, pe de îndelete, mobilizează. Cei mai vizați în momentul de față par a fi iugoslavii.

După-masă, întâi am dentistul, care-mi scoate o măsea, lucru foarte „agreabil". Pe urmă, la Scroviștea, după țapi. Vremea ideală, nu prea caldă, tocmai ce trebuie. În poiana de lângă șosea, am tras unul bunișor.

Seara, cinema: „Umbra lui Nick", film detectiv german, destul de bun.

Trecând ora 12 [noaptea], am băut-o pe Duduia de ziua ei. Pe urmă, sus, în biroul lui Ernest [Urdăreanu], o lungă discuție asupra viitorului. Am găsit pe Tătărăscu și Ghelmegeanu complect demontați.

De pe front, înaintarea continuă, Péronne[310] a fost ocupat, deci drumul spre mare. A avut loc o încercare de reacție din direcția Reims.//

fila 81

Marți, 21 mai. Sf. Constantin și Elena

Ziua Duduii. De dimineață, urări, cu flori și cu un mic dar. Toate și din tot sufletul au fost urările mele. Să-i deie Dumnezeu, înainte de toate, sănătate. Este lucrul cel mai important pentru fericirea noastră. Să deie Dumnezeu s-o văd cât mai repede refăcută, ca să poată lua parte la viață fără teamă. O iubesc atât de mult și vreau să poată să participe la toate cu bucurie și cu siguranță. Da, o iubesc în fiecare zi, mai solid și mai tare.

Știri tot mai proaste, proaste de tot. Astăzi, nemții, printr-un salt formidabil, au atins Amiens și Arras, chiar unele unități – Abbeville. Acestea taie complect armatele de

Nord de grosul Armatei franceze. Generalul Giraud[311], comandantul forțelor de la Nord, a căzut prizonier.

La cină, ca s-o sărbătorim pe Duduia, câțiva invitați: Ernest [Urdăreanu], [Nicolae] Malaxa, cu coana Natalia, și [Radu] Rusescu, cu nevasta. Urmează obijnuitul pocher, fără viață, toată lumea fiind îngrijorată// de cele ce se petrec. *fila 82*

Miercuri, 22 mai

De dimineață, miniștri, începând cu Ilcuș, împreună cu Diculescu. Am discutat noua încadrare a Aviației. Ei, ceva mai prudenți, dar s-au raliat la punctul meu de vedere, al unei complecte reîntineriri a cadrelor cu adevărați zburători. A rămas ca, după-masă, să mi se aducă ordinea de bătaie refăcută.

A urmat Cancicov, care vrea să-și ieie complect aere de director economic. Are idei bune, dar nu trebuie să calce pe picioarele altora. Îmi spune că e o harababură nemaipomenită la el în Minister, o complectă lipsă de gândire. E mult de făcut și foarte greu de îndreptat lucrurile și va trebui să facă curățenie.

Ultimul, Tătărăscu, căruia îi anunț scrisoarea mea prin care-l rog să nu mai facă nici o serbare la 8 Iunie. Sunt foarte mișcat de intențiile Guvernului, dar consider că vremurile nu // sunt prielnice pentru astfel de manifestațiuni, *fila 83* cari comportă cheltuieli. Pe urmă, vorbim de situația generală. Ca și mine, este horipilat de succesele germane și de lipsa de rezistență, mai ales, a Armatei franceze. Ca toți oamenii noștri politici, și el își pierde cumpătul când lucrurile ies altfel decât au crezut și sunt gata să facă sau să recomande

o schimbare la față complectă. Am mai văzut un caz tipic la Iași, după retragerea noastră, în primele zile. Ce deznădejde cuprinsese pe cei mari. Infailibilul și mândrul Ionel Brătianu[312] a vorbit cu mine și, complect demontat, îmi spunea că-și pune întrebarea dacă Marghiloman[313] și Carp[314] n-au avut dreptate[315]. Așa sunt oamenii noștri, ce să faci. Vorba lui Lascăr Catargiu[316], nu putem aduce alții de la Viena! Încerc să-l remontez și cred că, întrucâtva, am reușit.

După-amiază, Păiș, care-mi face un tablou destul de sumbru asupra Marinei. Materialul este veșnic în reparație. Au urmat Ilcuș și Țenescu. Îmi prezintă, mai întâi, noua
fila 84 ordine// de bătaie a Aviației, prin care Celăreanu devine comandant al forțelor aeriene, și Jienescu șef de Stat-Major. Discutăm și situația. Acești generali sunt convinși că reacțiunea trebuie să vie și că operația de debarcare în Anglia li se pare atât de îndrăzneață încât nu cred că germanii o vor îndrăzni, în tot cazul nu înainte de 1-2 luni minimul. S-a discutat, pe urmă, chestiunea pentru care îi chemasem, adică studierea a noilor instrucțiuni tactice în vederea războiului cum se duce acuma.

Știri de pe front, că a fost o reacțiune și că Arras a fost reocupat de Aliați. Se zvonise, dar nu este adevărat, că Gamelin se sinucidase. Comunicatul german spune că și forțe navale au luat parte la bătălie. În tot cazul, totul pare confuz, și situația trupelor rămase în Belgia și Nordul Franței e foarte critică, vor trebui să atace disperat ca să poată scăpa. Îmbarcarea lor și transportarea în Anglia este foarte grea din cauza continuelor atacuri aeriene germane.//

fila 85 Seara, Duduia vine foarte enervată, căci fusese Gandhi[317] la ea s-o roage să intervie pe lângă mine, Mihăiță și Urdă-

reanu să fim cât se poate de prudenți, căci prin venirea în țară a lui Horia Sima și a altora viața noastră este în primejdie, zice el, de astă dată pusă la cale de germani, cari n-au nici o încredere în noi și veșnic se plâng că nu sunt iubiți. Aceasta a adus o lungă și destul de vie discuție după cinema, la care am văzut un destul de prost film: „Steaua din Rio", cu dansatoarea La Jana.

Se înțelege, perspectivele acestea nu-mi fac nici o plăcere, acest sentiment de a nu putea mișca, de a fi un cvasiprizonier, încât, încetul cu încetul, te destramă moralicește și fizicește.

Joi, 23 mai

Zi de așa-zisă odihnă. Dimineața, am avut un moment de depresiune cu plâns, ceea ce a // supărat foarte mult pe *fila 86*
Duduia. Pe urmă, m-am recules.

Toată ziua am citit la hârtii în restanță. A plouat destul de tare.

Știri vagi de pe front. Arras ar fi fost pierdut din nou, dar, totuși, se simte o reacție. De la atașatul militar vine știrea că se face o concentrare pe Aisne, care ar fi baza de operații pentru un contraatac. Weygand a fost ieri la Armata de Nord. Am impresia că se simte luarea comenzii de către el.

Seara, vine știrea că și Boulogne a fost ocupat.

Duduia cinează la Dombrowski, deci eu am jucat pinacolo cu Mihăiță și, pe urmă, am lucrat la aceste însemnări.

Vineri, 24 mai

Dimineața, miniștri. Cel mai important este Mitiță [Constantinescu], care-l găsesc mult mai pricepător al lucrurilor,
fila 87 adică al nevoilor și al situa//țiunelor politice. Rămâne, totuși, îngrijorat asupra posibilităților de a face față nevoilor, cu toate că încasările merg bine. Mi-a arătat un calcul general al sumelor trebuincioase pentru armonizarea salariilor, cam 3 miliarde și jumătate. Am reușit să-l conving pe chestiunea gradațiilor învățătorilor, cari sunt absolut necesare, întâi ca dreptate și, pe urmă, politicește, căci aceste îmbunătățiri ating celulele cele mai îndepărtate ale țării.

Se confirmă că nemții au ajuns la Boulogne și pare-se că unele unități sosesc chiar la Calais; Dover a fost bombardat. Se dau lupte foarte serioase la Arras și Amiens.

După-masă, am primit, mai întâi, pe ambasadorul Dučić[318], care, din fericire, ne părăsește și este înlocuit cu vechiul prieten Avakumovic[319].

Pe urmă, Slăvescu și Sidorovici, cu lucrări curente. Armamentul ne vine, dar costă formidabil de mult.

Cancicov începe să facă nazuri. Am impresia că vrea să se degajeze de responsabilități.//

fila 88 Cu germanii s-a întâmplat un incident dezagreabil. Într-un vagon petrolier s-a descoperit un depozit de arme. Ce o fi asta?

Din Berlin, Crutzescu telegrafiază că crede că Italia o să intre în acțiune astăzi. Alții nu cred [că] înainte de 10 iunie, alții nu mai cred deloc.

Seara, cinema: „Infirmieră de noapte", cu Carole Lombard și Ann Shirley, un film american emoționant și frumos. În general, toate filmele ce s-au făcut cu infirmiere ori în legătură cu viața medicală au fost reușite.

După cinema, în legătură cu evenimentele de după-masă, am avut o conferință cu Tătărăscu, Gafencu, Ghelmegeanu și Urdăreanu. Unii consideră situația ca fiind foarte gravă și că acțiunea Germaniei în legătură [cu] elementele extremiste ale legionarilor prezintă o reală primejdie. La aceasta se adaugă succesele militare ale nemților, cari, desigur, dau impresia că partida este câștigată de ei, deci că mâne ne vom putea găsi înaintea unei dominațiuni mondiale teutonice. Este sfârșitul unei civilizațiuni și începutul unei noi ere a istoriei.//

Toate câte se petrec la noi, această descoperire de arme *fila 89*
și unele manifestațiuni de protest ale minorităților și cererea de expatriere a unor tineri germani din unele părți ale țării, sunt, incontestabil, simptome cari arată că se fac pregătiri pentru orice eventualitate. Primejdia este dacă Germania vrea să ne atace. Eu tot cred că nu, n-au interesul, dar, cum spune Gafencu, azi în fața acțiunei ei nu mai poți să judeci cu logică. S-a hotărât să se facă un protest în ce privește sprijinul dat gardiștilor și armele introduse clandestin. După răspunsul ce-l vom primi, vom putea, poate, clarifica situația. S-a mai discutat propunerea lui Gerstenberg a unei scrisori către Göring. I-am simțit pe Tătărăscu și Gafencu înclinând înspre acest lucru, eu și ceialalți mult mai reticenți, mai ales după ultimile descoperiri, cari fac acest gest al meu, în momentul de față, absolut imposibil.

Sâmbătă, 25 mai

Ziua e dominată de chestiunile de ieri. Porcul // acela de *fila 90*
Gerstenberg a denaturat complect cele ce le-a vorbit cu Urdăreanu, spunând că i s-a spus că, după aceste eveni-

mente, România trece complect de partea Aliaților. Aceasta este o infamă intrigă, care tocmai acuma trebuie să încerce s-o puie la punct. Fabricius arată, cel puțin în aparență, multă înțelegere și bunăvoință.

De pe front, știri din ce în ce mai îngrijorătoare. Înaintarea germanilor continuă. Au trecut de St. Pol și se dau lupte la Calais. În Belgia, au trecut râul Lys, așa încât cleștele se strânge tot mai mult. Reacțiunea franceză nu se simte, și dacă ea are loc este foarte slabă. Dar ceea ce e mai îngrijorător sunt știrile ce ne vin din Franța asupra spiritului de acolo și, îndeosebi, asupra Armatei. Pare-se că începe defaitism, că soldatul francez nu vrea să se bată. Chiar se spune că la primul atac al diviziei blindate germane ar fi depus armele și cântat *Internaționala.* Aceste știri de astă dată sunt de sursă engleză, deci se poate pune oareșicare bază pe ele.

Situația germanilor, astăzi, nu este strălucitoare de
fila 91 punctul de vedere strategic și un atac concen//trat și dus cu energie, plecând de la Arras și de la Péronne, ar putea fi fatal. Dar, cu toate știrile ce ne vin, va fi, oare, posibil? Francezii sunt un popor cari face minuni tocmai în momentele cele mai disperate. Sau influența dezastruoasă și bolcevizantă a Frontului Popular[320] o fi lăsat urme prea adânci. Iată întrebările chinuitoare ce ți se pun în aceste clipe.

În interior, Maniu continuă să se zvârcolească, și Mihalache, ca de obicei, cu curul în două luntre.

Ca ocupație, nimica interesant. Am lucrat la mărci ca să fac ordine în colecție.

Seara, un stupid film francez: „Altitudine 3 200", care ar fi putut fi bun.

Duminică, 26 mai

De dimineață, vine o știre prin care atașatul nostru militar din Berlin anunță că Biroul II german i-a atras atenția asupra nevoii de a ne aranja cât mai repede cu el în ce privește even//tualitatea unui atac din partea U.R.S.S. El *fila 92*
pune grabă în aceasta.

Restul zilei, nimica deosebit, mai mult liniștită. Am lucrat ceva la mărci, fiind sărbătoare.

Știri de pe front, tot proaste. Pare-se că Calais a fost ocupat de nemți. Comunicate aliate pretind că [se] rezistă și că, în unele locuri, fac presiuni; ar fi lupte grele la Amiens.

Din Italia se anunță că, de la 1 iunie încolo, se oprește circulația automobilelor particulare. Încă un semn care ar părea să indice că se pregătește ceva serios.

Seara, cinema. Un film german care ar putea fi bun: „Fuga în întuneric".

Luni, 27 mai

De dimineață, miniștri, începând cu Giurescu, care-mi expune activitatea Ministerului [Propagandei Naționale] desfășurată în ultimul timp și care mi se pare destul de bună. Urmează Ghelmegeanu, care face mai ales politică vorbind de F.R.N., care începe să ieie o oareșicare formă, dar trebuie explicat ros//tul lui politic, [care], după părerea *fila 93*
lui, este apărarea Constituției din 1938. Asupra acesteia trebuia clarificată și atitudinea Opoziției, îndeosebi a lui Mihalache.

A fost și Christu, care-mi înfățișează enormele dificultăți ce le are.

Ultimul, Ilcuș, cu lucruri curente.

O informație interesantă: se zice că acțiunea U.R.S.S. a avut un efect foarte salutar în timpul din urmă, precum la Nord a împiedicat pe germani de a ataca Suedia, tot așa și în regiunile noastre, față de noi nedorind a vedea complicații în Balcani. Lucrul nu este imposibil, și dacă ar fi așa ar fi foarte bine. Din ce în ce între guvernanții noștri se face atmosferă că trebuim să ne apropiem mai strâns de Germania.

Seara, un film rusesc, o operetă: „Volga, Volga", muzica frumoasă, filmul, însă, stupid.

Duduia a luat masa în familie.//

fila 94

Marți, 28 mai

O zi grea și foarte dureroasă. Știri proaste, de dimineață. Leopold, cu toată armata, a capitulat. Ea vine pe neașteptate și tuturora le-a produs stupoare. Trebuie să se fi întâmplat ceva foarte grav ca acest tânăr suveran, atât de energic, să fi luat această rezoluție.

Am primit miniștri: Hortolomei, Ralea și Bentoiu, fără mare importanță. A urmat Tătărăscu și Gafencu. Azi-seară, Urdăreanu a avut o lungă conversație cu ei, din care se desprindea că ei vedeau iminentă și urgentă necesitatea să schimbăm linia politicei noastre externe. Ei văd că succesele Germaniei echivalează cu o victorie definitivă, cu atât mai mult cu cât se așteaptă de la o clipă într-alta intrarea în acțiune a Italiei. Primejdia cea mare rămâne pentru noi tot granița de Răsărit și ne găsim în situația de a nu putea primi nici un ajutor de nicăierea. Deci, dacă nu avem o atitudine binevoitoare din partea Germaniei, suntem complect în aer.//

Audiența acestor miniștri, la care a participat și Urdăreanu, a avut scopul să mi se spuie care este rezultatul reflexiunelor lor. Timp de o oră a ținut această dureroasă discuție, Tătărăscu și Gafencu mergând, uneori, prea departe, eu și cu Ernest [Urdăreanu] ținându-ne pe linia de mijloc. Am studiat toate ipotezele și trebuie să observ că nici una nu era prea îmbucurătoare. Gafencu e așa de abătut că ar dori să-și părăsească portofoliul, să lase altuia să ducă această politică, pe care, totuși, o consideră singura posibilă în momentul de față. Primejdia de a se atașa de Germania este mare, dar dacă fatalitatea ne împinge în această direcție, mai bine s-o facem la ora 12-a. Ca modalitate, s-a hotărât ca Tătărăscu să-l cheme pe Fabricius în prezența lui Gafencu și îi va arăta aprehensiunile noastre, cât și dorința noastră de o mai strânsă colaborare cu Germania. *fila 95*

Iată cum [din] stupezenia Aliaților, din complecta lor lipsă de simț al realităților, se prăbușește o politică, pe care am dus-o cu drag și cu fidelitate timp de 25 de ani. Pentru noi, gene//rația războiului, care am învățat să stimăm pe nemți, dar să iubim pe Aliați, este un moment groaznic. Mie mi se prăbușește o politică care am voit s-o duc de 10 ani încoace, de apropiere de Anglia, dar în care aceasta nu mi-a dat nici o mână de ajutor. Dar această prăbușire vine și cu prima serioasă lovitură dată prestigiului britanic. *fila 96*

Incontestabil, admir pe germani și recunosc calitățile lor, adesea superioare, dar brutalitatea lor și lipsa lor de psicologie nu pot face să-i iubesc. Dragoste cu sila nu se poate.

La prânz, Nindi [Romalo], ca să se prezinte de plecare la Berlin. După-masă, i-am vorbit ca să-i dau instrucțiuni. Între lucrurile interesante ce mi le-a spus este că subordinele sabotează în continuu acțiunea față de Germania și că nemții n-au încredere în Tătărăscu, Ghelmegeanu,

Mitiță [Constantinescu], Gafencu și Ralea. În această enumerare, sunt, fatalmente, polițe personale care încearcă să le plătească. Îi e tare teamă [de un] aranjament definitiv care să însemneze și din această parte o ciupeală. I-am arătat că trebuie să apere punc//tul nostru de vedere, arătând că ei au nevoie, cum înșiși o zic ei, de o Românie puternică și cu prestigiul neatins.

fila 97

La 6 3/4, am chemat pe Tătărăscu, Gafencu, Ghelmegeanu, Ilcuș și Țenescu să le dau ordine precise în ce privește apărarea regiunelor petrolifere față de eventualele sabotaje.

Urmează o nouă conferință cu Tătărăscu, Gafencu și Urdăreanu, în care am pus la punct ce trebuie spus lui Fabricius. Ceea ce pregătise Gafencu cu multă sudoare și durere nu mi-a plăcut; era prea multă polologhie. În același timp, am hotărât să trimet prin Nindi o scrisoare lui Hitler și una lui Göring prin care-l recomand. De fapt, este un gest amabil și un semn personal. Aceste scrisori au și fost redactate.

Armata belgiană care a capitulat a fost de vreo 500 000 de oameni. Francezii sunt furioși și-l înjură pe Leopold. Guvernul Pierlot[321] a luat și el o atitudine ostilă față de suveranul său, sunt convins că sub influența franceză. Știri[le] venite azi de la atașatul militar din Franța sunt, pentru prima dată, foarte pesimiste; [el] vorbește de o acți-

fila 98

une// pentru o pace separată, având în cap pe Flandin[322], Laval și Louis Marin.

Fabricius a fost chemat să i se facă comunicarea. Pare-se că Tătărăscu a fost slab și s-a înecat într-un torent de cuvinte. Gafencu a tăcut și a fost mai mult ostil.

Seara, Duduia la Lenunța Leonte, așa încât eu am lucrat la aceste notițe.

Miercuri, 29 mai

Dimineața, după obicei, miniștri. Cu Ilcuș am terminat, în sfârșit, cu încadrarea Aeronauticei. Cancicov a fost mai lung, plângându-se, din nou, de tembelismul și lipsa de activitate ale personalului său. Are idei și intențiuni bune de a face ordine și ca activitatea să fie reală. Mi-e teamă, însă, că va fi prea personal. Ultimul, Șișești, care dă asigurări că însămânțările se fac toate.

Primesc raportul asupra ceea ce s-a întâmplat azi-seară. A fost așa cum am spus. Urdărea//nu, însă, vorbise cu Fabricius la cina la care-l invitase și lucrurile s-au pus la punct. Neamțul a fost mulțumit și a declarat că va lichida cu chestia legionarilor. Astăzi, Urdăreanu l-a văzut și pe amiralul Canaris[323], șeful Serviciului de informații german. I-a făcut o bună impresie și-mi spune că crede că rezultatul întrevederii va fi folositor. *fila 99*

Gafencu este, pare-se, complect demontat și vrea să plece. Cred și eu că va fi necesar.

Ca să zic că această nouă orientare a politicei noastre îmi face plăcere, aș minți, dar „*il faut faire bonne mine à mauvais jeu*“[324]. Îmi dau seama mai mult decât mulți ce însemnează, ce primejdii, dar, pe de altă parte, trebuie profitat prin toate mijloacele [să] tragem cât mai mult folos și sunt foloase de tras.

De pe frontul din Flandra, situația Aliaților devine tragică. Ostende, Bruges, Lille au fost cucerite, iar Dunkerque, ultimul lor plămân, este sub focul artileriei. Totuși, în Norvegia au avut un succes, Narvik a fost, în sfârșit, cucerit.//

Duduia, la masă la Logadi[325]; eu am lucrat la mărci. Prima zi adevărată de vară, e cald. *fila 100*

Joi, 30 mai

Ştirile ce ne vin sunt din ce în ce mai proaste şi arată că acţiunea ce am iniţiat-o zilele trecute este binevenită. Cercul împrejurul Dunkerque-ului se strânge tot mai mult, depăşeşte orice imaginaţie ce trebuie să fie infernul din acel sector. Ştirile arată că Italia tot mai mult se hotărăşte să intre în acţiune, dar, totuşi, sunt unele simptome cari mă fac să cred că tot n-o va face.

Seara, Duduia e poftită la masă la Dombrowski, la „Pescăruş". Eu cu Mihăiţă, cinema: „Mr. Topper se logodeşte", deosebit de amuzant.

Vineri, 31 mai

fila 101

Dimineaţa, miniştri, începând cu Mitiţă [Constantinescu], care// este mulţumit cum se desfăşoară activitatea bugetară. Ceialalţi, cu lucru de detaliu.

Din partea legionarilor sunt, din nou, dificultăţi. Ei rămân refractari la ideea de a intra în F.R.N., voind să-şi păstreze entitatea lor, chiar [dacă] din punctul lor de vedere greşesc. Pare-se că unul care, într-adevăr, are influenţă asupra lor este, hotărât, Horia Sima. Prin el, poate că se va putea face ceva. În tot cazul, se vede o complectă lipsă de încredere din ambele părţi.

Cu Gafencu nu mai merge. El are sentimentul că nu poate să se adapteze noii stări de lucruri, încât m-am hotărât să-l las să plece. După multă căutare, m-am oprit asupra lui Gigurtu, ca înlocuitor. Nu e prea deştept, dar e ponderat, e marcat ca germanofil, fiind, de fapt, contrariul. În locul lui,

am adoptat ideea [Duduii] – Macovei[326], de la C.F.R.

De pe front, azi a fost așa o ceață încât acțiunea Aviației germane nu s-a putut desfășura, ceea ce a dat o zi de liniște relativă și, deci, posibilitatea pentru Aliați de a se îmbarca fără prea multe pierderi.

La cină, Urdăreanu și [Radu] Rusescu. Pe urmă, cinema: „Stăpânul mărilor", cu Fairbanks, destul de bun.//

Sâmbătă, 1 iunie

fila 102

Dimineața îl primesc pe Tătărăscu, o clipă, căci s-a hotărât că Gafencu trebuie să plece. De altfel, el însuși [Gafencu] e primul care o dorește. Propunerile de azi-seară au luat o formă definitivă, Tătărăscu fiind cu totul de acord cu ele[327]. Seara, la 6 1/2, Macovei a și venit să depuie jurământul. El a fost emoționat.

Seara, cină și serată foarte agreabile la Ernest [Urdăreanu], Duduia, Tătărăscu cu nevasta, Ghelmegeanu cu consoarta, Gigurtu cu d-na, Malaxa cu coana Natalia și Gica Urdăreanu.

De pe front, situația cât mai rea posibilă a trupelor cari se retrag asupra Dunkerque-lui; se fac sforțările cele mai eroice pentru a ambarca câte mai multe trupe. Se reușește întrucâtva, dar cu foarte mari pierderi.

Duminică, 2 iunie

E ziua clasică a derbiului. Dimineața, odihnă, căci m-am culcat târziu. După-masă, la Hipo//drom, unde am asistat la alergarea clasică și încă la una. Aveam unele speranțe să câștig, dar nu s-a putut, tot Schwartz este învingătorul și tot botos, ca întotdeuna[328].

fila 103

Publicul, foarte cald, am fost ovaționat atât la „Băneasa", cât și în drum. Totuși, se vorbește de comploturi și de atentate. Teama celor responsabili este, pare-se, mare. Impresia mea este că acestea toate sunt destul de mari exagerări. Mă simt, personal, foarte liniștit. Se înțelege că nebuni există orișiunde și orișicând.

Seara, cinema: „Orașul sub alarmă", bunișor film american, despre gangsteri.

S-a făcut, după aceea, o experiență de alarmă a Gărzii. N-a funcționat cum trebuie.

Luni, 3 iunie

Dimineața, miniștri. Cel mai important este Ghelmegeanu, care discută tot chestiunea legionarilor și a lui Horia Sima. El are credința că se poate face ceva cu acesta. Vrea, însă, să meargă prea repede și trebuie să-i recomand prudență.//

fila 104 L-am chemat pe Ilcuș, ca să-i spun hotărârea de a crea al 4-lea grad de general; este complect de acord.

După-masă, s-a prezintat subsecretarul de Stat Portocală[329], cu corecturile la Codul funcționarilor. Le-am cercetat și sunt în concordanță cu indicațiile mele.

Am mai alcătuit lista pentru decorările în Casă.

Seara, cinema: „Pantera neagră", un film de aventuri în Africa.

Marți, 4 iunie

Dimineața, miniștri obijnuiți, minus Gigurtu, care trebuie să se puie la punct cu noul său Minister.

După-masă, spre seară, dentistul.

Un lucru foarte îngrijorător este vremea, care nu se îndreaptă deloc. În fiecare zi, o furtună, care nu permite deloc temperaturei să se încălzească.

Seara, un film francez: „De la Mayerling la Sarajevo", asupra vieții arhiducelui Franz Ferdinand[330], complect falș și tendențios. Am ordonat să fie oprit de cenzură.

Vine știrea, de altfel așteptată, că Dunkerque a // căzut, *fila 105* după o rezistență eroică.

Thierry rămâne mai departe la noi; cu atât mai bine.

Miercuri, 5 iunie

Gândindu-mă la trecut, revăd cu atâta claritate drumul ce l-am făcut acuma 10 ani, de lângă Strasbourg, Kehl[331], München, trecerea peste munți, când mi-a fiert apa din radiator, Rottemburg, Stuttgart, Ulm, Augsburg și, în sfârșit, popasul de noapte în acel mic hotel al misiunelor protestante. Câte emoții cu trecerea graniței, după o oră fixă, ca să nu se oprească avionul, amabilitatea vameșilor germani. A fost un drum lung, care nu mi-a pricinuit nici o umbră de oboseală, atât de puternică a fost încordarea nervilor, hotărârea de a reuși și încrederea în reușită.

De dimineață, am lucrat cu miniștri, deși aveam o durere de cap de-mi plezneau creierii.

Întâi, Ilcuș. S-au pus la punct crearea celui de-al patrulea grad de general și hotărârea celor ce vor fi înaintați, înaintări la Aer, la Marină, plus // alte lucruri de detaliu. *fila 106*

A urmat Cancicov, care s-a pus pe muncă și-și dă foarte multă silință să organizeze lucrările, mai ales acelea ale

aprovizionării, care sunt foarte grele. El este urmat de Șișești, care tot se arată optimist asupra întinderei însămânțărilor.

Vine, pe urmă, Tătărăscu, cu care am un schimb de vederi destul de scurt asupra situației. Germanii au început ofensiva și au reușit să treacă linia de apărare de pe Somme. Mi se pare situația Aliaților, mai ales a Franței, aproape disperată.

Ultimul, în afară de program, a fost Ghelmegeanu, care a venit cu Urdăreanu să discute chestiunea legionarilor și a lui Horia Sima. Discuție nu prea lungă, dar, cred, utilă. Ca concluzie este că ei să fie aduși la muncă și, deci, într-un fel, încadrați în F.R.N. S-a propus crearea unei secții a tineretului. Pe de altă parte, este, mai întâi, necesar de a vedea felul cum înțeleg ei să acționeze fără a admite o reorganizare a Mișcării [Legionare]; mai trebuie văzut care este programul lor de bază pe care vor să acționeze.

După-amiază, m-am odihnit, după teribila durere de//
fila 107 dimineață și am dormit câteva ceasuri.

Seara, cinema: „Luna de miere în Bali", cu Madeleine Caroll și Fred Mac Murray.

În decursul nopții, vine știrea că Reynaud și-a dat dimisia și că, probabil, tot el va fi însărcinat cu refacerea Ministerului. Pe de altă parte, Italia a comunicat Aliaților că va intra în război împotriva lor, dar n-a hotărât încă data. O procedură diplomatică cel puțin neuzitată până astăzi. În ce vremuri trăim!

Astăzi, a început noul atac german spre Franța, Führerul a dat o proclamație trupelor. Pare că, pentru moment, intențiunea lor este de a scoate Franța din luptă, spre a avea flancul asigurat pentru eventualul atac asupra Angliei.

Joi, 6 iunie

Este prima zi comemorativă a acestui greu deceniu al domniei mele. Încep a sosi un oareșicare număr de felicitări. Conform stării de lucruri, am stat în casă și m-am odihnit, după emoțiile zilelor trecute.//

Spre seară, vine Urdăreanu cu primele daruri: un foarte *fila 108* frumos tablou de Bools din partea lui, și un Van Meer din partea Curții.

La 9, cina, ca să sărbătorim ziua. Iau parte: Mihăiță, Duduia, Urdăreanu, Stârcea, Mocsonyi, Flondor, [Radu] Rusescu, cu nevasta, cap[itan] Iliuță, Predoiu și Plesnilă. La ora 10, Urdăreanu ridică paharul, amintind, prin câteva frumoase cuvinte, clipele din trecut.

Lui Mihăiță i-am decernat noul Colan al Ordinului Casei Domnitoare, cred unul din cele mai frumoase care există, și sunt mândru că desemnul e făcut de mine. După masă, confer încă Duduii și lui Urdăreanu „Comanderia pentru Merite". Duduii însemnul special pentru doamne, dar în briliante, foarte frumos lucrat de Weiss[332]. Am convingerea că, din toate decorațiile ce le dau, acestea sunt cele mai meritate. Ei, pentru nesfârșitul devotament, credință și dragoste ce mi-a arătat-o în tot acest timp, fiind stâlpul moral de care am putut să mă reazăm în toate aceste clipe grele. El [lui], pentru incontestabila muncă depusă în serviciul meu și al țării.//

Veștile de pe front, tot proaste. Germanii au trecut peste *fila 109* tot Somme, dar rezistența franceză pare a fi ceva mai dârză. La flancul drept, au ajuns până la Bresle. Tare mi-e teamă că rezistența aliată de fapt nu mai există. Afară de un miracol din partea Franței, care este totdeuna posibil, nu văd sorții unui succes.

Vineri, 7 iunie

E a doua zi a așa-numitelor serbări ale Restaurației. E o zi frumoasă, dar prea caldă.

După multă discuție, s-a hotărât că tot o să mă duc, azi, la deschiderea „Lunii Bucureștilor", ceea ce era și părerea mea[333]. Deci, la 11 mă duc la lacuri, unde are loc inaugurarea ecluzei între lacurile „Herăstrău" și „Florească". Pentru cei mai mulți, între cari și Mihăiță, este ceva cu totul nou. Acesta este începutul realizării practicității acestor lacuri, cari se dezvoltă și într-un alt scop decât numai al asanării și înfrumusețării. Aci este un întreg plan pe care
fila 110 Caranfil[334], pe nesimțite, îl pune// în aplicare, plan care are complecta mea aprobare, căci de mult, de mult aș dori să văd țara împânzită cu o rețea de canaluri navigabile, cari să și ajute la irigarea unor porțiuni unde foarte des este secetă.

Urmează, după debarcarea la pavilioane, slujba religioasă a inaugurării. Pavilioanele sunt bine și arată destul de plastic realizările ce s-au făcut în acești 10 ani. Într-adevăr, sunt mari, dar tot nu suficiente. Dacă aș fi avut o reală putință de a lucra cum aș fi vrut, s-ar fi făcut mult mai mult. Eu găsesc unul dintre cele mai bune pavilioane acela al „Strejăriii", care arată foarte plastic toată dezvoltarea Mișcării, cu începere de la „Micii Dorobanți"[335], în 1905, trecând prin Cercetășia[336] din 1914 și sfârșind cu viitoarea organizare pe vârste a „Străjii Țării". Bun, ca expunere plastică, este și acela al Primăriei, în care se arată cât de mult s-a lucrat în acest deceniu. Vizita continuă până pe la trei, când luăm o mică gustare la Restaurantul „Pescăruș", refăcut și civilizat.

Am fost așa de obosit încât, după-amiază, m-am culcat și am dormit 3 ore.//

La 19, Tătărăscu, ca să-mi spuie că este foarte îngrijorat *fila 111* de cele ce se întâmplă la graniță: mobilizarea aproape completă a Ungariei și continuarea concentrărilor sovietice. El crede că este necesar de a se mobiliza tot sub formă de concentrare încă 8 divizii, așa încât să avem un total de 23 pe picior de război, gata pentru orice împrejurare. Va costa, însă, o grămadă de bani, dar eu nu pot lua răspunderea de a zice nu și răspunsul meu este că autoritățile competinte și direct răspunzătoare să ieie măsurile ce le cred de cuviință. Mi-a mai prezintat spre promulgare noul Cod al funcționarilor, care cuprinde un prim început de armonizare a salariilor. Pe urmă, drept dar, îmi remite unul din faimoasele Grigorești, „Vedeta" din 1877.

După aceasta, vin darurile ce le-am primit pentru mâne. Întâi, Duduia, un automobil „Zephyr", foarte drăguț, care-mi face o deosebită plăcere.

Urmează cele oficiale, aduse [de] Urdăreanu:

1) Din partea Guvernului, un foarte frumos cap de Christ, de Greco;

2) Banca Națională, o plachetă de aur masiv (12 klg) și o casetă cu noile monede de aur co//memorative; *fila 112*

3) Societatea „Mica", minereuri de aur;

4) Primăria București, o foarte frumoasă cupă de argint;

5) Dombrowski, un portret al nevestei țarului Nicolae;

6) Societatea „Petroșani", o cutie de aur din noile exploatări din regiunea Baia Mare.

O serie, deci, nesfârșită de obiecte de aur de foarte mare valoare.

Seara, după cină, un frumos film din viața actorilor, cu Pat O'Brien: „Noaptea nopților".

De pe eșichierul mondial: Italia continuă persistent să

facă pregătiri de război. Pare din ce în ce mai sigur că peste câteva zile va intra în acțiune, cu toate că mai sunt mulți cari cred că nu. Ofensiva germană continuă cu energie, au pus în joc 100 de divizii, și Armata franceză, cu toată apărarea ei eroică, nu poate rezista. Au ajuns până pe Bresle și par a lua de aci direcția [Le] Havre. Peste tot, Somme este trecut și se apropie de Soissons, iar la Est, de Reims. La aceste forțe, francezii nu pot opune decât 60 de divizii. E un dezastru dureros.//

fila 113

Sâmbătă, 8 iunie

Iată că a și sosit această zi, care însemnează 10 ani de domnie, 10 ani de trudă, de muncă și de griji fără sfârșit. Am conștiința că am făcut tot ce puterile mele mi-au permis să fac și că, prin lovitura de Stat de acuma doi ani, am scăpat țara de la pieire. Ce ar fi fost astăzi, în aceste zile așa de îngrijorătoare, dacă am fi trăit sub imperiul dezmățului partidelor, prea numeroase. Dar, în acest timp, dacă n-ar fi fost aceste vremuri grele și cerințele enorme ale înzestrării Armatei, ce nu s-ar fi făcut!

Manifestațiuni foarte multe de simpatie din toate colțurile și din toate straturile. Hotărârea de a nu se face mari serbări a fost nu se poate mai bine primită de toți și a adăugat la seriozitatea sărbătorirei.

Dimineața, am început prin a primi, din nou, daruri: Tilea[337], tot o cutie de aur, iar din partea servitorilor, ceea ce m-a mișcat foarte mult, un album omagial, în care fiecare a scris câte o pagină, între cari unele foarte frumoase și mișcătoare.//

Au urmat, pe urmă, felicitările oficiale. Pentru prima dată, am pus astăzi noul Colan al Ordinului Casei Domnitoare. Duduia a ținut să mi-l puie ea. *fila 114*

Primele felicitări sunt ale Curții, după care urmează decorările: „Pentru Merit", lui Tonczy și Flondor, „Marea Cruce a Coroanei", lui Buhman (care e bolnav și nu a putut fi de față) și lui Pavelescu[338], cei mai vechi funcționari ai Casei, de peste 40 de ani.

Pe urmă, felicitările Guvernului, cu schimb de discursuri. Ilcuș, din partea Oștirei, îmi oferă un buzdugan de aur. Mai dau câteva decorații: „Ofițer pentru Merit", lui Paul Teodorescu, „Marea Cruce a Coroanei", lui Sidorovici și Dombrowski.

Între timp, Sir Reginald Hoare îmi aduce din partea regelui său[339] un mesagiu frumos, care m-a mișcat, dar care, din cauza situației politice, din păcate, nu va putea fi publicat în momentul de față.

Urmează masa, la care a luat parte și Elisabeta[340]. După masă, vorbesc cu unii consilieri regali, la cari găsesc o complectă înțelegere a poli//ticei externe ce o ducem, chiar la Mihalache. *fila 115*

După-masă, conferință cu Tătărăscu, Gigurtu și Urdăreanu asupra oportunității publicării scrisoarei regelui Angliei. S-a hotărât că nu ne putem opune la publicarea ei în Anglia, dar, din cauza tonului politic de la sfârșit, în țară nu.

Pe urmă, am lucrat la răspunsuri la felicitări.

Seara, câțiva invitați la masă, între cari, după propunerea Duduii, și Elisabeta. Urmează pocherul obijnuit, la care, după ce pierdusem aproape toată cava, m-am sculat cu câștig. Semn bun!

De pe front, știrile continuă a fi proaste. Germanii înaintează fără încetare, au trecut Bresle și au ajuns la Forges-les-Eaux, în direcția [Le] Havre. Grupul de armate din centru, Reichenau[341] și Kluge[342], a trecut Aisne.

Duminică, 9 iunie

Așa-numita zi de odihnă. Duduia, obosită, a rămas până seara în pat. Eu am lucrat toată ziua răspunzând felicitărilor
fila 116 și aproape am ter // minat. Bravo! În privința acestor felicitări, foarte important este că am primit un foarte mare număr de la legionari. Pare a se fi dat un cuvânt de ordine, ceea ce-mi dă speranță pentru viitor. Unele sunt caracteristice, zicând că sunt fericiți de a face acest gest, primind dezlegare de la șefii lor. În același timp, dă de gândit ce forță organizată este această Mișcare și dacă aș putea s-o am complect la ordinele mele, ce minuni aș putea face.

Seara, cinema: „Indiscreții", un foarte nostim film american, cu Madeleine Caroll.

Știrile continuă pe același ritm îngrijorat. Parisul se evacuează, autoritățile se refugiază în direcția Tourraine. Linia atinsă de nemți este aproximativ dincolo de Forges-les-Eaux-Montdidier – dincolo de Aisne, lângă Soissons – Château Portien – Le Chesnay. Se desemnează o mișcare învălitoare a dreptei în direcția Rouen – Paris.//

fila 117

Luni, 10 iunie*

Dimineața, miniștri, începând cu Giurescu, care mă pune în curent cu ultimele lucrări și publicații ale Ministerului. Urmează Christu, care continuă a se zbate cu nemaipomenitele dificultăți ale Comerțului Exterior. Ultimul, Ilcuș, cu lucrări curente.

* În manuscris, din fuga condeiului – 11 iunie (*Nota edit.*).

La prânz, l-am avut pe senatorul Puricelli[343], care vine din Italia. Este optimist și nu crede că vor intra în război[344]. Credința lui este că, la sfârșit, va trebui să se facă o strângere a rândurilor a latinilor, căci o hegemonie germanică nu poate să convie. Crede că situația noastră s-ar putea aranja cu Ungaria prin cedarea, sub auspiciile Italiei, a unor teritorii simbolice.

Se înțelege că i-am răspuns la aceasta prin toate raționamentele binecunoscute. L-am rugat dacă n-ar putea să ne informeze care este punctul de vedere al Italiei pentru ziua de mâne, ca să ne alăturăm de ei, nevoind a fi complect la cheremul Germaniei. Impresia mea este [că] nu este ori nu vrea să pară la curent // cu lucrurile, căci chiar în decursul *fila 118* după-amiezei abia plecase de la mine și am primit înștiințarea, prin atașatul nostru militar din Roma, că Italia a intrat în război. Această știre a fost confirmată, pe urmă, prin Comunicatul Agenției „Stefani", care anunță că, la 16,30, Ciano a comunicat ambasadorilor Angliei și Franței că mâne, cu începere de la ora 11, Italia se găsește în stare de război cu țările lor. Deci, cu toate câte se zvoneau, și trebuie să mărturisesc și contra convingerilor mele personale, macaronarii tot au atacat. Pe frontul Alpilor-Maritimi, operațiile sunt cât se poate de grele și n-ar avea prea mari sorți de succes. Se zice că obiectivele ar fi Malta și Tunisia.

Mussolini a ținut la Palatul Veneția un discurs în care a zis, între altele, că Turcia, Egiptul, Iugoslavia, Grecia și Elveția n-au nimica de temut din partea Italiei, care nu vrea extinderea războiului în Balcani. Cu atât mai bine. Se va pune întrebarea că ce va face Turcia.

De pe frontul francez, știri din ce în ce mai triste. Linia atinsă ar fi Seine, între Rouen // și Pont de l'Arche-Gisors- *fila 119* Marna, deci se desinează învăluirea Parisului.

Ileana[345] a sosit astăzi, deci m-am dus la cină la Elisabeta, unde stă ea. Arată foarte bine și e foarte fericită de a sta câteva zile în țară.

Marți, 11 iunie

De dimineață, miniștri, începând cu Ralea, care-mi povestește conversația lui cu Kukoliev[346], însărcinatul cu Afaceri al U.R.S.S. El crede că în această direcție se poate face ceva. Crede că sunt dispuși a sta de vorbă, mai ales că zilele acestea vor comunica numele noului ministru.

Și eu cred că, fără a ne angaja prea mult, este bine să căutăm mai bune relații cu ei și, în primul rând, cred că trebuie făcut în direcția economică.

Urmează Bentoiu, cu chestiuni curente. Ultimul, Gigurtu, cu proiectul de răspuns de dat germanilor, cari, pare-se, îl așteaptă. Imediat se vede că omul n-a intrat în meserie. Răspunsul, pe lângă că e o pologhie inutilă, cuprinde și mai
fila 120 multe// angajamente și invitări pe cari nimeni nu le cere. Dacă mai face vreo greșeală de acest fel, cred că nu va putea rămâne mult timp în acel post.

Am terminat, după-masă, cu răspunsurile la telegrame de felicitări, pe urmă am lucrat la punerea la punct a hârtiilor rămase în restanță.

Seara, cinema. Un foarte drăguț film american: „Cântec de iubire", cu Mary Martin și un foarte bun tenor.

Știrile de pe front continuă a fi dezastruoase. Seine a fost trecută și, [pe] alocuri, Marna. Progresiunea este formidabilă: Compiègne este depășit și nemții au ajuns pe Ourez. Și în sectorul Reims, unitățile înaintate au ajuns aproape de oraș, idem

la Rouen. Debarcări de parașutiști la Evreux. Francezii contraatacă, dar fără prea mare succes.

Miercuri, 12 iunie

Dimineața, miniștri, începând cu Cancicov, care-mi prezintă lucrări curente. Lucrurile merg destul de greu, din cauza lipsei de conștiință și // cunoștințe a elementelor *fila 121* însărcinate cu culegerea datelor. Îmi spune că gândește serios la o oarecare contingentare și la introducerea unor produse standard pentru populație, cărora le-ar fixa prețurile.

Urmează Șișești, care declară că se va termina cu însămânțările, dar că ploile și grindina de zilele trecute au pricinuit mari pierderi. Mai vorbește de nevoia de a nu se cumprima prea mult prețurile produselor agricole și de a încerca de a se apropia cele industriale de cele ale produsului solului. Eterna problemă, care, desigur, este cea mai importantă, dar care n-a putut fi, astăzi, rezolvită nicăieri. O vom putea, oare, face noi?

Ultimul, Tătărăscu, care este indignat de lipsa de pricepere a lui Gigurtu.

Între audiențe, schimb de atașați militari slovaci. Unul se împodobise cu toate fostele decorații de război austriece, celălalt, cel nou, avea „Crucea de Fier".

La 17, am primit pe părintele Korošec[347], președintele Senatului iugoslav. El a venit în țară să vază „Străjeria" și F.R.N. Am stat ceva [de vorbă] despre starea// de lucruri din țara lui. *fila 122* Zice că chestiunea croată a scăzut mult din intensitate în urma amenințării italiene. El pare a fi un mare admirator al lui Paul [Karagheorghević]. Este șeful politic al slovenilor. Mai zice că din ce în ce trebuie să strângem rândurile.

Pe urmă, Ghelmegeanu și Ernest [Urdăreanu] pentru chestiunea legionarilor și, în special, a lui Horia Sima. A fost o conversație foarte interesantă. Părerea lor este că e, hotărât, ceva de făcut, că [Sima] e absolut de acord cu noua Constituție și că sunt gata să colaboreze cu regimul. Despre formă, rămâne să se găsească. Nu le place F.R.N., care crede [Sima] că n-a reușit (e adevărat). Crede că, păstrând ideea, se poate ajunge la o organizare mai bună și care trebuie să fie autoritară. Acuma, că e luminat, Sima zice că e absolut devotat mie. Se ventilează în discuțiile noastre ideea de a schimba forma organizării politice, prin lărgirea ei și prin schimbarea de nume, care să permită intrarea cât mai multor elemente. Pe mine mă interesează aceste elemente ale tineretului, cari sunt capabile de avânt.

fila 123 De pe front, înaintarea peste tot a germani//lor. Au trecut Seine inferioară și Marna, la Domens, se apropie cu pași repezi de Paris.

La cină, Elisabeta și Ileana. Pe urmă, cinema, pentru ele, un film care mi-a plăcut atât de mult zilele trecute: „Infirmiera de noapte". Mi-a făcut mare plăcere să-l revăd.

Joi, 13 iunie

Dimineața, pe o vreme foarte frumoasă, am vizitat, în Muzeul Satului, Expoziția Cânepei, organizată de d-na Tătărăscu[348]. Foarte interesantă și îmbucurătoare ca rezultate. Are un mare viitor economic această chestiune, va putea aduce mari economii pentru țară și să ridice mult satele noastre. Încurajez din toată inima această inițiativă.

Urdăreanu l-a văzut, din nou, pe Horia Sima și a rămas cu convingerea că este sincer. În tot cazul, din cele ce le-a spus

ar reieși că nu e un prost și că ar avea un simț politic destul de dezvoltat. Cel puțin aceasta este părerea lui Urdăreanu. Mărtu//riseşte că toată acțiunea lui de până acum a fost bazată pe o complectă lipsă de informații. Astăzi, când vede că lucrurile nu stau cum le credea și că vede acțiunea ce am dus-o, și-a schimbat punctul de vedere. Crede, hotărât, într-o organizație autoritară, nu-i place hibridul mixt al F.R.N., e prea mult electiv. Ca program, este rațional și deloc prea radical; ca naționalizare, nu vede decât, eventual, petrolul. Crede că trebuim să ne apropiem de Axă, dar păstrând și un contact cu Moscova, ca să nu fim cu totul la cheremul primei. Nu trebuie cu nici un preț să se mai interpuie persoane politice între ei și mine, căci de aci au venit toate nenorocirile. *fila 124*

Spre seară, vine Tătărăscu la Ernest [Urdăreanu], despre o telegramă de la Stoica, care ne face să ne temem de atitudinea Turciei. Să n-aibe veleități de a intra în război împotriva Italiei, căci atunci situația noastră devine și mai grea, și Înțelegerea Balcanică se destramă. Am hotărât să se facă intervenții în această direcție la Ankara. Tătărăscu vrea să asocieze Iugoslavia și Grecia la acest demers amical.//

Seara, cinema. Un foarte bun film, cu Paulette Goddard: „Bestia, canarul și pisica", plin de scene de groază. Un film palpitant. *fila 125*

De pe front, aceleași știri triste, înaintarea continuă. Châlons-sur-Marne a fost luat, și germanii sunt la 20 klm de Paris. Din fericire, s-a hotărât că acesta nu va fi apărat, fiind declarat „oraș deschis".

Vineri, 14 iunie

De dimineață, miniștri, începând cu Mitiță [Constantinescu], căruia începe să-i fie teamă din cauza situațiunei econo-

mice generale. Crede că, în viitor, intrările bugetare vor începe a fi slabe. I-am vorbit, pe urmă, de nevoia de a prevedea posibilitatea unor noi sume, cari vor fi necesare pentru înarmare. E speriat, dar pricepe.

Urmează [Ion] Macovei, cu care lucrez pentru prima oară. Mi-a plăcut felul cum pricepe lucrurile și, mai ales, problema drumurilor, pe baza experiențelor ce le-a făcut la C.F.R.//

fila 126 Ultimul, [Petre] Andrei, cu lucrări mărunte.

După-masă, am primit pe fratele lui Göring, care a venit aci pentru chestiuni comerciale.

L-am mai văzut și pe Slăvescu, cu raportul asupra situației înzestrării [Armatei]. Merge bine, dar banii încep a mai lipsi. Trupa fiind de mai bine de un an concentrată, echipamentul începe a se resimți și, deci, trebuie refăcut. Acesta costă, sigur, 4 miliarde.

Cina am luat-o la Elisabeta, pentru a lua rămas bun de la Ileana, care pleacă mâne. Ea a avut contact cu Legația germană. Lucru interesant e că [germanii] nu par prea încântați de intrarea în horă a Italiei, având aceeași teorie ca francezii, că, la un moment dat, vor trebui să le vie într-ajutor.

Întors acasă, un film francez foarte bun: „Procès de Marie Lafarge", cu Marcelle Chantal.

După film, discuție cu Urdăreanu asupra organizării noului partid, cum îi zice el, cu toate că țiu la titulatura actuală. Ernest [Urdăreanu] vede la conducere un fel de șef de Stat-Major, care a zis că ar putea să fie el, la care propunere

fila 127 eu am zis nu (aceasta nu i-a făcut deloc plă//cere). Pe urmă, s-a discutat eventualitatea unui guvern Vaida. El vede această necesitate ca să facem o mișcare de apropiere de Germania, înainte de a ne fi cerut ori impus de ei. Spre aceasta tinde și Tătărăscu, care-mi dă impresia că ar dori să fugă de răspundere în eventualitatea că, la pace, ni s-ar impune

ciuntiri. Pe de altă parte, aceasta ar fi mai ușor de suportat sub șefia unui ardelean, care a luat parte activă la actul Unirei. Ei și întrevăd, în curând, terminarea războiului și pregătirea păcii. Incontestabil, plecând de la acest punct de vedere, ar fi bine, dar două lucruri trebuiesc luate în considerare, văzând începutul lipsei de autoritate în țară și, deci, guvernarea acestui bătrân ar putea fi dezastruoasă*//.

...[ocu]pația germană. E o lovitură demoralizatoare. *fila 128*

Această lipsă de rezistență a unei țări cu tradiție ostășească veche și care a arătat tot atâtea virtuți eroice uimește așa de mult și de dureros. Se vede, prin formidabila înaintare de azi, că Armata franceză și-a pierdut orice forță de rezistență. Linia atinsă de germani este Le Havre, Versailles, Romilly, Vitry, St-Didier, sud pădurea Argonne, Cota 304 de la Verdun, Montmédy. A și început pe Sarre un puternic atac frontal al Liniei Maginot[349].

A căzut Parisul! Iată strigătul de durere sfâșietoare care domină ziua.//

Sâmbătă, 15 iunie **

[Marți, 18 iunie] *fila 133*

1) [Horia Sima][350]. A fost dușmanul meu de moarte, a fost aceasta, căci a fost rău informat și a crezut că vreau să

* În continuare, fila 127 este obturată (*Nota edit.*).

** Filele 129-132 lipsesc din manuscris (*Nota edit.*).

arunc România în lupta contra Germaniei. El, locuind acolo și văzând formidabila ei pregătire, a considerat aceasta ca dezastrul țării și a venit să îl împiedece cu orice mijloace. Astăzi, însă, vede că situația este cu totul alta, când a studiat noua Constituție, care dă toate posibilitățile, a schimbat linia și tot așa de hotărât și de sincer cum a fost pe cea veche e acum pe cea nouă.

2) Nenorocirea lor [a legionarilor] și a țării a fost că elementele politice s-au interpus și au intrigat între ei și mine, ceea ce a dus la situația de paroxism așa de dăunătoare. Recunoaște că și ei au făcut greșeli. De azi înainte, acești interpuși trebuie să dispară și trebuie stabilită o legătură directă între mine și această generație tânără.

3) F.R.N. a dat greș, și organizația lui este defectuoasă, mai ales sistemul electiv, care nu este al vremurilor. Trebuie creat un nou organism politic, autoritar și unitar, la care sunt gata să colaboreze și ei.

4) Chestia evreiască trebuie rezolvită. Își dă perfect seama
fila 134 că nu prin mijloace violente și prin măsuri pri//pite, dar, totuși, unele trebuiesc luate urgent.

5) În privința capitalismului, el îl consideră ca o funcțiune socială, care trebuie să-și îndeplinească rolul fără exagerare.

6) Lucrul cel mai important este educația poporului într-un sens de cinste, de devotament și de solidaritate națională.

7) În ceea ce privește politica externă, declară că nu este germanofil, ci român; în momentul de față, singura politică [pe] care poate s-o facă țara este alăturea de Axă, căci ea singură poate să ne ajute. Trebuie, însă, să avem bune relații și cu U.R.S.S.

8) Pentru a aduce la îndeplinire acest program, este absolut necesar de a se forma o echipă de guvernare din oameni noi și cu o mentalitate omogenă.

9) El vede că, după revoluția constituțională din 1938, trebuie să pășim hotărât pe bazele puse de ea la a doua revoluție totalitară, singura care va putea scăpa țara.

Mi-a afirmat, terminând, că pot avea încredere în credința și cinstea legionarilor. Am avut impresia că este sincer*//

...mai mică, satul[351]. Liniile generale ale planului sunt *fila 137* foarte bune, mai ales că preconizează un sistem celular care dă o mai bună coeziune. Greșește, însă, voind să dea o altă organizare orașelor decât satelor. Principiul adoptat trebuie să fie unitar, cu toate adaptările specifice caracteristicilor particulare.

[Petre] Andrei, pe urmă. Este de acord, pe liniile generale, cu ceea ce a propus colegul său și apasă asupra nevoii de a se da o cât mai mare activitate Gărzilor Naționale, [pe] care le consideră ca un element primordial în organizația partidului. Dau, pe urmă, cuvântul lui Bentoiu, care face unele considerațiuni ca jurist și propune ca orișice cetățean de la 21 ani să fie, prin aceasta, membru al partidului, lucru neserios, căci trebuie, totuși, oarecare selecțiune.

Pe rând, vorbesc toți ceialalți. Cel mai viu și cu idei mai precise este Bujoiu, care atinge punctul foarte important al organizațiunei profesionale. De altfel, mai mult sau mai puțin, la toți aceleași idei.

La sfârșit, am răspuns la toți, rezumând și dând unele directive. Am acceptat propunerea făcută de toți ca eu să devin conducătorul suprem al noului partid. Am mai spus că sunt de acord// cu principiile propuse de Ghelmegeanu, *fila 138* că subscriu în totul la ideea de a se da o mare importanță activității Gărzilor Naționale, că chestiunea profesională tre-

* Filele 135 și 136 lipsesc din manuscris (*Nota edit.*).

buie discutată în subsidiar, fiind o organizație de partid autoritar, ele trebuiesc, deci, încadrate în organizație, că „Straja Țării", din cauza acestei noi forme, trebuie și ea, întrucâtva, încadrată în partid. Într-un cuvânt, toată activitatea țării va fi condusă de organizație, orișice este în afară nu va mai putea face parte din activitatea țării. A rămas să se stabilească modalitatea prin care se va face transformarea și proiectul de lege aferent. L-am însărcinat pe Urdăreanu să întrunească Comisiunea și să puie lucrurile la punct în timpul cel mai scurt.

Urdăreanu a avut, din nou, o conversație cu Duduia, în care a jucat pe tabloul încrederei. Se apără de a voi să se ocupe de chestiunea organizării noului partid, zicând că nu vrea să fie împins pe linia politică, tot spunând că i-i teamă ca împrejurările să nu-l împingă mai sus, lucru pe care în ruptul capului nu-l vrea. De altfel, mi-a repetat-o și el, din nou, astăzi. Face pe modestul.//

fila 139 Sub președinția lui, s-a întrunit din nou, astăzi, Comisiunea, la orele 18. Discuțiile au ținut foarte mult timp. La 19,30, am fost chemat și eu. Focul discuțiilor a reînceput asupra textului de lege. Întorcând și învârtind texturile, s-a ajuns, pe la ora 21, la ceva definitiv.

Seara, cinema: „Insula Emigranților", un film american destul de bun.

De pe frontul de luptă: Rhônul a fost depășit, Lyon a fost ocupat. Plenipotențiarii francezi au plecat să steie de vorbă cu cei germani. Se speră ca condițiunile să nu fie prea dure.

Am stat mult de vorbă cu ...* după cinema, despre Ernest [Urdăreanu]. M-am hotărât, cu toate greutățile, tot pe el să-l însărcinez cu șefia de Stat-Major a noii organizațiuni.

* Numele a fost șters ulterior redactării textului. Din conținutul relatării rezultă că este vorba despre *Duduia (Nota edit.)*.

Vineri, 21 iunie

După program, de dimineață, miniștri, începând cu Mitiță [Constantinescu], care a avut un incident foarte penibil cu Tătărăscu, aplanat de Urdăreanu, ulterior. Pe urmă,// Macovei *fila 140*
și [Petre] Andrei. Macovei îmi face din ce în ce o mai bună impresie, văd că a luat lucrurile în mână serios și metodic, are idei foarte bune în ce privește drumurile, cari sunt convins că le va duce la îndeplinire.

Azi-de-dimineață, înainte de a veni la Palat, Urdăreanu a fost la D[uduia] și i-a spus, lucru ce bănuiam, că vrea să se ocupe și să devie șeful de Stat-Major al partidului, care, după câte s-a hotărât azi-seară, va lua denumirea de Partidul Poporului. Urdăreanu, mai ales, a insistat asupra expresiunei de *partid.*

După miniștri, am primit, ca să zic așa, forurile superioare: secretarul general, primii-secretari și șeful Gărzilor Naționale ale F.R.N., cari mi-au adus proiectul de adresă prin care sunt rugat de a proceda la extinderea F.R.N. și de a lua conducerea superioară a noului partid. În același timp, mi s-a supus spre promulgare legea care înființează Partidul Națiunei[352]. E un moment istoric și care însemnează o nouă pagină în istoria României, trecem hotărât la o organizare autoritară.

Să deie Dumnezeu ca această clipă să fie una salvatoare a țării.

Ernest [Urdăreanu] l-a văzut pe Horia Sima și a rămas destul// de nemulțumit de conversația cu el, căci a observat *fila 141*
ce văzusem și eu, unele reticențe, cari nu sunt de acord cu promisiunile lui. Pe urmă, atât Ghelmegeanu, cât și [Petre] Andrei sunt opuși titulaturii de șef de Stat-Major; era de așteptat, căci nu se poate acorda cu vechea mentalitate

politică. Această titulatură, asupra căreia insist, este, în sine, un întreg program.

La 6 seara, vine Bentoiu cu încă o lege, aceea a apărării ordinei politice[353]. Este destul de dură, dar va pune la punct foarte mulți atari moraliști. Pe urmă, am hotărât primele decizii ce le dau în calitatea mea de șef: [pe] Urdăreanu îl numesc șef de Stat-Major și [pe] Victor Moldovan secretar general. Urdăreanu a mai cerut să fie numit ministru fără portofoliu. Sunt de acord, dar trebuie să cer și avizul lui Tătărăscu, pe care l-am și văzut la 8 1/2. I-am arătat situația și ideea cu numirile. După un moment de reflexie, s-a declarat de acord, iar pe urmă chiar a spus că găsește că e cea mai bună soluție, căci fiind șeful partidului este natural ca primul meu ajutor să fie omul meu de încredere. A doua chestiune l-a surprins și // mai mult și a acceptat-o și [pe] ea, deși am avut impresia că nu i-a făcut multă plăcere.

fila 142

La cină, a venit Urdăreanu, căruia i-am servit o bună sticlă de vin, ceea ce-i face totdeuna plăcere.

Am iscălit deciziunile și am mai discutat unele chestiuni în legătură cu „P[artidul] N[ațiunii]".

Azi, au fost primiți în pădurea de la Compiègne – în același loc în care s-a iscălit Armistițiul din 1918 –, de către Hitler, delegații francezi pentru discutarea Armistițiului. Delegații principali sunt generalul Huntziger[354] și ambasadorul Nöel[355]. Se înțelege că germanii, cu mare lux de detalii, descriu ceremonia, [pe] care o consideră ca o răzbunare a Versailles-ului și stingerea definitivă a celor hotărâte acolo. Încearcă să arate că atitudinea lor este mai puțin brutală decât aceea a lui Foch[356]. Au permis aparente discuțiuni ale condițiilor, dar luptele vor continua până ce va fi iscălit și armistițiul cu Italia[357].

După câte spun ei, scopul lor nu este de a distruge Franța, dar de a o face inofensivă, ca să poată urma cu lupta împotriva Angliei.

Înaintarea germană continuă pe toată linia;// au trecut de *fila 143*
Chateauroux – Clermont-Ferrand și înaintează pe Valea Rhônului. Italienii tot n-au mișcat. Bordeaux a fost serios bombardat și se zice că Guvernul și autoritățile se vor refugia la Perpignan.

De ieri, au început, într-adevăr, zilele de căldură ale unei adevărate veri.

Sâmbătă, 22 iunie

De dimineață, încep cu depunerea jurământului ca ministru al lui Urdăreanu. Cred că azi nu se mai poate plânge că nu i-am acordat toată încrederea, adică toate ce mi le-a cerut ca să poată lucra nestingherit, cum zice el.

A văzut, azi-de-dimineață, pe Horia Sima în privința înscrierilor în Front, pardon „P[artidul] N[ațiunii]". A găsit la el o mentalitate destul de îngrijorătoare, un particularism care arată tendința de a fi el stăpân. Acest lucru este foarte primejdios și trebuie cu orice preț supravegheat de aproape și frânat. Sunt elemente dinamice cari pot fi folositoare,// dar *fila 144*
nu ei trebuie să aibe cuvântul hotărâtor de zis, ci eu.

După-amiază, tot la lucruri de ale „P[artidului] N[ațiunii]" am lucrat.

Seara, Duduia a fost poftită la cină de Nenișor.

Eu, la ora 21, am vorbit, la Radio, națiunei. O frumoasă cuvântare, dar care am rostit-o destul de prost de teama tusei care tot mă apuca.

Azi, italienii au mișcat, în mod rușinos, la ultima oră.

Duminică, 23 iunie

Dimineața, a avut loc, pe Piața Palatului, o manifestațiune ori, cum o numea tata, o „spontanee". Această expresiune, care are în sine ceva caragialesc, vine de la următorul incident: la Ploiești, se înțelege că tocmai în acest oraș trebuia să se întâmple așa ceva, cu prilejul inaugurării Monumentului Vânătorilor, Poliția organizase o așa-numită „manifestațiune spontanee". Din nu știu ce cauză, autoritățile întârfila 145 ziaseră și tot programul a suferit o decalare. În mijlo//cul discursurilor, apare, alergând cu limba scoasă, polițaiul, care, apropiindu-se de prefect, îi spune: *„Don'prefect, don'prefect, a pornit spontaneea și n-o mai pot opri!"*. În tot cazul, această „spontanee" de azi-de-dimineață s-a transformat într-o manifestație foarte caldă, cu aplauze și urale nesfârșite[358].

Tot azi-de-dimineață, Urdăreanu a primit o delegație a „Generației din 1922", în cap cu dr. Simionescu[359] și [dr. Constantin] Dărulescu, cari se înscriu în „P[artidul] N[ațiunii]". Pe urmă, Horia Sima, dr. Noveanu și dr. Rudeanu, cari aduc și ei adeziunile lor, dar cari fac nazuri privitor la vechile cadre politice, după cum m-așteptam. Urdăreanu i-a pus la punct destul de dur. Era absolut necesar.

După-masă, am stat de vorbă cu Duduia și Mihăiță, pe urmă ne-am dus la ea, unde am așteptat ora să mergem la Urdăreanu. Mai erau poftiți Malaxa, cu d-na, Costache și Irina [Malaxa], Logadi, cu nevasta, Savel Rădulescu[360] și Nenișor, cu nevasta. S-a jucat pocher.

S-a iscălit, azi, Armistițiul între Germania și Franța, Confila 146 dițiunile de detaliu nu se cunosc // încă, par a fi dure, dar nu peste măsură de umilitoare. Va trebui să se cunoască mai bine spre a judeca.

Chiar azi au plecat delegații francezi ca să iscălească cu Italia. Abia după aceasta vor înceta ostilitățile.

Luni, 24 iunie

Dimineața, după program, miniștri, începând cu Giurescu și Christu. Greutățile comerțului extern rămân grele și devin din ce în ce mai grele. Intrarea în război a Italiei ne-a tăiat legăturile cu Occidentul. Trebuie să căutăm alte debușeuri. Unele se și arată, cum ar fi, de pildă, Iranul. O altă legătură comercială ce trebuie căutată este U.R.S.S., de la care am nădejdea că s-ar putea găsi materii prime. Urmează, pe urmă, Ghelmegeanu, care este îngrijorat de manifestațiunile foștilor gardiști. Pe urmă, vrea să desăvârșească aplicarea Legii administrative, prin darea unor puteri mai largi rezidenților regali. Ultimul, Ilcuș.

Azi a început bacalaureatul lui Mihăiță[361]. // Mare emoții la copii. *fila 147*

După-masă, am primit pe dr. Hoppe, rectorul Universității [din] Berlin. Am vorbit de chestiuni academice. Asupra politicei, am făcut prea slabe aluziuni, la care n-a reacționat. Spune că, din cauza războiului, s-au cam scurtat anii de curs și, din nenorocire, s-au desființat vechile societăți studențești, cari erau chiar baza morală a Universității.

Pe urmă, am lucrat cu Urdăreanu și Victor Moldovan la unele chestiuni ale „P[artidului] N[ațiunii]" - circulara privitoare la înscrieri, în care s-a marcat un punct naționalist. S-a adoptat ca imn *„Pe al nostru steag"*, fiind mai viu decât frumoasele melodii ale lui Sabin Drăgoi.

Ernest [Urdăreanu] devine din ce în ce mai antisemit.

Seara, un film slăbuț: „Kenkutty Lady“[362].

Duduia a venit târziu, nesimțindu-se bine.

Cu Italia lucrurile au mers mai repede. Azi, la 19, 30, s-a iscălit al doilea armistițiu, așa încât ostilitățile încetează [în] astă-noapte, la 1,30. Condițiunile sunt de așa fel încât Franța să nu poată [să] reia armele, dar ceea ce este caracteristic [e] că nu li se ia flota, cel mult o dezarmează. Toată //
fila 148 grija învingătorului este de a-și păstra forțele pentru a putea lupta mai departe în contra Angliei cu toată siguranța.

Churchill bravează. Mi se pare situația pentru Anglia foarte grea. Atacul german este anunțat și, probabil, va fi fulgerător, ca celelalte.

Marți, 25 iunie

Dimineața, am avut foarte scurte audiențe cu miniștrii Ralea, Bentoiu și Gigurtu. Nici unul n-a avut vreo chestiune prea importantă.

La 1, am primit Guvernul, care a venit să mă salute pentru noua așezare politică[363]. Schimb de discursuri, în care am insistat asupra faptului că nu vorbele contează, ci faptele[364].

După-masă, l-am primit pe Tătărăscu, care mi-a făcut un raport asupra situației Grupurilor de armată. Îl laudă pe Ilasievici, zice că moralul trupelor este admirabil, dar că nu avem putința de a rezista unui atac rusesc cu forțele ce le
fila 149 avem. Va trebui să facem ma//nevre politice ca să ne liberăm de primejdia celorlalte fronturi spre a putea concentra toate puterile noastre pe acesta singur. Așa e, dar aceasta este toată greutatea problemei.

Seara, un film destul de slab, cu John Boles.

Miercuri, 26 iunie

De dimineață, miniștri, începând cu Ilcuș, care-mi prezintă lucrări curente. Îl mai văd și pe Diculescu, care-mi raportează că lucrurile sunt mai puțin negre decât le raportase luni și că a început să ia măsuri de îmbunătățire. Urmează Cancicov, care s-a pus pe muncă, dar care este îngrozit de lipsa de cinste și de pricepere a elementelor cu care trebuie să lucreze.

Ultimul, Tătărăscu. A fost, pare-se, azi-seară, o panică la Marele Stat-Major, care se așteaptă cât mai curând la un atac din partea Sovietelor. El îmi expune un întreg program de reforme sociale, cu cari sunt, în principiu, de acord. Pe urmă, îmi vorbește, din nou,// de necesitatea de a face o re- *fila 150*
maniere ministerială, în care să intre și elemente naționaliste. Proiectul este frumos, dar tare mi-e teamă că gardiștii nu-l vor primi.

Alt fapt important: Mihalache, neputându-se împăca cu noua stare de lucruri, și-a dat demisia din [calitatea de] consilier regal și zice că se retrage din viața politică. Am acceptat, pur și simplu, demisia. Nu e altă soluție.

După-masă, vizitez „Luna Cărții"[365], care este complect dominată de Fundațiile melc, și Expoziția de vânătoare, unde sunt, mai ales, țapi foarte frumoși.

Mai spre seară, Urdăreanu vine să-mi raporteze o conversație [pe] care a avut-o azi-de-dimineață cu inspectorul diplomatic german, von Killinger[366]. Nu este deloc îmbucurător, căci el declară că [germanii] nu pot face nimica să ne apere de ruși și nici ceva precis față de unguri și bulgari. Tot recomandă de a ne înțelege cu U.R.S.S., cedând, la nevoie, un petec de pământ, pe care-l vom recupera pe urmă, zice el. Germania este ocupată, actualmente, numai cu acțiunea ei// împotriva Angliei. *fila 151*

Seara, Duduia la Ghelmegeanu, așa încât am rămas cu Mihăiță, care și-a pregătit micul lui discurs pentru mâne, ziua cea mare a bacalaureatului.

Joi, 27 iunie

Oh! Ce zi îngrozitoare, de cumplită durere și zi de absolută lașitate a unor români. Am ieșit din infernul zilei de astăzi moralmente zdrobit și îmbătrânit cu 10 ani.

Dar să recapitulez faptele. La 2 dimineața, am fost deșteptat de un telefon de la Urdăreanu, zicând că Davidescu de la Moscova a telefonat că Molotov i-a remis o notă ultimativă[367], după ce toate legăturile telefonice au fost întrerupte. La 7, un al doilea telefon, prin care s-au primit preciziuni. Nu se cere de către U.R.S.S. decât să cedăm Basarabia și Nordul Basarabiei [Bucovinei] și să dăm răspunsul în 24 de ore. Această știre m-a trăznit ca o lovitură de măciucă și
fila 152 m-a// revoltat în cel mai înalt grad. Este un lucru așa de oribil încât nici o minte românească nu poate să-l conceapă. Oricari ar fi riscurile, părerea mea este că trebuim să rezistăm la astfel de injoncțiuni și să ne ținem la ceea ce am spus atât de des, că dacă vom fi atacați, ne vom apăra. Se așteaptă textul telegramei, ca să se poată lua o hotărâre.

Și astăzi trebuia să fie zi de mare bucurie a bacalaureatului lui Mihăiță. Început la 8, am putut să asist 3/4 de ceas și am constatat că copiii au răspuns foarte frumos. Ședința este solemnă, toți băieții în frac.

La 9, vin Tătărăscu și Gigurtu ca să discute situația. A asistat și Urdăreanu. Nota e mai, e mai gravă încă decât cre-

deam. Ni se cere evacuarea acestor teritorii în 4 zile și ocuparea orașelor Cernăuți, Chișinău și Cetatea Albă începând de mâne, ora 12. Eu sunt hotărât pentru rezistență, Gigurtu nu vede cum, iar Tătărăscu șovăie, înclinând mai mult pentru cedare. Ceea ce face poziția noastră mult mai gravă este că n-avem siguranța pe granițele Ungariei și Bulgariei și riscăm o situ//ație foarte critică dacă vom fi atacați pe trei fronturi. *fila 153*

Totuși, nu pot concepe, ca suveran al țării, cum pot să cedez teritorii cari sunt, hotărât, de fapt și istoric, românești. Raționamentul U.R.S.S. că cere Nordul Bucovinei ca o slabă despăgubire pentru 22 de ani de ocupație românească în Basarabia este, pur și simplu, ridicol.

Ca prim gest, am hotărât să chem și să pun la curent miniștrii Axei. Vine, întâi, neamțul; destul de rece, ascultă comunicarea. Îi adaug, pe urmă, după ce a vorbit Tătărăscu, că nu văd cum demnitatea țării mele poate accepta o injoncțiune de astfel din partea Sovietelor. Pe când era la mine, i se aduce o telegramă din partea lui Ribbentrop în care ne sfătuiește, în numele interesului menținerei păcii în această parte a lumei, să acceptăm ultimatumul[368]. Îl rog, totuși, să expuie situația la Berlin și să roage să se ție cel puțin în frâu Ungaria și Bulgaria. I s-a mai arătat că, la toate acestea, Germania are o parte de respon//sabilitate morală, căci, ca să-i *fila 154* fim pe plac, am evitat ori[ce] raporturi prietenoase cu U.R.S.S.

Stană de piatră a rămas Fabricius și singurul lucru ce l-am putut obține este că va comunica cât mai neîntârziat la Berlin comunicarea ce i s-a făcut.

A urmat italianul Ghigi, care a declarat că a fost tot atât de surprins ca și noi de aceste evenimente, dar ne sfătuiește și el să cedăm. Atrăgându-i atenția că Roma ne sfătuise să rezistăm la orice injonctură sovietică, a răspuns că astăzi situația s-a schimbat și că dușmanul principal este Anglia. Deci,

de fapt, aceeași atitudine cu colegul lui de Axă.

Pe urmă, Ilcuș și Țenescu. Părerea lor este că nu putem rezista pe trei fronturi și că rezistența ar putea duce la pierderea forței noastre armate. Între timp, am convocat, pentru ora 12, Consiliul de Coroană[369].

Deoarece Dinu Brătianu s-a înscris în „P[artidul] N[ațiunii]", i-am oferit să-l numesc consilier regal; a refuzat însă.

fila 155 Mare și frumos gest patriotic în // aceste momente tragice ale României, n-am ce zice!?!?!

La ora indicată, a avut loc Consiliul [de Coroană], cari a început printr-o expunere a faptelor, făcută de Tătărăscu și Gigurtu, după care Țenescu a expus situațiunea militară.

Președintele Consiliului și ministrul Afacerilor Străine au arătat cuprinsul Notei, ideea noastră de a cere discuții și răspunsul dat de Germania și Italia. Șeful Marelui Stat-Major, fără a da un aviz, a expus situația militară, a cărui concluzie era că dacă suntem obligați să luptăm pe trei fronturi, mergem la dezastru sigur, că chiar așa ne va fi greu fără nici un ajutor de nicăierea de a rezista. S-a mai pus chestiunea că este important de a ne păstra armata intactă pentru zile poate și mai negre. Chiar de la începutul avizului dat de vorbitori, între cei prezenți, consilieri regali și miniștri, s-au desemnat două curente: Iorga pentru rezistență, iar Argetoianu pentru cedare. Iorga a fost indignat față de M[arele] St[at]-M[ajor]//

fila 156 Rezultatul votului, care se găsește pe pagina din față (157)*, a fost pentru primirea ultimatumului: 11 – NU, 10 – DA, 4 – pentru discuții și 1 – rezervat:

	Primire	*Mobilizare*
Mironescu	Nu 1	Da
Iorga	Nu 2	Da

* Rezultatul votului a fost notat în creion, pe o foaie separată, atașată filei 156 a manuscrisului (*Nota edit.*).

Angelescu	Nu 3	Da
Argetoianu	Da 1	Da
Ballif	Da 2	Nu
Iamandi	Nu 4	Da
Antonescu [Victor]	Nu 5	Da
Ciobanu	Nu 6	Da
Dragomir	Nu 7	Da
Pop	Nu 8	Da
Gigurtu	Discuții 1	Da
Christu	Da 3	Da
Hortolomei	Nu 9	Da
Cancicov	Da 4	Da
Slăvescu	Discuții 2	Da
Ilcuș	Da 5	Nu
Ralea	Da 6	Da
Giurescu	Discuții 3	Da
Bentoiu	Da 7	Da
Portocală	Discuții 4	Da
Ghelmegeanu	Da 8	Da
Mitiță [Constantinescu]	Da 9	Da
Andrei [Petre]	Nu 10	Da
Macovei	Da 10	Da
Tătărăscu	Rezervat	Da
Urdăreanu	Nu 11	Da

De la început, s-a văzut tendința către cedare. La propunerea lui Urdăreanu, mobilizarea imediată a Armatei. S-au raliat toți, afară de unul singur, Ballif. Nu pot zice că m-am sculat prea fericit de la acest Consiliu. A urmat să trimetem note prin care să cerem să stăm de vorbă. Rămâne să mi se prezinte cât mai repede textul.

După aceea, se făcuse 2, a avut loc promovarea clasei lui Mihăiță și declararea lor ca bacalaureați, după ce am dat bă-

ieților câte o tabacheră și lui Mihăiță Ordinul „Pentru Merit" și alte decorații profesorilor și lui [Petre] Andrei, care a prezidat Comisiunea. A avut, pe urmă, loc masa pentru noii promovați și profesorii lor. Oricine își poate închipui [ce] a fost în sufletul meu în acele momente, mai ales că chestiunea nu este publică. La șampanie am ținut un mic logos, care cred că a fost foarte frumos. Am vorbit, adânc emoționat fiind,
fila 158 atât de // bacalaureatul lui Mihăiță, cât și de oribilele evenimente ale zilei. Mihăiță, cu glas destul de tare, a citit cuvântarea pregătită azi-seară.

Sfârșindu-se masa, a și venit Tătărăscu cu proiectul de răspuns, pe care l-am aprobat[370]. Din discuțiile cu el, a reieșit că este pentru cedare. Raționamentele lui sunt, incontestabil, logice, nefiind susținuți de nimeni, chiar aliații noștri din Înțelegerea Balcanică, iugoslavii, sfătuindu-ne să primim, iar pe de altă parte primejdia de a fi atacați pe 3 fronturi, totul este logic în această părere.

Eu, însă, găsesc, și am zis-o, [că] în afară de logică mai există și o morală națională și politică. Trebuie rezistat la aceste feluri de injoncțiuni, brutale și nejustificate decât prin forța brutală. Trebuie rezistat, am spus eu, și sper că, după trimiterea cererii noastre, care, desigur, va fi refuzată, timpul de reculegere al ficcăruia va face să se revie la sentimente mai bărbătești. Altă mare decepție, chiar decretul de mobilizare, care l-am iscălit azi-de-dimineață, n-am putut obține să fie publicat; atât a intrat în sufletul unora ideea ce-
fila 159 dării încât // Tătărăscu și chiar Ilcuș m-au sfătuit să fie reținut[371].

Tot după-amiază, l-am primit pe Killinger, inspectorul diplomatic al Reichului. I-am pledat cu toată căldura cauza noastră. I-am arătat convingerea mea că această agresiune nu este îndreptată contra noastră, ci contra Germaniei. El a

fost de acord cu punctele mele de vedere, dar mi-a atras atenția că toată strategia germană a fost să nu se angajeze pe două fronturi și că dușmanul lor principal este, astăzi, Anglia.

Pe de altă parte, U.R.S.S. a făcut așa servicii Reichului încât nu se poate întoarce de dragul nostru împotriva Sovietelor. Totuși, se angajează să telegrafieze cele spuse de mine la Berlin. De fapt, deși ne-am apropiat de Germania, ea ne-a vândut fără scrupule intereselor sale.

S-a mai hotărât, în discuțiile cu Tătărăscu, că vom trebui să procedăm, după al doilea Consiliu de Coroană de astă-seară, la o complectare și remaniere a Guvernului. Trebuie să intre, ca să putem face față la această situație, Vaida, ca președinte al Consiliului, Inculeț și// Nistor, ca reprezentanți ai *fila 160* provinciilor amenințate, și Argetoianu, ca ministru al Afacerilor Străine. Ar mai fi bine, crede el, să putem lua și pe cineva de la foștii legionari și de la „Generația 22". Înainte de Consiliu, am propus lui Vaida să preia Guvernul. A refuzat, acceptând, însă, să intre sub Tătărăscu; Argetoianu a primit și el[372].

Consiliul [de Coroană] are loc și am ieșit din el amărât și dezgustat. Toți acei cari făceau pe eroii la prânz s-au dezumflat. Numai 6 voturi din cei 26 prezenți au fost pentru rezistență. Numele lor merită să fie înscrise cu litere de aur în cartea demnității românești: *Nicolae Iorga, Victor Iamandi373, Silviu Dragomir, Traian Pop*[374], *Ștefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu.* Toți ceialalți, cu oareșicare nuanțe, au fost pentru acceptarea ultimatumului. (Vezi pointajul original pe pag. 161):*//

1. Angelescu - da *fila 161**
2. Vaida - da

* Fila 161, scrisă cu creionul, a fost atașată filei 160 a manuscrisului (*Nota edit.*).

3. Mironescu - da
4. Iorga - nu – cu condițiuni
5. Argetoianu - da
6. Ballif - da
7. Iamandi - nu
8. V. Antonescu - expectativ
9. Cancicov - da
10. Dragomir - nu
11. Pop - nu
12. Hortolomei - da
13. Christu - da
14. Gigurtu - da
15. Ciobanu - nu
16. Macovei - da
17. [Petre] Andrei - da
18. Mitiță [Constantinescu] - da
19. Slăvescu - da
20. Ilcuș - da
21. Ralea - da
22. Giurescu - da
23. Ghelmegeanu - da
24. Portocală - da
25. Bentoiu - da
26. Urdăreanu - nu

Au fost impresionați de sfaturile ce ne-au venit de peste graniță; au fost impresionați și de ideea că nu vom putea câștiga așa un război. Unii au propus rezistența și, pe urmă, cedare, ar fi fost cel puțin un gest.

fila 162 Un mic incident comico-tragic a fost în cursul // atacului lui Iorga împotriva lui Țenescu și Slăvescu. L-am întrebat cât crede că costă un avion de bombardament. Mi-a răspuns că, probabil, vreo 500 000 lei. A rămas extrem de uimit când a auzit că e 30 de milioane.

Discuții mai îndelungate au fost inutile. Deci, am încheiat Consiliul printr-o scurtă cuvântare, în care am spus că este ziua cea mai dureroasă a vieții mele, această zi în care trebuiam să mă bucur că fiul meu și-a trecut bacalaureatul. Că consider că se face o foarte mare greșeală de a ceda fără nici o rezistență aproape un sfert din țară, dar mă văd copleșit de avizul marei majorități a acelora cărora le-am cerut sfatul. Am plecat fără a mai da mâna cu nimeni, adânc amărât și convins că urmările celor hotărâte vor fi foarte rele pentru țară, chiar dacă, cum crede Argetoianu, foarte în curând vom recăpăta ce am pierdut.

A urmat depunerea jurământului lui Vaida și Argetoianu. A rămas ca ei să facă nota de acceptare, căci, din nou, cei din Axă ne-au comunicat că nu vor război aci și că nu ne vor ajuta.

M-am dus să mă culc, dar Urdăreanu a cerut,// din nou, *fila 163*
să mă vază și am rediscutat situația, el, ca și mine, fiind convins de marea greșeală ce se face. Ce puteam eu, oare, face dacă se produce, într-adevăr, dezastrul, așa cum mulți îl văd? Nu pot să-mi iau răspunderea, nefiind susținut decât de o foarte mică minoritate. Totuși, am mai făcut un ultim efort, chemându-l pe Tătărăscu la telefon și atrăgându-i din nou foarte serios și foarte violent atenția asupra marei greșeli ce se comite. Mi-a răspuns că nu vede nici o altă soluțiune și că-și ia toată răspunderea.

Am mai avut un oribil sentiment astăzi, când mai mulți ofițeri au venit, după-masă, să mă roage să cedez, căci altfel mergem la un dezastru sigur.

Oh! de ce, oare, românii noștri n-au cea mai mică doză de orgoliu național în aceste clipe într-adevăr grele!

E o zi a rușinei naționale.

Restul nopții, cu Duduia, am plâns amarnic. Și ea vede dezastrul ce ne așteaptă.//

fila 164

Vineri, 28 iunie

Starea de suflet în care mă găsesc azi-de-dimineață este de nedescris. Nu mă simt om, parcă s-a rupt ceva în mine. Sunt un oareșicare care trebuie să-și facă datoria, atâta tot. Parcă din mine a dispărut eul. Tocmai [la] 20 de zile după ce-mi ajunsesem apogeul a 10 ani de muncă, cu rezultatele ce au fost, și acuma – prăbușirea. Este, parcă, ceva ce nu poți suporta. Mi-e rușine de mine însumi, nu îndrăznesc să privesc pe cineva în față. Totul mi se pare așa un coșmar, un lucru [pe] care nici un cuvânt omenesc nu-l poate descrie.

Dimineața, la 11, l-am primit pe Tătărăscu. Mă simt așa de mic și de neimportant în fața acestei nenorociri ce s-a abătut asupra României. Mobilizarea, care se hotărâse ieri și care în urma insistențelor lui Argetoianu și ale președintelui Consiliului nu se făcuse, se face astăzi, după o luptă cu aceasta, care nu vrea să facă nici un gest care să atâțe U.R.S.S.

fila 165 Frică și lașitate. Poate, prudență sănătoasă. Numai // viitorul ne-o va arăta. Oribil în toate acestea este graba care o pun Sovietele pentru ocuparea teritoriului[375], grabă care periclitează evacuarea. Azi-de-dimineață, mi se anunță că e vorba și de un colț din Moldova, până la Herța. Chiar în decursul operațiilor, a fost un incident în care au căzut 2 morți. Am fost așa de indignat de atingerea unui colț al României Vechi încât am spus lui Tătărăscu că aceasta nu se poate admite. A promis că va lupta cu înverșunare pentru această bucată de pământ. Așa cum au mers cedările noastre, această făgăduială este gratuită.

Au fost mari discuții cu Horia Sima ca să intre în Guvern. N-a voit, dar Urdăreanu s-a luptat cu el până ce a primit și, la 2, el și cu dr. Simionescu de la „Generația din 22" au depus jurământul ca subsecretari[376].

După cum m-am așteptat, U.R.S.S. nici nu vrea să steie de vorbă pe chestiunea Herța.

Ultimile mele speranțe s-au spulberat. Am nădăjduit că ciocnirea de la Herța ar fi putut provoca alte rezistențe spontane, care, astfel, ne-ar fi scăpat cinstea. Primele știri ce ne vin sunt foarte triste.// Purtarea populației basarabene, îndeosebi a evreilor, a lăsat mult de dorit. Coloanele de refugiați și trenurile au fost atacate de hoarde comuniste, ceea ce a întârziat și mai mult posibilitățile și așa ridicol de scurte de a putea evacua. *fila 166*

La 5 seara, l-am primit pe generalul Rozin, care-mi povestește conversația lui cu Göring. Acesta vrea să ne ajute cu armament, mai ales având mare nevoie de păcură și de benzină. Deci, propune ca decontările să se facă mai târziu. Lucru îmbucurător este incontestabila bunăvoință de a ne da armament. Rozin zice că se poate găsi material foarte bun. Am speranța că și din cel francez ni se va da. De acuma înainte efortul trebuie să fie pus pe aviație și blindate.

Seara, mă culc amărât rău de tot. M-a apucat o deznădejde cumplită. Mă gândesc dacă n-ar fi mai cuminte să abdic. Duduia protestează vehement, spunându-mi că n-am dreptul de a părăsi lupta, ar fi o dezertare. Cine știe, poate că ea are dreptate!//

fila 167

Sâmbătă, 29 iunie

Astăzi sau, poate, ieri, Axa a recomandat Ungariei și Bulgariei să nu miște. Prea târziu. Ei par mulțumiți că am cedat. Sigur, era în interesul și cu complicitatea ei.

Dimineața, Argetoianu, care e senin, are convingerea că s-a făcut bine, că orice rezistență ar fi fost inutilă și că viitorul va repara toate aceste nedreptăți. S-a luat hotărârea de a se anunța lui Fabricius că renunțăm la garanțiile anglo-franceze[377], lucru care va liniști mult pe germani. Argetoianu ar dori să ajungem la o alianță cu Germania.

Pe urmă, Tătărăscu, Urdăreanu, Țenescu, Ghelmegeanu și Hortolomei, pentru chestiunea refugiaților. S-au stabilit anumite zone, din nenorocire nu de la început, de acord cu ministerele interesate[378]. Sunt, însă, foarte puțini cari [se] evacuează.

La 5, l-am primit pe Horia Sima, care a cerut să mă vază. El nu pare mulțumit că a intrat în Guvern, căci este naționalist și îi este teamă că va fi silit să iscălească cedarea Basa-
fila 168 rabiei. Pe urmă, a venit // cu o nemaipomenită năzbâtie, izvorâtă din ambiția lui fără saț și de o prezumție bolnăvicioasă. A spus că Axa n-are încredere decât într-un guvern naționalist și că mâne se va pune problema celorlalte granițe. Singura soluție ce o vede el ar fi un guvern sub președinția lui, în care ar intra elemente cari le-aș dori eu la Interne și la Armată; cu o garanție pentru mine, câțiva specialiști la ministerele economice și!?! Tătărăscu ca vicepreședinte!?! La așa ceva nici nu se poate răspunde. Îmi venea să-l iau de gât și să-l dau afară cu un picior undeva.

Seara, la masă, Urdăreanu, ca să discut problemele de mâne. El vede absoluta nevoie de a se trece la un guvern naționalist. Cred și eu că este un rău necesar.

Știrile asupra evenimentelor din Basarabia și Bucovina sunt din ce în ce mai triste. Dezertări ale soldaților basarabeni, excese de orice fel ale populației minoritare, mai ales evrei, cari atacă și insultă pe ai noștri, ofițeri batjocoriți, unități dezorganizate etc., etc. Aceasta mă înfurie în așa

un hal că, chemându-l pe Tătărăscu la telefon, am fost de o violență neobijnuită. Am țipat ca un disperat. Pe urmă,// mi-a părut foarte rău. *fila 169*

O singură lumină în tot întunericul acesta este purtarea mai presus de orice laudă a lui Flondor[379], rezidentul regal din Cernăuți. L-am și decorat cu „Pentru Merit" pentru atitudinea lui cu adevărat frumoasă.

Duminică, 30 iunie

Dimineața, l-am primit pe Tătărăscu, de fapt ca să-i exprim părerea mea de rău pentru tonul cu care i-am vorbit azi-seară. Reflectând, într-adevăr am fost de o violență neobijnuită, dar eram așa de exasperat de cele întâmplate și de lipsa complectă de reacțiune, încât am o scuză, cel puțin psihologică. O altă supărare o am și cu chestiunea Parlamentului, care doream să fie întrunit chiar ieri, dar care, din cauza eternei temporizări a lui Vaida, se va întruni abia marți. Consider că, în aceste momente așa de grave, este o mare greșeală. În tot cazul, se câștigă timp înainte de declarația ce se va face în fața Comisiunei Afacerilor Străine privitoare la renunțarea la garan//țiile anglo-franceze. Fabricius *fila 170* a fost chemat ieri de Argetoianu și i s-a pus în vedere că România a făcut acest pas.

Pe Tătărăscu l-am reținut la masă. Am mâncat în 6 și cu...* Urdăreanu. Dacă circumstanțele n-ar fi fost așa de tragice, masa ar fi fost foarte plăcută.

După-masă, l-am primit pe Fabricius ca să-i comunic și eu hotărârea mea și să adaug dorința noastră de a strânge și

* Cuvânt răzuit (*Nota edit.*).

mai mult legăturile cu Germania. Reacțiunea acestui individ nesimpatic, dar cu care sunt silit de a avea legături, a fost nulă. A repetat că am făcut foarte bine de a ceda și că Germania, în acest moment, are nevoie de a păstra bune relații cu U.R.S.S., dar, pe de altă parte, au fost foarte mirați de chestiunea Bucovinei.

Știrile din Basarabia sunt tot triste. Din păcate, am avut dreptate cu așa-numita reorganizare a F.R.N. Mulți dintre conducătorii de acolo s-au arătat complect bolcevizați, fiind cei dintâi cari au primit cu drapele roșii și cu flori trupele sovietice. Incidente cu populația, mai ales evreiască, au avut loc peste tot. Din această cauză, evacuările, cari și așa
fila 171 au fost grele, în multe // locuri au fost făcute imposibile. S-au împușcat funcționari, s-au atacat și dezarmat chiar unități militare. Ritmul înaintării trupelor roșii a depășit cu mult planul stabilit și a adăugat și mai mult la dezordine. Toate protestările au fost zadarnice. Unitățile blindate și motorizate, o dată lansate, n-au mai putut fi oprite.

Luni, 1 iulie

Azi-noapte, s-a petrecut pe granița dinspre Maramureș un incident grav. Pe un front de 80 klm aproape, pichetele noastre de grăniceri au fost atacate de unguri. Schimb viu de focuri, chiar de artilerie, se zice, au fost morți și răniți. Trebuie să ne păstrăm calmul, căci asta ne mai lipsește să avem istorii pe frontul de Vest cât timp nu reușim să ne reîntărim pe Prut.

Audiențele de dimineață încep cu Gheorghe Brătianu, care vine să-mi vorbească de situație, pe care o consideră ca destul de gravă. Vede, în viitor, posibilitatea de a ceda ceva din
fila 172 Cadrilater[380], dar// asupra părților mărginașe ungurești este

mai puțin precis. Consideră principiul schimbului de populație ca un lucru bun. În concluzie, deși nu vrea să se înscrie în „P[artidul] N[ațiunii]", se pune la dispoziție, dacă va fi nevoie de el. A venit îmbrăcat în uniformă, căci pleacă la unitatea sa.

Pe urmă, Ghelmegeanu și Ilcuș, cu chestiuni în legătură cu evacuările.

După-masă, la ora 5, generalul Antonescu[381], care a cerut cu insistență să mă vază. După declarații de devotament și asigurarea că nu are nici o legătură cu legionarii, îmi spune că țara este pe pragul dezastrului, că Armata este complect demoralizată și dezorganizată și că trebuie rapid făcut ceva spre a pune lucrurile în mână. Cam în alte cuvinte, dorește să se facă un guvern cu el și cu bătrânii.

Pe urmă, l-am primit pe Neubacher, care este însărcinat să treacă în Basarabia ca să se ocupe de populația de origine germană de acolo, dar care n-a primit autorizația de la Soviete. I-am expus situația, ca și celorlalți nemți, arătând că în joc este cinstea țării și interesul primordial al Germaniei de a frâna acest avânt al U.R.S.S. Mi-a răspuns că este // de acord și că trebuim să sperăm în viitor. A fost im- *fila 173*
presionat când i-am spus că convingerea mea este că rușii nu se vor opri aci și că scopul lor este de a pune mâna pe petrol.

Știri din Basarabia tot triste sunt. Se pare că unii comandanți de mari unități s-ar fi purtat destul de prost, lăsând comandamentul lor spre a se pune la adăpost. S-au petrecut, totuși, și unele fapte frumoase, cum a fost, de pildă, aceea a plutonierului-major Marinescu Petre din 1 V[ânători] „R[egele] F[erdinand]", care, fiind oprit de o coloană sovietică de cisterne, a dezarmat-o cu ajutorul numai al câtorva soldați. Tot aceleași știri asupra exceselor și agresiunelor din partea minorităților și comuniștilor. Agresiunile se fac, mai ales, asupra ofițerilor, cari sunt, adesea, bătuți și degra-

dați. Însă unde este energie, lucrurile au mers bine. Am știri că generalul Pantazi s-ar fi purtat foarte bine. Tot așa se zice de populația germană din sudul Basarabiei, care a avut o atitudine simpatică față de trupele noastre ce se retrăgeau.

fila 174 În urma insistențelor unor câței de pe lângă Legația Germaniei, cari au lucrat asupra lui Urdă//reanu, am făcut un efort de a lua o legătură directă cu Hitler și am cerut să-i vorbesc la telefon. Până târziu noaptea, n-am putut avea legătura. S-a eschivat.

Urdăreanu, la cină, a vorbit, din nou, de nevoia de a schimba Guvernul cu unul mai sincer înclinat spre Germania și cu mai vădită culoare naționalistă.

Constat că Tătărăscu și-a pierdut nervul și că e cel dintâi care ar dori să fie dezînsărcinat de greaua răspundere. M-am convins și eu de această amarnică necesitate. Greutatea este de a găsi omul. Singurul nume asupra căruia am putut să ne oprim este Gigurtu, care prezintă maximul de avantagii, cu toate defectele lui. Guvernul ar trebui format din oameni cu oarecicare pondere, de naționaliști, „1922", gardiști și tehnicieni.

Marți, 2 iulie

Azi are loc ședința Comisiunei Afacerilor Străine a Parlamentului[382]. De dimineață, Urdăreanu a fost la Iorga să-l roage să spuie că eu am fost pentru rezistență. A promis că va face ceva.//

fila 175 Am primit, de dimineață, după program, [pe] miniștrii Hortolomei, Ralea și Bentoiu, cu chestiuni fără prea mare importanță. Refugiații vin puțini și, din fericire, fără epidemii.

Ultimul a fost Argetoianu, care-mi citește expozeul ce-l

va face la Parlament. Cum n-am putut să dobândesc legătura cu Führerul, deoarece se plimbă undeva în Franța, l-am chemat pe Fabricius să-l rog să transmită punctele ce doream a le spune:

1) S-a renunțat la garanțiile cari ne-au fost date din partea Angliei și Franței;

2) Căutăm o colaborare mai intimă cu Germania, care ar putea chiar fi întărită printr-o alianță care să fie în folosul ambelor țări;

3) Avem știri sigure că rușii au intenția de a depăși linia de demarcație și să se apropie de izvoarele petrolifere, ceea ce reiese din pregătirile lor militare;

4) Cu ocazia evacuării Basarabiei, s-au produs incidente regretabile, în cari trupele noastre au fost insultate, dezarmate și împiedicate de a se retrage. A trebuit, deci, o disciplină și un sânge rece deosebite ca să nu se producă un incident serios;

5) Cer de la Führer un ajutor ca // să ne apere în aceste momente grele; *fila 176*

6) Am făcut tot ce am putut ca să apărăm pacea în această parte a lumei;

[7] Cer o Misiune de instrucție militară, care va întări și mai mult legăturile.

Imbecilul n-a reacționat cu nimica și s-a mulțumit a răspunde, pur și simplu, că va transmite cui [îi este destinat] de drept acest mesagiu.

Am lucrat, pe urmă, în vederea noului guvern, care va trebui să intre în funcțiune după ce crima Basarabiei a fost săvârșită, adică poimâne. Urdăreanu a și vorbit cu Gigurtu. Complicația este ministrul de Interne, la care ne-am gândit la un general, iar la Afacerile Străine, Manoilescu[383].

Miercuri, 3 iulie

Dimineața, miniștri, toți triști și abătuți. Singurul care prezintă vreo importanță este Cancicov, care este foarte îngrijorat de rezultatul recoltei. Dacă nu se iau măsuri de prudență, vom fi siliți pe la sfârșitul anului să importăm chiar.//

fila 177 A luat foarte bune măsuri ca să fixeze, la unele mărfuri de primă necesitate, prețuri dintre cari unele sunt sub cele de acuma o lună.

Am continuat cu Urdăreanu discuțiile pentru formarea noului guvern. L-am văzut chiar pe Gigurtu, căruia i-am dat unele indicații, cu care a fost de acord, rămânând să-l văd după-masă, spre a stabili cât mai complect Cabinetul.

Seara, a venit cu lista alcătuită aproape complect. S-au luat măsuri ca cei ce lipsesc să fie chemați. El cere, însă, și câțiva oameni de-ai lui, ca, de pildă, Stan Ghițescu[384]. Eu am cam făcut nazuri, căci prea face parte din vechea și stricata mentalitate politică.

După masă, la 11, l-am chemat pe Tătărăscu ca să-i comunic hotărârea mea, cu care a fost complect de acord. Mă sfătuise de mai multă vreme să fac această schimbare. Crede indispensabil să aibe o puternică coloratură naționalistă și să nu lipsească în nici un caz legionarii. Pe urmă, m-a asigurat de tot devotamentul său, mie și regimului, fiind oricând la dispoziție pentru orișice. Cere să mă vază din când în când.//

fila 178 Știrile din Basarabia sunt foarte triste. Astăzi a fost ultima zi a evacuării[385] și a fost hotărâtă zi de doliu național. Evreii și comuniștii s-au purtat într-un mod oribil. Asasinate și molestări ale ofițerilor și ale acelora cari voiau să plece. Aceasta mă face să mă tem că va produce reacții primejdioase.

Joi, 4 iulie

S-au pus, azi, în aplicare cele hotărâte. La 9, l-am chemat pe Tătărăscu ca să-l anunț, formal, că m-am hotărât, după sfatul său, să schimb Guvernul. Gigurtu, fiind în curent, a și procedat imediat la adunarea echipei[386].

Pe urmă, pun unele lucruri la punct, [chem] pe generalii Mihail[387] și David Popescu[388], ca să-i pun la curent cu noile lor misiuni. David Popescu pare destul de stăpân pe lucruri. Cât privește [pe] „P.N.", el va fi de un mare ajutor, cunoscând din văzute aceste chestiuni pe când era atașat militar în Italia.//

La 1, l-am primit pe Fabricius, care vine cu răspunsul de *fila 179*
la Führer la mesagiul meu de alaltăieri. Îmi comunică:

1) Führerul a primit intervenția mea;

2) El ar fi interesat să cunoască felul în care văd regularea chestiunilor iridente între România, Ungaria și Bulgaria;

3) A făcut intervenții energice la Budapesta să rămâie liniștiți și să nu încerce a le rezolvi prin forță;

4) Crede că trebuim să începem conversații asupra acestor chestiuni cu cei interesați;

5) Atrage atenția că această stare continuă de enervare și de înarmare nu poate rezolvi aceste chestiuni și că Germania nu poate uita că Ungaria și Bulgaria au fost aliații ei în trecut;

6) Spre a lua o hotărâre viitoare, dorește a cunoaște punctul nostru de vedere.

În decursul conversației care a urmat comunicării, Fabricius mi-a mai spus că este mirat de obiceiul nostru de a nu voi să stăm de vorbă cu nimeni. Că chestiunea bulgară nu i se pare grea, că ei n-au nici un angajament față de Ungaria, dar

că și noi avem interesul de a avea liniște în acele părți. Poate că, luând de bază un schimb de populație, s-ar putea face ceva.//

fila 180 I-am răspuns că iau act de comunicare, dar că se pune o problemă foarte grea pentru noi, mai ales după agresiunea sovietică, și că nu știu cum voi putea să înfățișez această problemă în fața țării. Acu' au și ei tot interesul să fie liniște în interior. Că ideea schimbului de populație este una pe care am întrevăzut-o și noi. Am sfârșit prin a observa că comunicarea făcută nu răspunde întru nimica la cererile făcute de mine.

Acest răspuns a fost o nouă și grea lovitură pentru mine și, mai mult, după prima, dată de U.R.S.S. Această nouă încercare de dezmembrare a României e contrară cu cele spuse ulterior, că vor aci o țară puternică.

Problema e grea, și dacă Guvernul cel nou, naționalist, se va putea întări, multe de acest soi se vor putea aranja.

Pe urmă, am primit o delegație a bătrânilor politiciani, cari au cerut să mă vază urgent. La 1 1/2, au apărut fosilele, în cap cu Dinu Brătianu și Maniu, urmați de Mihai Popovici[389],

fila 181 Dovlecel Dimitriu[390], Cipăianu[391], dr. Costinescu[392]// Potârcă[393], Madgearu, Polizu-Micșunești[394], Stelian Popescu[395] și Lupu.

A început a vorbi Dinu Brătianu, care spune că țara e demoralizată, că Armata este în așa un hal încât nu se poate conta pe ea, că toți acei cari au condus țara în anii din urmă sunt responsabili, că ei sunt capabili să galvanizeze țara împrejurul lor, că regimul este de vină și că țara cere oameni noi. Asta totul spus pe un ton patriarhal și blajin. A urmat la vorbă Maniu, care declară că este în totul de acord cu cele spuse de Dinu și a mai adăugat câteva atacuri la adresa regimului.

Foarte respicat și cu glas tare am răspuns, profitând, întâi, de cele spuse asupra Armatei, că nu permit nimănui să puie

la îndoială sufletul și spiritul Armatei noastre, că regret că abia astăzi au venit acești domni să se puie la dispoziția mea, când de ani de zile fac apel la unirea tuturor. Că dacă vor să lucreze, n-au decât să vie în Organizație, care deschide larg porțile tuturora. Știu și eu nevoia și cerința țării de a face o premenire a personalului politic și vreau s-o fac. Am făcut reproșuri lui Dinu Brătianu că a// refuzat în momente *fila 182*
grele de a răspunde la apelul meu și de a deveni consilier regal, că poate dacă aș fi fost susținut și de glasul său aș fi putut rezista. Că nimenea nu este mai îndurerat decât mine de cele întâmplate și că eu am fost pentru rezistență și am profitat de ocazie să pun la punct ședința Consiliului de Coroană. Maniu a răspuns că tineretul este cu el. La aceasta i-am spus că nu este momentul de a polemiza. La sfârșit am adăugat că i-am primit, căci, după cum am repetat de nenumărate ori, orice părere dată cinstit și [cu] conștiință o aud totdeuna. Înainte de plecare, Dinu Brătianu a mai repetat că pentru țară nădăjduiește să am eu dreptate.

Guvernul se înjghebează cu oarecicari greutăți. Horia Sima și ai lui fac nazuri, nu vor să intre. Bietul Urdăreanu se zbate și, în sfârșit, fiind foarte dur cu ei, au cedat.

Duduia a rămas la prânz.

La 15 ore, în sfârșit, am putut proceda la jurământ. Multe figuri noi. Să nădăjduim că vor putea lucra și face față la enormele greută//ți ale momentului. Iată compunerea lui: *fila 183*
Președinția Consiliului: Gigurtu, *vicepreședinte fără portofoliu:* general Gheorghe Mihail; *Afacerile Străine:* Mihail Manoilescu; *Munca:* Stan Ghițescu; *Comunicații:* Ion Macovei; *Economia Națională, Finanțe, Agricultură și Comerț Extern:* Gh. Leon[396]. Subsecretari: *Finanțe* – arhitect Enescu[397] și A. Bideanu[398], *Economie:* Gh. Strat[399],

Agricultură – P. Nemoianu[400] și D. Topciu[401]; *Interne* – generalul David Popescu, subsecretar – Petre Logadi; *Apărare Națională* – general C. Niculescu; *Aer și Marină* – amiral Păiș; subsecretar *Aer* – general Diculescu; *Culte și Arte* – Horia Sima; *Sănătate* – dr. Gomoiu[402], subsecretar – dr. I. Simionescu; *Propagandă* – Nichifor Crainic[403], subsecretar – Vasile Stoica; *Minorități* – Hans Otto Roth[404]; *Educația Națională* – prof. D. Caracostea, subsecretari – D. Țoni[405] și Napoleon Crețu; *Justiție* – I.V. Gruia[406]; *Inventar* – dr. Noveanu; *Armament* – Bobi Priboianu[407].

Toți au fost prezenți, în afară de Roth, Diculescu și dr. Simionescu. După jurământ, am procedat la primele lucrări
fila 184 cu miniștrii, înce//până cu Internele, căruia i-am dat indicații privitoare la suspendarea ziarelor „Semnalul" și „Jurnalul" și măsuri împotriva comuniștilor.

Pe urmă, cu președintele și Externele, am pus pe cei în drept în cunoștință de răspunsul dat de Hitler. A rămas ca Manoilescu să ieie contact cu ministrul respectiv. L-am găsit cu un cap clar. L-am reținut, pe urmă, o clipă, singur, ca să-i fac recomandații de felul cum trebuie să se comporte, să fie serios și să nu vorbească prea mult.

După aceea, mai mult odihnă, până la cină, la care am poftit pe Ernest [Urdăreanu] și [Radu] Rusescu. S-a vorbit de Bucureștiul de altădată.

Vineri, 5 iulie

Toți miniștrii, afară de Macovei, fiind noi și trebuind să-și ieie ministerele în primire, singur el a venit la lucru. M-a pus în curent cu pierderile ce le vom avea la C.F.R. în Basa-

rabia, cam 200 de locomotive și vreo 2 000 de vagoane;// la parcul nostru, și așa destul de restrâns, este simțitor. Mi-a *fila 185* mai spus că se pune cu toată energia pe lucru pentru șosele.

A venit, azi, o știre care m-a uimit. Englezii au atacat escadra franceză de la Mers el-Kébir[408]. Francezii au ripostat și au dat ordinul de a ataca, oriișiunde s-ar găsi, vase britanice. Unele știri anunță că s-ar fi rupt relațiile diplomatice între ei[409]. Consecințele politice pot fi grave din cauza acestei agresiuni nejustificate. Germanii vor profita.

După-masă, am lucrat la nenumăratele hârtii care au rămas în restanță din cauza acestor zile mizerabile.

La 8, se anunță Gigurtu și Manoilescu. În urma conversațiii avute de acesta din urmă cu Fabricius, se pare că la Berlin se așteaptă cu nerăbdare răspunsul la comunicarea lui Hitler. S-a încins, deci, o lungă discuție, pentru mine foarte dureroasă, asupra fondului chestiunei. Îmi vine foarte greu de a zice că accept să inițiez cu ungurii și cu bulgarii discuții asupra unor chestiuni teritoriale. Situația mea, după nenorocirea cu Basarabia și Bucovina, a // devenit din ce în ce mai *fila 186* grea și sunt foarte îndoielnic asupra felului cum va fi luată în țară măcar ideea de a putea discuta astfel de probleme. Pentru dușmanii mei și acei pescuitori în apă tulbure, ca Maniu, li se pune mură în gură și li se dă o excelentă platformă de agitație. Pe de altă parte, cu cât agresiunea U.R.S.S. în Basarabia era nejustificată, în Cadrilater și unele părți ale Ardealului cu populații dese minoritare, sunt terenuri plauzibile de discuție. Atât Gigurtu, cât și Manoilescu se forțează fără succes să-mi micșoreze scrupulele. Răspunsul trebuie dat destul de urgent și destul de clar, ca să nu mi se reproșeze că umblăm cu fofârlica și că nu voim să stăm de vorbă. S-a hotărât un răspuns în care zicem că cel definitiv va fi dat

după ce ne vom fi informat mai de aproape despre pretențiunile maghiare.

Rămâne ca Manoilescu, care-l vede astă-seară pe Fabricius, să redacteze până mâne dimineață un text, care rămâne să mi se supuie.

Seara, după cină, am avut din nou cinema: „Oamenii din umbră", film american de gangsteri, destul de bun, cu o ve-
fila 187 detă nouă, Patricia // Morsson, și Lynne Overman.

Sâmbătă, 6 iulie

Dimineața, la 12, am avut o întrevedere cu Gigurtu și Manoilescu asupra răspunsului de dat lui Hitler. Pe mine aceleași scrupule m-au dominat, dar, în urma conversației de azi-seară a ministrului Afacerilor Străine cu Fabricius, răspunsul va trebui să fie clar și precis. Să mă păzească Dumnezeu în acest pas hotărâtor pentru destinul României! Am introdus în răspunsul proiectat de Manoilescu că, dacă facem ce ne cer germanii, este că din aceasta să reiasă colaborarea cu ei. Am cedat după o grea luptă și cu sufletul îndoit și cernit, cu teama de viitor. Am primit discuția pe bază etnică și de schimb de populație.

După-masă, a revenit Manoilescu cu textul definitiv[410], pe care-l va remite chiar astăzi reprezentantului german.

Urdăreanu a avut, astă-seară, o întrevedere cu Noveanu
fila 188 asupra atitudinei foștilor gardiști. A // fost destul de dur și a jucat o complectă comedie, care, pare-se, și-a avut efectul. Noveanu a recunoscut că au făcut mari greșeli și că Horia Sima este mult prea ambițios, de una care depășește posibilitățile sale.

Știrile din țară sunt, unele, îngrijorătoare. Purtarea evreilor din Basarabia și Bucovina a fost așa de rea cu ocazia evacuării încât a provocat o reacție și o indignare care se manifestă prin excese, asasinate și devastări, la cari, din păcate, participă și soldați, semn de lipsă de disciplină.

Seara, cinema. Un destul de bun film american: „Vera Busanova", cu dansatoarea Zorina. Câteva scene de balet foarte frumoase, muzica bună.

Duminică, 7 iulie

Zi relativ liniștită. Au cerut să mă vază Ilasievici și Țenescu pentru ideea primului, de a retrage trupele de pe frontiera U.R.S.S. și de a orga//niza rezistența pe linia Bahluiului, deci abandonarea anticipată a Nordului Moldovei. M-am opus absolut, chiar dacă această linie este cea mai bună de apărat. De punctul de vedere politic, această mișcare este o enormă greșeală politică, care, mai ales în momentul de față, ar produce o impresie detestabilă și va cauza o nemaipomenită panică. *fila 189*

Mihăiță s-a dus cu prietenii la Scroviștea, așa încât am putut să iau masa singur cu Duduia, bucurie care nu mi s-a întâmplat de multă vreme. După masă, ne-am dus și noi la Scroviștea, unde am petrecut o după-amiază liniștită și plăcută la aerul curat.

Seara, copiii la masă și, pe urmă, un foarte amuzant film german, cu Hans Moser: „Intrarea strict oprită".

A venit o știre că U.R.S.S. ar fi cerut Turciei ori Iranului – nu e clar – cedarea unor teritorii, controlul căilor ferate și întrebuințarea aerodromurilor. În tot cazul, pare-se că relațiile turco-sovietice nu sunt dintre cele mai bune.//

fila 190

Luni, 8 iulie

Lucrat, dimineața, cu generalul [Constantin] Niculescu și cu David Popescu. Mi-au făcut o impresie bună. Cred că așezându-se bine în scaun vor deveni, în curând, mai energici.

Primul incident de guvern: Horia Sima și-a dat demisia, motivând-o pe neluare de măsuri energice naționaliste (alias, antisemite) și că nu vrea să participe la mutilarea țării. De fapt, este un ambițios care nu-i mulțumit de locul lui în Guvern. Am indicat lui Gigurtu că demisia trebuie primită și el înlocuit printr-un alt gardist, de pildă Budișteanu[411], de care toți vorbesc mult bine.

Pe urmă, a urmat un lucru foarte dezagreabil pentru mine: primirea noului ministru al Sovietelor, Lavrentiev[412]. Schimb de discursuri destul de anodine; el în rusește, eu în românește, în cari s-a afirmat intențiunea de a avea bune relații de vecinătate.

Gigurtu, cu chestiunea Horia Sima, arată lipsă de energie, încât am fost obligat să-l chem*//...

fila 193 ...tinuă a provoca, prin activitatea sa, neliniște continuu. Va fi, desigur, pentru multă lume un sănătos avertisment.

Marți, 9 iulie

Dimineața, lucru cu noii miniștri, întâi Gomoiu, care mi s-a părut sectar și care nu mi-a plăcut deloc. Pe urmă, Gruia, ministrul Justiției, care, dimpotrivă, mi-a făcut o bună impresie: clar, rezonabil și hotărât să lucreze cum trebuie. Am dis-

* Filele 191 și 192 lipsesc din manuscris (*Nota edit.*).

cutat cu el noile măsuri cari trebuiesc luate pentru a imprima un accent naționalist Guvernului.

La 1, am primit delegația de basarabeni, compusă din Inculeț[413], Pelivan[414], Ciobanu, cari mi-au adus o adresă de omagiu pentru gândul meu de rezistență în Consiliul de Coroană și m-au rugat să iau sub oblăduirea mea pe nenorociții. A urmat una bucovineană, cu [Ion] Nistor, Sauciuc – Săveanu[415] și Hacman[416], la cari s-a alipit și Șoneriu[417], cu același lucru.//

După-masă, l-am primit, mai întâi, pe generalul [Alexan- *fila 194*
dru] Aldea, care a revenit de la Odessa, de la Comisiunea Mixtă. Spune că lucrurile merg destul de greu, căci delegații sovietici n-au libertatea de acțiune, trebuind să refereze pentru orice la Moscova. Ceea ce este trist este că a putut constata că mai mulți dintre comandanții noștri s-au purtat prost, fugind și lăsând unitățile lor. Vor trebui luate măsuri de sancționare. Are convingerea că materialul militar rămas în Basarabia va fi, pe cât posibil, recuperat.

Pe urmă, s-au prezintat în audiență reprezintanții în Guvern ai „Generației din 22", dr. [Ion] Simionescu și profesorul Napoleon Crețu, cari mi-au înfățișat gândurile grupării lor. Sunt naționaliști integrali, dar, fiind oameni de cultură, sunt rezonabili. Dar ei cer acțiune și sancțiuni. Cât despre chestiunea granițelor, sunt intransigenți.

La 7, am fost la sfeștania de la casa „P[artidului] N[ațiunii]", care s-a instalat în Palatul Sturdza. Ceremonie simplă, după care am vizitat localul.

A urmat o conversație cu Gigurtu, care este // nenorocit *fila 195*
de internarea lui Antonescu[418]; Fabricius i-a spus că va face o proastă impresie în Germania.

Englezii au atacat, din nou, flota franceză în portul

Dakar, marele cuirasat „Richelieu" a fost grav avariat. Aceasta nu va ajuta decât de a apropia și mai mult Franța de Germania. Tot azi, Parlamentul francez a adoptat, cu 360 voturi, contra 3, legea prin care se dau pline puteri Guvernului de a modifica Constituția, care va fi una totalitară.

După cină, primesc pe Gigurtu și Manoilescu în privința știrilor cari au venit de la Moldovan și cari par a arăta că ne îndrumăm, mai repede decât credeam, spre alianța cu Germania. S-a hotărât ca Nindi [Romalo] să fie pus în curent și ca Moldovan să comunice în mod oficial, prin telegramă, ceea ce se propune.

Am avut, pe urmă, un foarte frumos film: „Remember the Night", cu Barbara Stanwyck și Mc. Murray.//

fila 196

Miercuri, 10 iulie

De dimineață, încep lucrul cu Păiș, căruia i-am dat toate indicațiile să se puie cu energie pe muncă, ca să facă ordine în Ministerul său.

Pe urmă, Rădulescu-Mehedinți[419], ministrul nostru în Belgia. Credeam să fie mai interesant. Singurul lucru mai important ce mi l-a povestit este că regele Leopold n-a voit deloc războiul și că actul lui de capitulare, deși, la început, a provocat furtuni, astăzi este apreciat și admis în toată lumea.

A urmat Gigurtu, care tot supărat este de internarea lui Antonescu și consideră că va face un efect prost. Urdăreanu a venit cu o propunere senzațională și pentru care am chemat și pe Manoilescu, aceea ca să mă întâlnesc cu Hitler. Aceasta a produs o îndelungată discuție. Manoilescu a primit-o cu foarte multă rezervă, iar Gigurtu cu mai puțină. Părerea mea a fost că n-ar fi rău, dar ar trebui să se clari-

fice situația. E inutil să mă duc la un insucces. Manoilescu va vorbi//...*

...Un intrigant. *fila 203*

Seara, cinema: „Fiorii primăverii" și am revăzut „Călătoria de nuntă în 3".

Duminică, 14 iulie

Ziua Națională franceză. Cum s-au schimbat lucrurile de anul trecut, când toată lumea se îngrămădea la Ambasadă. Anul acesta este tristeță. Pare-se că toți vor să-l schimbe pe Thierry, și în locul lui să trimeață pe un oareșicare Chevriat, nume pentru mine total necunoscut.

Mihăiță s-a dus, din nou, cu prietenii la Scroviștea, încât am putut petrece toată ziua liniștit cu Duduia, ceea ce mi-a făcut o nespusă plăcere, cu toate că nu se simte bine. [Are] dureri de cap și acea stare generală proastă de care nu poate scăpa.

Seara, un film american, pasabil, cu Isa Miranda și Fred Mc. Murray: „Aventură în diamante".//

Luni, 15 iulie *fila 204*

De dimineață, m-am sculat de vreme, neputând dormi, căci noaptea a fost proastă, Pussy fiind bolnavă, și ne-a ținut deștepți până la 3 dimineața, când a venit dr. Panu.

Lucru cu miniștri, începând cu Budișteanu, care, desigur, este cel mai civilizat din tagma lui. Zice că are greutăți

* Filele 197-202 lipsesc din manuscris (*Nota edit.*).

cu prietenii lui, dintre cari unii îl consideră ca trădător. I-am spus că trebuiesc, în sfârșit, să priceapă gardiștii că și-au dat cuvântul că vor fi la ordinele mele și că se vor încadra cinstit în noua ordine de lucruri, constat că acest cuvânt dat mie de Noveanu și de Horia Sima nu prea se ține, că, cu toată energia, se va menține regimul și ar fi păcat și dăunător pentru țară și pentru ei dacă s-ar ajunge din nou la situația de altădată. Ca lucru, a fost foarte rezonabil și văd că dorește să lucreze cumsecade.

A urmat Popescu David, cu un raport liniștitor asupra
fila 205 situației din țară. Totuși,// trebuie să avem ochii foarte deschiși față de comunism, care ar putea face multe mendre. A organizat sau vrea să organizeze echipe volante de propagandiști cari să cutreiere țara și, de la ureche la ureche, să semene sămânța cea bună. Proba pentru mine a mișcării comuniste a fost nota informativă trimeasă astăzi de Legația sovietică, prin care cere anumite lămuriri privitoare la așazise picdici și brutalități ale autorităților față de acei cari vor să se reîntoarcă în Basarabia. Ultimul ministru a fost generalul [Constantin] Niculescu, cu chestiuni curente.

Pe urmă, m-am dus să-l văd pe Urdăreanu, care toată ziua de ieri și noaptea a suferit ca un câne. E destul de hipohondru în ceea ce privește boala lui. Asta nu-l ajută.

După-masă, întâi am dormit oleacă, pe urmă audiențe. Generalul Argeșanu, cel dintâi care a venit să-mi raporteze unele plângeri ale Armatei și să-mi spuie infinita forfoteală de știri nemaipomenite ce se răspândesc prin oraș. Mi-a dat
fila 206 sfatul că// să ies ca să mă vază lumea. Zice că, cu mici excepții, moralul Armatei este bun.

Pe urmă, generalul [Gheorghe] Mihail, [pe] care l-am chemat ca să-l întreb cum merg lucrurile și cum le-a luat în mână. Văd că problemele le cercetează cu toată seriozitatea

și că se ocupă de aproape de rezolvirea lor. E o minte bine așezată și cu spiritul sănătos militar, va putea să facă foarte multe.

Când terminasem, a cerut Gigurtu urgent să mă vază. A avut unele neplăceri și șovăieli cu miniștrii legionari, cari vorbesc, iarăși, de demisia lor. I-am dat instrucțiuni să fie foarte energic și să le bage mințile în cap. Azi, înainte de toate, trebuie să meargă carul Statului.

De la germani tot nu vine răspuns și tot mă îngrijorește starea de spirit a lui Fabricius. Au țipat guvern naționalist și, iată, acuma că-l au sunt tot atât de lenți și de rezervați ca înainte. Am impresia că tot continuă să manevreze în politica internă prin gardiști.

Situația României este grea și ar fi o naivitate// de a zice *fila 207*
că lovitura care am primit-o n-a fost o foarte serioasă zdruncinare. Germania și Italia, de care vroim să ne apropiem, se arată prudente. Italia are angajamente față de Ungaria de care nu se poate lepăda, iar Germania tot mai are în față dușmanul ei no. 1, Anglia, pe care n-a învins-o și care este un adversar solid. În timpul acesta, este obligat[oriu] a menaja dușmanul no. 2, pentru noi no. 1, U.R.S.S. Acesta profită de această situație și se înțeapă cu nemții tot timpul. Numai orbii nu vor să vază că afacerea Basarabiei este, de fapt, o înfrângere germană, prima [pe] care au primit-o de mult timp. Aceasta este situația care face că e greu Führerului să răspunză repede și deschis. Trebuie să avem răbdare. Totuși, fără a fi prea pesimist, în sufletul meu sunt amărât.

Înainte de cinema, am fost cu Duduia și Mihăiță să-l vedem pe Urdăreanu, care a avut un consult. Doctorii zic că este o criză acută de gută.

Filmul văzut, sau mai bine-zis revăzut, este:// „Bucluc *fila 208*
în noaptea nunții", destul de nostim.

A izbucnit un incendiu la Rafinăria „Standard" din

Ploiești. La început, a fost teama să fie un act de sabotaj. Din fericire, s-a constatat, pe urmă, că n-a fost decât un accident.

Marți, 16 iulie

După program, dimineața, miniștri, începând cu Gomoiu, care mi s-a părut, de astă dată, mai puțin sectar. Întrebându-l despre cei trei medici cari s-au îmbolnăvit făcându-și experiențe cu tifos exantematic la Institutul Cantacuzino, mi-a spus că experiențele lor sunt pe cale bună și că speră că vor reuși, și atuncea va fi o mare victorie românească. În tot cazul, aceștia sunt niște eroi. A cerut să poată da drumul Justiție[i] relativ la cercetările controlorilor generali asupra neregulilor de la Eforia [Spitalelor].

Urmează Stan Ghițescu, care și-a luat în mână Ministerul și are câteva proiecte cari mi se par bune.//

fila 209 Ultimul e Manoilescu, cu care am făcut un *„tour d'horizon"*, venind la aceleași concluzii cu acelea ce le-am însemnat azi-seară:

La 12 1/2, a depus jurământul noul controlor de Stat, intendentul general Nicolescu[420]. Am vorbit, pe urmă, cu Gigurtu, care-mi spune că miniștrii gardiști n-au mai mișcat.

L-am mai primit, azi-de-dimineață, și pe Gruia, ministrul de Justiție, care mi-a prezintat un nou decret de amnistie pentru legionari. Găsesc că a mers prea departe. L-am reținut până ce se va mai clarifica situația cu ei. Să se puie serios pe drum, și atunci li se pot acorda și ultimile iertări.

După-masă, am lucrat la punerea în ordine a acestor note.

Seara, am fost, un moment, la Urdăreanu, ca să-i vorbesc de zvonurile ce circulă cu Victor Moldovan, [că] ar uza foarte

mult [de] serviciile unui oareșicare Tiberiu Vornic, cunoscut escroc, condamnat la 3 ani închisoare.

Pe urmă, un film cu Hans Albers: „O despărțire senzațională".//

Miercuri, 17 iulie

fila 210

De dimineață, miniștri. Încep cu Păiș. Pune ordine, dar are dificultăți cu Diculescu. Pe urmă, Gigurtu, care vine, la început, cu [Gheorghe] Mihail pentru o nouă desconcentrare a 100 000 oameni. Sunt de acord. Îmi citește o scrisoare pe care vrea s-o trimeață lui Göring, în care pune foarte bine situația[421]. Pe urmă, vorbește de anteproiectul de lege relativ la evrei. El nu e deloc grăbit s-o facă, totuși este nevoie de a face ceva efectiv în această direcție. Proiectul, așa cum este făcut, nu se poate accepta. De la miniștrii legionari nici un semn de viață.

După-masă, l-am primit pe generalul Rozin, care se întoarce mâne în Germania. I s-a dat o listă întreagă, și eu i-am indicat ca, în mod special, să insiste asupra materialului de aviație și să ceară 2 divizii blindate. Îmi spune că are foarte mari speranțe că va reuși în misiunea lui, contând, îndeosebi, pe sprijinul lui Göring.

La 7 1/2, Fabricius cere să mă vază ca să-mi// remită o *fila 211*
scrisoare de la Hitler. Este un răspuns indirect la întrebările ce i s-au pus. În rezumat, spune că o înțelegere cu România nu poate să se facă fără ca litigiile cu Ungaria și Bulgaria să nu fie rezolvite. Face o întreagă expunere a punctului său de vedere asupra situației politice. Declară că, dacă nu ne putem înțelege în această parte a lumei, Germania se va dezinteresa complect de ea și ne va lăsa la soarta noastră, care nu poate fi decât un dezastru. Germania, în acest caz, ar fi chiar

pregătită să facă sacrificiul petrolului românesc (vorbă să fie!). Acest răspuns a fost făcut de acord cu Ducele. Mai adaugă unele recriminațiuni asupra atitudinei României oficiale, care, zice el, până în timpurile din urmă a fost dușmănoasă. Singurul lucru bun este că a vorbit deschis, că a crezut că trebuie să-și exprime punctul său de vedere clar și relativ de sincer. Problema e pusă brutal, așa cum e felul lui, nu e plăcută pentru noi și, de punctul de vedere intern, poate să aibe urmări foarte grele[422].//

fila 212 Am chemat imediat pe Gigurtu și Manoilescu, cărora le-am arătat scrisoarea. A decurs o discuție care n-a dus la nici un rezultat, rămânând „*que la nuit porte conseil*"[423].

Seara, ca de obicei, cinema. Un film german: „Nanette, fată din popor".

Zile grele sunt acestea prin care trecem și, trebuie să zic, foarte dezagreabile. Moralul meu scade. Trebuie să mă iau, din nou, în mână, altfel nu mai merge.

Joi, 18 iulie

Împlinindu-se 2 ani de la moartea mamei a[zi]-de-dimineață parastasul obijnuit, anul acesta, din cauza împrejurărilor, la Cotroceni. Afară de noi, familia, au asistat Curtea, Guvernul, fostele doamne de onoare etc. A slujit părintele Nae Popescu, foarte frumos, ca de obicei[424].

Sunt zile de enervare. Apasă peste noi toți un sentiment de nespusă neliniște. Și această scrisoare de la Hitler nu

fila 213 vine să ușureze// atmosfera. Începem toți să ne dăm seama că ne găsim în fața unui inevitabil, dar tocmai acest inevitabil e acela care enervează.

După-amiază, audiențe, începând cu Edith[425], asupra situației economice generale. Totuși, îi atrag atenția foarte serios asupra probabilei lipse de cereale și asupra tendinței germanilor de a acapara toate lichidările economice de la noi. I-am atras atenția asupra noii așezări economice germane și nevoia de a nu fi absenți.//

... de față*se alcătuiește în Germania noua ordine economică și că numai noi suntem absenți de la această organizare, ea recomandă să trimetem acolo pe Cancicov. // *fila 214*

Vineri, 19 iulie *fila 215*

De dimineață, obijnuitele audiențe de lucru, începând cu [Gheorghe N.] Leon, care continuă a fi optimist asupra situației economice generale.** Totuși, îi atrag atenția foarte serios asupra probabilei lipse de cereale și asupra tendinței germanilor de a acapara toate lichidările economice de la noi. I-am atras atenția asupra noii așezări economice germane și [a] nevoii de a nu fi absenți.

Urmează Macovei, care-mi vorbește de contractul proiectat cu Puricelli. Este vorba de șoseaua Alexandria – Craiova – T. Severin și București – Brăila. Pe urmă, Caracostea, care este foarte interesat de Ministerul său, pentru dezvoltarea lui ulterioară. De fapt, nu vine pentru aceasta, ci pentru a

* Textul din fila 214 este, în cea mai mare parte, obturat. Ceea ce s-a păstrat aparține relatării despre discuția lui Carol al II-lea cu Edith von Coller (*Nota edit.*).

** Pasajul care urmează se repetă aidoma în ultimul alineat al însemnării din ziua precedentă, 18 iulie, de această dată interlocutorul regelui fiind Gheorghe N. Leon. (*Nota edit.*).

mă pune în curent cu frământările între legionari. Cei din Guvern trebuie să suporte presiuni mari din partea celor din afară, cari ar dori ca ei să demisioneze. El spune că va fi silit să facă gestul, dar roagă pe Gigurtu să respingă demisia. Nu-i deloc mulțumit cu această acțiune, pe care o consideră copilărească. Crede, totuși, necesar să mai intre două elemente gar-
fila 216 diste în plus în Guvern, a citat pe*// Gârneață și Corneliu Georgescu. La aceasta i-am răspuns că astăzi, fiind un partid unitar, eu nu mai pot admite grupuri separate. Toți sunt în aceeași oală, din care se trag bucățile cele mai bune spre a le întrebuința. Totuși, se poate face ceva cu tact și cu elementele legionare capabile.

După-amiază, am lucrat, întâi, cu Mitiță [Constantinescu], care s-a prezintat cu chestiuni mărunte ale lumei. I-am atras atenția despre nevoia de a prevedea credite pentru răscumpărarea afacerilor evreiești cari se lichidează. Pe urmă, mi-a vorbit și ceva politică, povestindu-mi unirea neprietenească [a] Guvernului, care s-a făcut împrejurul bătrânului Cuza[426] de către „Generația 22" și elementelor legionare ale bătrânului Codreanu[427] și Sima. Spune că nu trebuiesc lăsați din mână, că au trecere.

Pe urmă, Gigurtu și Manoilescu. Acesta a pregătit un foarte frumos răspuns la scrisoarea lui Hitler, în care, cu toate că acceptă principiul de a sta de vorbă cu vecinii, se răspunde ad-
fila 217 mirabil la toate punctele ce le relevă și la toate acuzații//le nedrepte.

Seara, cinema: „Jos masca!".

* Acest alineat, până la cuvintele „a citat pe...", figurează și la fila 213. Întrucât la fila 216 textul are fluență și este complet, l-am reprodus aici (*Nota edit.*).

Sâmbătă, 20 iulie

Ne-au venit ştiri triste asupra unor întâmplări triste de la Armata 3-a. Lipsă de disciplină şi hoţii. Am chemat pe [Gheorghe] Mihail, Ţenescu şi [Constantin] Niculescu, ca să le pun în vedere că această stare de lucruri trebuie să dispară cât mai repede. Mi-au spus că au dat ordinele în consecinţă. N-am considerat acestea ca suficiente, căci măsurile nu pot rămâne numai pe hârtie, trebuiesc aplicate hotărât pe teren.

După-masă, m-am dus la Scroviştea să iau nitel aer şi după ţapi. Am împuşcat doi, din care unul bunişor. În pădure, o ţânţărime ce n-am mai văzut.

Seara, cinema. Un destul de bun film englez: „Inspector Hornleigh".

Duminică, 21 iulie

E cald astăzi şi Duduia nu s-a simţit bine.// După-masă, *fila 218*
a rămas trântită, iar spre seară am avut buna inspiraţie să ne aşezăm pe terasa de sus. Aci a fost aer şi era plăcut.

Seara, ca de obicei, cinema. Un film german bun: „Femeia de ieri-noapte".

Luni, 22 iulie

Dimineaţa, miniştri, începând cu Crainic, care se plânge că lucrurile la Ministerul său merg greu şi că n-are suficiente fonduri. Mai interesantă este părerea lui că germanii nu

sunt tocmai cinstiți față de noi și că au interese ca noi să fim slabi, spre a ne putea domina mai ușor. Acest ecou îmi vine și din alte părți, trebuie foarte serios luat în seamă. Simt încă la el o vădită înclinare spre „Universul", pe care-l consideră ca cel mai important ziar naționalist.

Urmează David Popescu, cu raportul de la Interne, prin care-mi expune măsurile luate împotriva comuniștilor. S-au arestat vreo 600 dintre conducători.//

fila 219 Ultimul, generalul [Gheorghe] Mihail, cu care, în primul rând, discut și dau ordine precise pentru luarea în mână a disciplinei, care începe să se slăbească în toată Oștirea.

La 5, l-am primit pe Hans Otto Roth, care a venit să-mi deie explicații de ce n-a putut intra în actualul Guvern. Minoritatea germană are pretențiuni pe care el foarte bine își dă seama că nu se pot îndeplini și, deci, n-ar fi fost de nici o utilitate, ci, dimpotrivă, un impediment. Minoritatea germană ia poziție în chestiunea revendicărilor maghiare. Ea este absolut opusă cedării Ardealului Ungariei, deci pe acest punct merge mână în mână cu noi. L-am încurajat foarte mult în această atitudine, rugând ca Berlinul să fie influențat de ei.

Au urmat Gigurtu și Manoilescu, cu care am revăzut răspunsul către Hitler și am hotărât că va fi acesta din urmă care îl va duce.

Seara, cinema. Un remarcabil film american, cu Ronald Colman și Ida Lupino: „The Light That Failed", după romanul lui Rudyard Kipling.//

fila 220

Marți, 23 iulie

Dimineața, ca de obicei, miniștri, începând cu Gomoiu, care, ca chestie mai importantă, îmi vorbește de neregulile de

la Eforie [a Spitalelor]. Urmează Stan Ghițescu. El îmi prezintă un decret-lege asupra reglementării muncii în situațiunea excepțională de azi[428].

Pe urmă, Gruia, cu chestiuni curente ale Justiției.

Ultimul a fost Bobi Priboianu, care văd că a luat serios lucrurile în mână. Numai să fie cinstit!

Azi-seară, s-a produs un eveniment foarte important, primul semn mai efectiv din partea Germaniei: Gigurtu și Manoilescu au fost chemați pentru vineri la Salzburg, ca să vorbească cu Hitler.

La 6, l-am primit pe Valer Pop[429], care a venit să vorbească în numele ardelenilor. El este de părere că, în aceste clipe, când se vorbește de atingerea granițelor, ar fi bine să se puie în mișcare și ei. Am discutat problema așa cum trebuie pusă, adică pe bază de schimb de populație, singura care o face posibilă. Mi-a spus că a discutat-o și cu Fabricius și ar fi constatat la el un spirit// de frânare a ungurilor. I s-a arătat și o *fila 221*
hartă, care, zice el, ar fi admirabil de bine întocmită.

A fost colosal de cald astăzi. Seara, cinema. Un frumos film german: „Mâne voi fi arestat".

Miercuri, 24 iulie

Ca miniștri, numai Păiș, care și el încearcă să puie regulă. Din nenorocire, această săptămână a fost una neagră pentru Aviația noastră, 17 morți, printre cari cele pricinuite de ultimul accident, duminică, la Băneasa, care este deosebit de dureros, căci au pierit în el 4 eleve pilote.

Pe urmă, generalul Țenescu, pe care-l chemasem pentru o mică chestiune de organizare a Batalionului de Gardă.

Din nou, i-am atras atenția cu toată seriozitatea asupra lipsei de disciplină și de cinste. De astă dată, l-am văzut și pe el foarte adânc mișcat și indignat de cele aflate. Cere să se pășească la măsuri extreme, chiar la pedeapsa cu moartea, în unele cazuri.

fila 222 La prânz, Gigurtu și Manoilescu, cu cari am // discutat amănunțit misiunea lor la Salzburg. Principiile sunt acelea din scrisoarea mea către Hitler. Trebuie arătat cât de dureros este, în momentul de față, acest sacrificiu ce ni se cere și că, în tot cazul, nu se poate decât pe bază pur etnică și de schimb de populație. Manoilescu mi-a arătat o serie de hărți ale căror concluzii nu sunt deloc îmbucurătoare. Eu cred că, la momentul oportun, vom trebui să luptăm să se cedeze mult mai puțin decât indică ele. E adevărat că, cu secuii cu tot, sunt vreo 1 300 000 de maghiari în cuprinsul granițelor noastre, și aceștia trebuiesc complect îndepărtați din țară, spre a avea odată liniște.

Din nou, e cald astăzi. Duduia a venit pe la 7 și am stat pe balcon, citind. L-a chemat, pe urmă, pe nepotul ei, pe Răzvan Ambrozie, un băiețel deștept și vioi, de vreo 14 ani, elev la Mănăstirea Dealului și care dorește să devie ofițer de infanterie, căci așa este tradiția familiei. El ar fi a patra generație.

Ghelmegeanu și Vaida au fost, azi, la Urdăreanu, recoman-
fila 223 dând că, dacă este vorba de a ajunge la o solu//[ție] dureroasă, ar fi bine să am un guvern cu oameni de răspundere. Ca raționament, este multă dreptate în aceasta, dar așa cum s-au întors lucrurile cu tineretul naționalist, care-și ia avânt, nu mai este posibil.

După-cină, un film german, cu muzică drăguță: „Heisses Blut", cu Marika Rökk. Admirabilă reclamă pentru unguri.

Joi, 25 iulie

La prânz, l-am poftit pe Mugur[430], care a fost numit președintele Consiliului de Administrație de la Radio, în locul lui Flondor, care n-a reușit acolo. Tot sufletul lui este în această operă și sunt convins că va putea face treabă. Am vorbit mult despre muzică.*//

Vineri, 26 iulie *fila 224*

De dimineață, miniștri, începând cu [Gheorghe N.] Leon, care mă pune în curent cu toate măsurile ce le-a luat în legătură cu Economia Națională. Este optimist și a început să ieie anumite măsuri de ordine pe cari le cred salutare. Consideră încă un mare impediment pentru dezvoltarea normală a lucrurilor nerezolvirea într-un mod sau altul a chestiunei evreiești și menținerea concentraților. Sper că zilele acestea se vor rezolvi aceste chestiuni.

Urmează [Ion] Macovei, care, cu același suflet și energie, lucrează la Ministerul său. Ultimul este Caracostea. În tot ce propune el se vede omul de mare cultură, trebuie să zic că înțeleg foarte**//...

După-amiază, Urdăreanu, care începe să se restabilească. *fila 225*
A fost la mine ca să mă puie în curent cu conversația ce a avut-o cu legionarii. De fapt, nimica nou. I-a bruftuluit și a constatat că la ei nu este unitate și că totul se reduce la promi-

* Urmează un pasaj care, la un moment dat, a fost obturat. El se regăsește *ad litteram* în însemnarea din 27 iulie (alineatul al doilea), unde l-am și reprodus integral (*Nota edit.*).

** În continuare, fila 224 este obturată (*Nota edit.*).

siuni cari, poate, de astă dată, au fost mai formale ca oricând. Pe urmă, a abordat chestiunea...* Nu l-am lăsat s-o dezvolte, căci i-am spus că nu sunt de părerea lui.

Restul după-amiezei și serii am lucrat la punerea în ordine a unor hârtii.

După-cină, un film, american despre gangsteri, destul de bun, cu Melvyn Douglas: „1 contra 10".

Sâmbătă, 27 iulie

Este o zi de o căldură nemaipomenită și la umbră. Unii zic că ar fi fost 48° la soare. E mai că posibil.

Dimineață, l-am primit pe Gafencu, care se prezintă pentru numirea lui ca ministru la Moscova. I-am dat anumite
fila 226 indicațiuni asupra felului // cum va trebui să se comporte. Va trebui, înainte de toate, să supravegheze ce se întâmplă mai des în legătură cu Germania. Va trebui, pentru aceasta, să păstreze un contact destul de strâns cu V[on der] Schullenburg[431]. Ca atitudine politică, să tindă la stabilirea unor rapoarte cât mai normale și de bună vecinătate. De prietenie, după raptul Basarabiei, pentru moment nu poate fi vorba.

După-masă, m-am dus la Scroviștea să vânez țapi. Am stat pe observator, și năduşeala curgea cascadă. N-am tras nimica, căci boierii cei frumoși n-au voit să se arate.

Întors acasă, la ora 20, l-am primit pe Nindi [Romalo] cu raportul celor petrecute la Salzburg, adică mai bine-zis la Berghof, unde Gigurtu și Manoilescu au fost primiți de Führer. Gigurtu a făcut o foarte bună impresie și pare-se că a expus cât se

* Cuvântul următor este răzuit. Contextul denotă că e vorba de *„chestiunea Duduia"*, agitată insistent de legionari în epocă (*Nota edit.*).

poate de bine situația, cu claritate și demnitate[432]. Problema, însă, a rămas așa cum era de așteptat, neschimbată. Au fost atacuri asupra trecutului și, îndeosebi, împotriva lui Gafencu. Hitler, cu toate că ne cere să ne înțelegem cu ungurii, zice că n-are nici o sim//patie pentru *fila 227* ei și i-a înjurat de mai multe ori. Mult bine ne-a făcut acțiunea minorității germane, care în ruptul capului nu vrea să treacă sub dominațiunea maghiară. În tot cazul, nu vor fi susținute nebuniile ungurilor. Are, însă, impresia că Hitler n-ar dori să avem o armată prea mare, iar, pe de altă parte, când toate aceste litigii vor fi lichidate, ne va garanta granițile. Se cere de la noi stabilitate în guvernare. Aceste eterne schimbări dau impresia de lipsă de seriozitate și de siguranță. Crede că ar fi bine să se mai introducă elemente legionare în Guvern, cu toate că nu vor să se amestece în chestiuni interne de la noi (!?!).* În general, zice că impresiile sunt mai mult bune.

Seara, cinema. Ultimul film al Adelei Schamrock: „Mătușa din Canada", foarte amuzant și bine jucat.

Duminică, 28 iulie

Din nou o zi toridă, până pe la 7 seara, când // o ploaie bine- *fila 228* făcătoare a răcorit complect atmosfera.

Am stat toată ziua cu Duduia, singuri, căci Mihăiță a fost din nou la Scroviștea. Din păcate, Duduii nu i-a fost bine, încât a rămas culcată. Eu am lucrat la mărci.

La cină, Urdăreanu și Duți Rusescu. Pe urmă, un bun film german: „Secretarul d-lui ministru".

*Conform manuscrisului (*Nota edit.*).

Luni, 29 iulie

Dimineața, miniștri, începând cu Budișteanu. El a călătorit prin țară, a adus anumite știri pe cari i-am spus să le comunice ministrului de Interne. Am impresia că, în ținuturile Dunărea de Jos și Prut, grație rezidenților regali, s-a lucrat bine la câmp. Are, în multe lucruri, idei cam exagerate, dar se va cumințí. M-a rugat că, dacă primesc pe Horia Sima ori alți legionari, să fiu dur cu ei.

fila 229 Urmează David Popescu, care-mi spune că se restabilește ordinea. Totuși, trebuie bine suprave//gheată mișcarea comunistă și se așteaptă la alte arestări. Cât despre legionari, acecași tendință de singularizare. Din fericire, unirea lui Cuza cu cei din [„Generația] 22" nu s-a putut realiza.

Ultimul ministru a fost general [Constantin] Niculescu, care-mi prezintă decretul pentru trecerea în rezervă a mai multor generali și colonei cari s-au purtat prost cu ocazia evacuării Basarabiei. Vor mai urma și alte sancțiuni. Zice că disciplina și ordinea se restabilesc. I-am vorbit de oarecicari reduceri pe cari le consider necesare. Prea ne-am întins cu numărul marilor unități, pe cari nu suntem capabili a le încadra ca lumea.

La prânz, Gigurtu și Manoilescu, întorși de la Obersalzberg și Roma. În linii generale, același lucru cum l-a raportat Nindi [Romalo][433]. Au constatat, zic ei, bunăvoință, dar o neexplicabilă grabă în rezolvirea problemelor litigioase cu vecinii. În tot cazul, nu se vor permite exagerări. În general, atitudinea lui Hitler și Mussolini mai favorabilă decât aceea a miniștrilor lor de Externe. Cu cumințenie și cu joc fin, se va putea pierde minimul posibil.

Încă un lucru important despre // conversația cu Hitler este *fila 230*
amenințarea cu catastrofa, care a fost interpretată ca fiind primejdia comunistă.

Duduia a fost chemată astă-seară la Ernest [Urdăreanu], care a avut o criză de nervi. Este obosit și vrea să plece, de pildă să fie numit ministru în Suedia. Ea l-a încurajat.

După-cină, un film idiot polonez, vorbit în nemțește: „Femeie, deschide-ți ochii!".

Marți, 30 iulie

Dimineața, miniștri, începând cu Sănătatea. Gomoiu îmi prezintă raportul pentru decorarea doctorilor de la Institutul Cantacuzino. Am dat tuturor „Regina Maria" cl. I.

A urmat Gruia, care-mi prezintă anteproiectul de lege relativ la evrei. E mai puțin dur decât primul.

Ultimul, Gigurtu, care-mi mai povestește unele lucruri de la vizitele făcute. Îl văd optimist, ceea ce este bine, dacă nu e orb, pentru un conducă//tor. *fila 231*

După-masă, am lucrat la mărci. Răceala începută duminică seara continuă.

Din nou, Duduia a fost la Ernest [Urdăreanu], care i-a repetat că nu mai poate să îndure starea lui de nervi și că trebuie absolut să plece undeva, cu toate că-și dă seama cât de greu și de neprielnic este momentul.

După obijnuitul film, am fost să-l văd pe Ernest [Urdăreanu], care mă pune în curent cu întrevederea avută cu Argetoianu. Acesta, în rezumat, se consideră singurul om care să poată stăpâni situația, singurul care ar putea ralia împrejurul său toate nuanțele și [pe] cei bătrâni și [pe] cei tineri. Vede că,

fatalmente, vom trebui să cedăm ceva, dar că eu trebuiesc să fiu acoperit de către oameni cu greutate și, mai ales, de ardeleni. Premisele lui sunt corecte, concluziile, însă, nu. Cum crede el ca reprezentant al marei finanțe, așa cum e denumită azi, iudeo-masonică, cum o numesc unii astăzi, că poate inspira încredere elementelor naționaliste. Pe urmă, am vorbit cu Ernest [Urdăreanu] despre starea lui. Ar dori să plece la Pistyan, ca să facă o cură. I-am propus că, după terminarea tratamen-
fila 232 tului electric, să se// ducă pentru o săptămână-două să se odihnească la țară, la unul din Domeniile Coroanei.

Miercuri, 31 iulie

Azi-de-dimineață, am primit, ca miniștri, mai întâi pe Păiș. Cu toate marile greutăți ce le întâmpină, face ordine. Pe urmă, Priboianu, care-mi arată, îndeosebi, marile greutăți financiare și lipsa de materii prime pentru fabricație. L-am primit, o clipă, și pe Ballif, pentru unele chestiuni curente ale Domeniilor Coroanei. Este foarte slăbit. Cred că are un cancer la stomac. Mi-a făcut o aluzie să-i caut un înlocuitor.

Ultimii, Gigurtu și Manoilescu, cari, astăzi, sunt plictisiți de o notă germană prin care ni se recomandă să cedăm Bulgariei întregul Cadrilater, cu Balcic și Silistra[434]. În conversația avută cu Hitler, nu fusese vorba așa. Manoilescu crede că vom putea păstra Silistra și Litoralul. Aceasta a produs o mare supărare, mai ales acestuia, care și-a și spus părerea lui Fabricius.//
fila 233 Tocmai pe el, la care se adaugă Nindi [Romalo] și Ernest [Urdăreanu] i-am avut la prânz. S-a vorbit abia politică. Totuși, mi-a făcut o aluzie la Mesagiul de azi-de-dimineață, la care i-am răspuns că trebuie să-și deie seama de

greutățile pe cari le avem de a pregăti opinia publică. Nindi a rămas puțin după aceea. Era îngrijorat că am fi iscălit ceva cu Aliații privitor la distrugerea petrolului. L-am liniștit.

Seara, vine Duduia, care se simte rău. Are dureri de cap și în tot corpul.

Joi, 1 august

O noapte îngrozitor de chinuită, o zi și mai rea. Durerile Duduii sunt așa încât toată ziua a ținut-o într-un geamăt. Am stat cu ea toată ziua, lucrând printre picături. Adesea, am auzit-o văietându-se, dar niciodată ca astăzi.

Ca evenimente importante este o notă de o obrăznicie nemaipomenită din partea ungurilor, în care zic că protestează împotriva declarațiunilor lui Manoilescu[435], căci diferendul între noi nu // este o chestie de schimb de populație, ci una teritorială. *fila 234*
Vom înștiința pe germani și se va răspunde tare la această insolență.

În Slovacia, au fost schimbări, trecându-se, ieri, la un regim complect național-socialist.

Vineri, 2 august

Din nou o noapte grea pentru Duduia, durerile ei au ținut până dimineața.

Ca de obicei, miniștri, începând cu [Gheorghe N.] Leon, care începe a vede marile greutăți. Se plânge că la Armată ar fi risipă, ceea ce cred și eu. Pe urmă, [Ion] Macovei, care mi-a declarat că începe a fi pasionat de problema drumurilor și că abia acuma vede cum C.F.R. și șoselele se complec-

tează, nu se concurează de fapt. *Mieux vaut tard que jamais.* Urmează Caracostea, care are foarte frumoase idei.

Ultimii, Gigurtu și Manoilescu, [pe] cari i-am chemat ca să mă puie în curent cu întrunire[a] informală ce au avut-o cu consilierii regali. Pare-se că fiecare a făcut apologia acti-
fila 235 vității sale din // trecut și nu prea au ascultat expunerea. Au făcut o impresie penibilă. N-au spus nimic util.

Zilele acestea, Gigurtu a avut o întrevedere cu Maniu, care tot opoziționist a rămas, dar n-a fost violent.

După-masă, m-am dus la Periș, după țapi. Temperatură ideală, la întoarcere chiar răcoare. Am văzut vânat mult, mai ales capre. Am tras într-un țap pe care l-am scăpat prostește.

Seara, cinema. Un bun film german: „Femeia fără trecut", despre un caz de amnezie.

Sâmbătă, 3 august

Dimineața, au venit Gigurtu și Manoilescu, căci lucrurile au înaintat și Cădere trebuie să plece la Sofia, să ieie contact cu Popov. Pentru Budapesta, s-a hotărât ca contactul să fie luat de Bossy, care a și fost chemat aci. Cu toată adânca neplăcere, cu toate restricțiunile morale, sunt silit să discut aceste probleme atât de dureroase și atât de nedrepte în felul cum sunt puse. Ieri, ambii au // avut o întrunire cu arde-
fila 236 lenii. Au venit mulți, în cap cu Vaida și mitropolitii. A fost, pare-se, utilă. Unii, în cap cu Aurel Vlad[436], Augustin Popa, s-au pronunțat hotărât pentru necedarea nici unei palme de pământ. Vaida, Valer Pop au fost mai puțin dârji; primul, chiar mult prea puțin. Și Horia Sima a fost de față și, între altele, a vorbit și de dinasticismul legionarilor. Aceasta a produs un

mare efect asupra celor prezenți, căci se așteptau la o atitudine dârză din partea lor pe chestiunea fundamentală.

Neastâmpărul lui Maniu este grozav. De astă dată, a găsit un teren pe care-l poate specula cu o reală aparență de dreptate, cu toate că mai toți, chiar ai lui, pricep că la mijloc este mai mult o manevră politică puțin frumoasă în acest moment.

Pe urmă, o lungă conversație cu Urdăreanu, care pleacă mâne să se odihnească la Șegarcea. Este într-o stare de nervi de nedescris. Insistă să văd cât mai multă lume și să se organizeze cât mai repede „P[artidul] N[ațiunii]".

Seara, un bun film francez: „Țara fericirei".//

Duminică, 4 august *fila 237*

Duduia, având o serbare de familie, m-a sfătuit să mă duc să petrec ziua la Scroviștea, ceea ce am și făcut. A fost o zi de ploi torențiale. Prima a fost în timpul mesei, iar a doua m-a apucat în pădure. Masa, cu Mihăiță, Chefneux și [Ilie] Radu. Pe urmă, am pornit-o la vânătoare. Cum am ajuns la lucernă, am găsit doi țapi. Primul l-am luat la vreo 200 pași; a fost un dublet. Bine că au fost curățați. Pe urmă, am plecat cu trăsura prin pădure, urmărind pe mai mulți. Am reușit să mai trag doi. Unul, pe care-l urmăream în mod special, l-am căutat de mai multe ori anul trecut. Abia instalat pe observator, a apărut și l-am tras. Este un exemplar interesant, aș putea zice bun, deși nu frumos, cu 8 vârfuri, bătrân și foarte bine perlat.

Continuând cu trăsura, am mai tras într-unul, pe care cred că l-am lovit, iar ceva mai departe de câmp am mai luat unul. Deci, un foarte frumos rezultat și de neașteptat.

Seara, un frumos film german: „Dragoste jertfită", cu Jaray.//

fila 238

Luni, 5 august

Dimineața, plouă, dar pe la prânz începe să se lumineze și să se încălzească. Dacă vremea rămâne așa, va fi foarte plăcut.

Primesc miniștri. Întâi, Crainic, cu mărunte chestiuni ale Propagandei. Pe urmă, Popescu David, care, văzând greutățile și primejdiile, declară că stăpânește situația. Ultimul, [Constantin] Niculescu, îmi prezintă o nouă serie de decrete relative la curățirea în Armată. S-a hotărât, în sfârșit, să se desființeze acele faimoase batalioane a 4-a, contra cărora am fost de la început. Au fost dezastru pentru Armată, au diluat încadrarea și sunt, după părerea mea, baza multor rele de cari suferim astăzi.

După-amiază, Gh. Brătianu, cu care vorbesc prelung despre situație. Îmi face impresia de a fi devenit mai matur. Se pune complect la dispoziție pentru orice misiune în Germania. Îmi vorbește de nevoia ca opinia publică să fie dârză în ce privește cedările teritoriale, ca Guvernul să poată avea în ea
fila 239 un reazăm. A expus o teorie in//teresantă, că, dacă este vorba să cedăm, este mai bine ca aceasta să ne fie impus, decât să dăm de bunăvoie. Aci este un adevăr care trebuie luat în considerație. Mi-a mai vorbit de nevoia de a agita chestiunea românilor rămași în afară de granițe și cari îi socotește la vreo 800 000. În general, mai satisfăcător decât de obicei.

Seara, un foarte drăguț și nostim film german, avem acuma numai filme germane: „Prima aventură".

Marți, 6 august. Schimbarea la Față

E ziua comemorativă a Mărășeștilor[437], aniversare dureroasă astăzi, când se vorbește de ciuntirea graniților. Această

problemă este pentru mine un chin fără seamăn și prea bine îmi dau seama că astăzi vom trebui să cedăm ceva spre a putea salva restul și, mai ales, ființa națională. Germanii ne șantajează acuma și cu chestiunea armamentului, pe care ni-l promit, dar după ce ne vom fi înțe//les (citește cedat) *fila 240* cu ungurii și bulgarii. Lupta cu Ungaria am putea s-o ducem, dar ceea ce este mai grav e veșnica amenințare din partea U.R.S.S. Noi suntem în drumul expansiunei lor. Sunt în sinele meu descurajat și într-o stare de tensiune nervoasă teribilă. Nu văd și nu aud împrejurul meu decât nemulțumiri și critici. Și este așa de greu să pot ralia suficiente bunăvoinți.

De dimineață, miniștri, începând cu Gomoiu și Stan Ghițescu. Au urmat Gigurtu și Manoilescu, despre chestiunea tratativelor lui Cădere la Sofia. Lucrurile merg greu, căci, din cauza nenorocitelor intervenții ale lui Hitler, bulgarii sunt intransigenți asupra Silistrei și Balcicului. Manoilescu a întocmit un memoriu, pe care-l va trimete lui Hitler, Mussolini și Ribbentrop în această chestiune. Lui Ribbentrop încă o scrisoare explicativă. La acest proiect se opune Fabricius, dar sunt de părere că trebuie făcut, căci noi nu putem ceda la toate pretențiunile fără luptă. Este o datorie națională să scăpăm ce putem scăpa. Pe urmă, rămânând Gigurtu singur, a venit și Gruia, cu legea situației juridice a evreilor.//

Zi mai caldă decât cele trecute, dar, totuși, destul de plăcută. *fila 241*

După-amiază, audiențe, începând cu Gh. Cuza[438]. Ca intrare în materie, îmi expune cauzele pentru cari n-a intrat în Minister. În afară de cauze personale, cari nu este momentul de a le pune înainte, crede că între naționaliști ar fi bine să fie o rezervă care să nu fi participat la știrbirea granițelor. Cu toată rezistența opiniei publice, el, totuși, vede nevoia unor cedări teritoriale, din cauza conjuncturei politice. Mă asigură de tot devotamentul lui și al lor lui, între cari numără și

așa-numita „Generație din '22", în cap cu dr. [Constantin] Dărulescu. Se plânge de felul cum s-a făcut încadrarea F.R.N. și constată că toți acei aleși de [Petre] Andrei au trecut la bolceviști. Astăzi, este la dispoziție pentru a lucra cu tot sufletul în „P[artidul] N[ațiunii]", pe care-l consideră salvator și corespunzând nevoilor țării. Îmi vorbește de diviziunile între naționaliști, mai întâi de gardiști, unde zice el că ar fi vreo 6 bisericuțe, „țarcuri", cum le numește el. Trece, pe urmă, la diferența între cuziști și gardiști. Ea este asupra metode-
fila 242 lor. Când a pornit primul glonț// al lui Corneliu Zelea Codreanu, s-a produs ruptura. Acuma, când au venit la suprafața politică naționaliștii, a încercat să facă un efort de colaborare și a ajuns la o legătură cu bătrânul Codreanu, pe bază de jurământ. Codreanu a fost acela care a rupt jurământul pe scuze ridicole, o caricatură. Îmi citează opinia unui neamț, Ritgen[439], asupra bătrânului Codreanu, îl consideră *„Ganz Verrücht"*[440]. Tot Ritgen a vorbit cu Sima ca să fie rezonabil. El, însă, a rămas intransigent și germanul dezamăgit. Deci, din ce în ce mai mare prăpastia între Cuza și Sima. Totuși, un prieten al lor, Radu Dragnea, a mai încercat, dar Sima nu înțelege. El zice că țara e cu ei și că vor fi impuși de țară, și atunci vor guverna cu oameni din diferite partide.

În programul de guvernământ pe care-l preconizează Cuza, este, pe lângă naționalism, și purificarea morală a aparatului de Stat. Pentru viitorul apropiat, promite colaborarea sinceră cu „P[artidul] N[ațiunii]". În concluzie, să contez pe el. E la dispoziție pentru orice însărcinare care i-o voi da sau care o voi hotărî eu.

fila 243 După el, a venit Argetoianu, cu aceeași temă care // o arătase lui Urdăreanu. Vede absoluta necesitate de a face politica care se duce. Crede, însă, că, adesea, s-a greșit ca me-

todă, dar ea nu se poate face fără acoperirea mea, și această acoperire nu mi-o pot da decât oamenii de mare suprafață. I-am pus întrebarea dacă crede că, cu mentalitatea nouă care se creează, ar fi posibil. Mi-a spus că da și că ar avea avantajul că i-ar desființa definitiv pe toți bătrânii.

A mai venit, pe urmă, Manoilescu, cu scrisoarea către Ribbentrop, pe care am corectat-o. Era prea supusă.

Seara, un film american: „Împăratul Verde", mult mai slab decât cele trecute.

Miercuri, 7 august

Dimineața, lume multă, începând cu Alecu Manolescu[441], care-mi arată situațiunea financiară a lui Nicolae[442]. Poate deveni grea din cauza exportului de lemne, care a scăzut simțitor, piețele din Orient fiind închise.//

Pe urmă, Păiș, care-mi expune, îndeosebi, situația de la *fila 244*
I.A.R. și schimbările ce le vor face în Direcție.

Urmează Sidorovici, cu care punem la punct chestiuni ale Străjeriei. Îmi expune noile sale idei de organizare, cari prevăd întreaga mișcare a tineretului, până la Premilitară și Frontul Studențesc[443], cari să fie înglobate în „Strajă". Până acuma m-am cam opus acestei idei. Astăzi, în noua organizare de Stat și văzând lipsa de mijloace de acțiune și de educație morală a acestor ultime instituții, încep să fiu de acord cu acest plan.

Ultimii, dimineața, Gigurtu și Manoilescu, care-mi raportează mersul discuțiilor cu bulgarii. Atmosfera este destul de bună, dar chestiunea Silistra-Balcic rămâne, totuși, deschisă, ei încăpățânându-se pe aceste puncte. Am studiat mijloace și raționamente întru apărarea tezei noastre.

După-amiaza a fost teribilă, căci, timp de 2 ore, am discutat în pustiu cu o delegațiune a foștilor gardiști, în cap cu Sima, din care făceau parte Mironovici, Corneliu Georgescu și profesorul Brăileanu[444]. Sima a început să vorbească tacticos și cu mari spații între vorbe.// Îmi amintește Memoriul său și audiența în care îmi expunea cauzele demisiei din Guvern. Cere să n-o iau ca o manifestație împotriva mea, căci la legionari legătura cu mine e o axiomă. Această demisie este un semnal de alarmă, căci Guvernul actual nu poate face față situației și nu vreau să fie acuzați mai târziu că n-au avut curajul să spuie adevărul. Este un semn de dragoste și de supunere. Vrea să arete starea de lucruri așa cum este. Nu este vorba de a fi pro sau contra cesiunei de teritoriu, dar națiunea trebuie să fie în stare de luptă morală pentru apărarea fruntariilor. Pentru el, problema externă este una internă și de mai multe ori a revenit asupra acestui punct. Conducătorii trebuiesc să aibe încrederea țării spre a putea câștiga maximum, și cei actuali nu o au. Guvernul este lipsit de omogenitate, ceea ce este o primejdie gravă. Ca probă, chestia evreiască, care se rezolvă lăsându-le posibilitatea de a sabota Statul printr-o acțiune economică dăunătoare lui. În această privință, pricepe că nu pot fi eliminați de îndată, dar trebuiesc puși sub control. Pe urmă, // combaterea comunismului nu se poate face eficace prin mijloace polițienești, ci numai prin rezolvirea problemei muncitorești, dându-le un mai bun standard de viață. Revendicările teritoriale ale vecinilor, impuse de Axă, cu greu se pot primi de țară. Nația, demoralizându-se din această cauză, merge spre bolcevizarea ei, deci către dezagregarea României. Dacă Guvernul ar avea încrederea țării, toate s-ar putea înghiți. Cea mai egoistă soluție pentru ei ar fi să aștepte să treacă criza, căci răspunderea e așa de mare încât nimeni n-are dorința personală de a fi la

fila 245

fila 246

cârmă. Ei n-ar putea să participe decât în condițiuni cari să salveze țara. Trebuie o schimbare de concepție în viața Statului nostru, adică ceea ce s-a întemeiat pe forță să fie clădit pe asentimentul general. Să nu ne considerăm națiunea opusă Statului, aceste două noțiuni trebuiesc să fie o entitate unică. Schimbarea de sistem trebuie să garanteze viața națiunei române și să facă o strânsă legătură între ea și Coroană.

Schimbarea nu se poate face decât prin generația tânără. Mișcarea legionară este chemată // să dea trup și suflet noii *fila 247* alcătuiri. Dacă se încearcă să se salveze ceva din vechea mentalitate, n-ar da decât ceva hibrid. Forma de stat totalitar este și a lor, ei sunt chemați s-o aducă la îndeplinire. Acuzația că n-au experiență nu importă, căci esențialul este sufletul și voința. Pentru tehnică sunt mii de oameni cari să-și deie concursul, dacă în cap ar fi un guvern de mare încredere. Să se deie libertate națiunei și tinerei generații. Ei au viziunea imperialistă a viitorului țării, care nu se poate rezolvi decât prin mine.

Întrebând, pe urmă, pe ceialalți dacă au ceva de spus, au răspuns că sunt în totul de acord cu cele expuse de Sima. Am pus câteva întrebări ca să clarific cele spuse, la cari Sima a răspuns că prin schimbare de sistem înțelege ca viitorul guvern să aibe libertatea de a-și realiza programul. La întrebarea mea, în ce fel se pun piedici la realizarea programului, a răspuns prostii, fără a preciza nimic. Pe urmă, a adăugat că atmosfera este apăsătoare pentru tineret, trebuie o schimbare sufletească și lăsată libertatea ei de a se manifesta, și// dacă nu s-a manifestat este de teama aparatului de Stat. Am *fila 248* întrebat de ce nu se încadrează și de ce nu lucrează în „P[artidul] N[ațiunii]", care a fost transformat tocmai pentru a le da această putință. Răspunsul a fost că nu pot lucra cu cadre vechi și că nu le convine caracterul ei de obligațiune.

Pe urmă, Corneliu Georgescu a adăugat că idealul lor este regele și sunt hotărâți de a sta zid împrejurul meu. Nu pot publica nimica în „România", căci acest ziar a fost dușmanul lor. Cere să se ierte și restul de condamnați. De fapt, cere reabilitarea morților, bazându-se pe vorbele nechibzuite ale patriarhului Nicodim la parastas, care i-a făcut martiri ai credinței.

Concluzia lui Horia Sima este că partidul să fie legionar și cu regele legionarilor. I-am răspuns că sunt Regele Românilor.

În această întrevedere, am fost destul de dur cu ei, spunându-le că am contat pe cuvântul lor că vor veni să lucreze și că, cu mare părere de rău, constat că nu pot conta pe cuvântul lor. Am mai făcut apel la sufletul lor ca în aceste momen-
fila 249 te grele pentru țară să aibe destul // patriotism să facă un sacrificiu și să colaboreze și ei la noua alcătuire. Am impresia că a fost în zadar, mai ales când am adăugat că ar fi trist pentru țară, pentru ei și pentru mine să revenim la situația de acuma 2 ani. Eu sunt păzitorul acestei țări și ordinea se va menține cu orice preț.

După aceea, am primit pe Valer Pop, care-mi spune că în Ardeal mentalitatea e mai puțin rezistentă. El crede că foștii legionari se vor cuminți și ei.

Seara, cinema. O fantezie științifică în tehnicolor: „Dr. Cyclops", destul de slabă.

Joi, 8 august

Dimineața, am primit pe dr. Ionescu-Șișești, comandantul Frontului Studențesc, care mi-a făcut un raport cu idei cât

se poate de interesante asupra stării și nevoilor studențimei.

Pe urmă, profesorul Herescu, pe care-l numesc secretarul general al Fundațiilor.//

Pe urmă, Gigurtu, care-mi prezintă spre semnare decretul cu chestiunea evreiască. Am insistat din nou asupra „P[artidului] N[ațiunii]". *fila 250*

După-masă, am fost la Periș, după țapi. Am tras unul destul de bun. Vremea s-a încălzit, dar fără exagerare.

Seara, un film german asupra Afacerei Dreyfus, cam prea exagerat.

Vineri, 9 august

Dimineața, după program, obijnuitele audiențe de lucru cu miniștri. La 12, Gigurtu, Manoilescu și Bossy, care s-a întors de la Budapesta. El aduce vești proaste, dar cari pot fi foarte utile pentru noi. Ungurii nu admit discuții decât după ce am primit, principial, granița trasată de ei. Această intransigență nu le poate fi utilă. Mai vin știri, neconfirmate, că Statul-Major unguresc cere că dacă noi nu primit propunerile lor, să ne atace. Altă prostie care nu va face plăcere Germaniei.

După-masă, mai întâi Dombrowski, cu chestiuni // edilitare. Pe urmă, Cădere, care-mi face un raport asupra atmosferei conversațiilor de la Sofia. Au fost amicale și are impresia că sunt oameni de înțeles. A mai venit Țenescu, care, după știrile ce le-a primit și el, propune transportarea a două divizii la Vest. Îl conving să desființeze definitiv faimoasele batalioane 4. *fila 251*

Seara, Duduia fiind poftită la Ghelmegeanu, am lucrat la ale mele.

Sâmbătă, 10 august

Dimineața, vin Gigurtu și Manoilescu să mă puie în curent cu situația. Tratativele cu Bulgaria urmează pe un ton amabil, afară de o rezistență absolută în chestiunea Silistra-Balcic. Atrag atenția pentru Balcic asupra faptului că, în 1913, regele Carol I[445] s-a opus la încorporarea Varnei, ca să nu jicnească pe regele Ferdinand[446] prin luarea Euxinogradului. Însă în această chestiune atitudinea Germaniei este foarte puțin favorabilă și sunt presiuni formidabile să
fila 252 terminăm cât // mai repede. Manoilescu va propune lui Popov să se întâlnească cu el, luni sau marți, pe Dunăre, spre a ajunge la o înțelegere. Pe urmă, mi se prezintă proiectul de răspuns la nota maghiară[447]. Îl aprob, cu unele mici modificări.

Vremea s-a încălzit, din nou, foarte mult. Azi au fost 28° la umbră. Plec după-amiază să petrec week-end-ul la Sinaia. Acolo este agreabil și răcoare. Mihăiță vizitează azi centrele strejerești.

La cină, Pantea și [Ilie] Radu.

Noapte grea, căci pe Duduia a apucat-o o groaznică durere de măsea.

Duminică, 11 august

Duduia stă până seara în pat să se odihnească după noaptea de nesomn. Eu, după-masă, mă duc la vulpărie și, pe urmă, să-mi inspectez florile[448].

Seara, la cină, pentru Mihăiță, câțiva invitați: coana Na-

talia, Irina și Costache [Malaxa], Lucica Samsonovici, Pastia, Dămăceanu și [Ilie] Radu. Voie bună.//

Luni, 12 august

fila 253

La 8 1/2, părăsesc Sinaia, ca la orile de lucru să fiu întors la București, unde e astăzi cald de tot, 31° la umbră.

Dimineața, miniștri, începând cu Budișteanu. Pe urmă, David Popescu, care începe a vedea nevoia de a lua măsuri împotriva acțiunei lui Maniu.

Urmează [Constantin] Niculescu și, în sfârșit, Gigurtu. Bulgarii au refuzat întrevederea, căci nu vor să discute cele două puncte litigioase.

Rezistența opiniei publice se întărește. Chiar și Valer Pop o constată; ca moral, e bun.

După-masă, mă odihnesc nițel și lucrez la hârtii rămase în restanță.

Seara, un film german: „Salto mortale", destul de bun.

Azi, a avut loc un mare atac german asupra Angliei[449]; baza navală de la Portland a fost atacată. În mod firesc, sunt polemici destul de mari asupra rezultatelor. Atacanții zic că adversarii ar fi pierdut vreo 60 de avioane, și ei numai 12, iar atacații dau proporția inversă.//

Marți, 13 august

fila 254

Căldura continuă. Azi, tot 28° – 31° la umbră, fără nici un pic de aer.

Dimineața, audiențele de lucru obijnuite. Gomoiu și Stan

Ghițescu, cu lucrări curente fără importanță. Pe urmă, Gruia, cu proiectul de Cod comercial, la care am avut unele modificări.

Vine și Manoilescu, care mă pune în curent cu conversația sa [de] ieri cu Ciomakov. Zice că ar fi fost destul de violent, arătând că o bunăvoință de a înțelege punctul nostru de vedere ar putea avea cele mai fericite urmări pentru viitor și ar permite adevărate raporturi de prietenie.

Ultimul, Gigurtu, care, ca chestie mai importantă, vorbește de Comisiunea de organizare a „P[artidului] N[ațiunii]", unde are anumite greutăți din cauza opoziției ce se face lui Ghelmegeanu.

După-masă, căldura parcă e mai apăsătoare. Primesc audiențe. Pierre Logadi, subsecretar la Interne, care-mi spune lucruri triste asupra organizării și personalului Ministerului. Pe urmă, Mugur, cu care revăd noua lege a Radiodifuziunei.//

fila 255 Seara, cinema: „Crinul din China", cu Ana May Wong, film stupid.

Azi-de-dimineață, a fost, din nou, un mare atac aerian la Portsmouth, cu, pare-se, rezultate deosebite. Asaltul atât de trâmbițat pare a începe.

Miercuri, 14 august

De dimineață, am lucrat cu miniștri, începând cu Păiș, care văd că s-a pus pe treabă serios. Îmi aduce știrea că Diculescu și-a dat demisia. Cred că nu s-a nemerit cu el.

Urmează [Gheorghe N.] Leon, care văd, cu plăcere, că și el s-a pus solid pe muncă. Cred că, în ciuda criticilor, dă un randament. Având mai puțini miniștri, am lucrat și cu Priboianu, care se silește să coordoneze lucrurile.

Au urmat, pe urmă, Gigurtu și Manoilescu, cu care, din nou, se discută situația externă grea, grea de tot pentru noi, bulgarii fiind intransigenți pe chestiunea Balcic-Silistra. Am observat oarecicare rivalitate între ambii, adesea Gigurtu este // enervat de Manoilescu. Se pun probleme noi cu *fila 256*
privire la Guvern. Nevoie absolută de a introduce ardeleni; sunt presiuni din partea lui Valer Pop.

După-masă, primesc, întâi, pe subsecretarul de la Agricultură, Topciu, care mi-a expus idei foarte sănătoase în ce privește Ministerul său. Pe urmă, Alex. Marcu[450], secretarul general de la Educație. Om foarte cult, frumos pregătit din punctul de vedere intelectual prin studiile făcute în Italia[451].

Duduia a rămas la prânz, fiind asta aniversarea noastră a 15 și 1/2 ani; mi-a făcut o enormă plăcere.

A fost, din nou, colosal de cald. Seara, un bun film cu piei roșii: „Geronimo".

Joi, 15 august. Sf. Maria

Mâne, deschizându-se conferința cu ungurii, la Turnu-Severin[452], am primit, dimineața, pe Gigurtu, Manoilescu și Valer Pop, pentru punerea // la punct a chestiunelor atât de *fila 257*
importante. Noi vom rămâne la punctul nostru de vedere, adică că fundamentul chestiunei este schimbul de populație, chestiunea teritorială fiind una cu totul subsidiară. Cred că ungurii vor fi așa de botoși încât vor face propuneri de așa fel încât nu le vom putea primi, și atuncea punctele de vedere vor fi atât de diametral opuse încât conferința se va dizolvi de la sine, ceea ce ar fi un mare avantaj pentru

politica noastră internă. Pentru chestiunea Silistra-Balcic, am făcut un ultim efort însărcinând pe Filotti[453] să facă în numele meu un demers pe lângă regele Boris[454]. Nu cred că va da rezultatul voit, dar, în orice caz, trebuie făcut.

După plecarea primilor doi, a mai rămas Valer Pop, care-mi vorbește de politica internă și de necesitatea de a remania Guvernul introducând pe mitropolitii Bălan[455] și Nicolescu[456] și unele noi elemente legionare. Incontestabil că, în starea în care suntem, este bine de a face ceva în acest sens, mai ales privitor la ardeleni.

După-masă, fiind prima zi de vânătoare de rațe, am fost
fila 258 poftiți de Dombrowski la Buciumeni.// La 4, am plecat înspre acolo, cu Mihăiță și Duduia. Ne mai așteptau, afară de gazdă, Logadi, Eracle Marater, Costache [Malaxa], Chefneux și [Ilie] Radu. Balta e mare, cu mult vânat, dar care nu prea zbura. Eu am tras 2 rațe și 2 diverse, Duduia a tras 2 diverse. Mihăiță, care s-a dus cu barca, a avut mai mult noroc. Masa, seara, am luat-o acolo, în casa în stil vechi, foarte simpatică. Am petrecut câteva ore agreabile și de voie bună. Temperatura, cu totul suportabilă.

Vineri, 16 august

După regulă, dimineața, miniștri. Mai întâi, [Ion] Macovei, care se ocupă serios să obție fonduri substanțiale pentru șosele. După cum promisese la 15, adică ieri, a deschis porțiunea dublată a liniei Brașov – Predeal. Mai rămâne de complectat Azuga – Posada ca toată linia, până la București, să fie dublată. E un progres. Cât de înapoiați suntem
fila 259 noi în această privință și cum nu s-a ocupat ni//meni de

această problemă. A trebuit să vină aceste situații excepționale ca, sub presiunea nervilor, M[arele] St[at]-M[ajor] să obție pentru cauze strategice această dublare, încă cu mult insuficientă, atât de punct de vedere militar, cât și economic. Urmează Caracostea, cu lucruri normale, și Gruia, care mi-a prezintat spre promulgare Codul Comercial revizuit.

Urmează Gigurtu și Manoilescu, cu cari hotărăsc că luni, la Craiova, vor începe discuțiile cu bulgarii[457]. Mi-e teamă că bulgarii nu vor ceda nici asupra Silistrei, nici Balcicului, ceea ce este foarte dureros, dar cam miop din partea lor. În tot cazul, așa este conjunctura, cel puțin cu acești vecini de la sud ne putem împăca, plătind scump, este adevărat, dar, în același timp, degajându-ne de o grijă pe această graniță. Cu Gigurtu am mai vorbit de nevoia de a face o remaniere și de a introduce elemente ardelene în Guvern.

Am trimes vorbă lui Urdăreanu să fie luni aci. A răspuns că se întoarce mâne.

După-masă, din nou, audiențe, începând cu subsecretarul arhitect Enescu. Nimica prea interesant;// pare un om serios. *fila 260*
Pe urmă, părintele Moța[458], unul dintre serioșii legionari, om liniștit. Îmi spune că și el este de părere că, în acest moment, ei trebuie să-și deie tot concursul, că spiritul în Ardeal este pentru rezistență, dar că problema pusă pe schimb de populație este logică. Crede, însă, că de punctul de vedere practic nu se va putea face, maghiarii de la noi nu vor să plece.

Ultimul a fost Herescu, cu care am pus la punct unele chestiuni ale Fundațiilor.

Seara, admirabil film german: „Răsărit de soare", după nuvela lui [Hermann] Sudermann.

Sâmbătă, 17 august

Duduia a fost poftită la vie de Logadi, pentru week-end. Pe o parte, îi pare bine să se ducă, iar pe de alta nu vrea să plece de aci. Eu am încurajat-o să se ducă, căci această schimbare nu poate decât să-i facă bine.

Dimineața, Manoilescu, Gigurtu și Valer Pop, cu rapor-
fila 261 tul de la Turnu-Severin. Dacă n-ar fi tragic,// ar fi rizibil. Delegatul ungar a depus un Aide-mémoire însoțit de o hartă, care, după concepția maghiară, trebuia să fie o soluție împăciuitoare și care din partea lor ar fi comportat dureroase sacrificii. Linia noii granițe, după concepția lor, ar fi: sud Arad – Mureșul – sud Alba Iulia – nord Blaj – limită între județele Brașov și Făgăraș. Adică 3/4 din Transilvania, cuprinzând 2 000 000 de români. I-a trebuit lui Valer Pop toată stăpânirea de sine să nu plece trântind ușile și rupând astfel negocierile[459]. A citit o notă de protest în care a zis că va refera Guvernului.

Halal de așa spirit de împăciuire. Este, într-adevăr, comic că obrăznicia ungurească să poată merge până acolo. Este, pe de altă parte, bine, căci arată lumei întregi care este concepția adevărată a „dreptății unguresti" și i-a pus în lumina cea mai defavorabilă posibil. Pentru noi este un câștig care justifică atitudinea publică de rezistență și ne permite să vorbim răspicat. Luni, delegatul nostru se va întoarce la T.-Severin cu răspunsul, care se va menține la tema noastră originală.//

fila 262 După-masă, am fost la Periș, după țapi. Am tras 2, din care unul destul de bun. Au venit și Mihăiță cu Costache [Malaxa], cari s-au dus la rațe.

Seara, Duduia fiind plecată, am lucrat la mărci. Noapte

de nesomn. A fost frig și m-am simțit atât de singur în pat. Mi-a fost așa dor de tine, Duduie!

Duminică, 18 august

De dimineață, ploaie torențială, abia pe la prânz s-a luminat.

Manoilescu a venit cu răspunsul la impertinența ungurească, foarte bine, demn și tare. L-am aprobat, cu mici modificări.

După-amiază, am fost, din nou, la țapi. Am avut, astăzi, ghinion. Întâi, a plouat, iar pe urmă am scăpat unul foarte bun. A fost multă mișcare. Am văzut vreo 30 de bucăți, țapi, căprioare și iezi.

Seara, am lucrat la mărci. Zilele acestea, germanii au atacat serios cu aviația Coasta Angliei.//

O fi începutul ofensivei? *Chi lo sa!*[460] *fila 263*

Luni, 19 august

Dimineața, miniștri obijnuiți. Întâi, Crainic, care se plânge de lipsa de fonduri, ceea ce este, de altfel, adevărat. Afară de acest punct precis, este destul de confuz. Pe urmă, David Popescu, cu un raport asupra situației interne. Ultimul, general [Constantin] Niculescu, care-mi prezintă noul proiect de organizare a unei divizii rapide.

Pe la prânz, sosește Duduia de la Odobești; este foarte mulțumită.

După-masă, întâi Urdăreanu, care, după ce a studiat situația și s-a informat, a venit și el la concluzia că este

absolut necesar de a se proceda la o remaniere după programul amintit. E bine să intre și cei doi mitropoliți, cari, probabil, împreună cu patriarhul, vor fi făcuți consilieri regali. Pe urmă, audiențe, primul fiind Gh. Brătianu, care merge la Berlin. Nefiind persoană oficială, va fi mai slobod
fila 264 la gură și, pe de altă parte, va// vedea care este atmosfera acolo și poate că-l va calma. Urmează generalul Rozin, care s-a întors cu știri bune; ni se va da armament. A avut o conversație lungă și foarte interesantă cu Göring, care i-a recomandat să-mi comunice cu totul confidențial ca să cedăm bulgarilor și să rezistăm ungurilor. Cât despre U.R.S.S., ne vor apăra și să sperăm în viitor.

Ultimul, Gigurtu, căruia i-am dat indicații cu privire la remaniere. La Președinție, Af[aceri] Străine, Interne, Armată, Aer și Marină, Comunicații, nici o schimbare; la celelalte are mână liberă ca să introducă ardeleni, legionari și alte elemente. Ar fi necesar ca să intre și cei doi mitropoliți.

Seara, Duduia fiind la masă în familie, am lucrat la mărci. Mihăiță și-a început, astăzi, serviciul activ la Batalionul de Gardă[461].

Somalilandul britanic a fost cucerit de italieni, așa zic știrile[462]. //

fila 265

Marți, 20 august

De dimineață, Gomoiu și Ghițescu, fără mare importanță. Pe urmă, Gruia, cu unele legi și anunțarea că Codul Penal și Procedură Penală, revizuite, sunt gata și că la proxima ocazie mi le va prezinta spre promulgare. Ultimii, Gigurtu, Manoilescu și Valer Pop. Acesta îmi face raportul

întrevederei de luni cu ungurii. Pare-se că citirea Aide-mémoire-ului nostru, răspuns acelui unguresc, a avut efectul unui duș rece. La început, au voit să rupă tratativele, dar în urma unor presiuni de la Berlin și Roma au hotărât numai să plece spre a cere noi instrucțiuni de la Guvernul lor. Atmosfera, însă, a fost radical schimbată, cu atât mai mult cu cât noi n-am fost supuși la presiunile Axei, cum se așteptau ei.

Rămân cu președintele Consiliului. M-a pus în curent cu demersurile lui privitoare la remaniere; din partea lui Sima întâmpină o dârză rezistență.

Seara, cinema: „Cazul Silviei Cassilo", un destul de bun film german.//

Miercuri, 21 august

fila 266

Miniștri obijnuiți, de dimineață, cu lucrări curente. Pe urmă, Gigurtu, care întâmpină din partea legionarilor dificultăți, cari, de altfel, le face și mitropolitul Bălan, ca să intre în Guvern. El pare dispus a renunța la legionari. Concluzia este că situația e destul de grea. În circumstanțele actuale, este, după mine, o absolută necesitate ca aceștia să intre, căci lăsați în afară rămâne riscul legăturilor cu Maniu, ceea ce ar face lucrurile într-adevăr tragice.

Primesc încă pe mitropoliții Bălan și Nicolescu, cari se prezintă pentru numirea lor ca consilieri regali. Lui Bălan i-am vorbit de intrarea sa în Guvern. Face obiecțiuni de conștiință, pe cari le pricep destul de bine; totuși, îl rog să se mai gândească. Despre atmosfera din Ardeal, ambii îmi spun că e hotărât pe linia rezistenței. Cât despre părerea lor personală, îl găsesc pe Nicolescu mult mai pricepător al situ-

ației, e un cap politic mai luminat decât colegul său ortodox.//

fila 267 Seara, la masă, Ernest [Urdăreanu] și [Radu] Rusescu. Pe urmă, un film pe care-l văzusem acuma 2 ani: „Variétés", cu Jean Gabin și Annabella.

După aceea, discuții cu Ernest [Urdăreanu] asupra situației. Legionarii se lasă greu. Cu toate tratativele duse de Valer Pop, ei tot nu vor decât o complectă legionificare a Guvernului. Foarte greu, chiar l-ar accepta pe Gigurtu. Azi, la Consiliul de Miniștri, un violent incident între Manoilescu și Crainic.

Joi, 22 august

O zi caldă, după cât mi se pare mai caldă încă decât ieri.

Dimineața, Sidorovici, ca să-mi aranjez vizita de sâmbătă la centrele de îndrumare [străjerească] de la Breaza și Predeal.

Pe urmă, Manoilescu și Gigurtu, împreună cu [Alexandru] Cretzianu, ca să punem la punct chestiunile cu Bulgaria. Ceea ce era mai important era termenul de evacuare. El trebuie, după părerea mea, stabilit destul de scurt, spre a nu da

fila 268 posibilitatea // unor incidente. Maximul este de 45 de zile.

A rămas, pe urmă, Gigurtu și a venit și Urdăreanu, tot [cu] chestiunea remanierei, care nu merge așa cum doream. Am renunțat la legionari și rămâne să se introducă numai ardeleni și „Generația 22". Am hotărât și schimbarea șefului M[arelui] St[at]-M[ajor]; trece [Gheorghe] Mihail în locul lui Țenescu.

După-masă, am fost la țapi, de unde m-am întors fără rezultat sau, mai bine-zis, cu unul rușinos: am tras o capră în loc de țap.

Seara, un splendid film american: „Încrucișarea vânturilor“[463], după romanul scris de Brontë, cu Merle Oberon. Adevărat emoționant și te ține în suspensie tot timpul.

Vineri, 23 august

Ziua se arată frumoasă, dar pe la 9 1/2, a început un vânt puternic și s-a răcorit mult.

Dimineața, miniștri. Cel mai interesant, [Ion] Macovei, care mă pune în curent cu chestiunea așa de grea și de importantă a gratuităților pe C.F.R.;// sunt un dezastru. A mai *fila 269* venit și Priboianu, care văd că a luat serios lucrurile și pune la punct motorizarea Armatei.

După-prânz, primesc pe Țenescu, care-mi prezintă unele chestiuni privitoare la serviciul ce-l conduce. Pe urmă, mă roagă să-i primesc dimisia. I-am spus că plecarea lui de la M[arele] St[at]-M[ajor] nu este pricinuită de o supărare a mea, ci de împrejurări de ordin public, independente de mine. I-am mai spus să nu se grăbească cu demisia și să se gândească înainte de a face un pas definitiv.

Pe urmă, de la 5 – 9 1/2[464], Consiliu de Coroană, la care au participat consilierii în păr, afară de Prezan[465], care s-a scuzat[466].

Ședința a început printr-o expunere lungă și foarte slabă a lui Gigurtu, care a uitat sau a evitat să spuie anumite lucruri dureroase, dar adevărate.

A urmat Manoilescu, care a pus punctul pe i și a complectat în mod fericit lipsurile lui Gigurtu. A arătat și unele lipsuri ale trecutului, mai ales în chestiune de propagandă, ceea ce a provocat murmure la unii. După el, întâi Valer

Pop, pe urmă [Alexandru] Cretzianu au expus, primul foarte
fila 270 pe// larg, al doilea pe scurt, mersul tratativelor.

Au luat, pe urmă, cuvântul unii dintre consilieri.

Mai întâi, Vaida, care, fără rezervă, a aprobat tot ce s-a făcut și se va face, raliindu-se complect la punctul de vedere german. Este pentru schimbul de populație. Argetoianu atacă pe tema grabei ce s-a pus întru rezolvirea chestiunelor. Câteva cuvinte fără prea mare importanță le-au zis Iamandi și Victor Antonescu, apărând trecutul.

Pe urmă, Iorga ia cuvântul, în care apără atacând. Vorbește de marea greșeală politică ce s-a făcut în 1913 de a se lua Cadrilaterul. Aprobă, deci, retrocedarea lui. Cât despre unele părți ale Ardealului în cari majoritatea populației nu este românească, găsește că și acolo am fost, adică Ionel Brătianu a fost peste măsură de lacom. Găsește că, după Aide-mémoire-ul ungurilor, pe care-l găsește incalificabil de obraznic, n-ar mai fi trebuit să se steie de vorbă cu dânșii.

Mitropolitul Bălan a luat, următorul, cuvântul, afirmând durerea unor cedări teritoriale și arătând teza ardeleană de
fila 271 rezistență, a//probă, totuși, politica Guvernului. Înainte de terminare, Gigurtu și Manoilescu vorbesc, din nou, dând unele explicații suplimentare și afirmând, din nou, punctul nostru de vedere, că nu se poate discuta cu ungurii decât pe baza schimbului de populație, cedările de teritoriu fiind numai o consecință inevitabilă a acestui schimb.

Ca încheiere, Urdăreanu citește Comunicatul prin care se aprobă politica Guvernului. Am cerut dacă cineva mai are ceva de spus. Afară de un murmur nearticulat al lui Argetoianu, toți au tăcut.

Am aflat, pe urmă, că Argetoianu, Iamandi și Iorga ar fi protestat, dar era prea târziu.

Seara, nimic, Duduia mâncând în familie.

Sâmbătă, 24 august

75 de ani de la nașterea tatii.

Am fost azi să vizitez centrele de instrucție străjerești. După ploaia de ieri, a fost o zi splen//didă și destul de *fila 272* caldă. Am început cu Breaza, unde sunt băieții. Mare progres față de trecut, dar lipsește ceva. Cred că conducătorii nu sunt destul de buni și de însuflețiți. Pe urmă, la Predeal, la fete, unde, ca întotdeuna, e splendid. Conducătoarele sunt complect la înălțime, Viorica Litzica[467] și d-na Teodorescu[468]. E o însuflețire și un dor de a face bine care bucură și înalță sufletul. Corul, bun, orchestra de armonici și de muzicuțe, foarte nostim[ă]. Lucrurile practice, bine chibzuite și bine pătrunse. Totul așa cum trebuie. Și cu fete se face tir, a prins foarte bine și place mult.

Vizita s-a terminat printr-o ședătoare, după care dr. Litzica a ținut o cuvântare mișcătoare. Emoția m-a copleșit și pe mine. Și, după cum am spus, aceste vizite la centrul din Predeal sunt un prilej de îmbărbătare și de reînnoire sufletească.

Întors la București, vine Manoilescu la mine. Lucrurile nu merg fără greutate la T.-Severin. Cum era de prevăzut, ungurii nu primesc teza noastră și au voit să rupă, ceea ce era și păre//rea lui Valer Pop. Manoilescu s-a zbătut și a mers *fila 273* cam departe, admițând ca, la viitoarea ședință, să prezintăm o hartă care ar reprezenta ideea noastră de concesiune. Aceasta a adus un diferend cu Pop, care a voit chiar să părăsească conferința fără a mai răspunde nimic. În concluzie, s-a găsit o formulă intermediară, prin care nu se rupe, ci se amână la o dată ulterioară discuțiile. Am dat dreptate lui Pop și am hotărât că prezentarea hărții este condiționată de

acceptarea de către unguri a principiului schimbului de populație.

Seara, cinema: „Invitație la dans", un film american destul de bun, cu o nouă vedetă foarte frumoasă.

Rămân sub splendida și mișcătoarea impresie de la Predeal. În aceste zile de mizerie, îmi face așa de mult bine.

Duminică, 25 august

fila 274 Dimineața, Manoilescu și Valer Pop îmi fac// raportul asupra celor petrecute ieri la T.-Severin. Pun toate lucrurile la punct cu o împăcare între amândoi, conform cu cele stabilite azi-seară.

Pe urmă, la Scroviștea, unde am petrecut restul zilei, cu Duduia, Mihăiță și prietenii lui. Au fost Irina, Lucica Samsonovici, Sanda Nenișor, Pastia și cpt. Plesnilă. S-a petrecut frumos, la aer curat. O zi splendidă, care ar fi fost perfectă dacă n-ar fi fost țânțarii.

Luni, 26 august

Dimineața, miniștri, începând cu Budișteanu, care a venit cu o grămadă de lucruri mărunte. Pe urmă, Popescu David, cu raportul asupra chestiunilor interne. El e îngrijorat de mișcarea legionară, care începe să se miște clandestin din nou, în toată țara. Urmează generalul [Constantin] Niculescu, cu organizarea Diviziei rapide și cu unele mutări.

Termin cu Gigurtu, care-mi vorbește de chestiunea remanierei. A lăsat la o parte pe Horia Sima. Consideră că

trebuie demonetizat și s-a adresat// la o altă parte a legionarilor, din cari face parte fratele lui Corneliu Codreanu, care zice el că ar fi un om mai serios[469]. *fila 275*

După-masă, l-am primit pe generalul [Gheorghe] Mihail, care văd cu plăcere că vine la M[arele] St[at]-M[ajor] cu idei sănătoase și moderne. Mi-a expus o întreagă concepție nouă, tristă, dar reală. Vede că așa cum este situația vom trebui să ne batem cu ungurii, față de cari vom putea avea succese, iar la Est, față de Soviete, să cedăm, dacă va fi nevoie. Pe urmă, l-am văzut pe Sidorovici, o clipă.

Seara, un film german mediocru: „Romanță".

Manoilescu pregătise azi un aide-mémoire prin care cerea un aviz de la germani asupra situației cu Ungaria. Făcuse unele greșeli cari îmi scăpaseră și mie [și] cari, din fericire, le-a văzut Ernest [Urdăreanu] și le-a îndreptat.

Seara, însă, o lovitură de teatru: Fabricius și Ghigi [Pellegrino] au fost chemați la Berlin și Roma, ca și miniștrii respectivi din Budapesta. Ce o mai fi și asta? După ce au spus că nu se vor amesteca, iată că par a voi să ieie hotărâre în această direcție.//

Marți, 27 august *fila 276*

Ca de obicei, dimineața, miniștri: Gomoiu și Stan Ghițescu, cu lucruri de mică importanță. Pe urmă, Gruia, cu Codul Civil, revăzut, pe care l-am promulgat. A venit, pe urmă, Gigurtu în chestiunea remanierei. Are dificultăți destul de mari, căci gardiștii fac nazuri. Încearcă, după teoria expusă ieri, să ajungă la o înțelegere cu un alt grup. Ardelenii nu fac dificultăți, dar, înainte de a le face o propunere concretă, vrea să termine cu legionarii.

Seara, altă lovitură de teatru: Manoilescu și un alt delegat[470] sunt chemați, joi, la Viena, unde vor avea discuții cu Ribbentrop și Ciano. Ce o fi și asta? Ne găsim într-o situație nouă, poate bună, poate rea? Ni se va da, poate, posibilitatea de a expune mai clar teza noastră. Sunt foarte îngrijorat, totuși, de situație. Această cedare de teritorii în Ardeal, ce ni se impune, chiar cu perspectiva schimbului de populație, este așa de grea și, bineînțeles, așa de rău primită
fila 277 în țară încât nu știu ce se // va întâmpla de punct de vedere intern. Mi-e teamă de o stare de nemulțumire așa de mare încât cine știe care pot fi consecințele.

Seara, un film idiot: „Fiul lui Franckenstein", cu Basil Rathbone.

Miercuri, 28 august

Dimineața, Păiș, care-mi face raportul asupra situației Aviației. Nenorocitul accident al „Lares"-ului pilotat de vechiul pilot Dodani[471], întâmplat ieri pe muntele Găina[472], îndoliază adânc Aviația noastră. Este primul întâmplat „Lares"-ului în patru ani de funcționare. Pe urmă, cu prilejul continuelor incursiuni ungurești și sovietice deasupra teritoriului nostru, au avut loc primele lupte aeriene: la Vest, am doborât noi 2 avioane ungurești, iar la Răsărit am avut noi 3 doborâte, cu 2 morți în luptă. Această chestiune a incursiunilor începe a deveni foarte gravă. Trebuie să protestăm foarte energic, căci nu putem fi jucăria tuturora.//

fila 278 Pe urmă, Gigurtu, Manoilescu și Valer Pop, cu privire la plecarea ultimilor doi la Viena. Am studiat toate ipotezele, cari mai mult, cari mai puțin dureroase, și am dat in-

structiuni hotărâte lui Manoilescu că nu putem accepta altă ipoteză decât aceea a schimbului de populație. I-am ordonat să fie foarte dârz pe această chestiune.

Gigurtu rămânând, apoi, singur și venind și Urdăreanu, am discutat cum stă cu remanierea. Legionarii au acceptat, chiar Horia Sima. Deci, probabil, până seara se va depune jurământul. Dar, cu toate speranțele dimineții, lucrurile nu s-au aranjat, Sima tot sperând să poată obține scopul lui: un guvern pur legionar. S-a amânat chestiunea pe mâne.

Seara, un bun film german: „Canitoga", cu H. Albers.

Joi, 29 august

Am așteptat până la 12 1/2 pentru chestia remanierei. La această oră, Gigurtu propunea ca, în fața tergiversiunilor legionare și neștiind ce va da // întrunirea de la Viena, să se *fila 279*
amâie până după ce vom avea știri mai hotărâtoare. E logic și am fost de acord.

La prânz, masă străjerească, cu ministrul Caracostea, Sidorovici, Viorica Litzica, d-na Teodorescu, col. Jugănaru[473], col. Panu[474] și maiorul Georgescu Marin[475]. Voie bună și foarte interesantă discuție a Frontului Studențesc, care trebuie înglobat în „Străjerie". Pe urmă, am distribuit unele decorații: lui Sidorovici, „Ofițer Pentru Merit", celor două doamne, „Cavaler", iar celorlalți lucruri mai mărunte.

După-masă, la 5 1/2, s-a produs drama care poate să ne ducă departe. La Viena, s-a pus în vedere lui Manoilescu că, până la 12 noaptea, trebuie să răspundem dacă primim Arbitrajul celor doi miniștri ai Afacerilor Străine ai Axei, fără să ni se spuie măcar principial despre ce e vorbă.

Aceasta cu un întreg cortegiu de amenințări, cum se văd în telegramele alăturate(?)*[476]. Trebuie să mărturisesc că numai la asta nu mă așteptam. Este lucrul cel mai dezastruos ce ni s-a[r] fi putut întâmpla. Telegramele se țin
fila 280 lanț,// dar prea puține sunt licăririle de speranță. Așa, din senin, trebuie să cedăm teritorii, fiindcă așa o doresc ungurii și acoliții lor, aceasta mi se pare depășind orice măsură.

La 11, Consiliul de Miniștri, care hotărăște ca, în decursul nopții, să se întrunească Consiliul de Coroană și să se răspunză că până mâne dimineață nu putem da un răspuns. Suntem amenințați că mâne [o] să ne găsim în război, atacați de nemiloșii maghiari, susținuți de nemți și de U.R.S.S. O situație desperată. De la începutul acestui conflict, deci zilele acestea un an, n-am crezut că putem scăpa fără luptă. Nu putem astfel lăsa ca teritoriul nostru să fie prădat.

La cină am păstrat pe Gigurtu, Ernest [Urdăreanu]. Telegramele și telefoanele se țin lanț, prin cari se arată graba care o pun cei de la Viena de a avea cât mai curând răspunsul nostru. S-a cerut, întâi, ora 24, ceea ce era absolut imposibil. Pe urmă, s-a acordat 3 dimineața, cu toate că noi am anunțat că ne este imposibil de a da un răspuns în decursul nopții.//

fila 281 Orișicine își poate închipui ce chin sufletesc au fost pentru mine aceste ore de așteptare. Plecăm așa, în neant, iar pe de altă parte ni se pune cuțitul în coastă cu amenințări cari sunt, prea probabil, adevărate.

Împinși de evenimente, am fost silit să adun Consiliul [de Coroană] înainte ca toți să fie prezenți. Au lipsit Maniu, Iorga, Gheorghe Brătianu[477], iar Horia Sima s-a făcut ne-

* Conform manuscrisului (*Nota edit.*).

văzut. Consiliul a început printr-o expunere a situației de către Gigurtu și, pe urmă, am dat cuvântul, rând pe rând, celor prezenți. În general, cei bătrâni s-au pronunțat contra acceptării Arbitrajului, însă Vaida, foarte violent, și Argetoianu au pledat cu raționamente foarte logice pentru. Dinu Brătianu a fost violent contra, asemenea Iamandi, Victor Antonescu, dr. Angelescu și Cuza. Horia Codreanu, părintele Moța și tot Guvernul pentru. Eu am făcut, la sfârșit, o declarație că sunt pentru rezistență, că am speranțe pentru viitor, că dacă soluția ce se va da va fi prea rea pentru țară să nu cumva să se reînvie iridenta românească.//

S-a redactat, pe urmă, Comunicatul[478], în care se zice că *fila 282*
am acceptat Arbitrajul, în urma unor cereri ultimative ale Axei. Sunt frânt, nu știu ce va aduce ziua de mâne, tot mai am speranțe că nu va fi prea rău.

Chiar în sala de Consiliu s-a instalat un telefon direct cu Viena, așa încât tot timpul s-au auzit comunicările și presiunile pentru graba unui răspuns. La ora 4 1/2, a luat sfârșit.

M-am culcat și greu am putut dormi după aceste emoții. Abia pe la 5 1/2, când a sosit Duduia de la o masă de la Logadi, am putut găsi odihnă.

Vineri, 30 august

M-am sculat târziu, cu teama în suflet care va fi știrea ce va veni de la Viena.

După-masă, am primit în audiență [pe] acei cari au lipsit ieri, începând cu Iorga, care avea intenția de a fi supărat, căci fuseseră convocate și alte elemente decât consilierii, mai ales Horia// Codreanu. De punct de vedere politic, *fila 283*

rezonabil, vede realitățile. S-a declarat dușman al „Străjeriei" și [a] rugat pentru catedra ajutătoare de aci să fie numit Mateescu de la Cluj, nu Gh. Brătianu, pe care-l disprețuiește.

A urmat mitropolitul Nicolescu, care, ca ardelean, este în contra oricărei cedări. Pe urmă, cel mai interesant, Maniu. Tema lui este cunoscută: rezistență la extrem, căci nimeni n-are dreptul de a dispune de un popor decât el însuși. A trecut, pe urmă, la o critică a sistemului politic de astăzi, punându-se pe tema că prea sunt eu expus și că singură o democrație, cu tot adaosul ei de instituțiuni, poate să stăpânească situația. El consideră starea țării ca dezastruoasă și că comunismul bate la ușă. Nefiind libertatea de grai, nu poate fi combătut, căci vede combaterea lui numai în legătură cu combaterea regimului.

Ultimul a fost Gheorghe Brătianu, care pricepe, deși nu admite, Arbitrajul, care, după informațiile lui, ar fi dezastruos[479], crede că nu-l putem primi.

fila 284 Vine, pe urmă, știrea hotărârilor, cari, într-adevăr,// sunt ceva nemaipomenit. Ni se trasează o nouă graniță, care, plecând de la Salonta, se îndreap[tă] spre Oradea Mare, urmează Crișul, ne ia Ciucea, Cluj, ne lasă Turda și, pe urmă, ne ia Secuimea de la Sf. Gheorghe spre nord, adică jumătatea de miazăzi a Transilvaniei, înglobând și centrul cel mare românesc al Bistriței-Năsăud. Când am auzit aceasta, am fost ca lovit de o măciucă în cap și indignarea mea n-a mai avut culme. Singura compensație este garanția *„erga omnes"*[480] ce ne-o dau Germania și Italia.

Urmând impulsul meu de luptă, l-am și chemat pe [Gheorghe] Mihail spre a lua măsurile necesare. Totuși, trebuie foarte multă chibzuință. Am eu dreptul de a împinge

țara la un dezastru sigur? Era o vreme când credeam că o rezistență eroică poate scăpa o țară, dar astăzi, după pilda Poloniei și a Belgiei, în fața unor armamente și a unei aviații covârșitoare, țările cu mijloace limitate pot ele, oare, rezista? Cedând, pot să-mi păstrez Armata intactă, pot păstra entitatea Statului ro//mân, pot să reclădesc, cu o muncă *fila 285*
fără preget, un suflet nou țării mele, pot să nădăjduiesc într-un viitor mai bun. S-a recreat iridenta românească. Ne-a întors la zilele copilăriei mele, când toți aveam pe buze și în inimă „Idealul Național".

Știu, pe de altă parte, ce risc personal iau primind această înfrângere. Știu că, pentru cel puțin mult timp, eu sunt pierdut și că tot ce voi face și voi zice va fi considerat ca vorbele și faptele unui trădător de neam și unui vânzător de țară. La 8 iunie eram la Zenit, azi sunt la Nadir.

Mă chinuie, de ieri, gândul dacă am dreptul de a lua această răspundere într-un fel sau altul, dacă n-aș face mai bine să renunț la toate și să fac gestul suprem de a abdica. Simt că, în zilele ce vor veni, se va acumula așa o cantitate de ură împotriva mea încât cu greu voi putea ține capul sus. Atacurile vor fi conjuncte din partea lui Maniu și a Gărzii de Fier. Așa este soarta noastră, a acelora cari suntem pironiți la locul de răspundere, și, adesea, dacă îl pără//s[im], *fila 286*
dezastrul țării este și mai mare. Am spus o vorbă azi-seară Duduii și lui Urdăreanu asupra acestui gând care mă frământă. Au respins cu indignare ideea. Eu tot voi rămâne răstignit de crucea mea. Voi îndura insultele și prigonirea. Așa cere datoria mea de suveran.

La ora 20, sosește Nindi [Romalo] de la Viena, aducând protocoalele. Povestește atmosfera de acolo și felul în care nici n-a [existat] vreo putință de apărare. El consideră că dacă am fi rezistat la injoncțiunile Axei eram șterși de pe

suprafața pământului. Pentru el, garanțiile ce ni se dau sunt salvatoare și, cu toate că prețul cu cari au fost plătite sunt nemaipomenite, ele sunt un real câștig. Cele ce le povestește întrucâtva îmi ușurează conștiința, deși cu totul împotriva sentimentului meu. Suntem siliți a înghiți cele ce ni s-au întâmplat și să lăsăm istoriei să judece dacă este bine. Să deie Dumnezeu să fiu eu acela care va reîntregi, din nou, țara în granițele ei firești.

fila 287 La 12, Consiliul de Coroană[481], unde au mai luat // parte și Maniu, și Gheorghe Brătianu. Atmosferă grea, aș putea spune chiar încărcată. Se simte în atitudinea majorității consilierilor o vădită ostilitate împotriva celor ce s-au întâmplat. Bazându-mă pe faptul că în Consiliul de ieri Arbitrajul a fost acceptat și că cele de azi nu sunt decât o consecință, am hotărât că nu se va lua avizul celor întruniți, considerând întrunirea ca informativă, lăsând, totuși, fiecăruia posibilitatea de a-și expune părerea.

Eu deschid ședința cu câteva cuvinte adânc simțite. Îmi afirm hotărârea mea de a rămâne neclintit cârmaciul țării prin momentele de furtună, cu nădejdea că cele întâmplate nu sunt decât trecătoare.

Pe urmă, Gigurtu expune fapte, iar Nindi [Romalo] citește protocoalele și descrie ceea ce s-a întâmplat la Viena.

Începe, după aceea, opiniile fiecăruia. Primul vorbește Argetoianu, care conchide că trebuie cu frunțile sus să acceptăm inevitabilul. Iorga, pe urmă, făcând considerațiuni is-
fila 288 torice, nu // acuză decât trecutul și nu se pronunță contra; vorbește rezonabil. Urmează Maniu, care se răstește ca la o întrunire publică, spre a vorbi de drepturile Ardealului și ale poporului ardelenesc, care singur este stăpân pe destinele sale. Atacă regimul, făcând incursiuni în politica internă, pe cari sunt obligat a le opri[482]. După el, mai spune lu-

cruri vagi și încurcate Gh. Brătianu, care este pentru rezistență. Au mai vorbit și alții, fără importanță.

Așa se încheie această tristă, sfâșietoare zi de adâncă mâhnire sufletească. Eu nu mai sunt om. Acestea toate m-apasă într-un mod îngrozitor. N-aș fi crezut că în timpul vieței mele să văd așa o catastrofă națională.

Azi-de-dimineață a fost un incident cu Fabricius, care a protestat împotriva Comunicatului de azi-seară, cerând să se șteargă cuvintele cari arată că totul ne-a fost impus. Ar dori să zicem că am primit Arbitrajul de bunăvoie. S-a refuzat, spunându-i că este prea târziu, căci s-a și publicat*.//

fila 291

[Duminică, 1 septembrie]

... an de presiune nervoasă și de chin. Sunt într-un hal de nervi nemaipomenit. Plâng și mă răstesc la oricine și orice. Lucrez dimineața la mărci, sculându-mă devreme. Asta mă calmează.

După-amiază, la Mihăiță, cu Duduia, ascultăm discuri de gramofon; câteva ore plăcute și liniștitoare.

Seara, Duduia mănâncă în oraș. Încerc s-o aștept, dar pic de somn. Pe jumătate deștept, îi urez „La mulți ani!" de ziua ei, 2 sept[embrie].

Luni, 2 septembrie

De dimineață, mă scol greu. E ziua iubitei mele. Cât de întunecat sufletul, atât de frumoasă e vremea. Un soare strălucitor și temperatura încălzită după ultimile zile de frig. O

* Filele 289 și 290 au fost smulse din manuscris (*Nota edit.*).

deștept cu flori și cu un dar de farfurii de argint, singurul lucru mai de soi ce l-am putut găsi în aceste vremuri grele.
fila 292 Ce urare aș putea să-i fac în aceste zile de amă//răciune, afară de sănătate și așa să ne ajute Dumnezeu!

Am avut audiențe de lucru, începând cu generalul David Popescu, căruia îi atrag atenția foarte hotărât asupra primejdiilor ce ne amenință din cauza spiritului public, în ce privește Arbitrajul. Zice că cunoaște acestea toate și că poate garanta de ordine. Urmează generalul Niculescu, cu mărunțișuri. Pe urmă, Crainic, care spune că trebuie complect refăcut Ministerul și întregul Serviciu de Propagandă. Spune că, în Italia, ungurii au, în afară de unguroaica metresa a lui Ciano, un întreg regiment de femei cari sunt sub comandă în slujba Serviciului de Propagandă Națională. De ce n-am avea și noi același lucru?

Ultimul este Gigurtu. El este optimist și crede hotărât că va putea domina situația.

S-au făcut schimbări la Poliție, unde s-a constatat că Moruzov[483] și Nicki Stefănescu[484] susțineau pe legionari și, în special, pe Horia Sima. Au fost ambii retrimiși la M[arele] St[at]-M[ajor]. După-masă, am avut în audiență pe Valer
fila 293 Pop,// care este extrem de îngrijorat de situație. Valul de nemulțumire împotriva mea crește vertiginos, zice el, chiar în Armată. După el, chestiunea prezintă o deosebită gravitate, căci ura se îndreaptă împotriva mea. Maniu, în primul rând, și alții cer plecarea mea. Trebuie, zice el, cât mai repede o schimbare de guvern. Va trebui găsit cineva cu prestigiu și autoritate, cum ar fi, după părerea lui, generalul Antonescu. Am rămas uimit de această propunere. Voi putea, oare, și avea încredere în el? Trebuie să mărturisesc că m-a pus foarte pe gânduri.

Seara, la cină, am sărbătorit pe Duduia, pe cât se poate în aceste zile. Au mai fost la masă Urdăreanu și [Radu] Rusescu.

Pe la 12 1/2, culcarea. N-am putut dormi. A fost o noapte de chin.

Marți, 3 septembrie

Dimineața, cu totul nedormit, am avut miniștri. Cel dintâi, Gomoiu, cu mărunțișuri, pe urmă Gruia,// cu mai multe *fila 294*
proiecte de legi. A urmat Manoilescu care n-avea nici el nimica deosebit, afară de cererea trimisă Germaniei pentru o misiune de instrucție pentru Armată.

După-amiază, am lucrat la ale mele. Pe urmă, a venit Urdăreanu să-mi vorbească de situație. Crede, cum, din nenorocire, este și impresia mea, că Gigurtu nu este stăpân pe situație. Aș fi dorit să țin acest Guvern cât mai mult, dar trebuim să ne gândim serios la un înlocuitor. A fost, din nou, Valer Pop la el. Cu toate că zice că această părere este independentă de vizită, totuși a fost adânc impresionat de ea.

După această convorbire, s-a întâmplat un fapt grav. A avut loc o agresiune asupra sergentului de la poarta Palatului. Mai mulți indivizi l-au atacat, și unul a tras, rănindu-l în abdomen. De altfel, agresorul a și fost doborât. În același timp, a avut loc un atac la Telefoane, unde s-a stricat colectorul, și unul la Radio, unde și acolo s-a produs o scurtă întrerupere, jandarmul din post fiind omorât.

Au mai fost răzvrătiri la Constanța și Brașov,// unde *fila 295*
autoritățile au fost atacate și unele localuri ocupate. Ar fi fost morți și răniți. La Timișoara, a fost și acolo un incident

între șvabi și români. După câte se pot deslușI din aceste incidente, este o încercare de puci din partea Gărzii de Fier, care vrea să-și realizeze dorințele prin forță. De la Palat se aud focuri de pistol, arme venite din Germania, pocnitura caracteristică a „Mauser"-ului. Situația devine gravă, așa încât trebuie reacționat. Gigurtu e prea slab, iar Popescu David n-are energia de care se lăudase. Parcă îi e frică de a reacționa, mai ales împotriva Gărzii de Fier.

Propunerea de a face apel la Antonescu ia corp, mai ales la Urdăreanu, care e totdeuna gata de a proceda la schimbări. Eu sunt încă foarte îndoit asupra persoanei lui. Până mai ieri în domiciliul forțat la Bistrița, care va fi atitudinea lui, care va fi loialitatea lui față de mine? Raporturi bune
fila 296 are cu Garda de Fier, cu Dinu Brătianu și cu // Maniu. Acesta este un avantaj. Înainte de a face un pas definitiv, am pus pe Urdăreanu să-l întrebe pe generalul [Gheorghe] Mihail ce părere are asupra acestei eventualități. Răspunsul lui a fost clar, că nu-l iubește, dar că consideră că este un soldat și că nu poate trăda. Această părere a fost ultima picătură care a făcut să iau hotărârea.

Acuma alt bucluc: persoana în chestie trebuie găsită. Din cauza turburărilor, el rămâne ascuns. Cu multă greutate, cu concursul lui Valer Pop, [Antonescu] a putut fi găsit. A avut, întâi, o conversație cu Urdăreanu, în care a făcut rezerve și, mai ales, a spus că nu poate lua așa o răspundere dacă n-are coatele libere.

L-am văzut și eu și l-am rugat să primească a forma guvernul. După oarecicare discuții, și-a rezervat răspunsul. I-am spus că acest răspuns este urgent, căci ordinea trebuie restabilită.

fila 297 Singura persoană care nu e deloc // mulțumită de desfășurarea evenimentelor este Duduia, care consideră că se

face un pas greșit și că nu va fi bine. N-are încredere în credința lui.

Miercuri, 4 – Joi, 5 septembrie

Aceste două zile tragice, cari au dat complect dreptate îndoielilor Duduii, au fost așa de pline încât n-am putut scrie în fiece seară. În 48 de ore, toată situația mea este răsturnată și iată că din nou trebuie să iau drumul amar al pribegiei.

Miercuri, mai întâi îl văd pe Gigurtu, care, cum intră la mine în birou, îmi spune: *„Știu de ce este vorba. Credeți că nu putem stăpâni situația, deci ați făcut apel la Antonescu. Nici el nu va putea face mult!"*[485].

Pe urmă, pe la miazăzi, Antonescu a depus legiuitul jurământ. După termina//rea acestuia, s-a întors către mine *fila 298* și a spus: *„Așa să ajute Dumnezeu Majestății Voastre și mie!"*. A plecat, pe urmă, ca să încerce să-și formeze guvernul.

După-amiază, revine. În loc să se îmbunătățeze, situația devine din ce în ce mai grea. Manifestațiunile din stradă, în loc de a deveni mai liniștite o dată cu numirea lui Antonescu, parcă se întăresc. Gardiștii iau vânt, și el nu reacționează. Întâi, îl vede pe Urdăreanu, la care este și Gigurtu. Acesta vrea să plece, dar îl reține zicând că, neputând forma guvernul, va mai fi nevoie de el. Vine, pe urmă, să vorbească cu mine. Îmi spune că vizitele ce le-a făcut la prietenii săi, Brătianu și Maniu, n-au dat nici un rezultat, i-au refuzat concursul. Nici la Garda de Fier n-a avut mai mult succes. Am discutat chestiunea ordinei, și când i-am spus de ce nu reacționează, mi-a răspuns că nu // se poate conta *fila 299* pe comandanți, mai ales pe generalul Coroamă[486], care a

trecut complect de partea Gărzii de Fier. Am propus să se deie comanda lui Paul Teodorescu. Răspunde că unitățile nu-l vor urma. Pe urmă, l-am numit pe Orășanu[487], de care n-a voit să auză vorbind. Ca ultima resursă, am numit pe Pantazi, despre care mi-a dat un răspuns care m-a uimit: *„Credeți că el este credincios și va întrebuința forța pentru a restabili ordinea?"*. Răspunsuri foarte descurajatoare din partea unui militar cu reputația de energic.

Rezultatul final al acestor conversații este că acceptă să-și continuie misiunea, cu condiția că-l voi încredința cu conducerea treburilor, că voi întocmi un decret de depline puteri, prin care el devine complect stăpân pe țară, eu rămânând un simplu figurant, cu drepturi mai mult decorative. La acest gest a fost împins de vărul său, Ică Anto-
fila 300 nescu[488], în ale cărui // cunoștințe juridice are deplină încredere. Chestiunea este foarte gravă, mai ales că este vorba și de Armată. Cât pot, am rezistat, dar cum este vorba de a scăpa situația țării, de a face cu energie ordine, e mai bine s-o facă altul. Și dacă văd că exagerează și că nu merge, am totdeuna dreptul de a retrage delegațiunea plinelor puteri.

Redactarea lor[489] a ținut destul de mult și a dus la discuții vii între Urdăreanu și juristul Ică Antonescu, care este mai dârz decât vărul său. De multe ori, l-a împiedecat de a ceda.

Dacă este spre binele țării, orice sacrificiu personal este binecuvântat.

Însă, joi, situația nu s-a îmbunătățit. Manifestațiunile continuă tot mai energice. Sunt încercări de a se face o mișcare învăluitoare a Palatului, care a cerut intervenția Gărzii.

Mihăiță a avut, astăzi, un gest splendid, care m-a mișcat până în măduva oaselor. Pe când manifestațiunea era în

toiul ei și // se auzeau în stradă focurile de „Mauser", *fila 301*
auzim, deodată, jos, în odaia lui Mihăiță, un foc de revolver. Întrebându-l ce s-a întâmplat, îmi răspunde că nimica. Duduia, însă, scoboară să vază de ce e vorba. Băiatul își încărcase pistolul ca să mă apere dacă manifestanții răzbesc până la Casă, și un glonț pornise.

Acest gest de credință, tocmai în această seară, este o mângâiere sufletească față de trădările și schimbările la față cari au avut loc tot azi.

Valer Pop a venit să mă vază, sunt convins că cu conivența lui Antonescu, și mi-a spus că singura soluțiune este plecarea mea. Este cererea tuturora, a străzii, a Armatei și a oamenilor politici. Ar fi condiția ce au pus-o Maniu, Brătianu și gardiștii spre a colabora. Acest punct de vedere este împărtășit și de președintele Consiliului. Aflu că a fost, astăzi, să facă o vizită lui Fabricius, care-l apărase cât timp fusese consem//nat la Bistrița. În urma acestei vizite, ati- *fila 302*
tudinea lui [s-]a schimbat. Este semnul că s-a dat cu nemții, că caută să se sprijine pe Garda de Fier, cari, azi se vede clar, nu numai fac politică nazistă, dar sunt 100% agenții lor.

Cu această vizită a lui Valer Pop, care, în toată aceasta, a jucat rolul de comis-voiajor al trădării, drama începe a se desina. Părerea Duduii începe a se verifica.

Discuții cu Urdăreanu, care este din ce în ce mai pesimist, care crede că în fața acestei presiuni a opiniei publice aș trebui să cedez, să fac gestul înainte de a-mi fi impus.

După cină, mi se anunță lt. colonelul Elefterescu[490], adjutantul lui Antonescu. Cere să mă vază, fiind purtătorul unei scrisori. Este mesajul fatal prin care mi se cere, pentru a restabili liniștea, de a renunța la Tron[491]. După cele ce le auzisem în decursul după-amiazei, acest mesagiu n-a fost întru

fila 303 nimica// o surpriză. Mi se cere cât mai curând un răspuns. Părerea politicianilor, cari mai totdeuna au fost împotriva mea, o cunosc. Ceea ce în aceste împrejurări mă interesează este de a cunoaște părerea acelora cari îi consider credincioși și pe cari, eventual, aș putea să mă sprijin.

În primul rând, l-am chemat pe Ballif, care e cel mai vechi și cinstit servitor al Casei. Atitudinea lui a fost curioasă. N-a zis nici da, nici nu, dar astăzi, el, care a fost atât de energic, este hotărât contra violențelor, și fără violență nu se poate zice nu. Am mai văzut și pe generalii [Gheorghe] Mihail și [Paul] Teodorescu. Ei sunt de părere că se poate rezista. Altul care a mai venit și cu care am stat de vorbă este Manoilescu. Și el este, în principiu, împotriva plecării, totuși crede că este mai bine să vază care este atmosfera la Fabricius. N-a avut nevoie de a pune întrebarea, căci el a fost interogat unde
fila 304 am intențiunea să mă duc, care e direcția ce o// voi lua, spre Sigmaringen[492] ori alta. Bietul Manoilescu era descompus. Parcă vedea cât de greșită a fost politica nazofilă care a dus-o. Mi-a fost milă de el.

Începe pentru mine o lungă luptă sufletească și de conștiință. Care este datoria mea? Cât timp Duduia stătea de vorbă cu Mihăiță, eu am stat singur, cu cel mai groaznic zbucium interior, cu o problemă de la care nu depinzi tu, dar tot poporul căruia i-ai jurat credință. Astăzi, condus de o ceată de rătăciți, se ridică împotriva ta. Astăzi, presiunea unei puteri atotputernice conduce mâna acestor rătăciți. Care este interesul suprem al Patriei? Dacă rămân, vrea să zică rezistență, vărsare de sânge, neliniște și, peste aceasta, poate, o intervențiune străină dușmănoasă. Am dreptul de a pune țara în această periculoasă situație, chiar dacă, finalmente, este scăparea ei? Iată întrebarea!

fila 305 Am rezolvit-o prin cedare și, ne//răspunzând lui Anto-

nescu, care n-a avut curajul de a se înfățișa în persoană, am scris o Proclamație, prin care trec puterea lui Mihăiță, cerând țării să-i dea sprijinul spre a trece acest hop[493]. N-am făcut decât o delegație, fără a abdica în mod formal. Această formulă a fost indicată de Ernest [Urdăreanu]. El, cu drept cuvânt, s-a opus la vorba *abdicare*.

Astfel, soarta este aruncată. După 10 ani de străduință, zece ani de luptă și de muncă prin focurile concentrate ale dușmanilor de afară și dinlăuntru, prin trădarea și, mai ales, prin părăsirea fără nici un efort de rezistență a lui Antonescu, iată-mă din nou pus pe drumuri, din nou un pribeag pe drumuri străine.

În toată această dramă, figura cea mai patetică este Mihăiță. El rămâne singur victima împrejurărilor, neputincios, fără experiență, în mijlocul acestei haite de lupi și de hiene. El e singurul care s-a opus din răsputeri. El n-a voit să accepte // această soluțiune. A trebuit tot talentul de persuasiune *fila 306* al Duduii ca să-l facă să priceapă că acest sacrificiu al său este o datorie către România, că dacă pleacă și el, totul se prăbușește. Disperat, a primit, dar a și făcut observația că *„Dacă tata n-a putut să reușească, cum am să pot eu?"*. Am vorbit și eu cu el și, la rândul meu, am explicat că are, ca prinț, o datorie care trece peste durerile și inconvenientele omenești. El trebuie să rămâie, dacă nu în alt rol, cel puțin în acela [de] portdrapel. El trebuie să ție fâlfâind stindardul Dinastiei și României.

Așa, așternute pe hârtie, evenimentele acestea par o pură înlănțuire de fapte. Dar această înlănțuire conține atâta durere sufletească, atâta sfâșietoare criză de conștiință, atâta amarnică deziluzie.

În această zi de 5 sept[embrie] 1940, s-a rupt ceva în sufletul meu, care foarte cu greu, poate niciodată nu se va mai putea drege.

fila 307 Sunt acte de felonie, cari degradează // un om. Ion Anto-nescu a comis unul din acelea. Chiar dacă va face bine țării, nu va putea să șteargă această pată morală.

Vineri, 6 septembrie

Pe cât trec orele, cu atâta tragedia se întărește. De dormit, ce pot să zic, m-am trântit îmbrăcat pe pat. Mihăiță, jos, a făcut același lucru. De dormit am făcut-o, căci lovitura de măciucă morală a fost așa de puternică încât parcă m-a trântit la pământ.

Dis-de-dimineață, ca să nu se piarză timpul, să nu se poată reacționa, Antonescu l-a pus pe Mihăiță să depuie jurământul[494] numai în fața sa, a patriarhului Nicodim și a lui Lupu[495], [pe] care, făcând uz de plinele puteri, l-a și numit prim-președinte al Casației. Cu toate că Constituția este sus-
fila 308 pendată și Parlamentul dizolvat,// acest jurământ n-are nici formă de legalitate. Este din bunăvoință antonesciană; îi lipsesc *„Grația lui Dumnezeu și Voința Națională"*.

Sculat, îmi dezbrac uniforma. Pentru cât timp, numai Cel de Sus o știe.

E o zi de făcut bagaje și de luat rămas bun. E o zi atât de amarnică, cu toate că soarele strălucește, care face ca despărțirile să fie și mai tragice.

Urdăreanu are o muncă teribilă ca să organizeze plecarea, care va trebui să fie cât mai curând, adică în decursul nopții, pe la 4 dimineața. Victoria atât de ușoară a elementelor opuse mie au întărit Garda de Fier, care a strâns lumea pe Piața Palatului și, cu toate că s-a publicat Proclamația mea, manifestă zgomotos, riscând să rupă grilajul și să inva-

deze Palatul. Cu toată teama unor excese, Antonescu, până târziu seara, nu ia nici o măsură ca să restabilească ordinea, parcă pentru el // o justificare a trădării. Singurul contact *fila 309* ce-l ia este cu Urdăreanu, în decursul căruia îi dă două scrisori de garanție: una că am libertatea de a mă duce orișiunde voi, cealaltă că mi se acordă o alocațiune anuală de 20 000 000 lei. Antonescu pretinde că plecarea nu se poate aranja atât de repede. Urdăreanu, de acord cu mine, insistă, mai ales că primul revine continuu cu teama lui să nu fie vărsare de sânge.

Duduia, și ea, trebuie să aibe grijă de lucrurile ei. Atât prin telefon, cât și personal, împachetează cât poate. Neliniștea este, însă, atât de mare și văd atâta grijă la Duți Rusescu încât, pe la mijlocul după-amiezei, suntem siliți să-i telefonăm să vie cât mai neîntârziat la Palat. Această grabă a fost o fericire, căci abia plecase și iată că manifestanții au ajuns la casa ei. Câteva minute mai târziu, și niciodată // n-ar fi *fila 310* putut scăpa teafără.

Atâtea sunt de făcut în această zi, că până la ora plecării nu ai timp să resimți prea viu durerea. Câteva decepții, cari desigur că vor fi urmate de multe altele, au și început. Primul e [Nicolae] Malaxa, care și-a manifestat atitudinea viitoare față de Duduia și Ernest [Urdăreanu], refuzând să-i vază și abia vorbind la telefon. S-a dat cu gardiștii și nu vrea să supere pe nemți. Altul este Ilasievici, care crede că nu este locul lui de a fi cu mine peste granită. De altfel, nu prea este îmbulzeală de a pleca cu mine. Singurii cari au cerut este Puiu Filitti, în numele vechei prietenii de altădată, *il croit que cela fait bien*[496], și veșnicul credincios [Ilie] Radu. Prin insistența lui Urdăreanu, pe Puiu l-am acceptat. Pentru Radu, cu un sacrificiu din ambele părți, l-am rugat

să rămâie strajă lângă Mihăiță. Consider că are absolută nevoie de a avea așa cineva lângă el. Abia sub forma unui ordin a primit Radu să rămâie.//

fila 311 Antonescu a și început de a lua măsuri. În afara schimbării de la Casație, primele două măsuri de mare utilitate națională care s-a grăbit să le ieie este desființarea consilierilor regali[497] și a Străjăriei[498]. Pe urmă, la Poliție, Siguranță etc. l-a pus pe colonelul Cameniță[499]. O altă decepție.

Am zis mai sus că este o zi a despărțirilor. Am dorit, înainte de a pleca pentru Dumnezeu știe cât timp, să-mi iau rămas bun de la câțiva colaboratori cu cari lucrasem bine. Ca oameni politici, doi: Vaida și Iorga. Primul, paternal ca întotdeuna, a găsit vorbe duioase, terminând prin a zice că să deie Dumnezeu ca pentru țară sacrificiul meu să fie folositor. Iorga, mai serios, dar la el am simțit o prietenie sinceră, privește evenimentele sub o prismă mai istorico-fatalistă. E mulțumit că n-am dat abdicare formală, dar, în același timp, crede că revenirea mea pe Tron nu se poate. Ar
fila 312 fi, consideră el, ridicolă. Aș // putea să îndeplinesc rolul de mentor, de un fel de regent lângă Mihăiță, care este prea tânăr. Mi-a mai spus, luând rămas bun, că ziarul lui, „Neamul românesc", va înceta să apară cu începere de mâne. Este felul lui tacit de a protesta împotriva evenimentelor. Aș mai fi dorit să-l văd pe Tătărăscu, dar e departe, la Poiana, și n-are timp să vie.

Au fost și adio-urile Curții, toți întruniți în Sala cea Mare a Tronului. Sunt unii cu adevărat emoționați, alții puțin, iar încă o serie deloc. Cel mai mișcat și cari sincer suferă e bietul moșu' Buhman, care știe ce vrea să zică aceste despărțiri. Face impresia că își pierde un copil ori un părinte. Pe urmă, cei mai apropiați, [Radu] Rusescu, Stavăr, care ră-

mâne procurator. Tot emoționați au fost și ofițerii Gărzii, de cari m-am legat foarte mult.

Pe urmă, am mai văzut [pe] profesorul Herescu de la Fundații, căruia i-am remis 10 000 000 lei pentru publicarea celei // de a doua ediție a *Bibliei.* *fila 313*

Foarte emoționant și dureros a fost rămasul bun ce l-am luat de la conducătorii străjerești. Sidorovici lipsește, fiind în Germania, am chemat, deci, pe Viorica Litzica și pe Șoimescu[500]. Prin ei, am luat un cald și plin de dragoste rămas bun de la copiii României, pe cari am încercat să-i cresc în sentimente mai calde și mai adevărat utile Patriei decât au fost până acuma. Prin ei, am aflat că această splendidă operă, care a costat atâta trudă, a fost desființată ca fiind dăunătoare. Au o teamă că atunci când Sidorovici se va întoarce, împotriva lui se va revărsa o ură de nespus, semn că Străjeria a fost o adevărată pavăză față de educația de ură a legionarilor.

Cu acestea, s-au sfârșit aceste dureroase datorii.

Și cu cât trece ziua, cu atât vociferările mulțimei din fața Palatului sunt mai dezgustătoare și mai // apăsătoare sufletește. Orele de seară, până la acele ale plecării, au fost cele mai grele. Afară de unele lucruri cari cu totul înadins am voit să le iau, restul am lăsat în grija servitorilor. [Ilie] Radu a mai venit cu lacrimi în ochi să roage să fie luat. Am rămas la hotărârea mea. *fila 314*

Tragic este și aspectul ofițerilor din Batalionul de Gardă, cari fac pe rând de pază jos, în Casă. E și acesta un fel de rămas bun individual.

Antonescu, după ce se angajase de a mă însoți până la graniță, în ultimul moment anunță că n-o poate face.

De după cină până când am părăsit Casa, am stat cu Mihăiță și cu Duduia de vorbă. El, tot foarte greu resemnat

la actuala situație, ea dându-i sfaturi bune asupra atitudinei de resemnare ce trebuie s-o aibe. I-a spus că rolul lui este de pază a unei tradiții, singura care poate scăpa țara. Deci, nu trebuie s-o primejduiască. Până nu va fi cel mai tare,//
fila 315 să nu se puie în conflict cu Antonescu[501]. Dar, pe de altă parte, să nu uite că eu sunt tatăl său și să nu permită să fiu târât în noroi.

Pe la ora plecării, un nou incident. Dămăceanu transmite din partea lui Antonescu avizul ca Mihăiță să nu mă ducă la gară, împărtășind această părere. Împins de mine, Mihăiță nu se lasă călcat în picioare și se hotărăște tot să se ducă.

Plin de duioșie este și rămasul bun de la servitorii Casei, Ana, Iordan rândașul și Davidescu, cari, cu acest prilej, s-a îmbătat criță. El, plângând, ca și ceialalți, a spus: *„Tot aci o să vă primesc la reîntoarcere"*. La acești câțiva, cel puțin lacrimile erau sincere.

Am plecat într-un șir de automobile, eu cu Mihăiță, Duduia cu Duți Rusescu. Am trecut prin oraș, care, la această oră, 3 1/2 dimineața, este liniștit, cuprins de somn. Abia de
fila 316 la Șosea spre Gară este un spalier de // jandarmi, cari nu dau onorul, ci păzesc. Tot așa și Gara este înconjurată. Dă un aspect tragic. La Gara Băneasa, mă așteaptă Popescu David, care e încă ministru de Interne, și colonelul Dragomir[502], însărcinați de Antonescu de a mă duce până la graniță. Îmi remit o scrisoare din partea acestuia, în care spune că din cauză că nu se simte bine nu mă poate însoți, după cum fusese vorba. Ne face nouă, acelora cari plecăm, o impresie proastă această retragere din ultimul moment.

Altfel, totul ca întotdeuna. Garda face paza ca în zilele cele bune. Totul la locul său. Despărțirea de la Mihăiță este oribilă. Parcă ar dori să mai facă un efort de a pleca și el.

Au mai fost [Ilie] Radu, Stavăr și [Radu] Rusescu. Parcă singurii credincioși cari își duc stăpânul la locul de adio.

Cel mai trist și amărât este Mihăiță, căci rămâne în mâni dușmane.//

Sâmbătă, 7 septembrie

fila 317

Crezusem că ieri a fost ziua cea mai groaznică din viața mea. Am greșit. Azi a fost mai rău. A fost cea mai oribilă, acea care mă umple de dezgustul cel mai cumplit și-ți face rușine că te-ai născut român și om.

După clipele de nesfârșită amărăciune și adâncă durere a despărțirilor, culcându-ne, am adormit oleacă.

Sosiți la Lugoj, văd mișcare multă în gară și trupe cari se urcă în tren. În curând, am avut explicația acestui lucru. Gardiștii sunt stăpâni pe situație la Timișoara și la Jimbolia. Ceruseră chiar ca trenul să fie înapoiat de la Turnu-Severin la București, ca să nu pot pleca.

Aci, la Lugoj, au trimes vorbă, prin cine nu știu, că sunt hotărâți să oprească trenul la Timișoara, să percheziționeze și s-o deie jos pe Duduia.

Panică la toți în tren, mai ales la Popescu David, care este absolut de părere să se facă ceea ce // cer, iar Duduia *fila 318*
să fie pusă într-un automobil și trecută astfel peste graniță, însoțită fiind de unul dintre ofițerii mei și de un altul. Tot entuziast pentru acest proiect este și Puiu Filitti. De îndată, însă, îmi dau seama că aci e altceva la mijloc și că este o cursă ce mi se întinde, cu atât mai mult că ministrul de Interne pare a fi de acord să permită legionarilor să perchiziționeze trenul, și asta cu toate garanțiile ce le dăduse Antonescu pentru călătorie.

Când, înainte de plecare, primisem scrisoarea sa prin care anunța că nu mă poate însoți, fiind bolnav, am avut, eu și cu Duduia, impresia netă că e ceva necurat la mijloc, dar așa o porcărie nu credeam.

Vorbesc cu cei din tren, începând cu Urdăreanu, care, spre cinstea lui, trebuie să zic că este singurul care, de la început, a zis că acest lucru nu este posibil. Vine, pe urmă, Puiu
fila 319 [Filitti], care crede că numai // debarcând pe Duduia avem posibilitatea de a trece fără greutate și, în sfârșit, David Popescu, care este foarte insistent pentru cedare. Nici o clipă n-am putut sta la îndoială asupra hotărârei de luat: un refuz absolut din partea mea și ordinul ca trenul să treacă fără oprire prin gările Timișoara și Jimbolia. Se mai ivesc unele greutăți tehnice C.F.R. și încăpățânări regulamentare ale lui Pavelescu, dar, totuși, se pune în execuție hotărârea mea.

Eu nu pot accepta astfel de târgoveți și tergiversări. Am plecat cu toții împreună și împreună vom îndura aceeași soartă. Să-mi scap pielea jertfind o femeie, oricare ar fi ea și, în primul rând, Duduia, care azi este singurul meu sprijin, acest lucru nu se poate. Pe de altă parte, eram convins că orice oprire nu putea fi decât fatală pentru noi toți. Duduia nu este decât un pretext pentru a executa gândul de la Turnu-Severin, dacă nu mai mult.

fila 320 Trenul, deci, continuă. Garda se pune // cu puștile-mitraliere la ferestre spre a para orice atac. Intrând în Gara Timișoara, simt cu disperare că trenul încetinează. Deodată, aud focuri. Sunt pocniturile caracteristice cari mi-au rămas în urechi de zilele trecute, în București: plesnitura seacă și ascuțită a armelor gardiștilor, „Mauser"-ile germane. Trenul își iuțește alura, iar focurile se întețesc. Aud cum răspund armele noastre automate din tren. Cât am putut, am baricadat pereții cabinei și fereastra, iar cu Duduia ne-am culcat

pe jos. Când focurile au fost mai vii, Pussy, cățeaua noastră atât de iubită, s-a așezat peste mine, ca și când ar fi voit să mă apere cu trupușorul ei.

Uf, am trecut cu numai câteva ferestre sparte, dar cea din cabina mea a rămas neatinsă.

Ce a fost în sufletul meu numai Dumnezeu știe. O jale de nedescris și o scârbă cum nu se mai poate. M-a apucat o tristețe sufletească nesfârșită gândindu-mă la tot ce m-am sforțat să fac în acești 10 ani și la // ce recunoștință culeg: gloan- *fila 321*
țele unor tineri rătăciți și discreierați, dar tot gloanțe sunt.

De primejdie n-am scăpat încă, cu totul că primul pas este făcut. Mai vine Puiu [Filitti] să insiste încă o dată să cedez la cererile făcute. Refuz cu indignare și sunt gata, după cum am zis, să risc orice. Îmi dau prea bine seamă că primejdia de la Jimbolia poate fi și mai mare, mai ales că la prima încercare reușita n-a fost a lor. Înfrigurătoare și apăsătoare până la culme au fost cele 45 de minute până ce trenul s-a oprit. Fiecare variațiune în iuțeala de mers putea să însemneze ceva rău, și pe acest sector sunt multe.

Trenul s-a oprit. Urdăreanu deschide ușa cabinei și anunță că suntem la Veliki Kikinda, pe teritoriul iugoslav. Am răsuflat.

Astfel am părăsit țara mea, pentru care am muncit cu drag și fără odihnă, gonit nu numai de lașitatea, trădarea și nerecunoștința elementelor politice, dar și însoțit // de gloan- *fila 322*
țele tineretului, pentru cari tocmai voiam să clădesc o țară frumoasă și fericită. Degetele cari au tras trăgaciul erau ale lor, dar gloanțele erau străine.

Nici ajunși aci grijile n-au încetat. Se ridică chestia Gărzii. Cum vor putea trece înapoi? Unii, în cap cu David Popescu, au emis ideea că trenul să se întoarcă la Jimbolia ca să lase acolo vagoanele în chestie și, pe urmă, să-și continue drumul. Aci, am văzut clar elementele trădării și ulti-

ma încercare de a pune mâna pe noi. Bineînțeles, acest lucru nu s-a făcut. Am avut, din nou, o pildă desăvârșită de lașitate umană. Lovitura nereușind și răspunzându-se cu focuri la focul gardiștilor, le era acelor domni teamă de pielea lor, căci, la reîntoarcere, ce figură erau să facă, mai ales că ne vine știrea că legionarii au urmărit trenul cu autocamioane, au ajuns la Jimbolia, unde ar fi executat pe acar și șeful stației, încercând chiar să treacă pe teritoriul iugoslav.

fila 323 Spre a ușura situația celor de la Gardă,// am telegrafiat lui Paul [Karagheorghevic], rugându-l să le deie o mână de ajutor. Aranjarea trenului pentru plecare mai departe se face foarte încet, dar, după 3/4 de ceas, totul e în regulă. Iau rămas bun de la cei ce ne-au însoțit, în cap cu David Popescu, care este foarte emoționat. Cred că-i tremură pipota.

Dar cu adevărat emoționantă a fost despărțirea de la Gardă, care s-a purtat așa de bine, stimulată fiind de Urdăreanu. Am dat mâna cu fiecare soldat.

Pornind, grija mea n-a încetat până ce n-am trecut Tisa. Aci nu ne mai pot ajunge. La Senta, se urcă în tren generalul Petrovic, trimes de Paul să mă însoțească până la granița Italiei. L-am rugat și pe el să intervie pentru Gardă.

Mai vin știri că legionarii au încercat să treacă pe teritoriul iugoslav și că au fost schimburi de focuri cu grănicerii acesteia.

Frânți de oboseală fizică, dar, mai ales, morală, ne culcăm
fila 324 devreme și încercăm să // dormim, fără prea mult rezultat.

GLOSAR*

ALURĂ – (<fr. **allure**), viteză (de deplasare)

ARGHIROFIL – (<ngr. **arghirófilos**), avid de bani

BĂTAIE – (<lat. **batt[u]alia**), stârnire a vânatului, îndreptarea lui spre puşcaşi; goană

CAVĂ – (<fr. **cave**), suma pe care o pune în faţa sa fiecare jucător, aici – la pocher

CE (adjectival) – (lat. **quid**), care

CONFUNDA – (<fr. **confronde**; lat. **confundere**), a se încurca

CONJUNCT – (<lat. **conjunctus**; fr. **conjoint**), coordonat, concertat

CRANA – (fr. **crâner**), a se lăuda, a brava

DEMONTAT – (<fr. **demonté**), descurajat, deprimat

DUBLET – (<fr. **doublet**), pereche

INFORMAL – (<fr. **informel, elle**), fără ordine de zi

INJONCŢIUNE – (<fr. **injonction**), presiune

ÎN PĂR (loc. adj.) – cu toţii (prezenţi)

JUCA – (<lat. pop. **jocare**), a funcţiona

LARICE (LARIŢĂ) – (<it. **larice**; lat. **larix-cis**), arbore răşinos, cu frunze în formă de ace

LUA CORP – (<fr. **prendre corps**), a deveni reală

* Marcăm, aici, numai sensurile lexicale proprii contextului.

MACROCEFAL – (<fr. **macrocéphale**), care are un cap anormal de mare în raport cu corpul

MÂNECĂ – (<lat. **manica**), flanc, aripă a unei armate (A câștiga o mânecă – a cuceri un flanc)

MINISTER – (<fr. **ministère**), guvern (înv.)

OBSECVIOS – (<fr. **obséquieux**; lat. **obsequiosus**), slugarnic, umil

PASAGIU (PASAJ) – (<fr. **passage**; it. **passagio**; germ. **Passage**), cârd, stol

PATAPUF (fam.) – (fr. **patapouf**), grăsan, burduf

SINGUR (adverbial) – (<lat. **singulus**), numai, doar

STAND – (<fr. **stand**; germ. **Stand**), loc special amenajat pentru tir sau pentru vânătoare

NOTE

CAIETUL 11

1. CONSTANTIN ARGETOIANU (1871-1955)-jurist, diplomat, om politic, unul dintre marii confidenți ai lui Carol al II-lea. Președintele Partidului Agrar, fondat în 1932, deputat, senator. Atașat (1898), apoi secretar și consilier (1913) la Legația României de la Viena. Ministru la Justiție (ianuarie-martie 1918), Finanțe (martie-iunie 1920), Interne (iunie 1920-decembrie 1921), Agricultură și ad-interim la Interne (4-22 iunie 1927), Agricultură și Domenii (iunie 1927-noiembrie 1928), Finanțe (aprilie 1931-iunie 1932), Industrie și Comerț (10 februarie-30 martie 1938). Prim-ministru (28 septembrie-27 noiembrie 1939). Membru al Consiliului de Coroană (din martie 1938). Președintele Asociației Finanței și Marii Industrii. Moare în detențiune, la Sighet.

2. „Germano-ruși"-sintagmă inspirată de Pactul Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, care a relevat convergența de interese a celor două mari puteri dictatoriale din Europa atunci când era în cauză împărțirea sferelor de dominație și de influență.

3. Corect: „**EXETER**", și nu „Essex".

4. Lupta navală între cuirasatul german „Admiral Graf von Spee" (10 000 de tone) și crucișătoarele britanice „Exeter" (8000 de tone), „Achilles" și „Ajax" (7000 de tone fiecare) s-a desfășurat în intervalul 13-17 decembrie 1939, în largul coastelor Republicii Uruguay. Bastimentele de linie britanice, care escortau vase comerciale, au fost atacate de cuirasatul german. „Exeter" a fost avariat și scos din luptă, iar „Ajax" și „Achilles" au continuat confruntarea, lovind și scoțând din luptă vasul german. Acesta s-a retras în portul Montevideo, unde a primit dreptul de a rămâne numai 48 de ore. Întrucât nu a obținut din partea guvernului uruguayan răgazul necesar pentru a fi readus în stare de navigabilitate, Hitler și comandantul suprem al armatei germane au dat ordin de scufundare a vasului. Ca urmare, „Admiral Graf von Spee" s-a autodistrus prin sabordare, la 5-6 mile depărtare de coasta Uruguayului, în prezența a circa 200 000 de curioși. Întreg echipajul s-a salvat în bărci și a fost internat, iar comandantul, căpitanul Hans Langsdorff, arestat pentru că a părăsit portul fără autorizație. În cele din urmă, el s-a sinucis, neputând supraviețui scufundării vasului său.

5. NICOLAE IORGA (1871-1940)-una dintre cele mai proeminente figuri ale spiritualității românești: istoric și istoric literar, poet, prozator, dramaturg, eseist, ziarist, profesor universitar la București și la Sorbona. Autorul a circa 1400 de cărți. Membru al Academiei Române, a numeroase academii, societăți și institute științifice

de peste hotare. Secretar al Ligii Culturale (1907), întemeietor și animator al Universității Populare de la Vălenii de Munte (1908), iar împreună cu V. Pârvan și C. Murgoci al Institutului Sud-Est European (1913). Deputat, senator de drept, om politic. Fondator, împreună cu A.C. Cuza, al Partidului Național-Democrat (1910), devenit, în 1932, Partidul Naționalist-Democrat. Această formațiune politică s-a pronunțat pentru revenirea lui Carol în țară. De altfel, Nicolae Iorga a avut repetate întrevederi cu viitorul rege, la Paris, unde ținea cursuri, la Sorbona. N. Iorga joacă un rol de prim-plan în opera de reîntregire națională, la 1918. Președinte al Camerei Deputaților (1919-1920). Prim-ministru și ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor (aprilie 1931-iunie 1932). Consilier regal (din martie 1938). Păstrează afinități procarliste și promonarhiste până la sfârșitul vieții. Dintre ultimele gânduri și credințe ale savantului a fost și acesta: „**Monarhia este o necesitate pentru foarte multe dintre țările lumii contemporane. În necontenitele discordii interioare, în furia luptelor de clasă, în cerințele teribile ale ceasurilor grele, trebuie un simbol, un semn de raliere, un stegar. În nesiguranța de pe o zi pe alta a democrațiilor încă neorganizate, cari nu știu singure ce sunt, se impune o permanență. În Coroană orice popor se respectă pe sine**". Adversar declarat al curentelor extremiste. Asasinat de legionari în noaptea de 27 spre 28 noiembrie 1940, la marginea comunei Strejnicu de lângă Ploiești.

6. În noul lăcaș-a spus Nicolae Iorga, în cuvântarea sa –, „**se cuprinde biblioteca Institutului de Istorie Universală și se vor continua lecțiile privitoare la acest domeniu de știință, atât de întins, precum și conferințe destinate unui public mai larg, în care trebuie să se prezinte, potrivit cu scopul ce-l urmărim în Institut, problemele atât de felurite și de nelămurite încă, din care se alcătuiește vastul câmp al istoriei universale**" („Timpul", an. III, nr. 946 din 18 decembrie 1939, p. 11).

7. PETRE ANDREI (1891-1940)-sociolog, filosof, profesor universitar, om politic național-țărănist, deputat, vicepreședinte al Camerei Deputaților. Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor (17 iunie-10 octombrie 1930), la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor (august 1932-noiembrie 1933); ministru al Educației Naționale (decembrie 1938-iulie 1940). Se sinucide din cauza persecuțiilor la care a fost supus de către legionari.

8. FUNDAȚIA CULTURALĂ REGALĂ „PRINCIPELE CAROL"-așezământ creat în 1922 în vederea asigurării, printr-o rețea de unități aparținătoare căminelor culturale (biblioteci, muzee etnografice locale, cooperative menite a regenera industriile casnice, școli țărănești ș.a.), ridicarea culturală și, implicit, materială a satului.

FUNDAȚIA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ „REGELE CAROL AL II-LEA"-constituită în 1933, era menită a promova cartea care să servească la îmbogățirea orizontului de cunoaștere și la ridicarea morală a poporului român. Își propunea să publice două „**Biblioteci**": prima, **Biblioteca Energia**, punea la îndemână cărți despre glorificarea actelor de muncă, de energie și de străduință, iar a doua,

Biblioteca Enciclopedică, oferea un mănunchi de cunoştinţe absolut necesare publicului. Şi-a cristalizat un program editorial în care-depăşindu-se intenţiile iniţiale-figurau colecţiile: **Biblioteca Informativă; Biblioteca Oraşelor; Biblioteca Documentară; Colecţia Scriitorilor Români Contemporani; Colecţia Scriitorilor Străini Moderni şi Contemporani; Biblioteca de Filosofie Românească**, precum şi „**Revista Fundaţiilor Regale**".

9. PERIŞ-sat în judeţul Ilfov. Aici exista o moşie aparţinătoare Domeniului Coroanei, care dispunea de 367 ha pământ cultivabil, clădiri, terenuri experimentale pentru cultura cerealelor, ateliere de olărie, frângherie, împletituri de răchită etc. Pădurea din zonă aparţinuse Mănăstirii din Bălteni, ctitorie a domnitorului Radu Vodă, şi purta numele acestuia.

10. MIHĂIŢĂ-MIHAI DE HOHENZOLLERN (n. 25 octombrie 1921)-prinţ-moştenitor, apoi rege al României (1927-1930; 1940-1947). Unicul fiu al regelui Carol al II-lea şi al principesei Elena. În urma renunţării tatălui său, principele Carol, la succesiunea Tronului, este proclamat, la 4 ianuarie 1926, moştenitor al Coroanei. La încetarea din viaţă a regelui Ferdinand I de Hohenzollern (20 iulie 1927), este proclamat rege al României. Fiind minor, domneşte sub regenţă (1927-1930). La 8 iunie 1930, când tatăl său e proclamat rege, redevine prinţ-moştenitor şi, în acelaşi timp, Mare Voievod de Alba-Iulia. Revine pe Tron la 6 septembrie 1940, când Carol al II-lea este înlăturat. La numai două ore după abdicarea tatălui său, depune jurământul în prezenţa generalului Ion Antonescu, recunoscut drept conducător al Statului român. Tutelat, iniţial, de I. Antonescu, din 1942-1943 se desprinde tot mai mult de Mareşal, acţionează în consens cu opoziţia politică antiantonesciană şi intră în legătură cu unele cercuri militare. La chemarea sa, Armata Română trece de partea coaliţiei de forţe a Naţiunilor Unite şi luptă pentru eliberarea teritoriilor româneşti cotropite, apoi a Ungariei, Cehoslovaciei şi a unei părţi din Austria, până la victoria finală asupra fascismului. Recunoscând contribuţia României la triumful Naţiunilor Unite, Marii Aliaţi îi acordă cele mai înalte Ordine: sovietic-„**Victoria**"-şi american-**Legiunea de Merit**. Domneşte până la 30 decembrie 1947, când, în împrejurările ştiute, este forţat să semneze actul de abdicare. Pleacă în exil la 3 ianuarie 1948 şi se stabileşte, în cele din urmă, în Elveţia, la Versoix.

La 10 iunie 1948, se căsătoreşte cu principesa ANNA DE BOURBON-PARMA (n. 1923). Are cinci fete: MARGARETA (n. 1949), căsătorită cu RADU DUDA, ELENA (n. 1950), IRINA (n. 1953), SOFIA (n. 1957) şi MARIA (n. 1964).

Viaţa ex-suveranului în exil a fost anevoioasă şi lipsită de orizont. A fost pilot, agent de bursă şi fermier. Sunt sugestive remarcile sale în acest sens: **„După primii doi-trei ani, am fost într-o situaţie extrem de dificilă. Comuniştii ne-au dat 50 000 dolari şi 280 000 franci elveţieni. Cu aceşti bani am trăit timp de doi ani, apoi ne-am mutat în Anglia, şi acolo am lucrat într-o grădină de zarzavaturi şi flori. Vindeam produsele în satul în care ne aflam. M-am ocupat de grădinărit până în 1954. Apoi, am venit în Elveţia şi, spre norocul meu, am întâlnit un industriaş american în domeniul aviaţiei. Doi ani de zile am executat, ca pilot, zboruri de încercare şi de demon-**

străii. După doi ani, am strâns o mică economie, formând, împreună cu alți câțiva piloți, o mică societate electronică, la Geneva. După șase-șapte ani, concurența ne-a învins. A trebuit să ne încetăm activitatea. Ulterior, prin unchiul meu, regele Paul [I] al Greciei, am putut intra în contact cu industriași greci, ocupându-mă pentru ei de operații financiare. A trebuit să obțin o licență în acest domeniu. Astfel am trăit.

A fost foarte greu, uneori imposibil, să mă apropii de guvernele din Lumea Liberă. Aparenta mea tăcere se datorează, în bună parte, atitudinii reticente a guvernelor din Vest. Cu toate că, în fiecare an, am trimis mesaje la B.B.C. și la «Europa Liberă», presa din țările democratice nu le-a preluat. Până când a început «sistematizarea» lui Ceaușescu, aproape nimeni nu a vrut să mă asculte" (**Regele Mihai se destăinuie** [I]. În „România liberă", anul XLIX, nr. 14 456, serie nouă nr. 422 din 18 iunie 1991).

După răsturnarea regimului dictatorial, încearcă să viziteze țara, în 1990, dar este expulzat de autorități, pe motiv că nu posedă viză de intrare. În aprilie 1992, i se permite intrarea în România într-o vizită particulară. Unele partide din opoziție îi sugerează să candideze la președinție, dar fostul suveran refuză. În sfârșit, prin Hotărârea nr. 29 din 21 februarie 1997, Guvernul României revocă Decizia Consiliului de Miniștri nr. 797 din 22 mai 1948, prin care fostului suveran i-a fost retrasă cetățenia română. Prin acest act, se consideră că Mihai I al României nu și-a pierdut niciodată cetățenia română, beneficiind neîntrerupt, din data de 22 mai 1948, de toate drepturile unui cetățean român. Potrivit Guvernului, revocarea amintitei Decizii a Consiliului de Miniștri și redobândirea cetățeniei române nu au nici un efect asupra regimului constituțional din România și nici nu modifică regimul patrimonial stabilit prin alte norme juridice. Eventualele drepturi patrimoniale pot fi reclamate în Justiție.

11. ANTON DE MOCSONYI, BARON DE FOEN (n. 1882)-jurist, mare maestru de vânătoare al Curții regelui Carol al II-lea; ministru de Stat. Fost președinte al Partidei Naționale din Banat.

12. IORGU GHICA-pilot de formula I. În 1936, fusese recordman la **Categoria Curse**, concurând pe un „Maseratti". Carol al II-lea, pasionat de automobilism, ca și Marele Voievod Mihai, îl cultivă în anturajul său.

13. GEORGE PLAGINO-președintele Uniunii Federațiilor Sportive din România, membru al Comitetului Internațional Olimpic pentru România. Fiul lui Alexandru Plagino (1849-1937), om politic, deputat, senator.

14. CONSTANTIN (COSTACHE) MALAXA-inginer, fiul lui Nicolae Malaxa, coleg de școală și prieten intim cu Marele Voievod Mihai. Unul dintre cei 13 colegi din clasa specială-palatinală în care viitorul rege a urmat pregătirea gimnazială și liceală. Potrivit mărturiilor sale, fuge din România în 1948 și devine, apoi, cetățean american. Actualmente, pensionar. În octombrie 1991, vine în țară. Participă, ca invitat de onoare, la solemnitatea organizată la 30 octombrie 1991, în cadrul căreia Spitalul industrial „23 August" din București devine Spitalul clinic „Nicolae Malaxa".

15. N. SĂULESCU-directorul general al Vânătoarei.

16. CONSTANTIN IONESCU-MIHĂIEȘTI (n. 1883)-medic, profesor universitar. Autor de studii și lucrări despre cultura țesuturilor in vitro, seroterapia antidifterică, epidemiologie și serovaccinare ș.a.

17. IOAN BOAMBĂ-jurist. Președinte al Societății „Reșița", președinte și vicepreședinte al societăților „Steaua Română", „Concordia", Societatea de Explozive „Titan-Nadrag".

18. ILIE RADU-maior, ofițer de ordonanță al regelui.

19. BAZIL CHEFNEUX-personaj din serviciul Palatului Regal, care-l însoțea deseori pe Carol al II-lea în deplasările sale în țară și peste hotare.

20. NICOLAE MALAXA (n. 1884)-inginer chimist, proprietarul uzinelor din București care i-au purtat numele, magnat al industriei siderurgice românești. Deținea majoritatea capitalului sau importante pachete de acțiuni la: „Uzinele Copșa-Mică", „Cugir", „Malaxa-Tohanul Vechi", „Malaxa-Tuburi și Oțelărie", „Astra-Arad", „I.O.R.", „Unio Satu-Mare", „Compagnie Européene de Participations Industrielles" (C.E.P.I.) din Monaco, Uzinele și Domeniile „Reșița" (U.D.R.). Adept al colaborării cu capital german. Personaj cu o poziție influentă deosebită în cadrul camarilei de la Palat. Moare în exil.

21. ERNEST URDĂREANU (1897-1959)-ofițer de cavalerie, descendent al boierilor gorjeni de la Urdari. Intim al regelui și al Elenei Lupescu, „omul de casă" al acestora, „indispensabil cu afaceri în umbră", cum îl numește Carol al II-lea. Vine la Palat în noiembrie 1931, ca ofițer de ordonanță, și cunoaște o rapidă ascensiune, mai ales după îndepărtarea lui Constantin (Puiu) Dumitrescu, ajungând un membru marcant al camarilei regale, alături de Elena Lupescu, Max Auschnitt (Ausnit), Nicolae Malaxa, Gabriel (Gavrilă) Marinescu, Aristide Blank, Ion Gigurtu, Oscar Kaufmann, Mihail Manoilescu, Felix Wieder, Nicolae Tabacovici, Alexandru Mavrodi ș.a. Adjutant regal (1933-1934), prefect al Palatului (1935-1936), vicemareșal (1936) și mareșal (1937) al Palatului. Mare șambelan (din octombrie 1937). La 4 septembrie 1937, demisionează din mareșalat, fiind numit, în aceeași zi, administratorul Domeniilor M.S. Regelui, însărcinat cu girarea averii lui personale. Ministru al Casei Regale (din martie 1938). Șef de Stat-Major al Partidului Națiunii, cu misiunea de a îndruma organizarea și acțiunea generală ale acestei formațiuni politice (iunie 1940) și ministru Secretar de Stat (din iunie 1940). Membru al Consiliului de Coroană. Acționar la unele din cele mai mari întreprinderi din România. Din iulie 1939, președinte al Consiliului de Administrație al Uzinelor și Domeniilor „Reșița" (U.D.R.) Soții Urdăreanu vor acompania pe Carol și Elena Lupescu în exil, rămânând alături de ei până la moartea regelui. Ei vor avea un important rol în păstrarea arhivei suveranului, inclusiv a **Însemnărilor zilnice**.

22. MIHAIL GHELMEGEANU (1896-1983)-jurist, publicist, om politic național-țărănist, deputat. Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor (iunie 1932-iunie 1933), Finanțe (iunie-noiembrie 1933); ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (martie 1938-noiembrie 1939), de Interne (noiembrie 1939-iulie

1940). Susținător al regimului de autoritate personală instaurat de Carol al II-lea. În intervalul martie 1945-februarie 1946, președintele Comisiei pentru Aplicarea Armistițiului.

23. IOAN ILCUȘ (n. 1882)-militar de carieră, general de divizie. Inspector general al Infanteriei; Comandantul Corpului VII Armată de la Sibiu. Ministru al Apărării Naționale (septembrie 1939-iulie 1940) și ministru ad-interim al Aerului și Marinei (mai-iulie 1940).

24. HORIA SIMA (1906-1993)-profesor de filosofie, om politic, una din căpeteniile Mișcării Legionare și istoric al acesteia. Din 1939, liderul legionarilor. Acceptă colaborarea cu regimul carlist în condițiile accentuării tentativelor regelui de a realiza o coalizare a forțelor naționale, după marile rapturi teritoriale din vara anului 1940. Devine, mai întâi, subsecretar de Stat la Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale (28 iunie-4 iulie 1940), apoi ministru al Cultelor și Artelor (4-7 iulie 1940). Ministru secretar de Stat, vicepreședinte al Guvernului legionar-antonescian (14 septembrie 1940-23 ianuarie 1941), instalat la putere după lovitura de Stat de la 6 septembrie 1940, soldată cu abdicarea regelui Carol al II-lea. Este eliminat din Guvern, împreună cu toți colaboratorii săi, în urma anihilării rebeliunii legionare din 21-23 ianuarie 1941, al cărei autor a fost. Se refugiază, inițial, în Germania, împreună cu majoritatea fruntașilor legionari. În împrejurările în care, la 23 august 1944, România a trecut de partea coaliției Puterilor Antifasciste, Horia Sima va forma, la Viena, cu aportul naziștilor, și va conduce un „guvern național român în exil" (1944-1945). După capitularea celui de-al III-lea Reich, va pleca în Spania și va deveni conducătorul legionarilor din emigrație, stabiliți în Spania, Germania de Vest și în țări ale Americii Latine. Moare într-o clinică particulară din Augsburg, la 25 mai 1993.

25. Referire la Pactul Ribbentrop-Molotov, semnat la Moscova, în ziua de 23 august 1939.

26. ADOLF HITLER (numele inițial-SCHICKLGRUBER) (1889-1945)-om politic și de Stat german, unul din fondatorii doctrinei naziste, expusă în **Mein Kampf**. Joacă rolul de căpetenie în declanșarea celui de-al doilea război mondial. Conducătorul Partidului Muncitoresc Național-Socialist German (din 1920), cancelar (din ianuarie 1933) și Führerul Statului german (din august 1934). Din februarie 1938, comandant suprem al Înaltului Comandament al Forțelor Armate ale celui de-al III-lea Reich (O.K.W.), șeful nemijlocit fiind generalul, apoi feldmareșalul Wilhelm Keitel. În decembrie 1941, ca urmare a eșecului înregistrat de Wehrmacht în fața Moscovei, preia conducerea Înaltului Comandament al Forțelor Armate Terestre (O.K.H.) din cadrul O.K.W. La 30 aprilie 1945, în împrejurările prăbușirii militare a Germaniei, se sinucide, împreună cu Eva Braun, care-i devenise, oficial, soție la 29 aprilie a aceluiași an. Era cu puțin înainte de pătrunderea trupelor sovietice în buncărul de sub Cancelaria Reichului. Anunțul public, radiodifuzat, privind moartea lui Hitler a fost făcut în seara zilei de 1 mai 1945.

27. GHEORGHE TĂTĂRĂSCU (1886-1957)-jurist, publicist, om politic libe-

ral, unul dintre fruntaşii P.N.L., şef al grupării „Tinerii Liberali"; membru al Academiei Române, orator reputat. Colaborator apropiat al lui I.G. Duca şi unul dintre intimii lui Carol al II-lea. Consilier regal. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (octombrie 1923-martie 1926; iunie 1927-noiembrie 1928). Secretar general al P.N.L. (decembrie 1930-ianuarie 1934). Ministru al Industriei şi Comerţului (noiembrie 1933-ianuarie 1934). Prim-ministru (ianuarie 1934-decembrie 1937) şi ministru al Industriei şi Comerţului (5-30 ianuarie 1934). Ad-interim la: Ministerul de Război (31 mai-27 iunie 1934), Ministerul Afacerilor Străine (octombrie 1934-august 1936), Ministerul de Interne (23 februarie-28 decembrie 1937). Ministru de Stat şi ad-interim la Departamentul Afacerilor Străine (10 februarie-30 martie 1938). În aprilie 1938, este exclus din P.N.L. datorită participării lui la înfăptuirea politicii regimului carlist. Ambasador în Franţa (decembrie 1938-septembrie 1939), apoi ad-interim la Ministerul de Interne (24-30 noiembrie 1939). Prim-ministru (noiembrie 1939-iulie 1940). Întrucât acceptă cu uşurinţă evacuarea Basarabiei şi nordului Bucovinei în urma notelor ultimative ale Guvernului U.R.S.S. din 26 şi 28 iunie 1940, se află într-o marc izolare în toată perioada regimului antonescian. În condiţiile de după 23 august 1944, aderă la programul F.N.D. La 6 martie 1945, gruparea sa intră în Guvernul Petru Groza, iar el devine vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru de Externe (6 martie 1945-6 noiembrie 1947). În această calitate, conduce Delegaţia guvernamentală la Conferinţa Păcii de la Paris (29 iulie-15 octombrie 1946), unde apără strălucit drepturile teritoriale legitime ale românilor. În faţa presiunilor şi ameninţărilor din partea Moscovei şi a emisarilor ei din interior, demisionează, împreună cu ceilalţi miniştri ai grupării liberale pe care o conducea. Arestat în mai 1950, este supus la ani grei de detenţiune şi la domiciliu forţat. Moare la 28 martie 1957.

28. FRONTUL RENAŞTERII NAŢIONALE (F.R.N.)-partid sugerat regelui de Armand Călinescu şi conceput de acesta ca formaţiune politică totalmente nouă, prin program, structură şi denumire, pentru a elimina astfel golul apărut în urma abolirii de către suveran a partidelor, asociaţiilor şi grupărilor politice. Scopul declarat al F.R.N. ca **„unica organizaţie politică în Stat"**, constituit prin Decretul-lege din 16 decembrie 1938 şi avându-l ca şef suprem pe însuşi Carol al II-lea, era **„mobilizarea conştiinţei naţionale în vederea întreprinderii unei acţiuni solidare şi unitare româneşti de apărare şi propăşire a Patriei şi de consolidare a Statului"**. Altfel spus, menirea lui era de a înregimenta sub semnul obiectivelor regimului de autoritate personală al regelui toate forţele politice ale ţării, inclusiv Mişcarea Legionară, şi de a da imediat, aşa cum declara Armand Călinescu la reuniunea Consiliului de Miniştri din 20 octombrie 1938, **„un suport ideologic şi social noului regim. Prin această mişcare, vechile partide primesc lovitura definitivă, iar regimul actual se va consolida"**. Detaliind aceeaşi idee, ziarul „Timpul" va scrie, la 28 decembrie 1938: **„Vremurile de astăzi-cu greutăţile lor nenumărate, cu dinamismul din ce în ce mai accentuat pe care îl impun drept singurul criteriu de acţiune şi de biruinţă pentru toate popoarele-reclamă, în afară de realizarea unificării politice a naţiunii, tot atât de poruncitor, eliminarea tuturor ideologiilor adverse şi crearea unui climat specific**

şi prielnic pentru o largă activitate a tuturor forţelor vii ale ţării, în vederea păstrării neatinse a patrimoniului nostru moral şi material".

F.R.N. era singura organizaţie politică din ţară care avea dreptul de a stabili şi de a depune candidaturi la alegerile parlamentare, administrative şi profesionale. Orice activităţi politice organizate în afara Frontului erau declarate clandestine.

Urmărind evoluţia F.R.N. şi, mai cu seamă, bilanţul său politic, Pamfil Şeicaru observa, însă, lipsa lui de consistenţă: **„Construcţia politică a F.R.N. era cu totul artificială. Nimeni nu credea în viabilitatea lui şi toată lumea îl vedea ca un simplu expedient al regelui ca să-şi acopere dictatura personală"** (Pamfil Şeicaru, **Istoria Partidului Naţional, Ţărănist şi Naţional-Ţărănist**, Madrid, Editura Carpaţi, Traian Popescu, 1963, p. 250-251). De altfel, la 22 iunie 1940, Carol al II-lea a hotărât transformarea F.R.N. în Partidul Naţiunii, declarat **„partid unic şi totalitar"** şi pus, la rându-i, sub conducerea supremă a regelui. Se prevedea obligativitatea înscrierii în acest partid a tuturor funcţionarilor publici, a membrilor organelor de conducere ale asociaţiilor profesionale, consiliilor de administraţie ale întreprinderilor publice şi private ş.a. Refuzul înscrierii antrena revocarea din funcţie. Din cauza precipitării evenimentelor, noul partid nu a mai apucat să se organizeze.

29. GRIGORE GAFENCU (1892-1957)-ziarist, diplomat şi om politic, unul din liderii P.N.Ţ. Directorul „Revistei vremii", al cotidianelor „Timpul" şi „Argus", fondatorul Agenţiei de presă „Rador". Secretar general al Ministerului Afacerilor Străine (1928). Subsecretar de Stat la: Ministerul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (noiembrie 1929-iunie 1930), Preşedinţia Consiliului de Miniştri (17 iunie-1 octombrie 1932), Afaceri Străine (19 iunie-21 octombrie 1932), Industrie şi Comerţ (14 iunie-14 noiembrie 1933). Ministru al Afacerilor Străine (1939-1940) şi ad-interim la Ministerul Propagandei Naţionale (24-30 noiembrie 1939). Preşedinte al Înţelegerii Balcanice. Ministrul României la Moscova (1940-1941). Între anii 1941 şi 1957 trăieşte în Elveţia. Inventându-i-se felurite culpe politice, a fost inclus în Lotul Tămădău, alături de alţi fruntaşi ai P.N.Ţ., în frunte cu Iuliu Maniu, şi condamnat, în 1947,-aşa cum se arăta în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998 – la „10 ani temniţă grea şi 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare şi de insurecţie armată; 10 ani detenţiune riguroasă şi 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituţionale şi de răzvrătire; 20 de ani de muncă silnică şi 5 ani degradare civică pentru crima de înaltă trădare; 12 ani detenţiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituţionale. S-a dispus pedeapsa cea mai grea, de 20 de ani muncă silnică şi 5 ani degradare civică".

30. Dr. KARL CLODIUS (1897-1946)-diplomat german. Director adjunct al Departamentului de politică economică din Ministerul de Externe al Germaniei (1937-1943); ministru plenipotenţiar pentru problemele de politică economică al celui de-al III-lea Reich (1940). Expert în problemele economice ale sud-estului Europei, a negociat, în mai multe rânduri, începând din 1938, cu reprezentanţii României.

31. În cadrul negocierilor economice româno-germane de la Bucureşti, s-a stabilit, de comun acord, ca raportul de decontare în cliring dintre marcă şi leu să fie modificat, această modificare intrând în atribuţiile Comisiei mixte interguvernamentale româno-germane. Ca urmare, începând cu 1 ianuarie 1940, raportul de decontare a fost fixat la 49 de lei pentru o marcă germană.

32. Dr. NICOLAE HORTOLOMEI (1885-1961)-medic savant, cu reputate contribuţii la chirurgia hipertiroidiilor, tuberculozei renale, bolilor neoplazice; profesor universitar, membru al Academiei Române. Ministru al Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (noiembrie 1939-iulie 1940).

33. ISTRATE N. MICESCU (1881-1951)-jurist, profesor universitar, om politic de orientare liberal-georgistă. Partizan al regelui Carol al II-lea. Deputat, vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor. Ministru al Afacerilor Străine (decembrie 1937-februarie 1938), al Justiţiei (24-29 noiembrie 1939). La 1 decembrie 1937, aderă la Partidul Naţional Creştin. Membru în Consiliul Superior al F.R.N. Senator numit de rege pe o perioadă de nouă ani, în iunie 1939. Preşedinte al Uniunii Avocaţilor. Arestat în 1948, moare în închisoarea de la Aiud.

34. MIHAI RALEA (1896-1964)-sociolog, psiholog, estetician, eseist, profesor universitar, membru al Academiei Române; om politic naţional-ţărănist, deputat, vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor. Din 1933, director al revistei „Viaţa românească". Ministru al Muncii şi Ocrotirilor Sociale în cabinetele din intervalul 30 martie 1938-4 iulie 1940. După 1944, ambasador al României în S.U.A. (1946-1948), calitate în care face parte din Delegaţia României la Conferinţa de Pace postbelică de la Paris.

35. PAUL TEODORESCU (1887-1981)-militar de carieră. Parcurge treptele ierarhiei militare până la gradul de general de Corp de Armată. Unul dintre colaboratorii cei mai intimi ai regelui. Prietenia dintre cei doi s-a legat în perioada în care principele Carol era inspector general al Armatei. Ataşat militar la Paris (1932); şeful Statului-Major al Aviaţiei (1934); comandant al Şcolii Superioare de Război (1936-1937). Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale (august 1937-martie 1938). Ministru al Aerului şi Marinei (martie 1938-mai 1940). Autor de studii în domeniul teoriei militare. Membru corespondent al Academiei Române (din 1938).

36. GHEORGHE IONESCU-ŞIŞEŞTI (1885-1967)-agronom, profesor universitar, membru al Academiei Române, deputat. Preşedinte al Societăţii Inginerilor Agronomi şi al Consiliului Superior al Corpului Agronomic. Pune bazele cercetărilor ştiinţifice în agricultură, prin crearea Institutului de Cercetări Agronomice al României, pe care-l conduce. Ministru al Agriculturii şi Domeniilor (aprilie 1931-iunie 1932; noiembrie-decembrie 1937), al Agriculturii, Domeniilor şi Cooperaţiei (februarie 1938-februarie 1939; noiembrie 1939-iulie 1940). Comandantul general al Frontului Naţional Studenţesc.

37. IULIU MANIU (1873-1953)-jurist, om politic, fruntaş al luptei pentru reîntregirea naţional-statală, lider naţional-ţărănist, deputat, membru de onoare al

Academiei Române. Descendent, după tată, din Simion Bărnuțiu, iar după mamă din familia Iuliu Coroianu. În 1897, este ales în Comitetul de conducere al Partidului Național Român din Transilvania. Între 1906 și 1910, deputat în Parlamentul ungar, unde se distinge ca promotor al luptei naționale a parlamentarilor români, refuzând orice compromis cu guvernele de la Budapesta. În 1918, organizează, la Viena, o veritabilă armată românească, alcătuită din românii răspândiți în unitățile militare austro-ungare. La Adunarea Națională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918, expune Discursul-Program al Partidului Național Român. Marele Consiliu Național îl alege președinte al Consiliului Dirigent al Transilvaniei (1918-1920) și șef al Departamentului Interne. Președinte al Partidului Național Român (1918-1926), apoi al Partidului Național-Țărănesc (1930, 1937-1947). Prim-ministru în trei rânduri (noiembrie 1928-iunie 1930; iunie-octombrie 1930; octombrie 1932-ianuarie 1933). Anticarlist consecvent, se împotrivește regimului de autoritate personală al lui Carol al II-lea și al camarilei regale. Joacă un rol de prim rang în pregătirea, împreună cu principalele forțe politice ale țării, a cotiturii de la 23 august 1944. Arestat în 1947, este judecat în Lotul Tămădău și condamnat, la 10 noiembrie a aceluiași an–așa cum se arată în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998–la: „10 ani temniță grea și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare și de insurecție armată; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituționale și de răzvrătire; temniță grea pe viață pentru crima de înaltă trădare; 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică pentru crima de trădare; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de răzvrătire; 25 de ani temniță grea și 10 ani degradare civică pentru crima de insurecție armată; temniță grea pe viață pentru instigare la crima de înaltă trădare prin necredință; 12 ani detențiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituționale; 12 ani închisoare corecțională pentru instigare la delictul de trecere frauduloasă a fronticrei. În final, s-a dispus ca inculpatul să execute pedeapsa cea mai severă, respectiv temniță grea pe viață și 10 ani degradare civică". Este deținut la Sighet, unde, la 5 februarie 1953, încetează din viață. Corpul lui neînsuflețit a fost înhumat, în cel mai strict secret, în cimitirul închisorii, în groapa comună.

38. CONSTANTIN (DINU) I.C. BRĂTIANU (1866-1950)-fiu al lui Ion C. Brătianu, frate cu Ion (Ionel) I.C. Brătianu și Vintilă I.C. Brătianu. Inginer, om politic liberal, deputat, senator. Ministru de Finanțe (noiembrie 1933-ianuarie 1934). Președinte al Partidului Național-Liberal (1934-1947). Adversar al Restaurației carliste din 1930. Moare în închisoarea de la Sighet.

39. GIULA, adică **GYULA**, corespondentul maghiar al prenumelui **Iuliu**. Aici, poreclă dată de Carol al II-lea lui **Iuliu Maniu**.

40. AUREL LEUCUȚIA (n. 1895)-jurist, om politic național-țărănist. Nepot al lui Iuliu Maniu. Adversar al camarilei regale. Fost secretar al Consiliului Național Român din Transilvania. Vicepreședinte al Organizației Timiș-Torontal a P.N.Ț. Deputat (1928-1930 și 1932-1933). Ministru al Economiei Naționale (din noiembrie 1944, în Guvernul Sănătescu, iar din decembrie 1944 până în februarie 1945 în Guvernul Rădescu).

41. ILIE LAZĂR (1895-1976)-jurist, om politic, lider al P.N.Ţ. Apropiat al lui Iuliu Maniu şi adversar al camarilei regale. Joacă un rol important în realizarea unirii Bucovinei cu România. Membru al Delegaţiei Permanente a P.N.Ţ. şi secretar general al Organizaţiei naţional-ţărăniste din Ardeal. Preşedinte al Organizaţiei de tineret a P.N.Ţ. Preşedintele Muncitorilor Naţional-Ţărănişti. Deputat (1929-1930 şi 1932-1933). Conducătorul Gărzilor „Iuliu Maniu" în Transilvania şi Banat. Arestat şi judecat în Lotul Tămădău, a fost condamnat-aşa cum se arată în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998-la: „10 ani temniţă grea şi 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare; 10 ani detenţiune riguroasă şi 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituţionale; 12 ani închisoare corecţională pentru delictul de încercare de trecere frauduloasă a frontierei. S-a dispus, în final, pedeapsa cea mai severă, de 10 ani temniţă grea, sporită cu doi ani, deci, în total, 12 ani temniţă grea şi 5 ani degradare civică". La aceasta, s-au adăugat alţi cinci ani „pedeapsă administrativă". Eliberat în 1964, după 17 ani de detenţiune.

42. MITIŢĂ (DUMITRU) CONSTANTINESCU (1890-1946)-jurist şi economist, cu reputate contribuţii la dezvoltarea economică a ţării şi la crearea complexului industrial naţional, lider marcant al P.N.Ţ., deputat (din 1926), Secretar general la Ministerul Agriculturii (1922-1926); subsecretar de Stat la Ministerul de Finanţe (ianuarie 1934-septembrie 1935). Guvernatorul Băncii Naţionale a României (septembrie 1935-septembrie 1940). Ministru al Economiei Naţionale (30 martie 1938-1 februarie 1939); Finanţelor (1 februarie 1939-4 iulie 1940). Membru al Directoratului F.R.N. După cel de-al doilea război mondial, face parte din Uniunea Patrioţilor, transformată, în ianuarie 1946, în Partidul Naţional Popular, şi devine preşedintele acestei formaţiuni politice. Membru în Delegaţia României la Conferinţa Păcii de la Paris din 1946. Preşedinte al Consiliului de administraţie al Editurii „Cartea rusă".

43. ELISABETA (CHARLOTTE-JOSEFINA-VICTORIA-ALEXANDRA) (1894-1954)-principesă a României, regină a Greciei. Fiică a regelui Ferdinand I şi a reginei Maria, soră a regelui Carol al II-lea. La 27 februarie 1921, se căsătoreşte cu diadohul George al Greciei (1890-1947), care este încoronat rege (1921-1924). În urma detronării, cei doi vin în România. Li se amenajează un apartament în Palatul de la Cotroceni, până la cumpărarea casei lui Marie-Angèle Polizu din Calea Victoriei. În 1934, divorţează, iar Elisabeta îşi stabileşte reşedinţa la moşia de la Banloc (jud. Timiş), proprietate a sa. În ianuarie 1948, părăseşte ţara.

44. IGNACY MOŚCICKI (1867-1946)-fizician, autor de lucrări şi inventator în domeniul electrochimiei; om politic polonez. Preşedinte al Poloniei din 1926, reales în 1933. După cotropirea Poloniei de către Germania nazistă, se refugiază în România. Este găzduit la Bicaz, apoi la Craiova. Membru de onoare al Academiei Române.

45. La Craiova, unde era găzduit, Ignacy Mościcki a fost supus unui consult medical, la care a asistat şi prof. dr. Daniel Danielopolu. Pe baza avizului medicilor, fostul preşedinte polonez a fost autorizat să plece în Elveţia pentru a-şi îngriji sănătatea.

Bolnavul, împreună cu soția și cu fiica, a părăsit România cu un vagon special, atașat trenului „Simplon".

46. NICOLAE PETRESCU-COMNEN (1881-1958)-jurist, diplomat de carieră, om politic, deputat. Delegat al României la Societatea Națiunilor (1923-1929 și 1938), la Conferința Dezarmării ș.a. Ministru plenipotențiar în Elveția (1923-1928), Germania (1928-1931), Vatican (1931-1933), din nou în Germania (1933-1938). Subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine (10 februarie-29 martie 1938), apoi titular al aceluiași Departament (30 martie-20 decembrie 1938). Președinte al Consiliului Înțelegerii Balcanice. Ministru plenipotențiar la Vatican (decembrie 1938-octombrie 1940). Fondatorul Comitetului Crucii Roșii Române în exil (1943-1945).

47. PETER CARL FABERGÉ (1846-1920)-bijutier rus, renumit în lume pentru rafinamentul cu care decora cele mai diverse obiecte, pentru creațiile sale imaginative în materie de daruri (tabachere, cupe, miniaturi florale și animale, ceasuri și alte articole tradiționale). Piesele „Fabergé" erau lucrate din aur, argint, pietre prețioase și semiprețioase pe motive rusești. Caracteristic pentru arta lui Fabergé este decorarea cu briliante a multora din piesele ornate. Cele mai frumoase creații ale artistului sunt tradiționalele ouă de Paște, decorate în aur și smălțuite, destinate familiei țarilor Aleksandru al III-lea și Nikolae al II-lea, denumite „ouă imperiale". Cele mai multe, inclusiv „oul con de pin", ascundeau câte o surpriză, iar unele conțineau mecanisme automate. Ultimul avea să fie comandat în 1916. Se păstrează, astăzi, 47 de „ouă Fabergé", cotate la prețuri fabuloase. Cea mai mare colecție de asemenea piese deține Elisabeta a II-a, regină (din 1952) a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.

48. COTROCENI-inițial, pădure la marginea Bucureștilor. Scurt timp după urcarea sa în scaunul Țării Românești, la 1678, Șerban Cantacuzino ridică aici o impunătoare cruce, pe locul unde stătuse ascuns de oamenii lui Gheorghe Duca, puși să-l asasineze, iar în apropierea crucii clădește biserica și mănăstirea Cotroceni. Palatul Cotroceni va fi construit între 1679 și 1682, sub același domnitor. Potrivit legendei, la terminarea acestor construcții, Șerban Vodă ar fi aruncat blestemul Cantacuzinilor: „**Cel care va dărâma aceste lăcașe va muri de fier!**". Domnitorul vine aici în fiecare vară, iar alți domnitori îl folosesc ca reședință ocazională sau ca refugiu în timpul unor calamități (incendii, molime), făcându-i reparații și aducându-i îmbunătățiri. De la sfârșitul veacului al XVIII-lea, Palatul găzduiește ceremoniile ocazionale de primire a unor oaspeți însemnați și tot aici sunt celebrate căsătoriile unor fii de mari dregători. Datorită poziției lui strategice, diverși comandanți de oști își stabilesc sediul la Palat, ca, de pildă, Soliman-pașa, Ibrahim-pașa, generalul rus Miloradovici (1806), Tudor Vladimirescu (1821), Fuad-pașa, Tinghir-pașa (1848). În 1888, Guvernul decide înlocuirea vechii clădiri cu un palat nou și încredințează lucrările arhitectului francez Paul Gottereau. Ulterior, Palatul va fi refăcut și mărit de către arhitectul Grigore Cerchez și va fi afectat familiei regale. În prezent, reședință prezidențială.

49. DUDUIA-apelativ al ELENEI (MAGDA) WOLF-LUPESCU (1899-1977)-personaj-destin în viața lui Carol, „factorul cel mare", cum însuși acesta o numește

(**Însemnări zilnice**, vol. II, nota din 6 iunie 1939). Fiica unui onest negustor evreu, care şi-a schimbat, prin botez, numele în Lupescu. S-a căsătorit, iniţial, cu căpitanul (apoi maiorul) Tempeanu de la Vânătorii de Munte. Locuia în vila „Carola" de la Sinaia şi era vizitată de prinţul-moştenitor în absenţa soţului ei, care a şi intentat şi a obţinut divorţul. În 1925, devine metresa lui Carol al II-lea şi „**Cucoana**" sau „**Madame du Barry**" a României (Autentica **Madame du Barry**, pe numele său **Marie Jeanne Bécu, contesă du Barry**–1764-1793 –, fusese metresa regelui francez Ludovic al XV-lea). Aşa cum notează Carol, în **Însemnări zilnice** (a se vedea vol. I, p. 21-22), la 14 martie 1937 se împlineau 12 ani şi o lună de la prima întâlnire cu „**Duduia**", de unde rezultă că respectiva întâlnire trebuie să fi avut loc la 14 februarie 1925, deci după patru ani de la căsătoria principelui, la 10 martie 1921, cu principesa Elena a Greciei şi cu trei ani înainte de anularea acestei căsătorii, la 21 iunie 1928.

Remarcile la adresa Elenei Lupescu, în epocă şi după aceea, sunt puţin măgulitoare. Causticul Pamfil Şeicaru o vede astfel: „**aducea o vastă experienţă în legătură cu bărbaţii, de pe urma cărora a căpătat o mare tehnică. O femeie vulgară, indecentă, stăpânind toate vicleşugurile de alcov, ştiind să reîmprospăteze, până la epuizare, dorinţa partenerului, ştiind să-şi domine oboseala şi care, în loc de un leşinat sentimentalism, să-i servească o pitorească trivialitate**" (Pamfil Şeicaru, **Istoria Partidului Naţional, Ţărănist şi Naţional-Ţărănist**, Madrid, Editura Carpaţi, Traian Popescu, 1963, p. 111). Frumoasa „Roşcovană" era nu numai curtezană făţişă, ci, în acelaşi timp, dacă nu în primul rând, actorul politic din umbră, practic cu cea mai categorică înrâurire asupra actelor şi deciziilor politice ale suveranului. Camarila regală, al cărei membru marcant era, s-a constituit, de altfel, din momentul revenirii ei în ţară, la 12 august 1930. „**Madame Lupescu deţinea o adevărată putere în spatele Tronului**-va scrie dr. Moses Rosen-, **influenţând întreaga politică a regelui. Ea a încercat să renege rădăcinile iudaice, iar cercul ei intim includea reprezentanţi ai partidelor de extremă dreaptă, care erau fascişti şi antisemiţi**" (Şef Rabin dr. Moses Rosen, **Primejdii, încercări, miracole**, Editura Hasefer, Bucureşti, 1990, p. 43). Evocarea ei în aproape fiecare filă a **Însemnărilor zilnice** rămâne un mister.

În septembrie 1940, îl urmează pe Carol în exil şi se căsătoreşte cu el, la 7 iulie 1947. Moare la exact 30 de ani de la acest eveniment.

50. „STRAJA ŢĂRII"-organizaţie de tineret cu profil de cercetăşie, constituită prin **Legea pentru Înfiinţarea Oficiului de Educaţie a Tineretului Român (O.E.T.R.)** din mai 1934 şi reprofilată ca instituţie autonomă prin Decretul-lege nr. 297 din 7 octombrie 1937. Scopul ei era-potrivit noii reglementări-să asigure „**unitatea de doctrină, de principii şi de execuţie**" a activităţilor de educaţie a copiilor şi tineretului. Prin Decretul-lege de reorganizare din 15 decembrie 1938, „Straja Ţării" cuprindea, obligatoriu, toate persoanele în vârstă de 7-18 ani băieţi şi 7-21 de ani fete, organizaţi în legiuni, centuri, stoluri. Comandantul suprem al „Strajei" era regele, Marele Străjer al Ţării, căruia membrii îi jurau credinţă. Conducătorii organizaţiilor străjereşti erau pregătiţi în tabere speciale pentru: apărarea pasivă, formaţiuni sanitare, poştă-telegraf-telefon, radiotelegrafie, localizarea incendiilor, ateliere şi industrii. Înfi-

inţarea „Strajei Ţării"-va remarca Reginald Hoare, ministrul Marii Britanii la Bucureşti-„**înseamnă încă un pas spre consolidarea autorităţii personale a regelui [...] şi presupun că el personal a hotărât că aceasta este modalitatea prin care poate fura fulgerul din mâinile Gărzii de Fier**" (Bela Vago, **The Shadow of the Swastika. The Rise of Fascism and Anti-Semitism in the Danube Basin. 1936-1939**. London, Saxa House, 1975, p. 32).

51. Regele soseşte la Oradea pe neaşteptate.

52. Recepţia a avut loc la **Cercul Militar** din Oradea, şi nu la Comandament.

53. În cuvântarea de răspuns rostită la recepţia de la Oradea, Carol al II-lea declară: „**Scopul Oştirii Mele nu este de a râvni la ceea ce nu este al nostru, ci este ca, într-un gând de pace, să păzească hotărâtă ceea ce este românesc**".

54. NICOLAE POPOVICI (1883-1960)-episcop de Oradea (din 1936), profesor la Academia Teologică Ortodoxă din Arad.

55. Din partea etnicilor evrei au vorbit: **ŞTEFAN ULLMANN**, preşedintele Comunităţii evreieşti ortodoxe din Oradea, şi rabinul dr. **ŞTEFAN VAJDA**.

56. Carol al II-lea vizitează Cazarma „Regele Ferdinand" a Regimentului 1 Infanterie de Fortificaţii şi Cazarma „Principele Nicolae" a Regimentului de Artilerie de Fortificaţii.

57. ALEXANDRU VAIDA-VOIEVOD (1872-1950)-medic, om politic, fruntaş al Partidului Naţional din Transilvania şi al Partidului Naţional-Ţărănesc, militant pentru eliberarea românilor de peste Carpaţi şi pentru reîntregirea naţională, deputat. Membru în Consiliul Dirigent ales la Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918 (1918-1920). În mai multe rânduri, ministru: al Transilvaniei (decembrie 1918-decembrie 1919), al Afacerilor Străine, de Interne, al Industriei şi Comerţului, ad-interim la Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale. Preşedinte al Camerei Deputaţilor (1919). Participant la Conferinţa Păcii de la Paris, în 1919. Prim-ministru (1-5 decembrie 1919; 6 iunie-20 octombrie 1932; 14 ianuarie-14 octombrie 1933). În 1935, se retrage din P.N.Ţ. şi formează gruparea „Frontul Românesc". Ministru de Stat (10 februarie-30 martie 1938; 28 iunie-4 iulie 1940). Membru al Consiliului de Coroană (din martie 1938).

58. Dr. MÁRTON ARON (n. 1896)-prelat romano-catolic. Profesor de religie la Târgu-Mureş, arhivar episcopal la Alba-Iulia. La 28 martie 1939, este primit de rege cu ceremonialul de rigoare şi depune jurământul de credinţă, în calitate de nou episcop romano-catolic de Alba-Iulia, potrivit Articolului 27 al Legii pentru regimul general al Cultelor. La scrutinul parlamentar din iunie 1939, va fi ales senator. Editorul revistei pedagogice „Erdélyi Iskola".

59. Dr. CORIOLAN TĂTARU (n. 1889)-medic, profesor universitar (din 1923), om politic. Una din figurile proeminente al Partidului Agrar. Subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (ianuarie-mai 1932). Rezident regal al Ţinutului Someş, cu capitala la Cluj (din februarie 1939).

60. NICOLAE COLAN (1893-1967)-episcop ortodox al Clujului (din 1936), pro-

fesor universitar, rector al Academiei Teologice din Sibiu. Membru de onoare al Academiei Române (din 1938). Ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor (martie-iunie 1938).

61. IULIU HOSSU (1885-1970)-episcop unit de Cluj-Gherla, fruntaș al luptei naționale a românilor ardeleni. Consacrat episcop în 1917, în Catedrala din Blaj. La 1 Decembrie 1918, expune, în fața Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, **Declarația Unirii** și face parte din delegația care prezintă regelui Ferdinand I hotărârea de unire cu Țara a istoricei Adunări Naționale, împreună cu Miron Cristea, episcopul ortodox al Caransebeșului, Alexandru Vaida-Voievod, Vasile Goldiș, Caius Brediceanu. Senator, membru fondator al A.S.T.R.A. Îndură mari suplicii din partea regimului horthyst de ocupație din Ardealul de nord. S-a implicat curajos în acțiunea de salvare a evreilor transilvăneni atacați de regimul horthyst. În aprilie 1944, așa cum relatează fostul șef rabin la Cluj, Moshe Carmilly-Weinberger, episcopul Hossu a adresat românilor ardeleni o pastorală intitulată: **Către preoți și mireni. Chemare pentru ajutorarea evreilor**, în care se scria: „**Chemarea noastră se îndreaptă stăruitor către voi toți, veneraţi fraţi și prea iubiți fii, să-i ajutați pe evrei nu numai cu gândul, dar și cu jertfa voastră, știind că azi nu putem face lucru mai bun decât această creștinească și românească ajutorare, din caldă iubire omenească. Prima preocupare a ceasului de față să fie această acțiune de ajutorare**" (Moshe Carmilly-Weinberger, **Istoria evreilor din Transilvania**, București, 1994, p. 166-167). Chemarea-spune Moshe Carmilly-n-a rămas fără ecou. „**Pe meleagurile Transilvaniei, ea a însemnat și o afirmare de civilizație, ca și un neîndoielnic semn de libertate și de bunăvoință**" (**Ibidem**, p. 175). După 1948, Iuliu Hossu este arestat, deținut în închisoarea de la Sighet, apoi cu domiciliu forțat la Mănăstirea Căldărușani. În 1968, trimisul special al Papei Paul al VI-lea îl anunță că a fost promovat cardinal (**in pectore**). Moare la 28 mai 1970.

62. GHEORGHE I. FLORESCU (1879-1955)-general de Corp de Armată. Inspector general al Armatei. De la 1 februarie 1939, membru de drept al Consiliului Superior al Armatei. Consilier regal.

63. BÁNFFY MIKLÓS-conte, om politic, unul dintre exponenții de frunte ai minorității maghiare din România. Senator (din 1937). La 17 ianuarie 1939, semnează, împreună cu Szász Păl, o înțelegere cu Guvernul, reprezentat de Armand Călinescu, prin care maghiarii intrau in corpore în F.R.N. La adunarea de constituire a Comunității Populare Maghiare, ținută la Cluj, în ziua de 11 februarie 1939, este ales în fruntea conducerii acestei organizații.

64. Au adus omagii regelui Carol al II-lea următorii reprezentanți ai minorităților etnice: episcop dr. **IOAN VÁSÁRHELYI**, din partea Bisericii Reformate a Ardealului; P.S.S. episcop dr. **BÉLA VARGHA**, în numele Episcopiei și al Credinței Unitariene; P.S.S. preot **RICHARD ALBERT**, în numele Bisericii Luterane din Cluj; prim-rabin dr. **ACHIBA SLESZNER**, din partea Comunității israeliene ortodoxe; dr. **WEINBERGER MOISE**, din partea Comunității evreilor de rit occidental, din Cluj;

BARTHA IGNAT, deputat de Someş, reprezentantul Comunităţii maghiare F.R.N.

65. Unităţile de aeronautică de la Someşeni vizitate de rege au fost Flotila de Aviaţie de Gardă şi grupurile de apărare antiaeriană.

66. WILHELM FABRICIUS (1882-1946)-diplomat şi om politic german. Ministrul celui de-al III-lea Reich la Bucureşti (aprilie 1936-ianuarie 1941).

67. IRINA (IRINEL) MALAXA-fiica lui Nicolae Malaxa şi soră a lui (Costache) Constantin Malaxa. Prietenă din copilărie şi din tinereţe cu principele Mihai, care o acompania afectuos pe această brunetă atrăgătoare, tandră şi interiorizată. Idila avea să se înfiripe curând. Carol însuşi observă, în **Însemnări zilnice**, că **„se desinează un flirt între Mihăiţă şi Irinel"**. (A se vedea nota din 27-30 decembrie 1939, în volumul de faţă).

68. CONSTANTIN (PUIU) FILITTI-general-adjutant, frate cu Ella Filitti (Păsărica), una dintre marile iubiri din tinereţe ale regelui. Ca aghiotant regal, îl antura cel mai adesea pe Carol al II-lea, fiind în graţiile acestuia.

69. RADU RUSESCU-colonel, prim-adjutant regal.

70. Surtout (fr.)-piesă (vas) decorativă (de aur, de argint sau de ceramică) ce se aşază în mijlocul mesei.

71. ALEXANDRU (NINDI) ROMALO-economist, diplomat şi om politic, fost secretar particular al reginei Elisabeta. Director general al Societăţii de Asigurare „Dacia" din Bucureşti. În răstimpul iulie-septembrie 1940, va fi ministrul României la Berlin. Acreditarea sa într-un asemenea post avea o anume semnificaţie. **„După tradiţie şi uzanţele diplomatice**-va nota M. Manoilescu –, **consideraţia care se acordă unei ţări se măsoară după importanţa personalităţii trimise ca ambasador pe lângă acea ţară. Or, noi aveam ca ministru la Berlin pe Alexandru Romalo, un om inteligent şi bun patriot [...], dar care era un outsider în diplomaţie şi un nume inexistent în politică, singura lui poziţie socială fiind aceea de director general al unei mari societăţi de asigurare!"** (M. Manoilescu, **Urmare la Memoriile mele. Ministru de Externe. iulie-august 1940**, Biblioteca Academiei Române, Arhiva Istorică, fila 366).

72. „FOIŞOR"-unul dintre edificiile ansamblului Peleş, destinat a servi drept casă de vânătoare. Compus din 40 de camere. A fost locuit de regele Ferdinand şi de regina Maria, până la naşterea principelui Nicolae, când cuplul regal s-a mutat la „Pelişor".

73. CONSTANTIN (PUIU) DUMITRESCU-jurist, colaborator şi confident al prinţului Carol, cu care se cunoaşte din timpul studenţiei la Paris. Fiul generalului Constantin Dumitrescu, fost inspector general al Jandarmeriei. Devine secretarul particular al prinţului încă din perioada anterioară Restauraţiei şi acţionează pentru a aduna în jurul acestuia cât mai mulţi sprijinitori. La un moment dat, Carol al II-lea se simte afectat de faptul că secretarul său era bănuit de a fi participat la actele conspirative pentru aducerea sa în ţară (iunie 1930) şi de a fi implicat în asasinarea lui I.G. Duca (1930), precum şi într-o seamă de afaceri socotite cel puţin dubioase. Picătura

care a făcut să se reverse paharul a fost faptul că Puiu Dumitrescu a semnalat suveranului existența unui curent major împotriva sa, din cauza relațiilor cu Elena Lupescu, și i-a sugerat plecarea acesteia, pentru o vreme, peste hotare. Ca urmare, în 1934 este îndepărtat din post și înlocuit cu britanicul Eugen Buhman. Se stabilește în Franța, unde și moare.

74. La 22 decembrie 1931, finlandezii declanșaseră o amplă contraofensivă, care a produs un efect demoralizator asupra trupelor sovietice. Pierderile U.R.S.S. au fost considerabile. Pe toate fronturile, de la Lacul Ladoga și până la Oceanul Înghețat, unitățile sovietice au trecut la defensivă.

75. Cutremurul s-a produs în noaptea de 26 decembrie 1939 și s-a soldat cu imense pagube materiale și zeci de mii de victime. Principalele orașe din mai multe zone ale Turciei au fost, în parte, distruse, iar un mare număr de sate transformate în ruine. Printre cele mai afectate orașe s-au numărat Sivas, Tokat, Yozgat, Amasya, precum și Samsun și Ordu de pe țărmul Mării Negre.

76. VICTOR ANTONESCU (1871-1947)-jurist, diplomat, profesor universitar; om politic liberal, deputat (din 1901), senator de drept. Director la Banca Națională a României. Ministru plenipotențiar la Paris (octombrie 1917-decembrie 1919), Madrid și Lisabona (din aprilie 1922), apoi la Geneva. Membru în Delegația României la Conferința de Pace de la Paris. Ministru la: Justiție (ianuarie 1914-decembrie 1916; noiembrie 1933-februarie 1935); Finanțe (decembrie 1916-iulie 1917; februarie 1935-august 1936), Afaceri Străine, imediat după înlăturarea lui Nicolae Titulescu (august 1936-decembrie 1937). Membru al Consiliului de Coroană.

77. Victor Antonescu a efectuat vizita în Italia din însărcinarea regelui și a Guvernului, în intervalul 23-28 decembrie 1939.

78. GALEAZZO CIANO (1903-1944)-jurist, diplomat și om politic italian. În 1930, se căsătorește cu fiica lui Mussolini, Eda. Ministru de Externe al Italiei (iunie 1936-februarie 1943), funcție din care este demis în februarie 1943 de către însuși Mussolini, care-l numește ambasador la Vatican. Arestat în 1943 și acuzat de complot împotriva lui Mussolini, cu care intrase în divergențe, este executat, din ordinul Partidului fascist, în ianuarie 1944.

79. Soția lui Radu Rusescu-DUȚI RUSESCU.

80. ION BUJOIU-inginer, mare industriaș, unul dintre reprezentanții Uniunii Industriilor Metalurgice și Miniere din România. Membru al Consiliului Economic Superior. Ministru al Industriei și Comerțului (martie 1937-decembrie 1938) și al Economiei Naționale (februarie-noiembrie 1939). Membru în Delegația română care a negociat Tratatul economic româno-german din 23 martie 1939. Prim-secretar al F.R.N. pentru categoria Industrie și Comerț.

81. DUMITRU DĂMĂCEANU (1896-1978)-colonel, apoi general; adjutant al Marelui Voievod Mihai. Șef de Stat-Major al Comandamentului Militar al Capitalei (până la 23 august 1944), calitate în care joacă un rol-cheie în determinarea eveni-

mentelor militare din vara anului 1944, în ruperea României de Axă şi trecerea ei de partea coaliţiei antifasciste a Naţiunilor Unite. Este avansat la gradul de general de brigadă şi devine ministru de Interne, numit prin Decretul Regal nr. 1620 din 23 august 1944. Membru al Delegaţiei României la tratativele pentru încheierea Convenţiei de Armistiţiu de la Moscova, din 12 septembrie 1944, pe care o semnează alături de Barbu Ştirbei, de Lucreţiu Pătrăşcanu, reprezentantul P.C.R., şi de Ghiţă Pop, reprezentantul P.N.Ţ. Aici pledează insistent pentru: „**Restituirea prizonierilor români şi, în special, a unităţilor, formaţiunilor şi navelor care au fost dezarmate după încetarea focului** [la 24 august 1944], **care restituire urmează să se facă în virtutea unei convenţii speciale între Înaltul Comandament Sovietic şi Român, ce urmează să se întrunească cât mai curând posibil**". Desigur, această solicitare nu a fost aprobată. În acelaşi cadru, se pronunţă pentru dreptul Guvernului român de a restabili administraţia sa pe întreg teritoriul ţării, cu excepţia unui sector de 50 km depărtare de linia frontului, şi nu de 50-100 km, cum cereau instrucţiunile şi ordinele date de Înaltul Comandament Aliat (sovietic). În legătură cu aceasta, D. Dămăceanu face următoarea precizare în şedinţa Consiliului de Miniştri din 16 septembrie 1944: „**Am pus problema reducerii adâncimii acestei zone la 50 km, în locul acestei formule: 50-100 km. Ni s-a adus argumentul că, în urma experienţei războiului purtat de Uniunea Sovietică, s-a ajuns la concluzia că această adâncime a trecut de foarte multe ori de 100 km. S-au luat măsuri cu caracter militar şi, deci, autorităţile militare trebuie să aibă un caracter preponderent în această zonă. Am argumentat că 100 km pentru ţara românească însemnează altceva decât 100 km pentru Rusia Sovietică. La acest argument mi s-a răspuns cu un zâmbet din partea d-lui Molotov**". Face parte din Delegaţia României la Conferinţa de Pace de la Paris din 1946, precum şi din Delegaţia ţării noastre pentru semnarea Tratatului de pace, în 1947, alături de Gheorghe Tătărăscu, Lucreţiu Pătrăşcanu şi Ştefan Voitec.

82. ION (JEAN) MANU (n. 1880)-actor de comedie, deţinător al „**Orei vesele**" la Radio, colaborator al publicaţiilor vesele.

83. Comandantul trupelor a fost generalul **HUGO SCHWAB**, care era şi comandantul Diviziei a 9-a.

84. REZIDENŢA-instituţia rezidentului regal de **ţinut**-circumscripţie teritorială nouă, cu personalitate juridică, a administraţiei locale, creată prin Reforma administrativă decretată la 13 august 1938, şi care grupa mai multe judeţe. În cazul de faţă, este vorba de **Ţinutul Marea**, cu reşedinţa la Constanţa, al cărei rezident regal era, la momentul dat, generalul **TRAIAN ER. GRIGORESCU**.

85. HORIA GRIGORESCU-subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (5 decembrie 1939-3 iulie 1940), membru al Delegaţiei române la Conferinţa româno-bulgară de la Craiova (19 august-7 septembrie 1940).

86. ANDREA CASSULO (n. 1869)-episcop italian. Din 1921, delegat apostolic în Egipt şi Arabia. În anii 1936-1947, Nunţiu Papal la Bucureşti.

87. Privitor la expresia „**apărare naţională**", regele a spus: „**Niciodată această**

expresie, care, adesea, s-a considerat ca o formulă administrativă, nu ia un înțeles mai viu și mai puternic decât astăzi: Apărarea Națională. **Ea conține, scurt și lămurit, politica noastră pașnică, dar și hotărâtă. Nu ne întărim, nu desăvârșim înzestrarea Oștirei noastre într-un spirit agresiv, ci într-un spirit decis de apărare a ceea ce este al nostru și al dreptului consfințit prin libera hotărâre a Adunărilor de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. În acest cadru hotărât românesc suntem gata a întinde mâna prietenească oricui vrea să ne-o strângă cu lealitate".** Conceptul de **apărare națională** astfel formulat a reținut interesul mediilor politice și al presei din țară și de peste hotare.

88. ERNEST BALLIF-general de divizie, fost șef al Casei Militare a regelui Ferdinand I. Mare maestru al Curții Regale și administrator al Domeniilor Coroanei. Considerat de Carol al II-lea drept „**cel mai vechi și cinstit servitor al Casei**" (A se vedea însemnarea din 4-5 septembrie 1940, în volumul de față). Membru al Consiliului de Administrație al Societății Bancare Române. Consilier regal (din martie 1938). Senator numit de rege pentru o perioadă de nouă ani, prin Decretul din 5 iunie 1939.

89. IONEL MOCSONYI-STÂRCEA, BARON DE FOEN (1909-1992)-diplomat. Înfiat, la 16 ani, de către Anton de Mocsonyi, baron de Foen, devine unul dintre cei mai mari proprietari latifundiari din România și dobândește, în același timp, controlul unor importante întreprinderi industriale. Urmează studiile în Elveția și Marea Britanie (Cambridge). În 1934, intră în diplomație. Secretar al Secțiunii din Geneva a Secretariatului Permanent al Micii Înțelegeri; atașat de legație la Secretariatul General al Ligii Națiunilor de la Geneva (1937); secretar de legație III în Ministerul Afacerilor Străine (1941). Consilier principal al regelui Mihai și intim al acestuia, apoi, din 1942, mareșal al Curții Regale. Demisionează în 1944, datorită unor divergențe cu suveranul. Joacă un important rol în pregătirea și în reușita actului de la 23 august 1944. Judecat în 1947, în Lotul Tămădău, sub acuzația că, în septembrie 1946, ar fi participat la întrevederile lui Grigore Niculescu-Buzești cu reprezentanții organelor de spionaj ale S.U.A., în cursul cărora s-ar fi discutat planul unui complot împotriva Statului, și că ar fi fost la curent cu conținutul „Memorandumului" care prevedea crearea unei organizații clandestine în vederea răsturnării prin violență a Guvernului și a regimului politic. A fost condamnat la doi ani închisoare corecțională pentru delictul de nedenunțare a complotului. Eliberat abia în noiembrie 1962, emigrează legal peste hotare. Moare în Elveția.

90. GHEORGHE STAVĂR-colonel, secretarul general al Casei Regale și prefect al Palatului.

91. EUGEN BUHMAN-britanic, directorul Secretariatului particular al regelui Carol al II-lea, după renunțarea de către acesta la serviciile lui Constantin (Puiu) Dumitrescu.

92. OCTAV ULEA-colonel. Director al Mareșalatului Palatului Regal.

93. ERVIN CLAUS (1895-1942)-ofițer. Adjutant al prefectului, apoi prefect al Casei Militare a Regelui (1939-1940). Pleacă, o dată cu Carol al II-lea, în exil, dar

revine în țară în toamna anului 1940 (A se vedea unele referințe biografice în volumul de față, nota din 16 martie 1940).

94. BENITO MUSSOLINI (1883-1945)-teoreticianul și conducătorul fascismului italian, dictatorul Italiei (1922-1943), unul dintre fondatorii Axei Berlin-Roma-Tokio. În 1919, constituie „fasciile de luptă", apoi, în 1921, organizează fascismul ca partid politic, iar în octombrie 1922 instaurează dictatura fascistă în Peninsulă, în urma „marșului asupra Romei" (1922). În împrejurările loviturii de Stat din 25 iulie 1943, este arestat, apoi eliberat de agenții Germaniei naziste. După ieșirea Italiei din războiul hitlerist (septembrie 1943) și acceptarea capitulării ei necondiționate, în partea de nord și centrală a țării, ocupată de hitleriști, aceștia organizează „Republica de la Salo" (1943-1945) și îl aduc pe Mussolini în fruntea guvernului-marionetă. Capturat, judecat, condamnat la moarte și executat de partizanii italieni, în aprilie 1945, împreună cu metresa lui, Clara (Claretta) Petacci.

95. GUȚĂ-poreclă a lui **Gheorghe Tătărăscu**.

96. NICOLAE TITULESCU (1882-1941)-personalitate politică și diplomatică de prim-plan a perioadei interbelice, denumit și **„Ministrul Europei"** sau **„Omul Genevei"**; jurist, profesor universitar, membru al Academiei Române, președinte al Academiei Diplomatice Internaționale, deputat. Ministru de Finanțe (1917; 1920-1921); delegat la Conferința de Pace și semnatar al Tratatului de la Trianon (1920); ministru plenipotențiar la Londra (1922-1927); ministru al Afacerilor Străine (1927-1928; 1932-1936). Delegat permanent al României la Societatea Națiunilor (1920-1936); președinte al Societății Națiunilor (1930, 1931). Adversar declarat al lui Carol al II-lea. Înlăturat din guvern în august 1936, se autoexilează în Franța. În **Testamentul** său, redactat în ianuarie 1940, la Saint-Moritz, cât și în **Codicilul** la Testament, roagă prietenii și rudele **„să aibă grijă să fiu îngropat la Brașov. Voiesc ca rămășițele mele să se odihnească în Transilvania"**.

97. NICODIM MUNTEANU (1864-1948)-ierarh și scriitor bisericesc, traducător al Bibliei. Ales, la 23 ianuarie 1934, mitropolit al Moldovei, iar la 30 iunie 1939 patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, calitate pe care o va deține până în 1948. Ceremonia de învestitură ca patriarh a avut loc în ziua de 5 iulie 1939, la Palatul Regal, în Sala Tronului. În august 1940, devine consilier regal.

98. La Palatul Regal, are loc tradiționala ceremonie religioasă a prezentării Sfintelor Icoane de către Patriarhul României, I.P.S.S. Nicodim.

99. JULES SAUERWEIN-jurnalist francez.

100. Defilarea de la Chișinău a avut loc în fața Catedralei Mitropolitane a Basarabiei, unde, anterior, fusese oficiată slujba religioasă.

101. CONSTANTIN PANTAZI (1888-1958)- militar de carieră. Urcă treptele ierarhiei militare până la gradul de general de Corp de Armată. Colaborator apropiat al lui Ion Antonescu. Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naționale (14 septembrie 1940-23 august 1944), iar de la 22 ianuarie 1942 până la 23 august 1944, concomitent,

ministru secretar de Stat la același Departament. Arestat la 23 august 1944, deținut la Moscova, împreună cu numeroși alți colaboratori ai Mareșalului, până în 1946, când este readus la București, judecat și condamnat la moarte, pedeapsă comutată la 1 iunie 1946 în detențiune pe viață. Moare în închisoarea de la Râmnicu-Sărat.

102. GRIGORE CAZACLIU (1893-1959)- jurist, publicist, om politic național-țărănist. Membru al Delegației Permanente a P.N.Ț. (1934). Deputat în Sfatul Țării, apoi, în mai multe rânduri, deputat în Parlamentul României și vicepreședinte al Camerei. Rezident regal al Ținutului Nistru, cu reședința la Chișinău.

103. Primarul Chișinăului era **VLADIMIR CRISTI**.

104. EFREM TIGHINEANU-arhiepiscop-locotenent al Chișinăului și al Mitropoliei Basarabiei.

105. GRIGORE CORNICIOIU-general. Comandantul Corpului III Armată (1939-1940).

106. Reprezentanții minoritarilor care au luat cuvântul la recepție pentru a-și mărturisi loialitatea față de țară au fost: dr. **OTTO BRONESKE**, în numele etnicilor germani; **ILIE GAVRILIUC**, în numele etnicilor ucraineni; dr. **N. ALFEEVSKI**, delegatul minorității ruse din Basarabia.

107. Delegatul minorității ruse din Basarabia, dr. N. Alfeevski, a declarat că: **„Minoritatea rusă a fost întotdeauna fidelă și loială față de Tron, Dinastie și de legile acestei țări, pe al cărei ospitalier pământ și-au aflat un cămin de adăpost mulți dintre frații noștri rămași fără țară“.**

108. Convorbirile dintre ministrul de Externe al Italiei, Galeazzo Ciano, și ministrul de Externe al Ungariei, Csáky István, s-au desfășurat la Veneția, în zilele de 5-7 ianuarie 1940.

Regele se lasă amăgit de rezultatul acestor convorbiri, în cadrul cărora reprezentantul Budapestei exprima angajamentul Ungariei de a nu ataca România în eventualitatea unei intervenții sovietice. Guvernul ungar evoca, însă, libertatea de a interveni, în condițiile în care: 1. ar avea loc acțiuni împotriva minorității maghiare din Transilvania; 2. în România s-ar produce o răsturnare politică și ar fi instaurat un regim bolșevic; 3. Bucureștiul ar da curs pretențiilor teritoriale ale altor vecini. Asemenea rezerve micșorau până la anulare valoarea propriu-zisă a angajamentului asumat.

109. RAOUL VASILE BOSSY (1894-1975)-jurist și diplomat. Secretar de legație la Roma (1921-1923; 1926-1927); secretar al Delegației române la Conferința de la Geneva (1922); director politic la Președinția Consiliului de Miniștri (1923-1926); secretar general al Regenței (1927-1930); consilier de legație și însărcinat cu Afaceri la Viena (1931-1933), apoi, din noiembrie 1933, ministru plenipotențiar; din noiembrie 1934, ministru al României la Helsinki (aprilie 1934-noiembrie 1936), Budapesta (noiembrie 1936-septembrie 1939), Roma (septembrie 1939-octombrie 1940), Berna (octombrie 1940-ianuarie 1941), Berlin (ianuarie 1941-iunie 1943). Conduce, de asemenea, Legația României la Copenhaga, în intervalul ianuarie 1941-

iunie 1943). La 15 septembrie 1943, este numit ministru plenipotențiar pe lângă Sfântul Scaun.

110. TONCZI-diminutiv al lui **Anton de Mocsonyi, baron de Foen.**

111. GHEORGHE GH. MANU (1877-1953)-general-adjutant. Comandantul Diviziei a 4-a Infanterie, inspector general de armată. Semnatar al cererii de autorizare a constituirii Frontului Renașterii Naționale. În 1939, este numit de către rege senator pentru o perioadă de nouă ani.

112. G. LAKEMAN-descendent al ofițerului și diplomatului britanic **Stephen Bartlett Lakeman**, care a servit în armata turcă sub numele de **Mazar-Pașa**. În locuința sa din București s-a constituit, în 1875, coaliția grupărilor liberale cunoscută sub numele de **„Coaliția de la Mazar-Pașa"**.

113. DAN BRĂTIANU-fiu al lui **Dinu Brătianu.**

114. „Die Hitler Husaren"-„Husarii lui Hitler".

115. GHEORGHE ROZIN (1888-1961)-general. Însărcinat special cu probleme economice. În intervalul martie 1943-ianuarie 1944, comandantul Corpului IV Armată, apoi al Corpului Motomecanizat (ianuarie-octombrie 1944).

116. Decretul-lege pentru reorganizarea Frontului Renașterii Naționale, care avea să fie publicat la 20 ianuarie 1940, preconiza lărgirea F.R.N., îndeosebi la nivelul comunelor, și atragerea cât mai multor membri ai fostelor partide politice, ca modalitate de consolidare a regimului carlist și de asigurare a liniștii interne. **„Elementul de bază în noua organizare a Frontului Renașterii Naționale**-se spunea în Raportul asupra Legii-**îl formează organizația comunală"; „diferitele organizații teritoriale F.R.N. derivă unele din altele și se bazează, în ultima analiză, pe organizația comunală"** (C. Hamangiu, **Codul general al României**, vol. XXVIII, partea I, București, 1940, p. 101, 102).

117. CONSTANTIN C. GIURESCU (1901-1977)-unul dintre marii istorici români, cu contribuții fundamentale la dezvoltarea exegezei istorice, profesor universitar, membru al Academiei Române; om politic liberal (georgist), deputat. Director al Fundației „Ion I.C. Brătianu" (1927-1930). Membru al nucleului fondator al F.R.N. Rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos; secretar general al F.R.N., numit în ianuarie 1940. Ministru secretar de Stat însărcinat cu organizarea F.R.N. (28 septembrie 1939-10 mai 1940); ministru al Propagandei Naționale (11 mai-26 iunie 1940), apoi al Cultelor și Artelor (27 iunie-8 iulie 1940). Numit, în aprilie 1942, director al Institutului de Istorie Națională. Editorul **Cuvântărilor M.S. Regelui Carol II** (București, 1940).

118. GHERGHIȚA (jud. Prahova)-domeniu aparținător Coroanei, în suprafață totală de 390,03 ha teren arabil și 3 146 ha pădure.

119. VICTOR DOMBROWSKI-colonel, comandantul Regimentului de Gardă Călare, general. Primar general al Capitalei (de la 1 octombrie 1938).

120. CSÁKY ISTVÁN (1894-1941)-diplomat şi om politic ungur. Şeful Cabinetului ministrului Afacerilor Străine (1936-1938); ministru al Afacerilor Străine al Ungariei (decembrie 1938-ianuarie 1941). Unul dintre exponenţii politicii de extensiune teritorială a Ungariei horthyste pe seama dezmembrării Cehoslovaciei şi a anexării părţii de nord-est a Transilvaniei.

121. IOAN CHRISTU (CRISTU) (1895-1953)-jurist şi diplomat. Văr cu Nicolae Titulescu. Iniţial, avocat în conteciosul Ministerului de Finanţe, apoi, din 1928, consilier economic în Ministerul Afacerilor Străine. În 1934, va fi numit ministru plenipotenţiar şi însărcinat cu conducerea Secţiei Economice din Ministerul Afacerilor Străine. Delegat la Conferinţa Reparaţiilor şi la Conferinţa economică mondială de la Londra din 1933. Conduce negocierile delegaţiilor româneşti la conferinţele Societăţii Naţiunilor, Micii Antante şi ale Consiliului Economic al Înţelegerii Balcanice. A tratat şi a încheiat convenţii comerciale şi de cliring cu Anglia, Franţa, Italia şi cu alte ţări europene, precum şi cu state din Africa şi Asia. La 9 februarie 1940, depune jurământul în faţa suveranului ca ministru secretar de Stat. Ministru al Comerţului Exterior (17 februarie-28 iunie 1940). Membru în Delegaţia României care semnează, la 12 septembrie 1944, Armistiţiul de la Moscova. Preşedinte al Comisiei pentru Aplicarea Armistiţiului între România şi Naţiunile Unite (până la 20 noiembrie 1944). Membru al Delegaţiei României la Conferinţa postbelică de pace de la Paris.

122. RICHARD FRANASOVICI (1883-1958)-jurist, diplomat şi om politic de orientare conservatoare, conservator-democrată, apoi liberală, deputat. Colaborator al lui Ion I.C. Brătianu. Personaj cu mare influenţă asupra lui Carol, foarte agreat şi de Elena Lupescu. Membru al camarilei regale. Aparţine unei familii de sârbi din Banat stabiliţi pe la 1830 în Turnu-Severin. Primeşte cetăţenia română în 1906. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (noiembrie 1923-martie 1926; iunie 1927-noiembrie 1928); ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (noiembrie 1933-noiembrie 1937); din nou ministru de Interne (17 noiembrie-27 decembrie 1937). Ambasador al României la Varşovia (mai 1938-august 1939) şi la Paris (august 1939-iunie 1940). După 1944, ambasador al României în Marea Britanie, calitate în care face parte din Delegaţia României la Conferinţa de Pace de la Paris, din 1946.

123. ŞURIŢ-ambasadorul U.R.S.S. la Paris. Avea să fie, curând, rechemat din post, întrucât cu ocazia încheierii Tratatului de pace sovieto-finlandez, de la Moscova, din 12 martie 1940, adresase lui I.V. Stalin o telegramă, necifrată, calificată de autorităţile franceze drept un amestec în treburile interne ale Franţei. Telegrama conţinea expresii „nelalocul lor", ca, de pildă: „planurile aţâţătorilor la război anglo-americani"; „planurile sinistre ale duşmanilor socialismului".

124. ALEXIS LÉGER (ALEXIS SAINT-LÉGER) (1887-1975) - nume sub care şi-a desfăşurat activitatea diplomatică, timp de 26 de ani, începând din 1916, poetul francez SAINT-JOHN PERCE, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1960). Între anii 1933 şi 1940, secretar general al Ministerului de Externe al Franţei.

125. RENÉ MASSIGLI (n. 1888)-diplomat francez. Debutează în diplomație în anul 1920, ca membru al delegațiilor franceze la importante conferințe internaționale. Conducătorul Serviciului Francez la Societatea Națiunilor (1928-1933). Director al Secției Politice din Ministerul de Externe al Franței (1937-1938), apoi ambasador în Turcia (octombrie 1939-iulie 1940). Destituit de Guvernul de la Vichy, aderă, în 1943, la mișcarea de rezistență, condusă de generalul De Gaulle. Face parte din Comitetul Francez de Eliberare Națională. În 1944, este numit ambasador la Londra.

126. ALEXANDAR ČINKAR MARKOVIĆ (1889-1952)-diplomat și om politic iugoslav. Ministru al Iugoslaviei la Berlin (decembrie 1935-februarie 1939); ministru al Afacerilor Străine (februarie 1939-martie 1941).

127. În cadrul întâlnirii de la Vârșeț, din 20 ianuarie 1940, cu omologul său iugoslav, Al. Cinkar Marković, ministrul Afacerilor Străine al României, Grigore Gafencu, a pledat pentru promovarea unei **„politici solidare, înțelegătoare, dar ferme"** față de Ungaria și de Bulgaria. Cu același prilej, au fost examinate chestiunile referitoare la organizarea sesiunii de la Belgrad a Consiliului Permanent al Înțelegerii Balcanice.

128. „Mieux vaut tard que jamais"-„Mai bine mai târziu decât niciodată".

129. WILHELM DE WIED (1876-1945)-principe german, descendent al familiei princiare prusace Wied-Neuwied, din care face parte și principesa Elisabeta, regină a României, al cărei nepot de frate este. Căsătorit cu prințesa Sofia de Schoenburg, a cărei bunică era de origine română. În decembrie 1913, la Conferința de la Londra, i se oferă coroana Albaniei, care devine principat independent. Își ia titlul de **mbret**. Nefiind acceptat de albanezi, renunță foarte curând la tron, rămânând, de fapt, în această țară numai nouă luni (până în septembrie 1914). Încetează din viață la Sinaia.

130. Datare greșită, dintr-o evidentă scăpare. **Decretul-lege pentru reorganizarea Frontului Renașterii Naționale** a fost sancționat nu **„ieri"**, adică duminică 21 ianuarie 1940, ci vineri **19 ianuarie 1940**, așa cum însuși autorul **Însemnărilor** face mențiune în nota din această zi, și a fost publicat în ziua următoare, sâmbătă 20 ianuarie 1940.

131. La 22 februarie 1939, Grigore Gafencu, ministrul Afacerilor Străine al României, și Alexandar Cinkar Marković, ministrul Afacerilor Străine al Iugoslaviei, semnaseră un protocol secret prin care se prelungea valabilitatea Convenției de alianță româno-iugoslave din 7 iunie 1921 pe încă cinci ani, până la 16 noiembrie 1944.

132. VLADIMIR MAČEK (n. 1879)-om politic croat, deputat. Președintele Partidului Țărănesc Croat. Partizanul federalismului, opus autoritarismului regelui Aleksandru I Karagheorghević. Întemnițat în 1934, apoi eliberat, asigură autonomia Croației în cadrul Iugoslaviei, statuată în acordul din 24 august 1939. Vicepreședinte în guvernul de unitate națională al Iugoslaviei-format la 26 august 1939-până la lovitura de Stat din martie 1941. Ostil colaborării cu Germania, apoi ralierii cu Iosif Broz Tito. Din mai 1945 a trăit în exil.

133. PAUL KARAGHEORGHEVIC (1893-1976)-prinț iugoslav, nepot al regelui Petru I. După moartea regelui Aleksandru I Karagheorghevic, devine regent al Iugoslaviei (octombrie 1934-martie 1941), regele Petru al II-lea fiind minor. În 1941, va accepta aderarea Iugoslaviei la Pactul Tripartit, deci alinierea la Axă, ceea ce a provocat organizarea unui complot împotriva sa.

134. Vizita oficială a principelui-regent Paul Karagheorghevic și a principesei Olga în Croația s-a desfășurat în intervalul 14-16 ianuarie 1940.

135. Recepția membrilor Ordinului „Ferdinand I" a avut loc la Palatul Regal, în prezența suveranului, a lui Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, și a principesei Elisabeta.

136. Dr. NICOLAE LUPU (1876-1947)-medic și om politic. Din 1907, membru al Partidului Liberal. Unul dintre fondatorii Partidului Țărănesc, al cărui președinte avea să devină (1924-1926). Vicepreședinte al Partidului Național Țărănesc (1926), deputat din 1913, în toate legislaturile. Ministru al departamentelor: Interne (decembrie 1919-martie 1920); Instrucțiune Publică (4-22 iunie 1927); Muncă și Ocrotiri Sociale (iunie 1927-noiembrie 1928). În 1946, formează Partidul Țărănesc-Democrat.

A nu se confunda cu fratele său, **NICOLAE GH. LUPU** (1944-1966), medic, profesor universitar, academician, personalitate marcantă a medicinei românești.

137. A fost serbarea regimentelor de gardă, respectiv: „**Mihai Viteazul**", **de Gardă Călare** și **Pionieri de Gardă**. Ea s-a desfășurat în pavilionul central al Regimentului de Pionieri de Gardă.

138. SILVIU DRAGOMIR (1888-1962)-unul dintre marii istorici români, profesor universitar, membru al Academiei Române; om politic de orientare național-creștină (gruparea O. Goga). Conduce Comisariatul pentru Minorități începând din decembrie 1937. Ministru pentru Minorități (1 februarie-6 martie 1939; 7 martie-21 septembrie 1939; 21-27 septembrie 1939; 28 septembrie-23 noiembrie 1939; 24 noiembrie 1939-10 mai 1940; 11 mai-4 iulie 1940). Consilier regal.

139. Dr. CONSTANTIN I. ANGELESCU (1869-1948)-medic, profesor universitar, membru onorific al Academiei Române; om politic liberal, deputat, senator. Continuator al operei lui Spiru Haret de orientare, organizare și dezvoltare a școlii românești. Ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (ianuarie 1914-decembrie 1916); ministru al României în S.U.A. (1917-1918); ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor (decembrie 1918-septembrie 1919; ianuarie 1922-martie 1926; noiembrie 1927-noiembrie 1928; noiembrie 1933-decembrie 1937). Prim-ministru (decembrie 1933-ianuarie 1934); ministru secretar de Stat (10 februarie-30 martie 1938). Membru al Consiliului de Coroană. Președinte al „Ligii Culturale" (1941-1947).

140. FLOREA I. ȚENESCU (1884-1941)-general de Corp de Armată. Adjutant regal (septembrie 1917-aprilie 1924). În aprilie-noiembrie 1937, director al Învățământului Militar Superior la Marele Stat-Major. Din noiembrie 1937, comandantul Corpului II Armată, iar din februarie 1939 inspector general de armată și șef al

Marelui Stat-Major. Membru de drept al Consiliului Superior al Armatei (de la 1 februarie 1939).

141. Ministrul Apărării Naționale, generalul **Ioan Ilcuș**.

142. MAX AUSCHNITT (AUȘNIT) (1888-1959)-economist, mare industriaș și financiar din România interbelică, senator. Figură de prim-plan a camarilei de la Palat. Principalul acționar și conducător al Uzinelor „Reșița" și Titan-Nădrag-Călan; președinte al Asociațiunii Generale de Industrie din Banat și vicepreședinte al Uniunii Generale a Industriașilor din România (U.G.I.R.), al Societății de Telefoane Române, precum și al Băncii Chrissoveloni. Adeptul colaborării cu capitalul englez și francez. În cele din urmă, va cădea în dizgrația lui Carol al II-lea.

143. La Belgrad avea să se desfășoare, în zilele de 2-4 februarie 1940, sesiunea Consiliului Permanent al Înțelegerii Balcanice.

144. ÎNȚELEGEREA BALCANICĂ sau **ALIANȚA BALCANICĂ**-alianță regională cu caracter politic și militar, constituită pe baza Pactului Balcanic, semnat la Atena în ziua de 9 februarie 1934 de către miniștrii de Externe ai Românici, Iugoslaviei, Greciei și Turciei. Scopul aliantei: apărarea păcii și securității în sud-estul Europei. Forțele revizioniste din Peninsula Balcanică, îndeosebi cele din Bulgaria și Albania, precum și amestecul din afară al puterilor revanșarde au frânat realizarea unei alianțe largi a tuturor statelor din acest spațiu geografic în măsură să înfrunte pericolele externe crescânde din deceniul al patrulea. Înțelegerea Balcanică a avut, alături de **Mica Înțelegere**, o activitate diplomatică susținută, menită a conduce la rezolvarea problemelor balcanice de către statele din acest spațiu, fără imixtiuni din exterior. Ca urmare, s-a bucurat de sprijinul popoarelor balcanice, de încrederea și simpatia statelor mici și mijlocii din Europa. În condițiile creșterii pericolului de agresiune din partea puterilor Axei, guvernul bulgar, sub presiunea opiniei publice interne, a semnat acordul de la Salonic (iulie 1938), act care promitea extinderea colaborării politice și militare de apărare în Balcani. Evoluția raportului internațional de forțe în ajunul războiului, izbucnirea celei de-a doua conflagrații mondiale, divergențele și contradicțiile interbalcanice, perpetuate și agravate prin politica deliberată a Germaniei naziste și Italiei fasciste, criza politică internă ce se manifesta în fiecare țară balcanică s-au repercutat negativ și asupra Înțelegerii Balcanice. În toamna anului 1940, alianța s-a destrămat, iar statele din sud-estul Europei, izolate, fără nici un sprijin din afară, au căzut, rând pe rând, sub dominația Axei.

145. FERDINAND I (VICTOR-ALBERT-MEINRAD) DE HOHENZOLLERN (1865-1927)-primul rege al României reîntregite. Al doilea fiu al principelui Leopold Stefan Carol de Hohenzollern și al Antoniei, sora regelui Pedro al Portugaliei; nepot de frate al lui Carol I, rege al României. Urcarea sa pe Tronul României se datorează împrejurării că regele Carol I nu avea urmași, iar tatăl său, precum și fratele său mai mare, Wilhelm, au renunțat la succesiune. Înfiat de regele Carol I, devine moștenitorul Tronului. Prin Decretul din 18 martie 1889, este proclamat principe al României, cu titlul de Alteță Regală. La 29 decembrie 1892, se căsătorește,

la Sigmaringen, cu principesa Maria (Alexandra-Victoria) de Saxa-Coburg-Gotha, căsătorie din care au rezultat șase copii: principele **CAROL** (1893), principesa **ELISABETA** (1894), principesa **MARIA (MĂRIOARA)** (27 decembrie 1899/8 ianuarie 1900), principele **NICOLAE** (1903); principesa **ILEANA** (23 decembrie 1908/5 ianuarie 1909), principele **MIRCEA** (1912-1916). La 10 mai 1904, devine general de divizie, iar la 7 aprilie 1911 general de Corp de Armată.

Urcă pe Tronul României la 28 septembrie/11 octombrie 1914, când depune jurământul constituțional. „**Pot asigura țara-**a declarat Ferdinand I-**că și eu voi căuta a identifica voința și puterile Mele cu ale iubitului Meu popor**". Deși german de origine, patronează orientarea politicii externe românești contrar politicii externe a Germaniei, înțelegând că locul României în războiul mondial este de partea Antantei, că numai pe această cale se poate ajunge la împlinirea idealului reîntregirii național-statale. În Consiliul de Coroană din 14/27 august 1916, când s-a hotărât intrarea României în război împotriva Puterilor Centrale, regele Ferdinand a replicat astfel lui P.P. Carp, care voia să-l influențeze, amintindu-i originea germană și „datoria față de țara din care venea": „**Dacă interesele patriei de origine ar corespunde cu cele ale României, n-aș ezita să adopt opiniile dumneavoastră** [ale lui P.P. Carp]. **Dar scormonind adânc în conștiința mea, am ajuns cu durere la concluzia că interesele României nu merg alături de cele ale Austro-Ungariei și, în consecință, cu cele ale Germaniei. A trebuit să-i impun inimii mele tăcerea; asta n-a fost ușor; cu sufletul torturat, am luat hotărârea de a-mi face datoria față de poporul român, ale cărui destine le conduc. Cu durere, dar cu convingerea că decizia din aceste zile este singura care concordă cu destinul țării mele, România**".

Regele Ferdinand I a fost comandantul suprem al Armatei Române și comandantul de căpetenie al frontului româno-rus în primul război mondial. Se împotrivește Tratatului de pace înrobitor de la București (24 aprilie/7 mai 1918), pe care refuză să-l sancționeze. Sub domnia sa se înfăptuiește și se pecetluiește, la Alba-Iulia, în istorica zi de 1 Decembrie 1918, Marea Unire. Se încoronează rege al tuturor românilor, împreună cu regina Maria, la 15 octombrie 1922, în noua Catedrală de la Alba-Iulia. Moare la 20 iulie 1927, la Sinaia. Înmormântat la Curtea de Argeș.

146. CONSTANTIN (COSTICĂ) ANGELESCU (1883-1950)-jurist, om politic conservator-democrat, apoi național-țărănist, senator (1926), deputat (1927-1938), prefect de Caliacra și Durostor. Sprijinitor fervent al orientărilor și actelor politice ale regelui Carol al II-lea. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (7 martie-19 noiembrie 1930). La 21 iulie 1930, este ținta unui atentat comis de legionarul Gh. Beza. În martie 1931, este numit guvernator al B.N.R., dar, foarte curând (10 iulie 1931), va demisiona. Va fi numit, din nou, în aceeași funcție (noiembrie 1931-februarie 1934). În februarie 1935, aderă la Frontul Românesc și devine președintele organizației pe Capitală a acestui partid. Director general al Băncii Urbane; delegat al Asociației Băncilor Române în Consiliul Superior de pe lângă Banca Națională a României (aprilie 1937). Ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (10 februarie-30 martie 1938); membru al Consiliului Superior Economic (din aprilie 1938). Membru în

Directoratul F.R.N. (ianuarie 1939). Ministru al Economiei Naţionale (noiembrie 1939-mai 1940); guvernator al Băncii Naţionale a României (1 aprilie-30 septembrie 1944). Arestat în octombrie 1944 şi reţinut un an şi două luni. Din nou arestat, în decembrie 1950, şi întemniţat. Potrivit unor indicii, încetează din viaţă în închisoarea de la Sighet.

147. ION P. GIGURTU (GIGÂRTU) (1886-1959)-inginer, mare industriaş. Unul dintre membrii marcanţi ai camarilei regale. A condus Grupul „Mica" pentru exploatarea zăcămintelor de aur şi metale nefieroase, din care făceau parte: Societatea „Mica", Asociaţia Minieră „Gh. „Şuluţiu", „Pyrit", „Breaza-Zlatna", „Sociétés Mines d'Or de Straja" ş.a. Om politic, deputat. A avut strânse legături cu Germania. Ministru al Industriei şi Comerţului (decembrie 1937-februarie 1938), al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (noiembrie 1939-iulie 1940). De la 3 iulie 1940, şef de Stat-Major al Partidului Naţiunii, în locul lui Ernest Urdăreanu. Preşedinte al Consiliului de Miniştri (4 iulie-4 septembrie 1940). Acceptă Diktatul de la Viena, din 30 august 1940. Moare în detenţiune.

148. Sir REGINALD HARVEY HOARE (1882-1954)-diplomat britanic, frate cu **Samuel John Gurney Hoare**. Ministru al Marii Britanii la Bucureşti (februarie 1935-februarie 1941).

149. Între toţi participanţii la sesiunea Consiliului Permanent al Înţelegerii Balcanice (2-4 februarie 1940).

150. ION N. NISTOR (1876-1962)-istoric de reputaţie, profesor universitar, rector al Universităţii din Cernăuţi, membru al Academiei Române; om politic liberal, conducător al luptei naţionale a românilor din Bucovina. Ministru al Bucovinei în Guvernul României (decembrie 1918-mai 1920; ianuarie 1922-martie 1926), al Basarabiei (14 februarie-27 septembrie 1919), al Lucrărilor Publice (iunie 1927-noiembrie 1928), ministru de Stat (noiembrie 1933-iunie 1934), ministru al Muncii (9 iunie-23 septembrie 1935), al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (septembrie 1935-august 1936), din nou ministru al Muncii (august 1936-decembrie 1937), al Cultelor şi Artelor (noiembrie 1939-mai 1940). Deputat, senator. Din iunie 1948, nu mai face parte din rândul membrilor Academiei, iar doi ani mai târziu, în mai 1950, este arestat şi deţinut, fără judecată, la închisoarea din Sighet, până în iulie 1955, când este eliberat. Duce, în continuare, o viaţă de mari suplicii.

151. GHEORGHE (GEORGE) I. BRĂTIANU (1898-1953)-unul dintre marii istorici români, cu contribuţii fundamentale de istorie naţională şi universală (istoria bizantină, a Evului Mediu timpuriu, a formării Statului feudal la români), profesor universitar, membru corespondent (din 1928) şi titular (din 1942) al Academiei Române; lider politic liberal, deputat. Fiul lui Ion (Ionel) I.C. Brătianu şi al Mariei Moruzi; nepot al lui Ion C. Brătianu. În iunie 1930, este exclus din P.N.L., întrucât se pronunţase în favoarea Restauraţiei carliste. În acelaşi an, fondează Partidul Naţional Liberal-Georgist (constituit prin desprinderea din P.N.L.), care se considera-aşa cum proclama **Manifestul Partidului Naţional-Liberal (Gh. Brătianu)**-un instrument de

guvernare **„în slujba Coroanei şi a Ţării"** („Mişcarea", anul XXV, nr. 461 din 15 iunie 1932). Deconcertat de actele camarilei regale, ia poziţie împotriva acesteia încă din 1932. În ianuarie 1938, revine în P.N.L. şi este ales vicepreşedinte al acestuia. Joacă un rol important în evenimentele de la 23 august 1944. În anii 1947-1950, are domiciliul forţat. În mai 1950, este arestat şi deţinut, fără să fi fost judecat sau condamnat. Moare în aprilie 1953, în închisoarea de la Sighet, în împrejurări încă incomplet elucidate.

152. NAE IONESCU (1890-1940)-filosof, logician şi publicist, profesor de logică şi metafizică la Universitatea Bucureşti. Deputat (1931 şi 1932). Directorul ziarului procarlist „Cuvântul". Exponent principal al trăirismului, iar în politică adept şi promotor al extremismului de dreapta.

153. Dr. VASILE NOVEANU (1906-1992)-medic, om politic legionar. Cooperează cu Carol al II-lea şi susţine, în nume propriu, unele acte politice ale acestuia. Se află în fruntea grupului de legionari care, după asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu, în 1938, vedea în înţelegerea cu regele singura modalitate de salvare a cadrelor rămase în viaţă. Ministrul Inventarului Avuţiei Publice (4 iulie-4 septembrie 1940). După 6 septembrie 1940, abandonează activitatea Gărzii de Fier.

154. RADU IRIMESCU-inginer, general. Comandant de escadrilă în primul război mondial. Director la Uzinele „Reşiţa", senator (1933-1934). Primul subsecretar de Stat al Aerului de pe lângă Departamentul Apărării Naţionale (iulie 1932-aprilie 1935); ministru al Departamentului Aerului şi Marinei (noiembrie 1937-februarie 1938). Ministru plenipotenţiar la Washington (1938-1940).

155. România participase cu un pavilion propriu la Expoziţia Universală de la New York, deschisă la 30 aprilie 1939.

156. ALEXANDRU RADIAN (n. 1895)-jurist, om politic, fost secretar general al Partidului Agrar, deputat. Şef de Cabinet la Ministerul de Interne (1923); subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (aprilie 1931-iunie 1932); ministru secretar de Stat însărcinat cu conducerea Propagandei Naţionale (septembrie-noiembrie 1939); ministrul Propagandei Naţionale (noiembrie 1939-martie 1940).

157. VASILE STOICA (1899-1974)-diplomat. Desfăşoară, în S.U.A., activităţi în sprijinul operei de reîntregire naţională a românilor şi, în acest cadru, iniţiază, în 1918, constituirea Ligii Sociale Române de la Washington, al cărei preşedinte va deveni. Component al Delegaţiei României la Liga Naţiunilor. Secretar de legaţie (1921), ministru plenipotenţiar la Tirana şi Sofia (1930-1936), Riga şi Kaunas (1936-1939); ambasador la Ankara (februarie 1939-martie 1940); subsecretar de Stat în Ministerul Propagandei (1940). După august 1944, secretar general al Ministerului de Externe.

158. TEOFIL GH. SIDOROVICI-ofiţer, adjutant regal. Comandantul efectiv şi permanent al „Strajei Ţării". Avea aceleaşi drepturi de decizie în conducerea organizaţiei ca şi miniştrii în coordonarea propriilor departamente. Comandantul suprem, **Marele Străjer al Ţării**, era Carol al II-lea. Teofil Sidorovici-consideră P. Ghiaţă-**„a reprezentat într-o fericită coincidenţă prototipul omului nou în stilul decenal al**

Restaurației. El a înfățișat forma pură a elementului standard pe care voia să-l creeze trecutul regim din generația tânără, prin etapele succesive ale educației străjerești" (P. Ghiață, **Istoria unui deceniu. 1939-1940.** Biblioteca Academiei Române, Secția Manuscrise, fila 49).

159. Teofil Sidorovici, comandantul „Strajei Țării", a fost invitat în Italia de către ministrul Ettore Muti, secretarul general al Partidului fascist și comandant general al G.I.L. (**Giuventú Italiana del Littorio**), organizație constituită în octombrie 1937 pentru a grupa sub egida Partidului fascist pe toți tinerii între 6 și 21 de ani.

160. În comunicatul adoptat la încheierea lucrărilor Consiliului Permanent al Înțelegerii Balcanice, expus de ministrul român al Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, președintele Înțelegerii Balcanice, se constată:

„1. Interesul comun al celor patru State pentru menținerea păcii, a ordinii și a securității în sud-estul Europei;

2. Ferma lor deciziune de a continua politica lor hotărât pacifică, menținându-și strict pozițiile față de conflictul actual, în scopul de a feri această parte a Europei de încercările războiului;

3. Voința de a rămâne unite în sânul unei Înțelegeri care nu urmărește decât propriile ei țeluri și care nu este îndreptată împotriva nimănui, precum și de a veghea în comun la salvgardarea dreptului la independență și la teritoriul național al fiecăruia dintre ele;

4. Sincera lor dorință de a întreține și dezvolta raporturi prietenești cu statele vecine, într-un spirit împăciuitor, de înțelegere mutuală și de colaborare pașnică;

5. Necesitatea de a strânge și mai mult și de a desăvârși legăturile economice și de comunicații între statele balcanice, organizând, mai cu deosebire, schimburile comerciale în interiorul Înțelegerii".

161. IOANNIS METAXAS (1871-1941)-general și om politic grec, fondatorul Partidului Monarhist Liberal (1920). Șeful Statului-Major General (1915). În aprilie 1936, dizolvă Camera și se proclamă șef pe viață al guvernului elen, funcție pe care o deține până în ianuarie 1941, fiind, din august 1936, și ministru la Externe, Război și Instrucțiune Publică.

162. VICTOR I. SLĂVESCU (1891-1977)-economist și finanțist, expert în credit, monedă, schimb, tehnică bancară, profesor universitar, membru corespondent (1936) și membru titular al Academiei Române (1939); om politic liberal, deputat. Subsecretar de Stat (noiembrie 1933-ianuarie 1934), apoi ministru la Finanțe (ianuarie 1934-februarie 1935) și la Departamentul Înzestrării Armatei (februarie 1939-iulie 1940).

163 Donnant, donnant (fr.)-**Îți dau, îmi dai; Adu și na!**

164. Corect: **„La charrette fantôme"** (1939), film realizat după romanul scriitoarei suedeze Selma Lagerlöf, tradus din suedeză în franceză de T. Hammar, sub titlul: „Le charretier de la mort" și apărut la Editura parisiană Perrein, în 1924.

165. SERGIU NENIȘOR (1894-1961)-om politic, secretar al lui Nicolae

Titulescu. În 1938, în împrejurările părăsirii P.N.Ţ. de către grupul condus de Armand Călinescu, devine membru al acestui partid, alături de Nicolae Titulescu, Savel Rădulescu, Constantin Vişoianu ş.a.

166. Carol al II-lea confirmă că prima sa întâlnire cu Elena Lupescu (Duduia) a avut loc la **14 februarie 1925**. El notează că, la 14 februarie 1940, va aniversa **„15 ani de dragoste statornică"**, ceea ce, calendaristic, însemnează 14 februarie 1925. De altfel, la 14 martie 1937, făcuse precizarea, în **Însemnări zilnice**, că **„au trecut de la acea zi fericită când ne-am întâlnit 12 ani şi o lună"**, adică de la data de 14 februarie 1925 (A se vedea: Carol al II-lea Regele României, **Însemnări zilnice. 1937-1951.** Vol. I: 11 martie 1937-4 septembrie 1938. Bucureşti, Editura Scripta, 1995, p. 21-22 şi referinţa nr. 27 din **Note** la acelaşi volum, p. 246). Faptul prezintă importanţă dincolo de datarea în sine, întrucât oferă un important reper pentru noi elucidări în privinţa relaţiilor principelui Carol cu soţia sa, principesa Elena, căsătoria lor fiind anulată la mai bine de trei ani (21 iunie 1928), de la prima întâlnire Carol-Elena Lupescu.

167. CONSTANTIN FLONDOR-baron, mareşal al Palatului şi ministru plenipotenţiar, mare maestru de ceremonii al Curţii Regale.

168. LINIA MANNERHEIM-sistem de fortificaţii construit de finlandezi de la Koivisto (Golful Finic) până la Taipale (Lacul Ladoga), pe distanţe variind între 25 şi 80 km de la frontiera sovieto-finlandeză. Se constituie dintr-un ansamblu de trei poziţii fortificate succesive, fiecare din ele dispunând de o linie de rezistenţă. A fost teatrul unor lupte violente în timpul războiului sovieto-finlandez (1939-1940) şi germano-sovietic (1944). În cursul celui de al doilea război mondial, primeşte numele comandantului-şef al Armatei finlandeze.

169. Ministrul de Finanţe al României, Mitiţă Constantinescu, a efectuat o vizită oficială la Sofia în zilele de 22-23 februarie 1940.

170. RODRIG MODREANU-general. Ajutor de primar al Bucureştiului, apoi prefect al Poliţiei Capitalei (1939-1940).

171. GHEORGHE LITEANU-general, directorul general al Siguranţei Statului (până la 9 septembrie 1940, când este destituit).

172. GHIORGHI KIOSSEIVANOV (n. 1884)-diplomat şi om politic bulgar. Ministru de Externe (aprilie-noiembrie 1935). Preşedintele Consiliului de Miniştri şi ministru de Externe, de la 23 noiembrie 1935 până la 15 februarie 1940, când demisionează. Ambasador al Bulgariei în Elveţia (1940-1946). După instaurarea republicii în Bulgaria, rămâne în exil.

173. BOGDAN DIMITROV FILOV (1883-1945)-arheolog şi om politic bulgar, academician. Până în 1920, conservator şi director al Muzeului Naţional din Sofia. Din acelaşi an, profesor titular de arheologie, apoi director al Institutului de Arheologie din Bulgaria. În 1932, devine rector al Universităţii din Sofia, iar în 1937 este ales preşedinte al Academiei de Ştiinţe din Bulgaria. În intervalul noiembrie 1938-februarie 1940, ministru al Instrucţiunii Publice şi al Justiţiei. În februarie 1940, este învestit preşe-

dinte al Consiliului de Miniştri, în care calitate promovează alianţa cu puterile Axei. La moartea regelui Boris (1943), devine preşedintele Consiliului de Regenţă, întrucât regele Simeon al II-lea era minor. Arestat de autorităţile sovietice în 1944, este judecat de un tribunal bulgar şi condamnat la moarte pentru înaltă trădare.

174. IVAN V. POPOV-diplomat. Ministru al Bulgariei în Iugoslavia (1937-1940), apoi ministru de Externe, până în aprilie 1942.

175. Nu a fost „comemorarea" lui Titu Maiorescu, ci **aniversarea** a 100 de ani de la naşterea sa (15 februarie 1840).

176. ION PETROVICI (1882-1972)-filosof, scriitor, profesor universitar, membru al Academiei Române; om politic, fruntaş al Partidului Naţional Creştin, adept al grupării cuziste, deputat. Director general al Teatrelor (1918). Ministru al Lucrărilor Publice (1 ianuarie-17 decembrie 1921), ministru de Stat (30 martie-14 iulie 1926), ministru al Instrucţiunii Publice (iulie 1926-iunie 1927; decembrie 1937-februarie 1938). Semnatar al cererii pentru autorizarea de constituire a F.R.N.

177. Pus la rezon <fr. **mettre ă la raison = a pune la respect.**

178. Regele a aprobat **Decretul-lege asupra publicaţiilor clandestine**, care a apărut a doua zi, 20 februarie 1940. La Articolul 1, se prevedea că **„Nu va putea fi răspândită înainte de a primi aprobarea cenzurii nici o publicaţiune, scrisă de mână, la maşină sau culeasă la tipografie. Este, deopotrivă, oprită şi răspândirea unor atari publicaţiuni de la om la om, afişare, expediere prin poştă sau în orice alt mediu de transmisiune"**. Potrivit Articolului 7, **„Ministerul Internelor poate, pe baza unui jurnal al Consiliului de Miniştri, să fixeze un domiciliu obligatoriu persoanelor care pun la cale sau întreprind o activitate interzisă de prezenta lege"**.

179. ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU (1887-1953)-diplomat şi om politic turc, deputat. În 1919, aderă la „Revoluţia kemalistă". Ministru al Instrucţiunii Publice (1925), Finanţelor (1927-1930), în care calitate fondează Banca Centrală de Stat a Turciei şi stabilizează moneda naţională. Ca ministru al Justiţiei (1933), reformează legislaţia turcă după modelul occidental. Ministru de Externe în 1938-1942, interval în care încheie alianţe cu Marea Britanie şi Franţa (1939), pactul de neagresiune cu U.R.S.S. (martie 1941) şi un tratat de prietenie cu Germania (iunie 1941). Preşedinte al Consiliului de Miniştri (1942-1946). Se retrage din viaţa politică în 1950.

180. ADRIAN SCĂRLĂTESCU-director administrativ al Uniunii Fundaţiilor Culturale Regale.

181. ALEXANDRU ROSETTI (1895-1990)-lingvist şi filolog, profesor universitar, editor de texte vechi româneşti, membru al Academiei Române. Director general al Fundaţiei pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II". Autorul lucrării fundamentale **Istoria limbii române** (6 volume), al unor numeroase studii de fonetică, dialectologie şi lingvistică generală, coautor al **Istoriei limbii române literare**. Fondatorul şi editorul revistei „Bulletin lingvistique". Membru al mai multor academii şi societăţi ştiinţifice de peste hotare.

182. APOSTOL D. CULEA (1882-1949)-pedagog şi publicist. Şeful Serviciului extraşcolar şi de propagandă culturală al Basarabiei (1918-1922). Inspector cultural la Casa Şcoalelor. Subdirector general în Ministerul Instrucţiunii şi director gerant. Director la Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol".

183. NICOLAE I. HERESCU (n. 1906)-filolog, poet, profesor la Universitatea Bucureşti. Secretar, apoi, din 1938, preşedintele Societăţii Scriitorilor Români. Secretar general al Fundaţiilor Regale (din august 1940).

184. NICOLAE (NICU) M. CONDIESCU (1880-1939)-scriitor, membru de onoare al Academiei Române. Urmează studii militare şi urcă treptele ierarhiei militare până la gradul de general de brigadă. Adjutant regal onorific şi sfetnic apropiat al lui Carol al II-lea. Bibliotecar al regelui şi secretar general al Uniunii Fundaţiilor Regale. Preşedinte al Consiliului de Administraţie al Societăţii de Radiodifuziune. Preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români.

A nu se confunda cu **NICOLAE CONDEESCU** (1876-1936)-general de divizie, unul dintre întemeietorii Academiei de Ştiinţe a României (martie 1935), devenită, în 1938, Institutul de Ştiinţe al României.

185. GIUSEPPE BOTTAI (1895-1959)-ziarist şi om politic italian, unul dintre fondatorii Partidului fascist. Participant, în calitate de comandant, la marşul cămăşilor negre asupra Romei (1922). Subsecretar, din 1926, apoi titular al Ministerului Corporaţiilor (1929-1932). Din 1935, guvernatorul Romei. În decembrie 1936, i se încredinţează Departamentul Educaţiei Naţionale. Condamnat la moarte în contumacie, la Verona, în 1944, se refugiază în Algeria, unde se înrolează în Legiunea Străină (1944-1948). Amnistiat, se întoarce în Italia şi acţionează în mişcarea monarhistă.

186. VICTOR-EMMANUEL AL III-LEA (1869-1947)-rege al Italiei (1900-1946), împărat al Ethiopiei (1936), rege al Albaniei (1939). Susţine ascensiunea fascismului în Italia, iar între anii 1922 şi 1943 încredinţează puterea reală lui Mussolini. În faţa înfrângerilor suferite de Italia în război, este solicitat de Marele Consiliu Fascist, în iulie 1943, să-şi asume puterea. Ordonă arestarea lui Mussolini, în iulie 1943, la sfârşitul unei întrevederi pe care o are cu acesta. Abdică, în 1946, în favoarea fiului său, **Umberto**, şi pleacă în exil.

187. PIUS AL XII-LEA (EUGENIO PACELLI) (1876-1958). Este înscăunat Papă la 13 martie 1939. Anterior, Nunţiu Apostolic în Bavaria (1914) şi Berlin (1920). Cardinal (din 1929). Secretar de Stat (1930-1939) şi principal colaborator al Papei Pius al XI-lea, căruia îi succede în Scaunul Pontifical.

188. UMBERTO AL II-LEA, PRINCIPE DE PIEMONTE (1904-1983)-fiul lui Victor-Emmanuel al III-lea. La 5 iunie 1944, devine locotenent-general al Regatului, apoi rege al Italiei, de la 9 mai la 13 iunie 1946. În urma referendumului naţional favorabil republicii, părăseşte Italia şi pleacă în Portugalia.

189. ETTORE MUTI (1902-1943)-militar (aviator) şi om politic italian. Aderă la fasciile de luptă şi devine un comandant influent. Din noiembrie 1939, secretarul

Partidului fascist. Asasinat în august 1943, în circumstanțe obscure.

190. VICTOR C. CĂDERE (1891-1980)-jurist, diplomat, profesor universitar, deputat. Membru al Delegației române la Conferința Păcii de la Paris (1919). Director general al Siguranței Statului. Ministru plenipotențiar la Varșovia (1931-1935), Belgrad (1936-1938); rezident regal al Ținutului Dunăre (august 1938-februarie 1939); din nou la Belgrad, ca ambasador (februarie 1939-mai 1941).

191. GEORGE AL V-LEA (1865-1936)-rege al Marii Britanii, Irlandei de Nord și împărat al Indiei (1910-1936). Al doilea fiu al lui Eduard al VII-lea. În 1917, renunță la titlurile germane și schimbă numele dinastiei regale din **Saxa-Coburg-Gotha** în acela de **Windsor**.

192. Referire la războiul civil din Spania (1936-1939), în care s-au înfruntat regimul republican al Frontului Popular spaniol și insurecția militară și națională condusă de generalul Franco. U.R.S.S., ca și Germania nazistă, s-a implicat în acest conflict.

193. Elle commence très lentement a reprendre = **Își revine foarte greu**.

194. ȘTEFAN ZĂVOIANU (1883-1941)-colonel, publicist, om politic, membru al Mișcării Legionare, fost senator. Inițial, susținător apropiat al lui Carol al II-lea. În perioada în care principele a stat în Franța, s-a aflat în anturajul lui, dar încă în exil a intrat în conflict cu Elena Lupescu. Șeful Organizației foștilor ofițeri și invalizi de război. De la 5 octombrie 1940 până în ianuarie 1941, prefectul Poliției Capitalei. În împrejurările de după rebeliunea legionară din 21-23 ianuarie 1941, este arestat, condamnat la moarte și executat, la Jilava.

195. WINSTON LEONARD SPENCER CHURCHILL (1874-1965)-om politic britanic, inițial liberal, apoi conservator, liderul Partidului Conservator (1944-1955), unul din inițiatorii coaliției antihitleriste și artizanii victoriei Aliaților asupra Axei. În mai multe rânduri, ministru, apoi Prim Lord al Amiralității (1911-1915). Prim-ministru (1940-1945; 1951-1955). Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1953).

196 SINOP (SINOPE)-oraș în nordul Turciei, port la Marea Neagră.

197. La conferința consilierilor regali din 6 martie 1940, organizată la Palatul Regal, sub președinția suveranului, au luat parte: Gh. Tătărăscu, președintele Consiliului de Miniștri; mareșalul C. Prezan, generalul A. Văitoianu, dr. Al. Vaida-Voievod, G.G. Mironescu, prof. N. Iorga, dr. C. Angelescu, C. Argetoianu, A.C. Cuza, Gr. Gafencu, ministrul Afacerilor Străine; E. Urdăreanu, ministrul Casei Regale.

198. Elle commence ă remonter le courant = **Începe să se refacă**.

199. Mesajul Tronului la solemnitatea de deschidere a sesiunii Corpurilor Legiuitoare din 7 martie 1940 a consacrat un capitol „desăvârșirii apărării naționale". Regele afirma că: **„Toate resursele teritoriului, toate puterile de muncă, de producție și de schimb au fost puse în slujba înzestrării militare cu ajutorul însuflețit al întregei țări, conștiente că Armata rămâne chezășia supremă a independenței și integrității fruntariilor"**.

200. Referitor la relațiile României cu Italia, în Mesajul Tronului se constata că „**Primirea atât de caldă pe care Italia a făcut-o solului tineretului român** [Teofil Sidorovici] **a avut cel mai viu răsunet în inima noastră și a consfințit, prin însuflețirea ei, o tradiție care ne e scumpă și o comunitate spirituală nedezmințită**".

201. PELLEGRINO GHIGI-diplomat italian, ambasadorul Italiei la București (1938-1940). În zilele imediat premergătoare semnării Dictatului de la Viena din 30 august 1940, a intervenit pentru atenuarea răsluirilor teritoriale pe seama României. Andreas Hillgruber consemnează în această privință: „**Când, la 28 august** [1940], **contele Ciano și Ghigi, ministrul plenipotențiar la București, au sosit la Salzburg, ei n-au mai putut schimba prea multe din hotărârea ce fusese deja luată. Ei au reușit doar, în colaborare cu ministrul plenipotențiar la București, să obțină în ultima clipă ca orașul industrial Turda, care se găsește la sud-vest de Cluj, să rămână românilor. Prin această modificare, linia de cale ferată spre ieșindul secuiesc trecea prin teritoriul românesc**" (Andreas Hillgruber, **Hitler, König Carol und Marschall Antonescu. Die Deutsch-Rumänische Beziehungen. 1938-1944**, p. 132).

202. VICTOR MOLDOVAN (n. 1884)-jurist, om politic național-țărănist, deputat, senator. Secretarul Organizației P.N.Ț. pentru Transilvania și Banat. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (martie-iunie 1927). Prim-secretar al F.R.N. pentru categoria Ocupațiunilor Intelectuale; din 9 martie 1940, secretar general al F.R.N., iar din 22 iunie 1940, secretar general al Partidului Națiunii (numit de rege încă la 21 iunie 1940, înainte de publicarea legii de transformare a F.R.N. în Partidul Națiunii).

203. AURELIAN BENTOIU (1892-1963)-jurist, om politic liberal, membru al Grupului „Păreri Libere", membru al Delegației Permanente a P.N.L., ales de Comitetul Central Executiv al partidului, la 9 iulie 1936. Adversar al lui Carol al II-lea și al camarilei regale. Subsecretar de Stat la departamentele Justiție (septembrie 1935-august 1936; 24 februarie-14 noiembrie 1937) și Interne (august 1936-februarie 1937). Ministru al Justiției (noiembrie 1939-iulie 1940). Din martie 1940, prim-secretar al F.R.N. pentru categoria Ocupațiunilor Intelectuale. Moare în detențiune, la Jilava.

204. JOACHIM VON RIBBENTROP (1893-1946)-om politic și diplomat nazist. Participant la primul război mondial, se remarcă prin bravură și este distins cu „Crucea de Fier". Membru al Delegației germane la Conferința Păcii de la Paris (1919). Din 1930, confident al lui Hitler, pe care-l va sprijini în luarea puterii, rămânându-i până la capăt colaborator apropiat. Ambasador al Germaniei la Londra (1936-1938); ministru de Externe al celui de-al III-lea Reich (februarie 1938-mai 1945), cu important rol în fundamentarea politicii externe naziste, în încheierea Tratatului de Neagresiune sovieto-german, din 23 august 1939, iar în timpul celui de-al doilea război mondial în asigurarea pe cale diplomatică a succesului celui de-al III-lea Reich în marea conflagrație. Ribbentrop este cel care negociază și semnează documente catastrofale pentru istoria românilor, pentru evoluția lor în lumea de astăzi, cum au fost Protocolul adițional secret al Tratatului de Neagresiune, din 23 august 1939, prin care erau predate Sovietelor mari părți din teritoriul nord-estic al României

(Basarabia şi nordul Bucovinei), precum şi Diktatul de la Viena din 30 august 1940, în urma căruia partea de nord-est a Transilvaniei era înstrăinată în profitul Ungariei horthyste. Arestat şi judecat de către Tribunalul Militar Internaţional de la Nürnberg, este condamnat la moarte ca mare criminal de război şi spânzurat, la 16 octombrie 1946.

205. Ministrul de Externe al Reichului, Joachim von Ribbentrop, a sosit la Roma în dimineaţa zilei de 10 martie 1940, pentru o vizită de două zile. A avut întrevederi cu Ducele şi a fost primit în audienţă de regele-împărat Victor-Emmanuel al III-lea şi de Papa Pius al XII-lea.

206. DUCELE-Benito Mussolini.

207. La 8 Iunie, era aniversată, în fiecare an, Restauraţia carlistă. De această dată, a fost vorba de împlinirea unui deceniu de la proclamarea lui Carol al II-lea ca rege al României.

208. Iuliu Maniu a intentat proces Preşedinţiei Senatului şi Preşedinţiei Consiliului de Miniştri pe motivul că nu i s-a dat dreptul să intre în Senat fără a se prezenta în uniforma Frontului Renaşterii Naţionale şi fără a depune, în prealabil, jurământul „de credinţă regelui", „de respectarea noului Constituţii şi de apărarea integrităţii României" (Legea din 5 iunie 1939). La 20 martie 1940, Înalta Curte de Casaţie, Secţia a IV-a, va respinge ca inadmisibilă acţiunea în contencios administrativ intentată de Iuliu Maniu, consecinţa de drept fiind pierderea din partea sa a exerciţiului mandatului de senator pe timpul respectivei legislaturi.

209. Negocierile sovieto-finlandeze de la Moscova s-au finalizat prin semnarea, la 12 martie 1940, a unui tratat de pace, ale cărui principale dispoziţii erau: 1. Încetarea imediată a operaţiunilor militare de ambele părţi; 2. Cedarea de către Finlanda a întregului istm al Kareliei, inclusiv oraşul Viipuri (Vyborg), a întregului litoral al Lacului Ladoga, a Peninsulei Pescarilor şi a unor părţi din Finlanda Orientală; 3. Finlanda concede Uniunii Sovietice o bază militară în Peninsula Hanko.

210. EDOUARD DALADIER (1884-1970)-om de Stat francez, de orientare radical-socialistă. Preşedinte al Consiliului de Miniştri (ianuarie-octombrie 1933; ianuarie-februarie 1934; aprilie 1938-martie 1940). Ministru al Apărării Naţionale (1936-1937), de Externe (septembrie 1939-martie 1940), de Război (martie 1940), din nou de Externe (mai 1940). Unul dintre semnatarii Acordului de la München, din septembrie 1938. Arestat în iunie 1940 de autorităţile regimului de la Vichy şi deportat în Germania (1943-1945).

211. S.D.N.-SOCIÉTÉ DES NATIONS-SOCIETATEA NAŢIUNILOR sau **LIGA NAŢIUNILOR**-organizaţie internaţională constituită în ianuarie 1920, având ca scop dezvoltarea cooperării între popoare, garantarea păcii şi securităţii internaţionale. Ideea înfiinţării unei asemenea organizaţii datează din veacul al XVIII-lea şi este readusă în actualitate la începutul anului 1918 de către preşedintele S.U.A., Thomas Woodrow Wilson. În rândul celor 32 de ţări fondatoare s-a aflat şi România. Societatea Naţiunilor avea următoarele organe principale: **Adunarea tuturor statelor**

membre (fiecare cu un vot); **Consiliul** (organ executiv), format din cinci membri permanenți (Franța, Marea Britanie, Italia, Japonia, China) și un număr de membri nepermanenți, aleși pe trei ani; **Secretariatul**, condus de un secretar general și alcătuit din 600 de funcționari. În 1937, Societatea Națiunilor număra 58 de membri. În circumstanțele politice internaționale din deceniul al patrulea, și-a pierdut tot mai mult rolul pentru care a fost creată, iar o dată cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial n-a mai funcționat. A fost desființată, oficial, în 1946.

212. A fost audiență oficială de prezentare a lui **STOIAN PETROV CIOMAKOV** (n. 1888)-trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al Bulgariei în România. Diplomat de carieră. Din 1935, ministru plenipotențiar. Transferat la București de la Stockholm, unde fusese în exercițiu din martie 1938.

213. Regele a înmânat săbii de onoare sublocotenenților-șefi ai Promoției „Regele Carol I", care absolvise în 1939, anul centenarului nașterii primului rege al României. Ei reprezentau armele: Infanterie, Cavalerie, Artilerie, Geniu, Aviație, Marină, Jandarmerie, Mecanici, Administrație.

214. GARDA DE FIER-organizație cu caracter extremist, fascist, constituită în aprilie 1930 ca secție politică a Legiunii „Arhanghelul Mihail" (1927). Dizolvată în ianuarie 1931, și-a continuat activitatea sub numele de Gruparea Corneliu Zelea Codreanu. În decembrie 1934, va reapărea sub numele de Partidul „Totul pentru Țară", care avea, în fapt, același fond programatic ca și Garda de Fier.

215. Aceste două documente, publicate la 15 martie 1940 ca urmare a hotărârii lui Carol al II-lea, se circumscriu ideii de raliere a legionarilor în jurul regelui, de aderiune a acestora la regimul carlist. În **Însemnări** (nota din 4 martie 1940), Carol al II-lea scrie că legionarii **„au făcut un manifest în care fac apel la ralierea împrejurul regimului și o confesiune către mine, care-i foarte frumoasă"**.

216. SELMA LAGERLÖF (1858-1940)-scriitoare suedeză, autoare de romane de inspirație romantică și de romane pentru copii, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (1909).

217. ALEXANDRU PASTIA (1893-1942)-militar de carieră, colonel, apoi, postmortem, general de brigadă. Din septembrie 1939, adjutant al regelui Carol al II-lea, iar din septembrie 1940, adjutant al regelui Mihai.

218. Dieta finlandeză a aprobat Tratatul de Pace sovieto-finlandez în ziua de 16 martie 1940, după o ședință furtunoasă.

219. VIRGIL N. MADGEARU (1887-1940)-economist și sociolog, principalul artizan al doctrinei țărăniste, cel mai proeminent teoretician al agrarianismului democratic în această parte a Europei, profesor universitar, om politic național-țărănist. Secretar general al Partidului Țărănesc, apoi al Partidului Național-Țărănesc, teoretician al P.N.Ț. în domeniul economic-financiar. Ministru al Industriei și Comerțului (noiembrie 1928-iunie 1929), Finanțelor (noiembrie 1929-iunie 1930), Industriei și Comerțului (iunie-octombrie 1930), Agriculturii și Domeniilor (octombrie 1930-

aprilie 1931), din nou ministru al Industriei și Comerțului (august-octombrie 1932) și al Finanțelor (octombrie 1932-noiembrie 1933). Asasinat de legionari, în noiembrie 1940, în pădurea de la Snagov.

220. Cabinetul francez Edouard Daladier demisionează la 20 martie 1940.

221. PAUL REYNAUD (1878-1966)-om politic francez, republican de stânga. Ministru al Finanțelor (1930), Coloniilor (1931-1932), Justiției (1932, 1938), din nou al Finanțelor (1938-1940). Din 21 martie 1940, președinte al Consiliului de Miniștri, până la 16 iunie 1940, când, datorită acțiunilor mareșalului Pétain și ale generalului Weigand, se vede în situația de a se autodemite. Arestat, în iulie 1940, din ordinul Guvernului de la Vichy, apoi deportat de naziști într-un lagăr de concentrare din Germania (1942-1945).

222. La **MĂNĂSTIREA**, în fostul județ Vlașca, pe malul Dunării, Carol al II-lea avea o moșie în suprafață de 3 165,87 ha teren arabil, cu inventarul necesar exploatării, și 596,20 ha pădure, moștenire de la Carol I. În iunie 1919, se instalase aici, împreună cu Zizi Lambrino, având asentimentul regelui Ferdinand I și al reginei Maria.

223. În dimineața zilei de 21 martie 1939, suveranul a inspectat Regia Publică Autonomă a Arsenalului Armatei.

224. GEORGES BONNET (1889-1972)-diplomat și om politic francez de orientare radical-socialistă. Ambasador al Franței în S.U.A. (1937); ministru de Externe (aprilie 1938-septembrie 1939), calitate în care își pune semnătura, împreună cu E. Daladier, pe Acordul de la München, din septembrie 1938; ministru de Justiție (septembrie 1939-martie 1940).

225. YVON DELBOS (1885-1956)-om politic francez de orientare radical-socialistă, deputat. Ministru al Instrucțiunii Publice (din 1925), vicepreședinte al Camerei Deputaților (1932), ministru al Justiției (din 1936), de Externe (din 1938) și al Educației Naționale (1939-1940). Deportat, în 1943, din cauza adversității sale față de expansionismul nazist.

226. LOUIS MARIN (1871-1960)-om politic francez, deputat (1905-1940; 1944-1951), academician. Vicepreședinte perpetuu al Institutului Internațional de Antropologie. În 1895, vine în România, împreună cu poetul Georges Ducrocq, pentru a studia viața, moravurile și munca agricolă a țăranului român. Ministru în mai multe cabinete (1924, 1926-1928, 1934). Ministru de Stat (1934-1936; mai-iunie 1940). Se opune armistițiului franco-german de la Compiègne, din 22 iunie 1940. În 1944, se refugiază la Londra.

227. PIERRE LAVAL (1883-1945)-jurist, om politic francez. Deputat, inițial socialist (1914-1919), apoi socialist independent. Deține portofoliile Lucrărilor Publice (1925, 1930), Justiției (1926), Afacerilor Externe (ianuarie-februarie 1932; octombrie 1934), Muncii (februarie-mai 1932). Prim-ministru (1931-1932; 1935-1936). Ministru de Stat și vicepreședinte în Guvernul de la Vichy (iunie-decembrie 1940). În aprilie 1942, la presiunea germană, este numit președinte al Consiliului de

Miniştri, în care calitate accentuează colaborarea cu naziştii. Arestat de forţele americane, este predat francezilor, condamnat la moarte şi executat.

228. Corect: **M.H. LÖVELL**, corespondentul la Bucureşti al Agenţiei „Reuters".

229. MIHAIL MIHĂILESCU-colonel, adjutant regal.

230. Faire la grasse matinée = **A dormi târziu dimineaţa.**

231. IOSIF VISSARIONOVICI STALIN (DJUGAŞVILI) (1879-1953)-om politic sovietic, de naţionalitate georgiană, dictatorul cel mai temut al Partidului comunist şi al Statului sovietic, unul dintre cei mai sângeroşi opresori din istorie. În 1922-1953, îşi asigură funcţia de secretar general al P.C.U.S., eliminând, succesiv, pe Troţki (1927), Zinoviev şi Kamenev, apoi pe Rîkov şi Buharin (1929). De altfel, toţi oponenţii lui, reali ori presupuşi, aveau să fie suprimaţi sau încarceraţi. Preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului (1941-1953), preşedinte al Consiliului de Miniştri (1941-1953), comandant suprem al forţelor armate ale U.R.S.S. (1941-1945), mareşal (1943).

232. VEACESLAV MIHAILOVICI MOLOTOV (1890-1986)-om politic sovietic. În 1921, devine membru al C.C. al P.C.U.S., iar între 1926 şi 1953 este membru al Biroului Politic al P.C.U.S. Preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului (1930-1941), ministru al Afacerilor Externe (1939-1949; 1953-1956). Preşedinte al Internaţionalei a III-a Comuniste (1930-1934). Semnează din partea U.R.S.S. Tratatul de Neagresiune sovieto-german din 23 august 1939. Prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1941-1957). Este înlăturat de la putere în 1957, învinuit de a fi participat la tentativa de înlăturare de la putere a lui Nikita Hruşciov.

233. TEODOR C. BUTENKO-Însărcinatul cu Afaceri ad-interim la Legaţia U.R.S.S. din Bucureşti. În ziua de 6 februarie 1938, a părăsit postul şi a dispărut din România. După câteva zile, a reapărut la Roma, ca refugiat politic, şi a făcut declaraţii presei. Autorităţile româneşti au păstrat discreţia în acest caz, pentru a nu afecta raporturile diplomatice cu Moscova. Guvernul sovietic a rechemat pe ministrul său plenipotenţiar, Mihail Ostrovski, lăsând în România numai o reprezentanţă. Va fi numit un nou ministru plenipotenţiar, în persoana lui Anatoli Iosifovici Lavrentiev, abia în iunie 1940.

234. A fost solemnitatea înălţării la gradul de sublocotenent a elevilor absolvenţi ai şcolilor de ofiţeri activi Promoţia „Regele Ferdinand", organizată la Şcoala de ofiţeri de geniu din Bucureşti. Regele a invitat, apoi, la dejun pe sublocotenenţii-şefi ai Promoţiei, care a avut loc la Palatul Regal, în ziua de 1 aprilie 1940.

235. Şeful Promoţiei Geniu a fost sublocotenentul **ENACHE IORDACHE.**

236. MIRCEA CANCICOV (1884-1959)-mare financiar, economist, om politic liberal. Membru de onoare al Academiei Române. Partizan al regimului de autoritate personală instaurat de Carol al II-lea. Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (octombrie 1934-august 1936), ministru secretar de Stat la Departamentul Finanţelor (august 1936-noiembrie 1937), ministru de Finanţe (17 noiembrie-27

decembrie 1937), ministru de Finanţe şi ministru de Justiţie ad-interim (10 februarie-29 martie 1938), apoi exclusiv ministru de Finanţe (martie 1938-ianuarie 1939), ministru al Economiei Naţionale şi preşedintele Casei Autonome de Finanţe şi Amortizare-C.A.F.A. (11 mai-4 iulie 1940).

237. Ministrul Portugaliei la Bucureşti era **FERNANDO QUARTIN DE OLIVIERA BASTOS.**

238. Carol al II-lea se înrudea în linie directă cu dinastia portugheză. Bunica lui dinspre tată, respectiv mama regelui Ferdinand I al României-principesa Antonia (Antonina) (1845-1913)-era fiica reginei Maria de Gloria şi a regelui Ferdinand al II-lea al Portugaliei.

239. Dr. HERMANN NEUBACHER (n. 1893)-inginer austriac, om politic pronazist. Primar al Vienei (1938-1940). Din 1940, ambasador în Ministerul de Externe al celui de-al III-lea Reich. În anii 1940-1943, reprezentant permanent cu probleme economice al Legaţiei germane de la Bucureşti.

240. AXA-alianţa dintre Germania nazistă şi Italia fascistă, statuată prin acordul secret din 25 octombrie 1936 şi denumită **Axa Berlin-Roma**. În urma încheierii, la 25 octombrie 1936, a „Pactului Antikomintern" dintre Japonia şi Germania, la care aderă şi Italia, la 6 noiembrie 1937, va deveni **Axa Berlin-Roma-Tokio**.

241. V.M. Molotov, ministrul sovietic al Afacerilor Externe, declarase în faţa Sovietului Suprem că U.R.S.S. nu are un pact de neagresiune cu România şi că **„Aceasta se explică prin existenţa unei chestiuni litigioase nerezolvate, aceea a Basarabiei, a cărei anexare de către România nu a fost niciodată recunoscută de Uniunea Sovietică, cu toate că aceasta nu a pus niciodată chestiunea înapoierii Basarabiei pe cale militară"**.

242. Dr. LUCIAN IULIAN SKUPIEWSKI (1876-1949)-medic, şef de spital, om politic de orientare liberală, deputat, senator. Ajutor de primar (1914), apoi prim-ajutor de primar al Capitalei (1920, 1922).

243. Wie der einer so der andrer = Cum e unul e şi altul.

244. Corect: **„The Private Live of Elizabeth & Essex"**.

245. ARTHUR KONRADI-şeful grupului naţional al organizaţiilor din străinătate (Landesgruppenleiter) al N.S.D.A.P. (National-Sozialistiche Deutsche Arbeiterpartei-Partidul Naţional Socialist German al Muncitorilor) din România. Formal, era ataşat comercial al Legaţiei Germaniei şi secretar general al Camerei de Comerţ româno-germane. În cursul vizitei pe care a efectuat-o în Germania la 22-28 noiembrie 1938, Carol al II-lea ceruse lui Hitler urgenta rechemare a lui Konradi, **„care colaborează cu toate elementele indezirabile [regelui]"**. Führerul a acceptat în principiu, cererea, dar nu i-a dat curs.

246. „Je le souligne pas avec un, mais avec deux traits"-Subliniez aceasta nu cu una, ci cu două linii.

247. PETRU I ALEKSEEVICI (PETRU CEL MARE)-țar (1682-1721), apoi împărat al Rusiei (1721-1725). Reformator de tentă modernă în domeniile economic, militar și administrativ, ceea ce va face din Rusia o putere europeană. I se atribuie paternitatea politicii de expansiune teritorială în toate cele patru zări.

248. ECATERINA A II-A CEA MARE (1729-1796)-împărătească a Rusiei din 1762, când l-a înlăturat de la tron pe soțul ei, împăratul Petru al III-lea. Despot luminat, instituie măsuri reformatoare interne și duce o politică de ofensivă a Rusiei pe plan extern.

CAIETUL 11 A

249. GHEORGHE DAVIDESCU-ministru al României la Moscova (1939-1940).

250. ALFRED GERSTENBERG-colonel german de aviație, apoi general. Șeful Misiunii Militare Germane pentru Armata Aerului în România. În iunie 1944, este numit comandantul german al regiunii petrolifere române, subordonat direct șefului O.K.W. (Oberkommando der Wehrmacht).

251. HERMANN GÖRING (1893-1946)-mareșal și om politic nazist. În calitate de președinte al Reichstagului, insistă pe lângă Hindenburg să apeleze la Hitler pentru postul de cancelar. Între anii 1935 și 1945, șeful aviației militare (Luftwaffe). „Delegat" pentru planul de patru ani, inaugurat în septembrie 1936, departament care avea în atribuție controlul și coordonarea economiei germane în vederea preparativelor de război. În 1940, Hitler îl desemnează succesorul său. Eșecul în „Bătălia Angliei", superioritatea copleșitoare a aviației Aliaților fac să-și piardă rapid pozițiile. Este arestat din ordinul Führerului, în ultimele zile ale Reichului nazist, apoi cade în mâinile americanilor. Judecat și condamnat la moarte ca mare criminal de război de către Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg (1946), se sinucide în închisoare.

252. COMISIA INTERNAȚIONALĂ A DUNĂRII (C.I.D.)-organism cu caracter permanent, care își exercita competența asupra Dunării fluviale și a căilor de acces internaționale. A fost creată în baza Articolului 347 al Tratatului de la Versailles. În componența ei intrau doi reprezentanți ai statelor germane riverane (Bavaria și Württemberg), câte un reprezentant din partea fiecărei țări riverane (Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria, România) și din partea fiecărei țări neriverane membre ale Comisiei Europene a Dunării (Anglia, Franța, Italia). A fost desființată prin Aranjamentul de la Viena, din 12 septembrie 1940, locul ei fiind luat de alte organisme internaționale: **Consiliul Dunării Fluviale**, care răspundea de navigația pe porțiunea administrată anterior de C.I.D., format din reprezentanții Germaniei, Ungariei, Italiei, României, Slovaciei și Iugoslaviei (U.R.S.S. a aderat în octombrie 1940); **Comitetul Special al Consiliului Dunării Fluviale**, format din reprezentanți ai Germaniei, României și Iugoslaviei; **Delegația Specială a Consiliului Dunării Fluviale**, formată din reprezentanți ai Italiei, României și Ungariei, care a procedat la dizolvarea C.I.D.

253. La inițiativa diplomației românești, reprezentanții țărilor riverane ale Dunării-România, Iugoslavia, Bulgaria și Ungaria –, întruniți la Belgrad, aveau să hotărască, la 17 aprilie 1940, instituirea unor măsuri menite să asigure navigația pașnică pe fluviu și exercitarea deplină a suveranității lor în această zonă: 1. interzicerea navigației pe Dunăre a vaselor destinate altor scopuri decât transportul de mărfuri și de persoane, excepție făcând vasele riveranilor; 2. interzicerea transportului de arme, muniții și material explozibil, cu excepția celor aparținând riveranilor; 3. dreptul exclusiv al riveranilor de a face poliție în apele lor. Acordul de la Belgrad a fost socotit, la timpul său, prima demonstrație reală a unei acțiuni unite a celor patru state dunărene.

254. Lupta s-a dat în largul Mării Nordului, în dreptul portului Narvik din nordul Norvegiei, și a fost considerată cea mai înverșunată din câte cunoscuse până atunci războiul în desfășurare. Au fost angrenate în această confruntare anglo-germană bastimente de război de mic și mare tonaj, submarine, avioane, hidroavioane de bombardament și de vânătoare.

255. ADRIEN THIERRY (1885-1961)-diplomat și jurist francez. Fiul lui Joseph Thierry, unul dintre cei mai apreciați ambasadori pe care Franța îi avusese la Madrid. Își începe cariera diplomatică în 1911, când devine atașat de ambasadă la Londra, apoi este avansat secretar de ambasadă, funcție pe care o exercită timp de șase ani. În 1917, va fi în funcțiune la Madrid, după care va trece la Direcția politică și comercială de la Quai d'Orsay. Revine la Ambasada Franței de la Londra, unde va funcționa timp de nouă ani. În noiembrie 1927, este înaintat consilier de ambasadă la Madrid, iar după doi ani, în 1929, devine ministru plenipotențiar. În septembrie 1933, este acreditat ministru plenipotențiar la Atena, unde reprezintă Franța timp de trei ani. La 31 mai 1936, va fi numit ministru plenipotențiar al Franței în România, apoi **ambasador** (aprilie 1939-martie 1941), ca urmare a faptului că, la 9 decembrie 1938, Legația României la Paris și Legația Franței la București fuseseră ridicate la rangul de ambasadă. Primul ambasador al Franței în România.

256. VIDKUN QUISLING (1887-1945)-om politic norvegian. Atașat militar la: Petrograd (1918-1919), Helsinki (1919), Moscova (1927-1929). Ministru de Război (1931-1933). Fondatorul partidului fascist (1933) și conducătorul acestuia. Prim-ministru în perioada de după invadarea Norvegiei de către armatele hitleriste (1940; 1942-1945). Colaborează cu ocupanții naziști, numele lui ajungând să fie asociat cu colaboraționismul și cu trădarea de țară. La eliberarea Norvegiei, este condamnat la moarte și executat.

257. IVAN MEŠTROVIĆ (1883-1962)-sculptor, pictor și gravor croat. Se formează la Academia din Viena (1901-1904) și în atelierul lui Rodin de la Paris (1907-1909). Opera sa, expresionist-romantică, abordează teme istorice, religioase, muzicale și naturi feminine. A fost ales pentru realizarea statuii ecvestre a lui Carol I de Hohenzollern-care nu-și găsea, la noi, corespondență în sculptura monumentală-a statuilor lui Ferdinand I și Ion I.C. Brătianu, întrucât avea afinități cu România, era ortodox și se inspira din arta bizantină. Sculptura lui reunește un decorativ cu influențe

din frescele vechilor biserici. La 28 mai 1940, devine membru de onoare al Academici Române.

258. RADU CRUTZESCU (1892-1977)-jurist şi diplomat. Ataşat de legaţie (1918), al treilea secretar de legaţie la Varşovia, al doilea secretar de legaţie la Bruxelles (1921-1924) şi la Praga (1924-1930), secretar ajutor la Direcţia Politică din Ministerul Afacerilor Străine; ministru plenipotenţiar la Praga (mai 1938-ianuarie 1939), la Berlin (martie 1939-iunie 1940) şi la Budapesta (1940).

259. GHERON NETTA (n. 1891)-economist, profesor universitar la Academia Comercială din Bucureşti. Director al Institutului Economic din Bucureşti.

260. Titlul corect al filmului: **„The Cowboy and the Lady"** (1938).

261. ION MIHALACHE (1881-1963)-învăţător, om politic. A fondat şi a prezidat Partidul Ţărănesc (1918). Preşedinte al Partidului Naţional Ţărănesc (1933-1937). Membru al Parlamentului în toată perioada de după primul război mondial. Ministru al Agriculturii şi Domeniilor (decembrie 1919-martie 1920; noiembrie 1928-octombrie 1930), de Interne (octombrie 1930-aprilie 1931; august 1932-ianuarie 1933). Participă ca voluntar la războiul României pentru eliberarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord, declanşat în iunie 1941. Se află printre fruntaşii opoziţiei faţă de regimul antonescian şi de angajarea ţării în război alături de cel de-al III-lea Reich, apoi, după 23 august 1944, de stalinizarea ţării. Arestat, judecat şi condamnat, în Lotul Tămădău, aşa cum se arată în recursul de anulare declarat de procurorul general al României, în 1998, la: „10 ani temniţă grea şi 5 ani degradare civică pentru crimă de complot în scop de trădare şi de insurecţie armată; 10 ani detenţiune riguroasă şi 5 ani degradare civică pentru crimă de complot în scop de surpare a ordinii constituţionale şi de răzvrătire; temniţă grea pe viaţă pentru crima de înaltă trădare; 12 ani detenţiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituţionale; 10 ani detenţiune riguroasă şi cinci ani degradare civică pentru crima de răzvrătire; 25 de ani temniţă grea şi 10 ani degradare civică pentru crima de insurecţie armată; 12 ani închisoare corecţională pentru delictul de încercare de trecere frauduloasă a frontierei. S-a dispus, în final, pedeapsa cea mai severă, respectiv temniţa grea pe viaţă şi 10 ani degradare civică". Moare în închisoarea de la Râmnicu-Sărat.

262. Ion Mihalache a fost numit membru al Consiliului de Coroană la 17 aprilie 1940.

263. FRANKLIN DELANO ROOSEVELT (1882-1945)-om politic şi de Stat american, personalitate a Partidului Democrat. Preşedinte al S.U.A. între anii 1933 şi 1945 (ales, consecutiv, de trei ori: 1933, 1936, 1940). Participă la conferinţele la nivel înalt de la Teheran (1943) şi Ialta (1945). Unul dintre principalii artizani ai victoriei Aliaţilor în cel de-al doilea război mondial.

264. LEOPOLD AL III-LEA (1901-1983)-rege al Belgiei (1934-1951). Fiul lui Albert I şi al Elisabetei de Bavaria. La 28 mai 1940, ordonă armatei capitularea în faţa blindatelor germane, dar apoi refuză să părăsească Belgia şi se declară prizonier de război. I se fixează ca reşedinţă castelul Laeken. La 7 iunie 1944, este deportat în

Germania, împreună cu familia. Va fi eliberat de către forțele aliate, la 7 mai 1945, și se va stabili în Elveția. Revenirea lui în țară avea să genereze greve și manifestații ostile. În condițiile unei accentuate opoziții valone și socialiste, abdică, la 16 iulie 1951, în favoarea fiului său, Baudouin.

265. MAXIME WEIGAND (1867-1965)-general francez. Șef de Stat-Major al Armatei franceze (1914-1923). Înalt comisar în Siria și Liban (1923-1924). Din nou, șeful Statului-Major al Armatei (din 1930). Generalisim (1931). După ce se retrage din activitate, în 1935, este rechemat, în 1939, și devine comandantul teatrului de operațiuni din Mediterana Orientală. În mai 1940, este numit șef al Statului-Major al Apărării Naționale și comandant suprem al forțelor armate franceze de pe toate teatrele de operațiuni. Membru al Guvernului de la Vichy, în care deține portofoliul Apărării Naționale. Delegat al Guvernului în Africa franceză. Rechemat din post de către Hitler, este arestat de Gestapo și deținut în Germania (1942-1945).

266. Virgil Madgearu a fost victima **Decretului-lege asupra publicațiilor clandestine**, din 20 februarie 1940. Pe baza Articolului 7 al acestei legi, Ministerul de Interne putea **„să fixeze un domiciliu obligatoriu persoanelor care pun la cale sau întreprind o activitate interzisă de prezenta lege"**. O „imprudență oarecare de limbaj" face ca, la 25 martie 1940, lui V. Madgearu să i se stabilească domiciliu forțat la Mănăstirea Bistrița (Oltenia). Aceeași soartă au împărtășit numeroși alți lideri politici, îndeosebi național-țărăniști și liberali.

267. VESPASIAN V. PELLA (1897-1952)-jurist, diplomat, profesor universitar la vârsta de numai 23 de ani, inițial la Iași, apoi la București, precum și peste hotare (Haga, Geneva, New York ș.a.); membru al unor numeroase societăți științifice din străinătate (Anglia, Franța, Italia ș.a.). Om politic liberal, deputat. Vicepreședinte al Grupului Interparlamentar Român. În intervalul 1927-1938, delegatul României la Societatea Națiunilor, iar în anii 1936 și 1937, membru supleant al Consiliului Societății Națiunilor. Îndeplinește importante misiuni ca reprezentant al României la diverse foruri și reuniuni internaționale. Ministru plenipotențiar și trimis extraordinar al României la Haga (din martie 1936) și la Berna (din septembrie 1943). Membru al Delegației României la Conferința de Pace de la Paris, apoi reprezentant cu însărcinări speciale pe lângă O.N.U. În mai 1947, este invitat să conferențieze în fața Tribunalului Internațional de la Nürnberg despre viziunea sa în probleme de drept penal internațional, care s-a transpus, apoi, în sentințele pronunțate de acest tribunal. Expert al O.N.U. pentru probleme de drept penal internațional (din mai 1947). Ideile sale referitoare la crimele împotriva păcii și umanității, la modalitățile de reprimare a crimei de genocid, de combatere a terorismului și luării de ostateci au avut o mare audiență în cadrul dezbaterilor O.N.U.

268. GRIGOROVIȚA-GHEORGHE (GEORGE) GRIGOROVICI (1871-1950)-medic, om politic social-democrat, fruntaș al luptei pentru reîntregirea națională, deputat, mai întâi în Parlamentul austriac (1907-1918), apoi în Parlamentul de la București, senator. Membru al Consiliului Național din Bucovina (1918). În 1927, este

ales în conducerea P.S.D. Devine, apoi, președintele C.C. al Partidului Social-Democrat din România (1936-1938). Semnatar al cererii de autorizare pentru crearea F.R.N. Subsecretar de Stat la Ministerul Muncii (noiembrie 1939-iulie 1940). Moare în detenţiune.

269. En petit comité = Între intimi.

270. NICOLAE TABACOVICI (n. 1881)-doctor în finanțe și în matematici. Membru al camarilei Regale. Director la Banca „Marmorosch-Blank et Comp.". Președintele Consiliului de Administrație și director economic al Regiei C.F.R., apoi al Agenției „Rador". Președintele Delegației Economice a Înțelegerii Balcanice și vicepreședinte al Comisiei Economice a Micii Înțelegeri. Delegatul României la conferințele Puterilor Centrale (1918-1920).

271. GHEORGHE JIENESCU-aviator, comandor, apoi general. Va funcționa ca subsecretar de Stat pentru Aer și Marină (14 septembrie-17 octombrie 1940), apoi ca subsecretar de Stat pentru Aer (17 octombrie 1940-23 august 1944).

272. NICOLAE PĂIȘ (1886-1952)-contraamiral. Adjutant regal al lui Ferdinand I, apoi pe lângă Regență. Intim al principelui Nicolae de Hohenzollern. Șeful Statului-Major al Marinei (1933). Subsecretar de Stat (11 mai-4 iulie 1940), apoi ministru al Aerului și Marinei (4 iulie-4 septembrie 1940).

273. ILIE GÂRNEAȚĂ (1898-1971)-lider legionar, comandant al „Bunei-Vestiri". Moare în Germania.

274. RADU MIRONOVICI-lider legionar, unul dintre fondatorii Legiunii „Arhanghelul Mihail", în 1927. Adeptul orientărilor strategice promovate de Corneliu Zelea Codreanu în Mișcarea Legionară.

275. PĂRINTELE NAE-NICOLAE M. POPESCU (1881-1963)-preot, istoric al Bisericii și al culturii medievale românești, profesor universitar, membru al Academiei Române. Confesor al regelui Carol al II-lea. Subsecretar de Stat la Ministerul Cultelor și Artelor (30 martie 1938-28 septembrie 1939).

276. La **LĂPUȘNA**, în județul Mureș, regele deținea în proprietate un castel de vânătoare compus din șapte corpuri de clădire, cu 35 de camere, situat în mijlocul unui parc în suprafață de 4,5 ha.

277. ȘTEFAN C. CIOBANU (1883-1950)-istoric literar și om politic, senator. Membru al Academiei Române. Din 1927, președinte al Comisiei Monumentelor Istorice. Ministru al Cultelor și Artelor (11 mai-4 iulie 1940). În prima reuniune a Consiliului de Coroană din 27 iunie 1940, se pronunță împotriva acceptării ultimatumului sovietic din 26 iunie 1940, iar în cea de a doua, din seara aceleiași zile, pentru rezistență, alături de alți cinci participanți la Consiliul de Coroană.

278. ALEXANDRU G. CRETZIANU (1895-1979)-jurist, diplomat, publicist. Fiul diplomatului Gheorghe Cretzianu. Din 1918, atașat în administrația centrală a Ministerului Afacerilor Străine, apoi atașat și secretar de legație la Londra, Washington, Roma și Berna. În anii 1926-1929, însărcinat cu Afaceri la Berna.

Membru în Delegația României la Societatea Națiunilor (1930, 1931, 1932) și în Delegația țării noastre la Conferința de dezarmare din 1932. În răstimpul 1 ianuarie-15 iulie 1936, conduce reprezentanța diplomatică a României de la Caracas. De la 1 octombrie 1937 și până la mijlocul anului 1940, secretar general al Ministerului Afacerilor Străine. În această calitate, joacă un important rol în demersul diplomatic care s-a finalizat prin acordarea de către Anglia și Franța, la 13 aprilie 1939, a garanțiilor unilaterale de sprijinire a independenței și integrității teritoriale a României. Devine, apoi, pentru scurt timp (mai-iulie 1940), subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine, rămânând, în continuare, secretar general al aceluiași Departament. Adversar al alianței lui Ion Antonescu cu Germania hitleristă, demisionează, la 6 octombrie 1941. Va fi rechemat și acreditat, la 15 septembrie 1943, ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la Ankara. Efortul său în această calitate se subsumează ieșirii României din Axă și alăturării ei la coaliția puterilor antifasciste. Rechemat la 6 februarie 1946, refuză să revină în țară, stabilindu-se definitiv în S.U.A. Depune eforturi pentru sprijinirea cauzei României la Conferința de Pace de la Paris. Va fi, însă, judecat în Lotul Tămădău (1947) ca „membru al centrului complotist din străinătate în vederea pregătirii loviturii de Stat, a răsturnării prin violență a Guvernului", fiind condamnat, așa cum se arată în recursul în anulare declarat de procurorul general al României, în 1998, la: „10 ani de temniță grea și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de trădare și de insurecție armată; 10 ani detențiune riguroasă și 5 ani degradare civică pentru crima de complot în scop de surpare a ordinii constituționale și de răzvrătire; muncă silnică pe viață și 5 ani degradare civică pentru crimă de înaltă trădare; 12 ani detențiune simplă pentru tentativă la crima de surpare a ordinii constituționale. S-a dispus pedeapsa cea mai grea, respectiv muncă silnică pe viață și 5 ani degradare civică".

Istoriografia noastră îi datorează editarea, în 1933-1934, a celor două volume de documente **Din arhiva lui D. Brătianu**, operă de rigoare istorică, vădind o concepție superioară despre editarea și punerea în valoare a izvoarelor.

279. RENÉ ANDRÉ RODOLPHE DE WECK (1887-1950)-jurist, diplomat, scriitor și publicist elvețian. Membru fondator al Societății scriitorilor elvețieni și al Asociației internaționale a scriitorilor de limbă franceză. Ministrul Elveției la București în anii 1933-1945, apoi la Roma. Fiica sa, Suzanne de Weck, s-a căsătorit, în 1931, la Freiburg im Breisgau, cu doctorul Alexandru Moruzi.

280. A.C.A.-APĂRAREA CONTRA AERONAVELOR, denumire de epocă, desemnând **Apărarea Antiaeriană**.

281. DUMITRU CARACOSTEA (1879-1965)-critic și istoric literar, comparatist, profesor universitar, membru al Academiei Române. Fondatorul școlii istorico-geografice în folcloristica românească. Ministru al Educației Naționale (4 iulie-4 septembrie 1940).

282. ACHILE DICULESCU (n. 1891)-militar de carieră, comandor de aviație, general de brigadă. În intervalul 11 mai-4 septembrie 1940, subsecretar de Stat la Departamentul Aerului și Marinei.

283. NICOLAE SIBICEANU-om politic liberal, unul dintre fruntaşii Grupului „Păreri Libere". Director de Cabinet, apoi subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri în răstimpul noiembrie 1939-mai 1940. Subsecretar de Stat la Ministerul Cultelor şi Artelor (mai-iunie 1940).

284. CONSTANTIN NICULESCU (n. 1887)-militar de carieră, general. Ataşat militar la Paris (1923-1926 şi 1936). Subsecretar de Stat (11 mai-4 iulie 1940), apoi ministru la Apărarea Naţională (4 iulie-4 septembrie 1940). În intervalul 1941-1943, comandant militar al Capitalei.

285. EMMANUEL DE LA ROCHEFOUCAULD-conte, consilier de legaţie al Ordinului Suveran de Malta.

286. Parada militară de 10 Mai, desfăşurată în faţa Palatului Regal din Bucureşti, a fost condusă de generalul de divizie **GHEORGHE ARGEŞANU**, comandantul militar al Capitalei.

287. GHEORGHE ARGEŞANU (1883-1940)-militar de carieră, general de divizie, om politic. În 1937, comandantul Regimentului 2 Călăraşi, cel mai înzestrat în epocă, apoi comandantul Şcolilor de Cavalerie, Brigăzii de Roşiori din Bucureşti, Diviziei I Cavalerie de la Arad, Diviziei III Cavalerie, Diviziei XI Infanterie, Diviziei de Gardă, Corpului II Armată. Ministru al Apărării Naţionale (30 martie-12 octombrie 1938). Preşedinte ad-interim, apoi preşedinte al Consiliului de Miniştri (21-27 septembrie 1939). Din octombrie 1939, comandantul militar al Capitalei, funcţie echivalentă cu cea de inspector general de armată. Asasinat în noiembrie 1940, la Jilava.

288. GĂRZILE NAŢIONALE ALE F.R.N.-Au fost constituite în 1939, ca organism de sprijinire şi de apărare a ordinii interne, a integrităţii şi independenţei naţionale-cum le definea Regulamentul special pentru organizarea şi funcţionarea lor. La 2 mai 1939, în prezenţa preşedintelui Consiliului de Miniştri, Armand Călinescu, au depus jurământul de credinţă comandanţii de Ţinut şi membrii Statului-Major al Gărzilor Naţionale. Prin Decret regal, comandant a fost numit generalul **PETRE GEORGESCU**.

289. INTELLIGENCE SERVICE-organism de Stat britanic, pendinte de primul-ministru, însărcinat să culeagă informaţii şi date care pot interesa guvernul Marii Britanii în orientarea acţiunilor sale diplomatice, politice, economice şi militare. Asigură activitatea de contraspionaj în interiorul şi în afara ţării. În timpul celei de-a doua conflagraţii mondiale, a avut misiunea de a detecta activităţile de orice fel ale inamicului care ar fi putut influenţa soarta operaţiilor militare şi a războiului.

290. CONSTANTIN ILASIEVICI (n. 1880)-ofiţer de cavalerie. Urcă în ierarhia militară până la gradul de general de Corp de Armată. Ofiţer de Stat-Major în primul război mondial, apoi şef de Stat-Major al Diviziei a II-a Cavalerie, în care calitate conduce operaţiunile acestei mari unităţi peste Tisa. Comandant al Regimentului de Escortă Regală, apoi al Diviziei de Gardă. De la Restauraţie (iunie 1930) până în 1936, mareşal al Palatului, succedând lui Constantin Dinu Hiott (Hiotu), care a fost înlocuit de Carol al II-lea. Devine unul dintre intimii anturajului regal. Din 1936, comandant al

Corpului II Armată. Ministru al Apărării Naţionale (august-decembrie 1937). De la 1 februarie 1939, şef al Casei Militare Regale. Inspector general de armată şi membru de drept al Consiliului Superior al Armatei.

291. ARTHUR NEVILLE CHAMBERLAIN (1869-1940)-om politic britanic, deputat (1918), lider al Partidului Conservator. Ministru al Sănătăţii (1924-1929), al Finanţelor (1931). Prim-ministru (mai 1937-mai 1940). Prim-lord al Trezoreriei. Unul dintre promotorii principali şi semnatarii Acordului de la München, din septembrie 1938. Pierde încrederea opiniei publice şi demisionează, după expediţia britanică, din aprilie 1940, în Norvegia.

292. CLEMENT RICHARD ATTLEE (1883-1967)-om politic britanic, deputat (din 1922). Lider al Partidului Laburist (1935-1955). Ministru în mai multe rânduri (1929-1931; 1940-1945). Prim-ministru (1945-1951).

293. ARTHUR GREENWOOD (1880-1954)-economist, profesor universitar, om politic britanic de orientare laburistă. Parlamentar (1922-1931; 1932-1954). Ministru al Sănătăţii Publice (1929-1931), ministru fără portofoliu în Cabinetul de coaliţie Winston Churchill. Lordul Sigiliului Privat (1945-1947).

294. Miniştrii noului Cabinet au depus jurământul, la 11 mai 1940, în funcţiile şi cu titlurile următoare:

– **Gheorghe Tătărăscu**-preşedintele Consiliului de Miniştri;

– prof. **Gheorghe Ionescu-Şişeşti**-ministrul Agriculturii şi Domeniilor;

– **Victor Slăvescu**-ministrul Înzestrării Armatei;

– **Mircea Cancicov**-preşedintele Casei Autonome de Finanţare şi Amortizare, ministrul Economiei Naţionale;

– inginer **Ion Gigurtu**-ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor;

– **Silviu Dragomir**-ministru secretar de Stat însărcinat cu conducerea Minorităţilor;

– **Mihail Ghelmegeanu**-ministrul de Interne;

– **Mitiţă Constantinescu**-guvernator al Băncii Naţionale, ministru de Finanţe;

– **Mihai Ralea**-ministrul Muncii;

– **Gheorghe Gafencu**-ministrul Afacerilor Străine;

– **Petre Andrei**-ministrul Educaţiei Naţionale;

– profesor **Traian Pop**-ministru secretar de Stat, însărcinat cu întocmirea Inventarului Avuţiilor Publice;

– general **Ion Ilcuş**-ministrul Apărării Naţionale şi ad-interim la Departamentul Aerului şi Marinei;

– **Constantin C. Giurescu**-ministrul Propagandei Naţionale;

– profesor dr. **Nicolae Hortolomei**-ministrul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale;

– **Radu Portocală**-ministru secretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri:

– **Ioan Christu**-ministru plenipotenţiar, ministrul Comerţului Exterior;

– **Aurelian Bentoiu**-ministrul Justiţiei;

– profesor **Ştefan Ciobanu**-ministrul Cultelor şi Artelor;

– **Mihail Şerban**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Agriculturii şi Domeniilor;

– Dr. **Petre Topa**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale;

– **Dumitru V. Ţoni**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Educaţiei Naţionale;

– **Gheorghe Grigorovici**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Muncii;

– **Gheorghe Gh. Vântu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Internelor;

– **Nicolae Sibiceanu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Cultelor şi Artelor;

– **Horia Grigorescu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Internelor;

– **Vasile Stoica**-ministru plenipotenţiar, subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Propagandei Naţionale;

– **Alexandru G. Cretzianu**-ministru plenipotenţiar, subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Afacerilor Străine;

– general **Constantin Niculescu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Apărării Naţionale;

– amiral **Nicolae Păiş**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Aerului şi Marinei;

– comandor **Achile Diculescu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Aerului şi Marinei.

Au ieşit din Guvern:

– **Constantin Angelescu**-ministrul Economiei **Naţionale**;

– general-adj. **Paul Teodorescu**-ministrul Aerului şi Marinei;

– prof. **Istrate Micescu**-ministrul Justiţiei;

– prof. **Ioan Nistor**-ministrul Cultelor şi Artelor;

– dr. **Titus Popovici**-subsecretar de Stat la Economia Naţională.

295. Eroare din fuga condeiului. Este vorba, firește, de Achile **Diculescu**. „Conversaţia despre Aviaţie" pe care o evocă autorul **Însemnărilor** confirmă aceasta, A. Diculescu fiind, în momentul dat, subsecretar de Stat la Ministerul Aerului şi Marinei.

296. ROBERT ANTHONY EDEN, CONTE DE AVON (1897-1977)-om politic şi diplomat britanic, lider conservator, deputat. Secretar parlamentar al lui Chamberlain (1926-1929). Subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine (1931-1933), Lordul Sigiliului Privat (1934-1935). Ministru de Externe (1935-1938), al Coloniilor (1939), din nou de Externe (1940-1945; 1951-1955). Prim-ministru (1955-1957) şi conducătorul Partidului Conservator. Demisionează în ianuarie 1957, între altele din raţiuni de sănătate, şi se retrage din viaţa politică.

297. HAROLD GEORGE ALEXANDER (1891-1969)-mareşal britanic. Între 1934 şi 1938, comandă o brigadă în Indii, iar în 1939, în Franţa, Divizia 1, apoi Corpul 1 de Armată. I se încredinţează, în continuare, comanda forţelor de apărare a teritoriului meridional al Angliei. Din 1942, se află în fruntea forţelor britanice din Birmania,

apoi din Orientul Mijlociu. Adjunct al lui Eisenhower, în calitate de comandant-şef al forţelor aliate din Africa de Nord (1943), apoi comandantul Grupului 15 de Armate în Italia (1943-1944). Din noiembrie 1944, este şeful teatrului de operaţiuni din Mediterana. Guvernator general al Canadei (1945-1951). Ministru al Apărării în Cabinetul britanic (1952-1954).

298. DAVID LLOYD-GEORGE (1863-1945)-om politic britanic, lider al aripii radicale a Partidului Liberal, deputat (1890). Ministru al Comerţului (1905), al Armamentului (1915), de Război (1916). Prim-ministru (1916-1922). Reprezentant al Marii Britanii la Conferinţa Păcii de la Paris, cu însemnat aport în edificarea sistemului tratatelor de la Versailles (1919-1920). Din 1926, şeful Partidului Liberal.

299. ALFRED DUFF-COOPER (1890-1954)-om politic britanic, de orientare conservatoare, diplomat şi scriitor, deputat (1924). Secretar de Stat la Ministerul de Război (1935-1937). Prim-lord al Amiralităţii (1937-1938), ministru al Informaţiilor (1940-1941). Reprezentantul britanic pe lângă Comitetul Francez de Eliberare Naţională (1943-1944); ambasadorul Marii Britanii în Franţa (1944-1947). Preşedinte al Comitetului oficios desemnat să studieze posibilitatea realizării „Federaţiei Europene".

300. Corect: **Edna Best**.

301. VICTOR VÂLCOVICI (1885-1970)-matematician, membru corespondent al Academiei Române, om politic, deputat. Preşedinte al Societăţii Române de Ştiinţe. Secretar general al Ministerului Instrucţiunii, apoi ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (aprilie 1931-iunie 1932); ad-interim la Departamentul Justiţiei (ianuarie-iunie 1932). Secretar general al F.R.N.

302. Diplomatul francez **PEYROUTON** era ambasador în exerciţiu la Buenos Aires şi urma să facă rocadă cu Adrien Thierry, ambasadorul Franţei în România. Rocada, însă, nu s-a mai produs şi A. Thierry a rămas în post la Bucureşti.

303. Dr. IVAN MILECZ-trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al Slovaciei la Bucureşti. Carol al II-lea îl primise în audienţă de prezentare la 14 septembrie 1939.

304. SCROVIŞTEA (jud. Ilfov)-Aici Carol al II-lea deţinea în proprietate personală un castel cu şapte corpuri, totalizând 43 de camere, şi o moşie în suprafaţă de 16,38 ha teren arabil, cu inventarul necesar exploatării.

305. Referire la remanierea Guvernului francez, care a avut loc la 18 mai 1940.

306. LOUIS GEORGES MANDEL (1885-1944)-om politic francez, „mâna dreaptă" a lui Clemenceau când acesta devine, din nou, preşedinte al Consiliului de Miniştri, în noiembrie 1917. Deputat (1919-1924; 1928-1940). Ministrul Comunicaţiilor (1934-1936), al Coloniilor (1938-1940), iar din 18 mai 1940 ministru de Interne. Adversar al politicii müncheneze, pleacă în Maroc şi încearcă să intre în legătură cu Guvernul britanic. Este arestat şi readus în Franţa, apoi, în noiembrie 1942, preluat de autorităţile naziste. Acestea îl predau miliţiei de la Vichy, care îl asasinează.

307. MAURICE GUSTAVE GAMELIN (1872-1958)-general francez. Din 1914, şef de cabinet al mareşalului Joffre. În 1930, devine membru al Consiliului Superior de Război, iar în 1938 şeful Statului-Major al Apărării Naţionale. În intervalul septembrie 1939-mai 1940, comandant-şef al forţelor armate aliate franco-engleze. Eşecul planului său de campanie îi va aduce înlocuirea din funcţie şi arestarea, în septembrie 1940. Va fi deportat în Germania, în 1943. Vizitează România în octombrie 1937.

308. Oraşul **Bruxelles** a fost ocupat la 17 mai, iar **Anvers** la 18 mai 1940.

309. Horia Sima şi Nicolae Petraşcu, aparţinând grupului de legionari refugiaţi în străinătate, au intrat clandestin în ţară în noaptea de 17 spre 18 mai 1940, trecând frontiera româno-iugoslavă. Deşi travestiţi (în ţărani), vor fi prinşi foarte curând şi transportaţi sub escortă, în noaptea de 19 spre 20 mai 1940, la Timişoara, apoi la Bucureşti.

310. Oraşul francez **Péronne**, din arondismentul Somme, a fost ocupat la 19 mai 1940.

311. HENRI GIRAUD (1879-1949)-general francez. În 1939, comandantul Armatei a VII-a. La 15 mai 1940, preia comanda Armatei a IX-a. Făcut prizonier de către germani, la 18 mai 1940, este încarcerat în fortul Königstein. Evadează în 1942 şi ajunge la Alger, trecând prin zona aflată sub autoritatea regimului de la Vichy. După asasinarea amiralului Darlan, devine comandant-şef, civil şi militar, în Africa de Nord. Împarte, apoi, conducerea Comitetului Francez de Eliberare Naţională cu generalul de Gaulle, care soseşte la Alger în mai 1943. Conduce operaţiile de eliberare a Insulei Corsica.

312. ION I.C. (IONEL) BRĂTIANU (1864-1927)-inginer, om politic, preşedintele Partidului Naţional Liberal, luptătorul pentru reîntregirea naţională a românilor, cu important rol în împlinirea ei, deputat, membru de onoare al Academiei Române. Fiul cel mai mare al lui Ion C. Brătianu. Ministru al Lucrărilor Publice (1897-1899; 1901), al Afacerilor Străine (din iulie 1902), de Interne (din martie 1907). Preşedinte al Consiliului de Miniştri (din decembrie 1908). Promotor al votului universal şi al împroprietăririi ţăranilor. Apără ingenios şi eficace, atât în timpul războiului, cât şi la Conferinţa de Pace postbelică de la Paris, drepturile României, respingând imixtiunile în treburile ei interne şi împotrivindu-se oricărui tratament discriminatoriu. Din nou prim-ministru (din septembrie 1918, apoi în 1922-1926 şi 1927). În cursul penultimei sale guvernări, este adoptată Constituţia din 1923, socotită printre cele mai democrate din Europa vremii.

313. ALEXANDRU MARGHILOMAN (1854-1925)-jurist, om politic, deputat. Unul dintre fondatorii Societăţii „Junimea". Din 1907, şeful Partidului Conservator. Ministru la: Justiţie (1888-1889), Domenii (1889-1891), din nou la Justiţie (1891-1895), Afaceri Străine (1900-1901), Interne (1910-1912), Finanţe (1912-1914). Adept al neutralităţii României în primul război mondial, înclinând simpatiile spre Puterile Centrale, îndeosebi spre Germania. De altfel, şi rămâne în teritoriul ocupat. Şef al

Guvernului şi, în acelaşi timp, ministru al Afacerilor Străine (5 martie-23 octombrie 1918). Ca prim-ministru, semnează, împreună cu Constantin C. Arion ş.a., Pacea de la Bucureşti (24 aprilie/7 mai 1918) dintre România şi Puterile Centrale, prin care ţării noastre îi erau impuse grele cesiuni teritoriale şi înrobitoare condiţii economice. Tratatul în cauză nici nu va fi sancţionat de suveran. Silit să demisioneze la 24 octombrie/6 noiembrie 1918. Personaj istoric controversat, deseori invectivat. **„Am greşit, poate, mai des decât socotesc**-va scrie Al. Marghiloman, în Testamentul său, datat 7 octombrie 1923 –, **dar gândul mi-a fost totdeauna curat şi mi-am iubit ţara**".

314. PETRE P. CARP (1837-1918)-jurist, literat, om politic conservator, senator. Ministru de Externe (aprilie-decembrie 1870), agent diplomatic (din 1871) la Viena, Berlin, Petersburg. Ministru al Instrucţiunii Publice şi Cultelor (ianuarie-aprilie 1876); ministru al României la Viena (1882). Ministru la Domenii (martie-noiembrie 1888), Afaceri Străine (martie 1888-martie 1889), din nou la Domenii (decembrie 1891-octombrie 1895). Prim-ministru (iulie 1900-februarie 1901; decembrie 1910-martie 1912). Şeful Partidului Conservator (1907-1912). Unul dintre fondatorii Societăţii „Junimea", alături de Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Vasile Pogor, Teodor Rosetti ş.a.

315. Al. Marghiloman şi P.P. Carp erau germanofili şi s-au cantonat pe această poziţie, ajungând să navigheze împotriva curentului (proantantist) sau, cum spunea I. Inculeţ, într-o interpelare în Parlament, **„în contrazicere cu puhoiul sentimentelor şi aspiraţiilor întregului neam"** („Monitorul", din 13 martie 1936).

316. LASCĂR CATARGIU (1823-1899)-om politic, şeful Partidului Conservator. Prim-ministru (mai-iulie 1866; 1871-1876; martie-noiembrie 1889; 1891-1895). Sfetnic al lui Carol I.

317. GANDHI-poreclă.

318. JOVAN DUČIĆ (1874-1943)-poet, prozator şi diplomat sârb. Membru al Academiei de la Belgrad. Membru de onoare al Societăţii Scriitorilor Români (1939) şi al Academiei Române (1940). Ambasador la: Roma (1908; 1912; 1933-1937), Sofia (1911), Atena (1917), Geneva (1925), Cairo (1930-1931), Budapesta (1932); Bucureşti (1937-1940) şi Madrid (1940-1941). Experienţele diplomatice trăite în aceste ţări vor constitui tema cărţii sale de memorii: **Diplomatski Spisi (Însemnări diplomatice)**, Belgrad, 1991. 466 p.

319. ALEKSANDR AVAKUMOVIĆ (n. 1896)-diplomat iugoslav, profesor universitar la Belgrad, autor de lucrări cu caracter juridic. Intră în diplomaţie în anul 1920 şi îndeplineşte diferite funcţii în Centrala Ministerului Afacerilor Externe şi în mai multe capitale europene-Budapesta, Sofia, Roma. Consilier de legaţie la Bucureşti, din 1936 până în 1939, când este transferat la Madrid, ca însărcinat cu Afaceri, apoi ca trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar. Va reveni la Bucureşti ca ambasador şi va fi primit de rege, în audienţă oficială de prezentare, la 14 iunie 1940.

320. FRONTUL POPULAR-coaliție de forțe politice franceze de stânga, care cuprindea partidele socialist, comunist, S.F.I.O., socialist-independent, radical, cele două confederații sindicale-C.G.T. (socialistă) și C.G.T.U. (comunistă), precum și mai multe organizații, ca: Liga pentru Drepturile Omului, Comitetul de Vigilență al Intelectualilor Antifasciști. Câștigă alegerile legislative în mai 1936, la cel de-al doilea tur de scrutin. Pe această bază, în iunie 1936, Léon Blum formează un Cabinet din care fac parte socialiști și radicali și care e sprijinit de comuniști. Îi urmează alte două guvernări, prima în iunie 1937-martie 1938, care continuă mai atenuat politica de Front Popular, și o a doua, a lui Léon Blum (martie-aprilie 1938), care eșuează foarte curând. Frontul Popular nu reușește o transformare profundă a structurilor economice-sociale franceze și nici organizarea în afară a rezistenței împotriva puterilor fasciste.

321. HUBERT PIERLOT (1883-1963)-jurist, profesor universitar, om politic belgian. Senator catolic, apoi creștin-social (1926-1946). Ministru la Departamentul Internelor (1934-1935) și al Agriculturii (1936-1938). În 1939, formează un cabinet catolic și socialist. După ocuparea țării de către trupele Wehrmachtului, în mai 1940, se refugiază la Londra și devine șeful Guvernului în exil. O dată cu eliberarea Belgiei, conduce Guvernul de uniune națională (1944-1945).

322. PIERRE-ÉTIENNE FLANDIN (1889-1958)-om politic francez, deputat. Între anii 1924 și 1934, în mai multe rânduri, ministru. Prim-ministru (1934-1935), ministru fără portofoliu (1935-1936), ministru al Afacerilor Externe (1936; decembrie 1940-februarie 1941). Arestat în 1945, sub acuzația de colaboraționism și condamnat la cinci ani degradare națională, pedeapsă care, în cele din urmă, va fi anulată.

323. WILHELM CANARIS (1887-1945)-amiral german. Între anii 1935 și 1944, șeful Abwehr (Serviciul de Informații al Statului-Major al Armatei germane), pe care îl utilizează în scopuri politice. Ostil lui Hitler, este destituit, în februarie 1944. Internat în lagăr, după atentatul din 20 iulie 1944 împotriva Führerului, este executat în aprilie 1945, din ordinul acestuia.

324. „Il faut faire bonne mine à mauvais jeu"-„Trebuie să faci haz de necaz".

325. PETRE LOGADI-subsecretar de Stat la Departamentul Internelor în Cabinetul Gigurtu (4 iulie-4 septembrie 1940).

326. ION MACOVEI (1895-1950)-inginer. Din septembrie 1935, subdirector general, iar din septembrie 1936 director general al Regiei Autonome C.F.R. În intervalul 1 iunie-4 septembrie 1940, ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor. Moare în închisoarea de la Sighet.

327. Prin Decretul din 1 iunie 1940, Ion Gigurtu, ministru secretar de Stat la Departamentul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, trece ca titular la Departamentul Afacerilor Străine, iar Ion Macovei, director general al Regiei (Casei) Autonome C.F.R., este numit ministru secretar de Stat la Departamentul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor.

328. La Hipodromul Băneasa, a avut loc a 61-a ediție a **Derbiului Român**. Câștigător a fost calul „S.O.S.", din generația trei-anilor. Proprietarul lui, jocheul **S. Schwartz**, mai câștigase Cupa Regală, la 25 iunie 1939. Carol al II-lea îl caracterizase atunci cu aceleași cuvinte: **„tot atât de botos ca întotdeuna"** (A se vedea: Regele Carol al II-lea al României. **Însemnări zilnice**. Vol. II. București, Editura Scripta, 1997, p. 121).

329. RADU PORTOCALĂ (1888-1952)-om politic liberal, membru al Grupului „Păreri Libere", sprijinitor al actelor politice carliste. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (19 noiembrie-27 decembrie 1937; 24 noiembrie-4 decembrie 1939); subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri (5 decembrie 1939-10 mai 1940); ministru secretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri (11 mai-3 iulie 1940) Președintele F.R.N. pentru Dunărea de Jos. Moare în închisoarea de la Sighet.

330. FRANZ FERDINAND (1863-1914)-arhiduce de Habsburg. Moștenitor al tronului Austro-Ungariei și promotor al expansiunii monarhiei bicefale. Asasinat la 28 iunie 1914, la Sarajevo.

331. KEHL-oraș german, în Bade-Württemberg, pe Rin, în fața Strasbourgului.

332. WEISS-bijutier. A fost adus de la Cernăuți la București, în serviciul Casei Regale.

333. Carol al II-lea, însoțit de Marele Voievod Mihai, a asistat la solemnitatea de deschidere a Expoziției „Luna Bucureștilor" și a vizitat pavilioanele acesteia.

334. NICOLAE GH. CARANFIL (1893-1978)-inginer. Conducătorul Societății de Electricitate, apoi director general al Uzinelor Comunale din București. Membru în Comitetul de acțiune pe Capitală al Ligii Antirevizioniste Române, constituită în decembrie 1933. Subsecretar de Stat la Departamentul Aviației (august-noiembrie 1937). Frate cu juristul și diplomatul **George Caranfil**.

335. „MICII DOROBANȚI"-organizație de copii premergătoare Cercetășiei.

336. CERCETĂȘIA-organizație care a avut ca obiectiv educarea tineretului în spiritul pacific și în respectul față de semeni. A apărut pentru prima oară în Anglia, la 1907, din inițiativa lordului **Robert Baden-Powell**. S-a închegat și o teorie a instruirii tineretului denumită **scouting**. Cercetășia românească debutează în 1913 și va fi recunoscută în 1914, sub denumirea de **Asociația „Cercetașii României"**, care și-a desfășurat activitatea pe baza Statutului adoptat în 1919 și a **Regulamentului pentru organizarea și funcționarea Cercetășiei**, din 1929. Primul președinte, colonel adj., apoi general, **G. Berindei**. În rândul promotorilor Asociației s-a aflat și Nicolae Iorga, iar printre cele mai reputate cercetașe, Ecaterina Teodoroiu. Țara noastră s-a numărat printre fondatorii **Organizației Mondiale a Mișcării Scout**. Asociația „Cercetașii României" va fi desființată de Carol al II-lea la 24 ianuarie 1937, întrucât refuza să se înregimenteze politic, fiind integrată în „Straja Țării".

337. VIOREL VIRGIL TILEA (1896-1973)-jurist, diplomat și om politic național-țărănist, inițiatorul organizației național-țărăniste „Chemarea", deputat.

Secretar particular al lui Iuliu Maniu (1919) şi, de asemenea, colaborator apropiat al lui Alexandru Vaida-Voievod. Secretar în Delegaţia română la Conferinţa de Pace de la Londra (1919-1922). Subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri (octombrie 1930-aprilie 1931; 6 iunie-20 octombrie 1932); ministru al României la Londra (ianuarie 1939-iulie 1940). La încheierea misiunii diplomatice, rămâne în Marea Britanie, unde se înscrie printre conducătorii acţiunii pentru o schimbare radicală de direcţie a politicii externe a României, în sensul alăturării acesteia la coaliţia de forţe a Naţiunilor Unite în războiul împotriva Axei.

338. N. PAVELESCU-inspector general al trenurilor regale. Va fi şi directorul trenului cu care avea să plece în exil Carol al II-lea, în septembrie 1940.

339. GEORGE AL VI-LEA (1895-1952)-rege al Marii Britanii şi Irlandei de Nord (1936-1952), împărat al Indiei (1936-1947). Al doilea fiu al lui George al V-lea, frate şi succesor al lui Eduard al VIII-lea.

340. În afară de principesa Elisabeta, la dejun au participat, aşa cum făcea cunoscut Comunicatul nr. 27 din 8 iunie 1940 al Casei Regelui: preşedintele Consiliului de Miniştri. I.P.S.S. Patriarhul României, consilierii regali, comandantul „Strajei Ţării", şeful Marelui Stat-Major, comandantul militar al Capitalei şi comandanţii marilor unităţi din Bucureşti.

341. WALTHER VON REICHENAU (1884-1942)-feldmareşal german. Comandant de armată în Polonia, apoi în Franţa. În decembrie 1941, vine la comanda Grupului de Armate Sud, înlocuindu-l pe feldmareşalul Gerd von Rundstedt.

342. HANS VON KLUGE (1882-1944)-feldmareşal german. Comandant de armată în Franţa (1940), de grup de armate pe frontul din Răsărit, apoi în Normandia. Se sinucide în urma eşecului militar de la Mortain.

343. PIERO PURICELLI (1883-1951)-inginer constructor italian, senator. Primul care realizează autostrăzi moderne în Italia şi peste hotare.

344. Tocmai în acea zi de 10 iunie 1940, Italia a declarat război Franţei şi Marii Britanii.

345. ILEANA (23 decembrie 1908/ 5 ianuarie 1909-20 ianuarie 1991)-principesă a României. Cea mai mică dintre fiicele regelui Ferdinand I şi reginei Maria, copilul preferat al acesteia. Se căsătoreşte, mai întâi, cu arhiducele Anton de Habsburg, la 26 iulie 1931, căsătorie oficiată la Sinaia, devenind arhiducesă de Habsburg, cu reşedinţa la Moedlich-Viena. Carol a acceptat această căsătorie, punând, însă, condiţia ca tânăra pereche să se stabilească peste hotare, întrucât prezenţa unui Habsburg în România putea nemulţumi, îndeosebi pe românii din Transilvania. Cu Anton de Habsburg a avut şase copii: **Ştefan** (n. 1932), **Maria Ileana** (n. 1933), **Alexandra** (n. 1935), **Dominic** (n. 1937), **Maria Magdalena** (n. 1939) şi **Elisabeta** (n. 1942). A doua oară se căsătoreşte cu dr. Ştefan Isărescu. În februarie 1948, părăseşte definitiv România. Se stabileşte în S.U.A., unde se călugăreşte (1960), luându-şi numele de **Maica Alexandra**. Devine stareţa Mănăstirii ortodoxe române **„Schimbarea la Faţă"** din Ely Wood City,

Statul Pensylvania. „**Doresc să fie împăcare între toți românii de pretutindeni**- declara Maica Alexandra cu prilejul vizitei întreprinse în România, în 1990 –. **Acum trebuie să muncim. Revoluția a fost plătită cu mult sânge. Se cuvine acum să plătim ridicarea României prin forța mușchilor și a gândirii**" („Expres", anul I, nr. 9 din 21-27 septembrie 1990). Moare la Spitalul Elisabeth, din Ohio, asistată până în ultima clipă de membrii apropiați ai familiei.

346. VLADIMIR KUKOLIEV-diplomat sovietic. În intervalul martie 1938-iunie 1940, însărcinat cu Afaceri al U.R.S.S. în România.

347. ANTON KOROŠEC (1872-1940)-cleric și om politic iugoslav de origine slovenă. Deputat în Parlamentul de la Viena, din partea Partidului Popular Sloven (1906). Promotorul Declarației din mai 1917 referitoare la unirea teritoriilor slovene, croate și sârbești din Imperiul austro-ungar într-un Stat federal. Președinte al Consiliului de Miniștri (1928). Ca lider al forțelor de opoziție, de partea cărora trece în 1930, este supus unui regim de supraveghere la domiciliu, din care va fi eliberat în 1934, în împrejurările morții regelui Aleksandru I. Se bucură de încrederea prințului-regent Paul Karagheorghevic și, în 1939, devine membru al Guvernului, apoi președinte al Senatului Iugoslaviei.

348. ARETIA TĂTĂRĂSCU-soția lui Gheorghe Tătărăscu, organizatoarea Expoziției de Industrie Casnică și președinta Comitetului Târgului Industriei Casnice din cadrul Expoziției „Luna Bucureștilor". Președinta Societății Ortodoxe a Femeilor Române.

349. LINIA MAGINOT-sistem de fortificații subterane la granița franco-germană, construit între 1927 și 1936, din inițiativa lui André Maginot (1877-1932), om politic francez. Autorul proiectului a fost **Paul Painlevé** (1863-1933), matematician și om politic francez, în 1927 ministru de Război al Republicii Franceze.

350. La 18 iunie 1940, Carol al II-lea primește în audiență pe Horia Sima și aduce la cunoștință publică acest fapt, prin Comunicatul nr. 31 din 19 iunie 1940 al Casei Regelui.

351. Carol al II-lea relatează, în cele ce urmează, desfășurarea ședinței din 15 iunie 1940 a Consiliului Superior al F.R.N., în care a fost decisă transformarea F.R.N. în Partidul Națiunii și au fost stabilite programul și structura organizatorică ale noului partid.

352. Este vorba despre Decretul-lege nr. 2056 din 22 iunie 1940, prin care „**«Frontul Renașterii Naționale» devine partid unic și totalitar, sub denumirea de «Partidul Națiunii». El va funcționa sub conducerea supremă a M.S. Regelui**".

353. Decretul-lege pentru apărarea ordinii politice unice și totalitare a Statului român, promulgat de Carol al II-lea la 22 iunie 1940, și care prevedea mari pedepse pentru „**Faptul de a propovădui, prin viu grai sau prin scris, schimbarea organizării politice a țării azi existentă**". Potrivit aceleiași legi, „**Nu poate fi funcționar public cine nu este membru în Partidul Națiunii**"; „**Nimeni nu poate**

candida şi nimeni nu poate fi ales în consiliul sau comitetul de conducere al vreuneia dintre profesiunile libere organizate prin lege, dacă nu este membru al Partidului Naţiunii" (C. Hamangiu, **Op. cit.**, vol. XXVIII, partea I, p. 990).

354. CHARLES LÉON CLÉMENT HUNTZIGER (1881-1941)-general francez. Din 1938, membru al Consiliului Superior de Război. Comandantul Armatei al II-a, apoi, la începutul celui de-al doilea război mondial, al Grupului IV Armată. Comandantul Armatei sub guvernarea Pétain. Şeful delegaţiei care, din însărcinarea lui Pétain, negociază şi semnează, la 22 iunie 1940, Armistiţiul cu Germania, apoi cu Italia. Ministru de Război în Guvernul de la Vichy.

355. LÉON NÖEL-diplomat francez, ambasador în Polonia. În iunie 1937, Carol al II-lea, aflat în vizită oficială în Polonia, are o întrevedere cu el, la Varşovia.

356. FERDINAND FOCH (1851-1929)-mareşal al Franţei, apoi şi al Marii Britanii şi Poloniei, teoretician al artei militare şi autor de lucrări în domeniu, academician. Profesor şi comandant al Şcolii Superioare de Război (1907). Participant la „bătălia frontierelor" în primul război mondial. În 1917, îl înlocuieşte pe Pétain la comanda Statului-Major General al Armatei. În 1918, cu sprijinul lui Clemenceau şi al lordului Milner, ministrul de Război britanic, devine generalisim al trupelor aliate de pe frontul occidental, apoi de pe toate fronturile. Unul dintre principalii artizani ai victoriei militare a Aliaţilor în primul război mondial. Semnatar al Armistiţiului din 11 noiembrie 1918, care pune capăt primului război mondial. În 1919, este numit preşedintele Consiliului Superior de Război.

357. Armistiţiul cu Italia se încheie două zile mai târziu, la 24 iunie 1940.

358. Manifestaţiile „spontanee"-cum le numeşte autorul **Însemnărilor zilnice**-erau menite a susţine iniţiativa regelui de constituire a Partidului Naţiunii.

359. ION SIMIONESCU (1873-1944)-geolog şi paleontolog, profesor universitar, rector al Universităţii din Iaşi, membru al Academiei Române, iar în mai 1941-ianuarie 1944 preşedintele acesteia. Preşedinte al Societăţii de Ştiinţe din România. Om politic liberal, apoi membru al Partidului Naţiunii, deputat, senator. Preşedintele Blocului Generaţiei Naţionaliste de la 1922. Secretar general al Ministerului de Instrucţie (1913-1918); subsecretar de Stat la Ministerul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (28 iunie-4 septembrie 1940).

360. SAVEL RĂDULESCU (1895-1970)-jurist, diplomat, om politic naţional-ţărănist. Colaborator intim al lui Nicolae Titulescu. În intervalul 1925-1928, consilier financiar la Legaţia României de la Londra. Din 1927, expert şi delegat la sesiunile Ligii Naţiunilor. Din 1928, director al Secţiunii Economice din Ministerul de Externe. În 1930, primeşte rangul de ministru plenipotenţiar. Preşedinte al Comitetului Tehnic pentru Apărarea Naţională. Subsecretar de Stat la Departamentul Afacerilor Străine (octombrie 1931-august 1936).

361. Marele Voievod Mihai, împreună cu colegii de clasă, începe examenul de bacalaureat la 24 iunie 1940. Comisia de examinare are următoarea componenţă: **Petre**

Andrei, ministrul Educației Naționale, președinte și examinator pentru Filosofie; **P. Panaitescu**, profesor la Liceul „Matei Basarab", pentru Limba Română; **M. Perieteanu**, profesor la Liceul „Gh. Șincai", pentru Limba Franceză; **Virgil Arbore**, profesor la Liceul „Gh. Șincai", pentru Istorie; **C. Antonescu**, profesor la Colegiul „Sf. Sava", pentru Geografie; **Al. Andronic**, profesor la Liceul „Mihai Viteazul", pentru Matematici; dr. **C. Ionescu**, șef de lucrări la Facultatea de Farmacie, pentru Fizico-Chimie.

362. Corect: „**The Lady's from Kentucky**" (1939).

363. Carol al II-lea primește felicitările membrilor Guvernului pentru „**Înființarea și luarea sub suprema conducere a «Partidului Națiunii»**"-cum menționa Comunicatul din 25 iunie 1940 al Casei Regelui.

364. „**Astăzi**-a spus Carol al II-lea –, **nu ni se mai cer vorbe, ni se cer, înainte de toate, fapte. Omul va fi judecat, de azi înainte, prin ceea ce a știut să îndeplinească și prin credința și munca pe care a depus-o pentru binele țării, încadrat în noul regim**".

365. Regele vizitează Expoziția „Luna Cărții" (4 iunie-4 iulie 1940), deschisă în Pavilionul Cărții de la Palatul Culturii Românești, din Piața Senatului, și Expoziția de Vânătoare amenajată în Sala „Arta" din str. Batiștei.

366. MANFRED VON KILLINGER (1886-1944)-diplomat german, om politic nazist. Ministru plenipotențiar al celui de-al III-lea Reich în București (ianuarie 1941-23 august 1944).

367. Textul Notei ultimative a Guvernului U.R.S.S. către Guvernul Regal al României, remisă de către V.M. Molotov ministrului român la Moscova, Gheorghe Davidescu, la 26 iunie 1940, ora 22:

„În anul 1918, România, folosindu-se de slăbiciunea militară a Rusiei, a desfăcut de la Uniunea Sovietică (Rusia) o parte din teritoriul ei, Basarabia, călcând prin aceasta unitatea secular a Basarabiei, populată, în principal, cu ucraineni, cu Republica Sovietică Ucraineană.

Uniunea Sovietică nu s-a împăcat niciodată cu faptul luării cu forța a Basarabiei, ceea ce Guvernul sovietic a declarat nu o singură dată și deschis în fața întregii lumi.

Acum, când slăbiciunea militară a U.R.S.S a trecut în domeniul trecutului, iar situația internațională care s-a creat cere rezolvarea rapidă a chestiunilor moștenite din trecut, pentru a pune în fine bazele unei păci solide între țări, U.R.S.S. consideră necesar și oportun ca, în interesele restabilirii adevărului, să pășească împreună cu România la rezolvarea imediată a chestiunii înapoierii Basarabiei Uniunii Sovietice.

Guvernul sovietic consideră că chestiunea întoarcerii Basarabiei este legată în mod organic cu chestiunea transmiterii către U.R.S.S. a acelei părți a Bucovinei a cărei populațiune este legată în marea sa majoritate cu Ucraina Sovietică prin comunitatea soartei istorice, cât și prin comunitatea de limbă și compoziție națională.

Un astfel de act ar fi cu atât mai just cu cât transmiterea părții de nord a Bucovinei către U.R.S.S. ar putea reprezenta, este drept că numai într-o măsură neînsemnată, un mijloc de despăgubire a acelei mari pierderi care a fost pricinuită U.R.S.S. și populației Basarabiei prin dominațiunea de 22 de ani a României în Basarabia.

Guvernul U.R.S.S. propune Guvernului Regal al României:

1. Să înapoieze cu orice preț Uniunii Sovietice Basarabia;

2. Să transmită Uniunii Sovietice partea de nord a Bucovinei cu frontierele potrivit cu harta alăturată.

Guvernul sovietic își exprimă speranța că Guvernul român va primi propunerile U.R.S.S. și că acesta va da posibilitatea de a se rezolva pe cale pașnică conflictul prelungit dintre U.R.S.S. și România.

Guvernul sovietic așteaptă răspunsul Guvernului Regal al României în decursul zilei de 27 iunie, curent". (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fondul 71/U.R.S.S., 1940, iunie-iulie, voi. 91).

368. „Ministrul de Externe către Ministerul de Externe al Germaniei

Secret 27 iunie 1940-10,30 a.m.

Mesaj telefonic din trenul special către ministrul Schmidt

Următoarea instrucțiune trebuie să fie transmisă imediat telefonic, în clar, ministrului Fabricius, la București.

«Sunteți rugat să-l vizitați imediat pe ministrul de Externe din București și să-l informați asupra următoarelor:

Guvernul sovietic ne-a informat că a cerut cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord de la Guvernul român. Pentru a evita războiul între România și Uniunea Sovietică, noi nu putem decât să sfătuim Guvernul român să cedeze în fața cererii Guvernului sovietic. Rugăm raportați telegrafic.

Sfârșitul instrucțiunii pentru București.

Ribbentrop»

Transmis telefonic consilierului de Legație [germană din București] Steltzer, la orele 11,00 a.m.". (**Documents on German Foreign Policy. 1918-1945**, Series D, Volume X, 23 June-August 31, 1940, Her Majesty's Stationery Office, London, 1957, documentul 28).

369. CONSILIUL DE COROANĂ-organ permanent consultativ **„asupra problemelor de Stat de însemnătate excepțională"**, format ad-hoc în timpul regimului parlamentar. Carol al II-lea l-a instituit la 30 martie 1938, în condițiile în care dizolva partidele politice și concentra puterea în mâinile sale. Alături de Frontul Renașterii Naționale-unicul partid de Stat –, Consiliul de Coroană era menit să accentueze poziția regelui în viața politică a țării. Consilierii regali, având rangul de miniștri de Stat, erau desemnați de suveran din rândul demnitarilor Statului, al Bisericii, Armatei, Casei Regale și al altor personalități de vază. Prin Legea-decret nr. 1421 din 30 martie 1938, au fost numiți consilieri regali: patriarhul Miron Cristea, mareșalul Alexandru

Averescu, mareşalul Constantin Prezan, generalul Arthur Văitoianu, Alexandru Vaida-Voievod, G.G. Mironescu, Nicolae Iorga, dr. Constantin Angelescu, Gheorghe Tătărăscu, Constantin Argetoianu, generalul adj. Ernest Ballif. Ulterior, aveau să devină consilieri regali şi alte personalităţi ale perioadei. A funcţionat până în septembrie 1940.

370. Răspunsul Guvernului Regal al României la Nota ultimativă sovietică, din 26 iunie 1940:

„Guvernul U.R.S.S. a adresat Guvernului român o notă care a fost remisă la 26 iunie 1940, la ora 10 seara, de către excelenţa sa domnul Molotov, Preşedintele Comisarilor Poporului ai Uniunii Sovietice şi Comisar al Poporului pentru Afacerile Străine, excelenţei sale domnului Davidescu, ministrul României la Moscova.

Fiind însufleţit de aceeaşi dorinţă ca şi Guvernul sovietic de a vedea rezolvate prin mijloace pacifice toate chestiunile care ar putea să producă o neînţelegere între U.R.S.S. şi România, Guvernul Regal declară că este gata să procedeze imediat şi în spiritul cel mai larg la discuţiunea amicală şi de comun acord a tuturor propunerilor emanând de la Guvernul sovietic.

În consecinţă, Guvernul român cere Guvernului sovietic să binevoiască a indica locul şi data ce doreşte să fixeze în acest scop. De îndată ce va fi primit un răspuns din partea Guvernului sovietic, Guvernul român îşi va desemna delegaţii şi nădăjduieşte că conversaţiunile cu reprezentanţii Guvernului sovietic vor avea ca rezultat să creeze relaţiuni trainice de bună înţelegere şi prietenie între U.R.S.S. şi România." (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fondul 71/U.R.S.S., 1940, iunie-iulie, vol. 91).

371. Decretul de mobilizare a Armatei apare în presă la 30 iunie 1940.

372. Noua remaniere a Guvernului Tătărăscu are loc la 28 iunie 1940. Alexandru Vaida-Voievod, preşedinte al Adunării Deputaţilor, devine ministru secretar de Stat; Constantin Argetoianu, preşedinte al Senatului-ministru secretar de Stat al Afacerilor Străine; Ion Nistor-ministru secretar de Stat; Teofil Sidorovici, comandantul „Strajei Ţării"-ministru al Propagandei Naţionale.

373. VICTOR IAMANDI (1891-1940)-ziarist, om politic liberal, deputat. Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne (noiembrie 1933-iunie 1934), ministru secretar de Stat (din octombrie 1934), ministru al Cultelor (august 1936-decembrie 1937), al Educaţiei Naţionale şi ad-interim la Culte şi Arte (10 februarie-30 martie 1938), al Justiţiei (2 februarie-24 noiembrie 1939). Consilier regal (din noiembrie 1939). Asasinat de legionari, în noiembrie 1940, la Jilava.

374. TRAIAN POP-ziarist, profesor universitar. Ministru al Inventarului Avuţiilor Publice (februarie 1939-iulie 1940).

375. Carol al II-lea nu se referă, în **Însemnări**-lucru curios, la alte două documente revelatoare, şi anume cel care evocă, într-adevăr, graba Sovietelor de a ocupa teritoriile româneşti specificate în **Nota** ultimativă din 26 iunie 1940, şi răspunsul

Bucureștiului, care consfințește acceptarea marii cesiuni teritoriale. Le reproducem în cele ce urmează:

Nota ultimativă adresată de Guvernul U.R.S.S., în noaptea de 27 spre 28 iunie 1940, Guvernului Regal al României.

„Guvernul U.R.S.S. consideră răspunsul Guvernului Regal al României din 27 iunie ca imprecis, deoarece în răspuns nu se spune direct că el primește propunerea Guvernului sovietic de a-i restitui neîntârziat Basarabia și partea de nord a Bucovinei. Însă cum ministrul României la Moscova, domnul Davidescu, a explicat că răspunsul menționat al Guvernului Regal al României înseamnă accedarea la propunerea Guvernului sovietic, Guvernul sovietic, primind această explicație a domnului Davidescu, propune:

1. În decurs de patru zile, începând de la ora 14, după ora Moscovei, la 28 iunie, să se evacueze teritoriul Basarabiei și Bucovinei de trupele românești.

2. Trupele sovietice în același timp să ocupe teritoriul Basarabiei și partea de nord a Bucovinei.

3. În decursul zilei de 28 iunie trupele sovietice să ocupe următoarele puncte: Cernăuți, Chișinău, Cetatea Albă.

4. Guvernul Regal al României să ia asupra sa răspunderea în ceea ce privește păstrarea și nedeteriorarea căilor ferate, parcurilor de locomotive și vagoane, podurilor, depozitelor, aerodromurilor, întreprinderilor industriale, uzinelor electrice, telegrafului.

5. Să numească o comisiune alcătuită din reprezentanți ai guvernelor român și al U.R.S.S., câte doi din fiecare parte, pentru lichidarea chestiunilor în litigiu în legătură cu evacuarea armatei române și instituțiilor din Basarabia și partea de nord a Bucovinei.

Guvernul sovietic insistă ca Guvernul Regal al României să răspundă la propunerea sus-menționată nu mai târziu de 28 iunie, ora 12 ziua (ora Moscovei)".

Răspunsul Guvernului Regal al României din ziua de 28 iunie 1940:

„Guvernul român, pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic.

Guvernul român ar dori, totuși, ca termenele de la punctul unu și doi să fie prelungite, deoarece evacuarea teritoriilor ar fi foarte greu de adus la îndeplinire în patru zile din pricina ploilor și inundațiilor care au stricat căile de comunicație.

Comisiunea mixtă instituită la punctul 5 ar putea discuta și rezolva această chestiune. Numele reprezentanților români în această comisiune vor fi comunicate în cursul zilei".

(„Universul", an 57, nr. 181 din 4 iulie 1940, p. 7; Ioan Scurtu, **Culegere de documente și materiale privind istoria României**, 1938-1940, București, 1974, p. 241-244).

376. Horia Sima depune jurământul ca subsecretar de Stat la Departamentul Educației Naționale, iar dr. Ion Simionescu ca subsecretar de Stat la Departamentul Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

377. În virtutea acțiunii de reorientare a politicii externe românești, în condițiile internaționale noi, Consiliul de Miniștri, reunit la 1 iulie 1940, avea să aprobe, în unanimitate, renunțarea la garanțiile anglo-franceze din 13 aprilie 1939. La acea dată, A.N. Chamberlain și E. Daladier făcuseră declarații identice potrivit cărora: **„Guvernul englez și Guvernul francez atribuie cea mai mare importanță prevenirii oricărei modificări impuse prin forță sau prin amenințarea cu forța statu-quo-ului în Mediterana și în Peninsula Balcanică. Având în vedere circumstanțele speciale puse în evidență de evenimentele din ultimele săptămâni, cele două guverne au dat, în consecință, României și Greciei asigurarea că, dacă va fi întreprinsă o acțiune punând în pericol independența lor în așa fel încât cele două țări vor considera că este în interesul lor vital să reziste prin forță, Guvernul englez și Guvernul francez se angajează să le dea de îndată toată asistența ce le stă în putere".**

378. Potrivit Comunicatului Ministerului de Interne apărut în presă la 1 iulie 1940, pentru pregătirea operațiunilor de încartiruire a funcționarilor și a populației civile evacuate din nordul Bucovinei și din Basarabia au fost luate măsurile următoare:

„S-au instituit comitete cu reprezentanții autorităților, secretarii Partidului Națiunii, comandanții Gărzilor Naționale, străjerii și societățile de ocrotire socială, care să organizeze primirea și cazarea celor evacuați.

Arhivele și valorile autorităților aduse de funcționarii diferitelor departamente se vor preda, prin dresare de acte, serviciilor respective ale departamentelor din capitala județului unde vor fi plasați cei evacuați".

Au fost stabilite și zonele pentru încartiruirea evacuaților: cei evacuați din Bucovina și județul Hotin-în județul Neamț; cei din județele Soroca și Bălți-în județul Bacău, regiunea Târgu-Ocna; cei din județele Orhei și Lăpușna vor trece prin Tecuci și Buzău și se vor opri la Mizil și la Pătârlagele, în județul Buzău; cei din Tighina și Cetatea Albă vor trece prin Galați în județul Prahova, regiunea Albești; cei din județele Cahul și Ismail vor merge în județele Dâmbovița, Muscel și Argeș în regiunea Găești, Topoloveni.

În Capitală, a fost constituită o comisie specială pentru organizarea găzduirii evacuaților, care a funcționat începând din 30 iunie 1940.

379. GEORGE FLONDOR-rezident regal al Ținutului Suceava.

380. CADRILATER-partea de sud a Dobrogei (județele Caliacra și Durostor). În urma tratativelor româno-bulgare de la Craiova (19 august-7 septembrie 1940), între cele două țări se ajunge la o înțelegere potrivit căreia această zonă va fi cedată Bulgariei.

381. ION ANTONESCU (1882-1946)-militar de carieră, diplomat, om de Stat. Al treilea mareșal al României, în ordinea cronologică a militarilor activi. Șeful Înaltului

Comandament Român în primul război mondial. Ataşat militar la Paris, Londra şi Bruxelles. Comandantul Şcolii Superioare de Război. Şef al Marelui Stat-Major (1933), ministru al Apărării Naţionale (29 decembrie 1937-29 martie 1938), funcţie din care este demis. Adversar declarat al lui Carol al II-lea, a cărui înlăturare o obţine în septembrie 1940. Conducător al Statului şi preşedinte al Consiliului de Miniştri (14 septembrie 1940-23 august 1944). Concepe şi realizează îndeaproape participarea României la războiul din Răsărit (22 iunie 1941-23 august 1944). Din ordinul regelui Mihai I, la 23 august 1944 este arestat şi predat reprezentanţilor partidului comunist, apoi transportat în U.R.S.S., readus în ţară, judecat şi condamnat la moarte. Executat la 1 iunie 1946, la închisoarea Jilava.

382. Comisiile de Afaceri Străine ale Camerei şi Senatului au dezbătut implicaţiile cedării Basarabiei şi Bucovinei.

383. MIHAIL MANOILESCU (1891-1950)-inginer, economist, profesor universitar, autor de studii şi lucrări doctrinare, teoretician al corporatismului. Om politic, iniţial averescan, după care se înscrie în P.N.Ţ. (1929), apoi trece pe poziţii legionare. Adept şi susţinător apropiat al lui Carol al II-lea. În 1920-1921, director în Ministerul Lucrărilor Publice, apoi ministru de Finanţe (martie 1926-iunie 1927). Desfăşoară o campanie perseverentă, pentru readucerea principelui Carol în ţară, care debutează o dată cu plecarea sa în Capitala Franţei, la 13 iunie 1927. După succesul Restauraţiei carliste, devine ministru în mai multe cabinete, începând din 13 iunie 1930 şi până la 6 iunie 1931. Guvernator al Băncii Naţionale a României (14 iulie-27 noiembrie 1931), avea să fie destituit, întrucât refuzase să acorde sprijin Băncii Marmorosch Blank, iritându-l pe rege. În noiembrie 1933, fondează Liga Naţională Corporatistă. Preşedinte al Asociaţiei Generale a Inginerilor din România, ales în februarie 1935. În 1937, înfiinţează revista „Lumea nouă", tribună a corporatismului în România, iar în 1937 publicaţia legionară „Buna-Vestire". La 4 iulie 1940, devine ministru de Externe (până la 14 septembrie 1940) şi semnează, ca împuternicit al Guvernului României, documentele Diktatului de la Viena, din 30 august 1940. În anii regimului antonescian, nu ocupă demnităţi guvernamentale. Este arestat în octombrie 1944, şi deţinut un an şi două luni, apoi din nou arestat, în decembrie 1948, judecat şi condamnat, în aprilie 1952, la 15 ani temniţă grea, 10 ani degradare civică şi confiscarea totală a averii. Moare în închisoarea de la Sighet.

384. STAN GHIŢESCU (1881-1952)-om politic de orientare naţional-creştină, deputat. Vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor (1926). Ministru al Cooperaţiei (decembrie 1937-februarie 1938). Semnatar al cererii de autorizare pentru crearea F.R.N. Ministru al Muncii (4 iulie-14 septembrie 1940). Moare în închisoarea de la Sighet.

385. Potrivit Marelui Stat-Major, operaţiile de evacuare a teritoriilor din Răsărit s-au încheiat la 3 iulie 1940, ora 12.

386. Noua componentă a Guvernului format la 4 iulie 1940, primul după pierderea teritoriilor din Răsărit şi ultimul sub regimul carlist, a fost următoarea:

– inginer **Ion Gigurtu**-preşedintele Consiliului de Miniştri;
– general-adjutant **Gheorghe Mihail**-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri;
– **Mihail Manoilescu**-ministrul Afacerilor Străine;
– **Stan Ghiţescu**-ministrul Muncii;
– inginer **Ion Macovei**-ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor;
– **Gheorghe N. Leon**-ministrul Economiei Naţionale şi ad-interim la departamentele: Finanţe, Domenii, Comerţ Exterior;
– general **David Popescu**-ministrul de Interne;
– general **Constantin Niculescu**-ministrul Apărării Naţionale;
– contraamiralul adj. **Nicolae Păiş**-ministrul Aerului şi Marinei;
– **Hans Otto Roth**-ministrul Minorităţilor;
– **Horia Sima**-ministrul Cultelor şi Artelor;
– dr. **Victor Gomoiu**-ministrul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale;
– prof. **Nichifor Crainic**-ministrul Propagandei Naţionale;
– prof. **Dumitru Caracostea**-ministrul Educaţiei Naţionale;
– **I.V. Gruia**-ministrul Justiţiei;
– dr. **Vasile Noveanu**-ministrul Inventarului Avuţiilor Publice;
– inginer **Mihail Priboianu**-ministrul Înzestrării Armatei;
– **Vasile Stoica**-ministru plenipotenţiar, subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Propagandei Naţionale;
– **Dumitru V. Ţoni** şi **Napoleon Creţu**-subsecretari de Stat pe lângă Departamentul Educaţiei Naţionale;
– general de brigadă **Achile Diculescu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Aerului şi Marinei;
– **Petre Logadi**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Internelor;
– dr. **Ion Simionescu**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale;
– arhitect **Ioan D. Enescu** şi **Augustin Bideanu**-subsecretari de Stat pe lângă Departamentul Finanţelor;
– **Gheorghe Strat**-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Economiei Naţionale;
– **Petre Nemoianu** şi **Dumitru Topciu**-subsecretari de Stat pe lângă Departamentul Agriculturii şi Domeniilor.

387. GHEORGHE MIHAIL (1887-1982)-militar de carieră, general. Participă la primul război mondial, cu gradul de căpitan, apoi de maior. După 1918, ocupă funcţii de comandă ori de Stat-Major. Este avansat, treptat, până la gradele de general de brigadă (1935) şi general de divizie (1939). În 1937-1939, şef al Casei Militare a regelui Carol al II-lea, apoi secretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale (1 februarie-23 noiembrie 1939). Vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (din iulie 1940); şef al Marelui Stat-Major (august-septembrie 1940). Ca urmare a divergenţelor sale cu Ion Antonescu, în septembrie 1940 este scos din cadrele Armatei. Aflat în raporturi apropiate cu regele Mihai şi Curtea Regală, participă, cu rol central, la pregătirea şi la

înfăptuirea actului de la 23 august 1944. Numit în chiar seara acelei zile şef al Marelui Stat-Major, conduce acţiunea de desprindere a trupelor române de forţele Wehrmachtului şi de întoarcere a armelor împotriva Germaniei şi Ungariei. Inspector general al Infanteriei (1944-1945) şi inspector general al Armatei (1945-1947).

388. DAVID POPESCU (1887-1955)-general. Comandant al Brigăzii de Gardă. Ministru de Interne (4 iulie-14 septembrie 1940). În septembrie 1940, din ordinul lui Ion Antonescu, îl însoţeşte pe regele Carol al II-lea în trenul care îl va duce în exil.

389. MIHAI POPOVICI (1879-1946)-jurist şi om politic naţional-ţărănist, prieten apropiat al lui Iuliu Maniu. Unul dintre fruntaşii Partidului Naţional Român şi ai P.N.Ţ. În 1916, se înrolează în Armata Română şi organizează Corpul de Voluntari din Moldova (1917-1918). Participant la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. Membru în Consiliul Dirigent, la Departamentul Industriei şi Comerţului. Vicepreşedinte al P.N.Ţ., ales în septembrie 1935, şi preşedinte al Organizaţiei pentru Banat şi Transilvania, ales în martie 1935. Ministru în mai multe rânduri, la: Finanţe (6-22 iunie 1927; noiembrie 1928-octombrie 1929; iunie 1930-aprilie 1931); Interne (7-13 iunie 1930); Justiţie (august 1932-noiembrie 1933).

390. CONSTANTIN D. DIMITRIU (DOVLECEL) (n. 1874)-jurist şi om politic liberal, membru al Delegaţiei Permanente a P.N.L., ales în iulie 1936. Vicepreşedinte, apoi preşedinte al Senatului. Ministru secretar de Stat la Departamentul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (noiembrie 1933-februarie 1934).

391. GHEORGHE CIPĂIANU (1878-1957)-personalitate ştiinţifică în domeniul agronomiei, om politic liberal, membru al Delegaţiei Permanente a P.N.L., ales în iulie 1936, deputat şi senator. Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor (decembrie 1923-martie 1926; iunie 1926-noiembrie 1928; noiembrie 1933-ianuarie 1934) şi ministru la acelaşi Departament (5 ianuarie-26 februarie 1934).

392. IOAN E. COSTINESCU (1871-1951)-medic, cu contribuţii ştiinţifice în medicina socială; industriaş, proprietarul uzinelor cu acelaşi nume, de la Sinaia, unul dintre principalii fabricanţi de materiale pentru înzestrarea Armatei, printre care muniţie antitanc şi corpuri de proiectil; om politic liberal, deputat. Primar al Capitalei (1922-1928); ministru al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (februarie-octombrie 1934), al Sănătăţii (octombrie 1934-septembrie 1935), ad-interim (august-septembrie 1935), apoi titular (septembrie 1935-august 1936) la Ministerul Industriei şi Comerţului; ministru al Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (1936-1937), al Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale (1938). Moare în închisoarea de la Sighet.

393. VIRGIL POTÂRCĂ (1888-1954)-jurist, om politic naţional-ţărănist, deputat, senator (din 1920). Susţine îndeaproape politica lui Carol al II-lea şi camarila regală. Preşedinte al Uniunii Camerelor Agricole din România. Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii (noiembrie 1928-aprilie 1931), ministru la Justiţie (iunie-august 1932), Lucrări Publice şi Comunicaţii şi, în acelaşi timp, ad-interim la Agricultură şi Domenii (decembrie 1937-februarie 1938).

394. N. POLIZU-MICȘUNEȘTI (n. 1874)-jurist, om politic, deputat. Subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri în Cabinetul format imediat după revenirea lui Carol al II-lea în țară (7-13 iunie 1930). Semnatar al Memoriului oamenilor politici și de cultură în care se lua poziție față de recunoașterea oficială de către factorii de putere a raptului teritorial din iunie 1940.

395. STELIAN POPESCU (1874-1950)-ziarist, proprietarul și directorul „Universului", cel mai răspândit cotidian din România acelei epoci, om politic liberal, deputat. Adversar al politicii lui Carol al II-lea și al actelor camarilei regale. Ministru al Justiției (decembrie 1921-mai 1922; iunie 1927-noiembrie 1928). Președintele Ligii Antirevizioniste Române, constituită în decembrie 1933. Semnatar al Memoriului oamenilor politici și de cultură în care se protesta împotriva raptului Basarabiei și Bucovinei de Nord, în iunie 1940. În primăvara anului 1944, pleacă în Elveția. Moare în Spania, la Madrid, în urma unui accident.

396. GHEORGHE N. LEON (1888-1949)-economist, finanțist și statistician, profesor universitar, om politic liberal, deputat. Președinte al Asociației Generale a Economiștilor Români; secretar general și subsecretar de Stat la Ministerul Industriei și Comerțului (octombrie 1934-august 1936); cenzor la Banca Națională (din august 1936); ministru al Economiei Naționale (iulie-noiembrie 1940); ad-interim la departamentele Finanțe, Agricultură și Domenii (iulie-septembrie 1940). Moare în închisoarea de la Aiud.

397. IOAN D. ENESCU (1884-1974)-arhitect, președinte al Asociației Arhitecților Români, om politic, fruntaș al Partidului Național-Creștin. Subsecretar de Stat la departamentele: Finanțe (30 decembrie 1937-9 februarie 1938; 4 iulie-14 septembrie 1940), Muncă, Sănătate și Ocrotiri Sociale (5 iulie 1943-23 august 1944).

398. AUGUSTIN BIDEANU-unul dintre cei trei legionari incluși de Carol al II-lea în Guvernul Gigurtu, având calitatea de subsecretar de Stat la Departamentul Finanțelor.

399. GHEORGHE STRAT (1894-1961)-jurist și economist, profesor universitar. Președintele Consiliului de Administrație al Casei Asigurărilor Sociale și unul dintre fondatorii Asociației Generale a Economiștilor Români. Joacă un rol proeminent în activitatea Institutului Social Român, condus de Dimitrie Gusti. Subsecretar de Stat la Departamentul Economiei Naționale (4 iulie-14 septembrie 1940).

400. PETRE NEMOIANU (1889-1951)-jurist, publicist, om politic național-creștin, deputat (1926-1927). Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor (4 iulie 1940-21 ianuarie 1941), titular al aceluiași Departament (aprilie-august 1944). Moare în închisoarea de la Aiud.

401. DUMITRU TOPCIU (1887-1958)-subsecretar de Stat pe lângă Departamentul Agriculturii și Domeniilor (4 iulie-14 septembrie 1940).

402. Dr. VICTOR GOMOIU (1882-1960)-medic, profesor universitar. Consacră preocupări largi istoriei medicinii. În 1929, întemeiază Societatea de Istorie a

Medicinii, iar în 1932 Centrul de Studii Medico-Etnografice din sud-estul Europei. Președinte al Societății Internaționale de Istorie a Medicinii (1936-1945), membru al mai multor societăți de istorie a medicinii și de istorie a științei din mari centre europene. Adversar al politicii carliste și al camarilei de la Palat. În 1934, este trimis în judecata Consiliului de Război pentru ofensă adusă regelui. Ministru al Sănătății și Ocrotirilor Sociale (4 iulie-4 septembrie 1940).

403. NICHIFOR CRAINIC (ION DOBRE) (1889-1972)-de formație teologică, scriitor, principalul animator al gândirismului, gazetar și om politic, deputat. Susținător fervent al lui Carol al II-lea. Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău (1926), apoi din București. Face parte din redacția ziarelor „Dacia", „Neamul românesc", „Cuvântul", „Curentul". Director al revistelor „Ramuri" și „Gândirea"; director fondator al ziarului „Calendarul". Consilier cultural al Fundației „Principele Carol". Figură de prim-plan a Ligii Apărării Național Creștine și a Partidului Național Creștin. Ministru al Propagandei Naționale (4 iulie-4 septembrie 1940). La 16 septembrie 1940, este numit președinte al Consiliului de Administrație al Societății de Radiodifuziune, în locul lui Gh. D. Mugur. Membru al Academiei Române, ales în mai 1940. În 1947, este arestat și deținut la Jilava, până în 1962.

404. HANS OTTO ROTH (n. 1890)-principalul lider al etnicilor germani. Secretar general (1918), apoi președinte al Partidului German din România (1919-1938), împreună cu Fritz Fabricius. Președintele tuturor etnicilor germani din Europa (1933). Deputat (1919-1938). Senator de drept. Președintele Bisericii Evanghelice din România. Refuză să depună jurământul ca membru în Guvernul Gigurtu, indiciu al rezervelor Germaniei față de regimul politic din România. Reflectând interesele sașilor pentru păstrarea integrității Ardealului în cadrul României, adoptă o poziție potrivnică Diktatului de la Viena, din 30 august 1940.

405. DUMITRU V. ȚONI (1885-1955)-profesor universitar, om politic de orientare național-democrată iorghistă, deputat. Subsecretar de Stat la Ministerul Educației Naționale în cabinetele din intervalele 30 martie 1938-31 ianuarie 1939; 1 februarie-6 martie 1939; 7 martie-21 septembrie 1939; 28 septembrie-23 noiembrie 1939; 24 noiembrie 1939-10 mai 1940; 11 mai-4 iulie 1940; 4 iulie-4 septembrie 1940. Membru al Comitetului Central al Ligii Antirevizioniste Române.

406. ION V. GRUIA (1895-1948)-jurist, profesor universitar, deputat (1931-1932). Ministru al Justiției (4 iulie-4 septembrie 1940).

407. MIHAIL (BOBI) PRIBOIANU (n. 1892)-inginer minier, om politic de orientare național-țărănistă, deputat (1928-1931; 1932-1933). Ministru al Înzestrării Armatei (4 iulie-4 septembrie 1940).

408. La 3 iulie 1940, o escadrilă britanică, alcătuită din trei vase de linie, un vas purtător de avioane și mai multe crucișătoare și contratorpiloare, a apărut la Mers-el-Kebir, unde era ancorată o forță navală franceză, formată din două vase de linie

(„Dunkerque" şi „Strasbourg"), două cuirasate („Provence" şi „Bretagne"), trei crucişătoare cl. II şi câteva submarine uşoare. S-a cerut, ultimativ, flotei franceze să se alăture celei britanice sau să-şi distrugă vasele în decurs de şase ore, pentru a nu cădea în mâinile Germaniei şi Italiei. Amiralul francez Gensoul a refuzat ultimatumul şi a declarat că va răspunde cu forţa oricărui atac. La expirarea ultimatumului, vasele britanice au deschis focul, iar cele franceze, secondate de bateriile de coastă, au ripostat. A urmat o confruntare dură, cu pierderi şi incendieri de vase.

409. La 4 iulie 1940, Consiliul de Miniştri al Franţei, reunit la Vichy, **„după ce a luat cunoştinţă de atacul neîntemeiat pe care o puternică escadră britanică l-a dat împotriva unei escadre franceze lângă Mers-el-Kebir, exprimă recunoştinţa sa eroicei flote franceze şi hotărăşte să rupă relaţiile diplomatice cu Marea Britanie".**

410. „Ministrul Germaniei în România către ministrul de Externe
Bucureşti, 6 iulie 1940
Foarte urgent.
Nr. 1118 din 6 iulie
Rec. la 6 iulie-09.45 p.m.
Pentru ministrul de Externe, personal.

Regele mi-a comunicat, prin ministrul de Externe Manoilescu, următorul răspuns, pentru a fi transmis Führerului şi Reichcancelarului:

«Majestatea Sa Regele a acceptat comunicarea Führerului, împreună cu mulţumirile acestuia.

În deplin acord cu Guvernul său-care se va ocupa de acum înainte de această problemă-Majestatea Sa declară că este dispus [lipsă un grup de cuvinte din textul original în limba germană] cu iniţierea negocierilor dintre Guvernul român, pe de o parte, şi Guvernul Ungariei şi cel al Bulgariei, pe de altă parte. Această declaraţie se bazează pe speranţa şi încrederea că Führerul îşi va extinde sprijinul moral şi la România, cu scopul de a evita ca părţile opuse să negocieze şi să-şi extindă pretenţiile peste limitele justiţiei naţionale şi ale considerentelor politice. Majestatea Sa subliniază în mod expres faptul că numai astfel de posibilităţi şi soluţii pot fi adoptate care nu vor viola în nici un caz [lipsă un grup de cuvinte din textul original în limba germană] principiul etic (etnic?). Pentru a putea susţine acest principiu este de dorit să se accepte o strămutare reciprocă extensivă de populaţii, strămutare care va fi realizată în mod planificat şi sistematic într-o perioadă bine determinată. Majestatea Sa consideră această acţiune, cât şi rezolvarea finală sperată a tuturor neînţelegerilor cu vecinii menţionaţi mai sus ca un mijloc de a obţine o securitate completă pentru România, printr-o protecţie permanentă a Reichului şi printr-o strânsă şi extensivă colaborare cu Germania.

Majestatea Sa speră că declaraţia sa sinceră, care implică un sacrificiu colosal pentru sentimentul naţional românesc, va fi considerată ca o dovadă a spiritului său de cooperare şi a aprecierii personale pe care o are pentru Führer».

Ministrul de Externe a declarat că el personal a luat de acum încolo în mână conducerea politicii externe a României, cu aprobarea regelui, şi din această cauză cere în mod special sprijinul Germaniei. El va începe negocierile în primul rând cu Ungaria, deoarece aceste negocieri vor fi mult mai dificile decât cele cu Bulgaria. El va ruga Belgradul să-şi asume sarcina unor medieri preliminare, însă asupra acestui lucru ne va ţine la curent.

Ministrul de Externe cere, de asemenea, ca ministrul Romalo să-i acorde cât mai repede prima audienţă.

Fabricius".

(**Documents on German Foreign Policy. 1918-1945**, Stationery Office, London, 1957, documentul nr. 123).

411. Radu Budişteanu, jurist, a depus, la 8 iulie 1940, jurământul ca ministru secretar de Stat la Departamentul Cultelor şi Artelor.

412. ANATOLI IOSIFOVICI LAVRENTIEV-ministrul U.R.S.S. la Bucureşti (iunie 1940-iunie 1941). Carol al II-lea îl va primi în audienţă de prezentare la 8 iulie 1940.

413. ION INCULEŢ (1885-1940)-matematician şi astronom, conferenţiar la Universitatea din Sankt-Petersburg, membru al Academiei Române; om politic liberal, fruntaş al luptei naţionale a românilor din Basarabia. Preşedintele Sfatului Ţării din Basarabia (ales la 21 noiembrie 1917). Din 1918, deputat în mai multe legislaturi în Parlamentul României. Ministru al Basarabiei în Guvernul român (aprilie 1918-februarie 1919; 27 septembrie-12 decembrie 1919; 13 martie-2 mai 1920; ianuarie 1922-martie 1926); ministru al Sănătăţii (iunie 1926-noiembrie 1928), de Interne (noiembrie 1933-august 1936); vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru secretar de Stat (august 1936-noiembrie 1937); ministru al Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor (17 noiembrie-28 decembrie 1937); ministru secretar de Stat (28 iunie-4 iulie 1940).

414. IOAN GH. PELIVAN (1876-1954)-jurist, profesor universitar, om politic naţional-ţărănist, deputat. În 1918, ministru al Republicii Moldoveneşti. Ministru al Basarabiei. Membru al Delegaţiei României la Conferinţa de Pace de la Paris (1919-1920) şi de la Geneva (1922). Ministru de Stat. Senator, numit de rege, în iunie 1939, pentru o perioadă de nouă ani.

415. TEOFIL SAUCIUC-SĂVEANU (1884-1971)-istoric, arheolog, profesor universitar de istorie antică şi de istorie a artei, rector al Universităţii din Cernăuţi (1924); om politic naţional-ţărănist, deputat, senator. Ministru de Stat (1928-1929; 1932-1933). Director ministerial al oraşului Cernăuţi (1930-1931). Preşedinte al Organizaţiei P.N.Ţ. din Bucovina, ales în 1934. Membru al Delegaţiei Permanente a P.N.Ţ., ales în septembrie 1934. Fiul juristului şi omului politic naţional-ţărănist **N. Sauciuc-Săveanu**, ales primar al Cernăuţilor în 1930.

416. Dr. MAXIMILIAN HACMAN-senator bucovinean.

417. ION ŞONERIU (n. 1896)-jurist, om politic agrarian, deputat. Şef de cabinet al ministrului de Finanţe Matei Cantacuzino (1920). Secretar general la Departamentul

Internelor (1931). Şeful organizaţiilor judeţene Dorohoi şi Hotin ale Partidului Agrar.

418. Din „Înalt ordin", lui Ion Antonescu i-a fost impus domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Bistriţa (Vâlcea) pentru o perioadă de cinci săptămâni (9 iulie-1 septembrie 1940), ca urmare a **„numeroase atitudini luate anterior de mine faţă de acei ce au guvernat şi guvernează"**-cum explică generalul, în **Însemnările din detenţie**. La aceasta s-a adăugat memoriul adresat lui Carol al II-lea, la 2 iulie 1940, în care avertiza că **„Ţara se prăbuşeşte"** şi că situaţia este determinată de **„modul ruşinos şi de procedarea dezastruoasă în care s-a făcut părăsirea Bucovinei şi a Basarabiei [...] Cunoscând această întreită realitate-tragedia populaţiei şi a familiilor funcţionarilor, demoralizarea şi dezorganizarea Armatei şi imensele pierderi de materiale –, am mai comunicat regelui că, din cauza greşelilor acumulate şi a carenţei în care s-a găsit conducerea supremă a Statului şi a Armatei, «Poporul şi Armata au fost dezarmate fără luptă. Demoralizarea lor este fără limită, lipsa lor de încredere în conducători este totală. Ura lor în contra vinovaţilor, a tuturor vinovaţilor, de ieri şi de astăzi, creşte» şi i-am adăugat că ceea ce i-am spus atunci nu era decât schiţa din fugă, numai un capitol al tragediei şi al calvarului unui neam, care era numai la începutul lui"** (Alessandru Duţu, Florica Dobre, **Însemnările din detenţie ale generalului Ion Antonescu [1940]**. În: „Cotidianul" an. VIII, nr. 9/[2054] din 20 mai 1998).

419. VASILE RĂDULESCU-MEHEDINŢI-om politic naţional-ţărănist, deputat. Ministru al Justiţiei (decembrie 1937-februarie 1938). Exclus din P.N.Ţ. întrucât, influenţat de Carol al II-lea, a acceptat să facă parte din Cabinetul Goga-Cuza. Din 1938, ministru plenipotenţiar la Bruxelles.

420. Corect: **ALEXANDRU NICOLAESCU**-general, inspector general al Intendenţei. Controlor de Stat (din iulie 1940).

421. În scrisoarea sa către mareşalul Göring, datată 16 iulie 1940, I. Gigurtu se referă, în cea mai mare parte, la chestiunea livrărilor de petrol în schimbul armamentului, îndeosebi pentru aviaţie, apărare antiaeriană, tancuri. **„Dorinţei D-voastră, remisă nouă prin generalul Rozin, de a intensifica livrarea uleiurilor minerale spre Germania, îi vor corespunde din partea noastră toate sforţările. După cum vă va fi raportat prietenul meu, dr. Neubacher, suntem dispuşi-în ceea ce priveşte cantitatea-să dublăm livrările"**. Scrisoarea abordează, apoi, perspectiva pierderii Ardealului şi admite că, în starea sufletească a poporului român, după raptul Basarabiei, **„ridicarea de noi chestiuni teritoriale la graniţa de Vest ar putea avea urmări mult mai grave"**, ducând fie la revoltă, fie la o **„pasivitate absolută"**, din cauza deprimării morale. (**Documents on German Foreign Policy. 1918-1945**. Series D (1937-1945). Vol. X, June 23-August 31, 1940. documentul 183).

422. Rezumând scrisoarea pe care i-o adresase Hitler la 15 iulie 1940, ca răspuns la propunerile sale din 2 iulie 1940 privind trimiterea unei misiuni militare germane în România, Carol al II-lea nu face nici o referire la ameninţarea Führerului cu imediata

distrugere a României. Ea suna astfel: **„Orice încercare de a evita pericolele care amenință țara dumneavoastră, prin manevre tactice de orice fel, trebuie să fie și va fi sortită eșecului. Mai devreme sau mai târziu-și, probabil, într-un timp foarte scurt-rezultatul ar putea fi chiar distrugerea României"**. **(Documents on German Foreign Policy. 1918-1945.** Series D (1937-1945), Vol. X, June 23-August 31, 1940, documentul 171).

423. „Que la nuit porte conseil"-„Ca noaptea să fie un bun sfetnic".

424. Parastasul de doi ani pentru regina Maria a fost oficiat la Biserica Palatului Cotroceni. Au asistat: regele, Marele Voievod Mihai, principesa Elisabeta, președintele Consiliului de Miniștri, Patriarhul României, consilierii regali, membrii Guvernului, comandantul „Strajei Țării", rezidentul regal al Ținutului Bucegi, inspectorul general de armată al Teritoriului, comandantul militar al Capitalei, primarul general al Capitalei, prefectul Poliției Capitalei, membrii Casei Civile și Militare a Regelui, fostele doamne de onoare ale reginei Maria.

425. EDITH VON COLER-prietenă a lui Hitler, corespondentă la București a cotidianului „Deutsche Allgemeine Zeitung", calitate de care se folosea pentru a practica spionaj economic în România și a promova ideologia nazistă în înalta societate din București.

426. ALEXANDRU C. CUZA (1857-1947)-jurist, economist, publicist, profesor universitar, membru al Academiei Române, om politic, deputat. În 1910, formează, împreună cu Nicolae Iorga, Partidul Național-Democrat (din 1932, Naționalist-Democrat); în 1918, participă, alături de Al. Averescu, C. Argetoianu ș.a., la crearea Ligii Poporului; în 1919, constituie Partidul Național Democrat-Creștin, împreună cu grupul de fideli ai Partidului Național-Democrat. În ianuarie 1922, împreună cu dr. N.C. Negulescu, pune bazele Uniunii Național-Creștine. În martie 1923, înființează Liga Apărării Național-Creștine (L.A.N.C.), din care avea să ia naștere gruparea constitutivă a Gărzii de Fier. Conducător, împreună cu Octavian Goga, al Partidului Național-Creștin, creat în iulie 1935. Ministru secretar de Stat în Cabinetul prezidat de O. Goga (28 decembrie 1937-10 februarie 1938). Consilier de Coroană (din 1939).

427. CORNELIU ZELEA (ZELINSKI) CODREANU (1899-1938)-jurist, om politic, „căpitanul" Mișcării Legionare, Adversar al regelui Carol al II-lea și al regimului de autoritate personală instaurat de acesta. În 1922, înființează Asociația Studenților Creștini și participă la constituirea grupării „Generația de la 1922", iar în 1923 fondează, alături de A.C. Cuza, Liga Apărării Național-Creștine (L.A.N.C.). Din iunie 1927, „Generația de la 1922" se va numi Legiunea „Arhanghelul Mihail", devenită, în 1930, Garda de Fier. După trei ani, în decembrie 1933, Garde de Fier avea să fie scoasă în afara legii. Va reapărea în decembrie 1934, sub denumirea de Partidul „Totul pentru Țară", având ca președinte pe Zizi Cantacuzino-Grănicerul, conducător de fapt fiind Corneliu Zelea Codreanu. În mai 1938, Zelea Codreanu este condamnat la zece ani muncă silnică, iar în noaptea de 29 spre 30 noiembrie a aceluiași an va fi

lichidat, lângă Tâncăbești, alături de alte 13 căpetenii legionare, la ordinul telefonic dat de Carol al II-lea de la Berlin, în urma întrevederii sale cu Hitler.

428. Decretul-lege pentru stabilirea regimului muncii în împrejurări excepționale, adoptat la 24 iulie 1940, care prevedea: **„a) Prelungirea duratei de muncă peste durata normală de 8 ore pe zi și peste 48 ore pe săptămână; b) Suspendarea vremelnică a concediilor de odihnă; c) Suspendarea vremelnică a repausului duminical și a sărbătorilor legale numai în întreprinderile lucrând pentru apărarea națională; d) Munca de noapte a femeilor"**.

429. VALERIU (VALER) POP (1892-1958)-jurist, om politic liberal, una din figurile de prim-plan ale grupului „**Păreri Libere**" din cadrul P.N.L. Ministru de Stat al Ardealului (iulie 1931-ianuarie 1932), ministru al Justiției (9 ianuarie-6 iunie 1932), din nou ministru de Stat (octombrie 1934-august 1936), al Industriei și Comerțului (august 1936-noiembrie 1937), ministru secretar de Stat (17 noiembrie-28 decembrie 1937). Ministru plenipotențiar onorar; președinte al Comisiei Internaționale pentru relațiile cu Ungaria (1942). Trimis să semneze, împreună cu Mihail Manoilescu, în calitate de reprezentanți ai Guvernului Gigurtu, Diktatul de la Viena din 30 august 1940. În consecință, prin Decret Regal, este numit, cu data de 16 august 1940, membru în Consiliul juridic de pe lângă Ministerul Afacerilor Străine, cu rangul de ministru plenipotențiar.

430. GHEORGHE D. MUGUR (1878-1946)-publicist. Inspector general al Cultelor și Artelor. Din iulie 1940, președintele Consiliului de Administrație al Societății de Radiodifuziune.

431. FRIEDRICH WERNER VON DER SCHULLENBURG (1875-1944)-conte german, diplomat. Ministru plenipotențiar la Teheran, ambasador la Moscova (octombrie 1934-iunie 1941), în care calitate joacă un rol important în încheierea Tratatului sovieto-german de la Moscova, din 23 august 1939. Participă la complotul împotriva lui Hitler, din 20 iulie 1944, este condamnat la moarte și executat, la 10 noiembrie 1944.

432. I. Gigurtu, prim-ministru, și M. Manoilescu, ministrul Afacerilor Străine, au fost primiți de Hitler la 26 iulie 1940. Întâlnirea de la Berghof a durat două ore și jumătate. Reprezentanții României au remis Führerului o lungă scrisoare de răspuns a lui Carol al II-lea la scrisoarea pe care acesta i-o adresase la 15 iulie 1940. Mesajul regelui, văzut din perspectiva unor noi cesiuni teritoriale din partea României, se sintetizează în următoarele observații și propuneri:

„Semnalez că unul din mijloacele prin care s-ar putea atenua șocul pe care urmează să-l primească poporul român prin anunțarea acestei noi perspective de sacrificii ar fi acela ca regularea diferendelor dintre România, Ungaria și Bulgaria să se facă simultan cu toate celelalte aranjamente ce sunt în perspectivă în estul european și care sunt destinate în concepția puterilor Axei să realizeze un echilibru mai drept și mai durabil în această parte a lumii.

Nu aș putea îndeajuns sublinia importanța acestui punct și nu aș putea îndeajuns semnala pericolul pe care l-ar prezenta pentru pacea însăși o regulare particulară numai a diferendelor românești a doua zi după ocuparea Basarabiei și a nordului Bucovinei.

Nu cred că Statul și Poporul nostru pot să fie considerați ca singurele entități politice menite să aducă jertfe continue pe altarul păcii și pentru instaurarea ordinei politice superioare pe care o intenționează Germania. Un asemenea procedeu ar crea, cu siguranță, la toți vecinii noștri ideea tristă că România este o țară gata să cedeze oricui". (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fondul nr. 71/Transilvania, vol. 40, fila 227 și urm.).

433. I. Gigurtu și M. Manoilescu au avut convorbiri cu Mussolini și Ciano, la 27 și 28 iulie 1940. Au fost reiterate problematica și argumentația conținute în scrisoarea din 26 iulie 1940 adresată de Carol al II-lea lui Hitler și afirmate, de asemenea, în întâlnirea de la Berghof.

434. Ministrul Germaniei la București, Wilhelm Fabricius, a comunicat recomandarea categorică a Führerului ca România să cedeze Bulgariei Dobrogea de sud în granița de dinainte de 1913.

435. M. Manoilescu declarase presei, la 30 iulie 1940, că **„Guvernul ar dori să pășească cu mijloace mai radicale la rezolvarea definitivă a problemei minorităților de același sânge cu popoarele învecinate cu noi, prin măsuri noi luate în spiritul și cu metodele timpului nostru. Între acestea, măsura care a dat foarte bune rezultate în toate țările este schimbul de populație. După cum s-a dovedit pretutindeni, schimbul de populație diminuează, în total sau în parte, minoritățile, înlătură fricțiunile interne și externe, sporește omogenitatea etnică a țării și realizează în cadrul granițelor ei aproape o unanimitate națională"** (Arhiva Istorică Centrală, Cabinetul militar al lui I. Antonescu, pachetul nr. 179, dosarul nr. 1282).

436. AUREL VLAD (n. 1875)-jurist, om politic, inițial de orientare național-țărănistă, deputat. Fost sfetnic al lui Carol al II-lea. Șef al Departamentului financiar al Consiliului Dirigent. Titular la departamentele Finanțe (1919-1920), Culte, precum și la Industrie și Comerț (1928-1929). Șeful organizației județene național-țărăniste Hunedoara. În 1934, este ales membru în Delegația Permanentă a P.N.Ț. Vicepreședinte al Partidului Național Țărănesc. În 1935, ca membru al grupării din P.N.Ț. conduse de Al. Vaida-Voievod, aderă la „Frontul Românesc".

437. Aniversarea încheierii victorioase a Bătăliei de la Mărășești, cea mai mare confruntare militară de pe frontul românesc în primul război mondial (6 august 1917 st. n.).

438. GHEORGHE A.C. CUZA (1896-1950)-jurist, profesor universitar, om politic fascist, deputat. Fiul lui A.C. Cuza Secretar general al Ligii Apărării Național Creștine, apoi al Partidului Național Creștin. Ministru al Muncii (decembrie 1937-februarie 1938). Moare în închisoarea de la Aiud.

439. HERMANN VON RITGEN-consilier la Legația Germaniei de la București.

440. „Ganz Verrücht"-„Nebun de-a binelea".

441. ALEXANDRU MANOLESCU-colonel, aghiotantul principelui Nicolae de Hohenzollern. C. Argetoianu îl numește, în **Memoriile** sale, **„omul prințului"**. Fost director al Institutului de Educație Fizică.

442. NICOLAE DE HOHENZOLLERN (1903-1977)-inginer; principe al României, regent. Fiu al regelui Ferdinand I și al reginei Maria, frate cu Carol al II-lea. Botezat de țarul Nicolae al II-lea al Rusiei. Desemnat să formeze Regența, în temeiul Legii din 4 ianuarie 1926, împreună cu Miron Cristea, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și cu Gheorghe Buzdugan, prim-președinte al Înaltei Curți de Casație și de Justiție (înlocuit, în octombrie 1929, cu magistratul Constantin Sărățeanu). Regența și-a exercitat prerogativele regale, respectiv tutelarea lui Mihai, care era minor, în răstimpul de la decesul regelui Ferdinand I (20 iulie 1927) până la Restaurație (8 iunie 1930). General de Corp de Armată, viceamiral și inspector general al armatelor de aer, uscat și apă. Comandant al Cercetașilor României. Cade în dizgrație și, începând cu data de 9 aprilie 1937, potrivit hotărârii Consiliului de Coroană convocat în aceeași zi, este exclus din rândurile familiei domnitoare, ceea ce însemna decăderea din toate drepturile și prerogativele proprii acestei calități. Era urmarea refuzului său de a anula căsătoria morganatică încheiată în 1931 cu Ioana Doletti-Săveanu (născută Dumitrescu), dar și a unor dedesubturi politice. Va pleca peste hotare, luându-și numele de **Nicolae Brana**.

443. FRONTUL NAȚIONAL STUDENȚESC-organizație de educație națională, culturală și socială a studenților, neînregimentată în F.R.N. Avea să fie constituită la sugestia lui Carol al II-lea, prin Decretul-lege emis de Guvern la 19 octombrie 1939, care preciza că **„Frontul Național Studențesc tinde să dezvolte în membrii săi sentimentul iubirii de patrie și rege, sentimentul solidarității naționale, puterea de jertfă, deprinderea îndeplinirii datoriei, a punctualității, precum și sentimentul onoarei"**. În mai 1940, i s-a acordat personalitate juridică. Frontul Studențesc avea următoarea structură: Comandamentul Suprem; Divizia Studențească; Cohorta; Centuria. Comandamentul Suprem era asigurat de un comandament general, numit prin Înalt Decret Regal.

444. TRAIAN BRĂILEANU (1882-1947)-filosof, etician, sociolog și publicist, profesor universitar la Cernăuți. Ministru al Economiei Naționale (14 septembrie 1940-27 ianuarie 1941). Moare în închisoarea de la Aiud.

445. CAROL I DE HOHENZOLLERN-SIGMARINGEN (CAROL-EITEL-FRIEDRICH) (8/20 aprilie 1839-28 septembrie 1914)-domnitor (10 mai 1866-10 mai 1881), apoi rege al României (10 mai 1881-28 septembrie 1914), întemeietorul familiei regale române. Fiul lui Karl Anton, principe de Hohenzollern-Sigmaringen (1848-1885) și al Iosefinei, principesă de Baden, fiica adoptivă a împăratului Napoleon I. Este adus la cârma țării după răsturnarea domnitorului Al. I. Cuza și în împrejurările în care contele Filip de Flandra refuzase să primească această calitate. În momentul în

care i s-a propus să devină domnitor, era locotenent în cel de-al 23-lea Regiment de Dragoni din Garda Prusiană. La 15 noiembrie 1869, se căsătorește cu Elisabeta (Paula-Ottilia-Elisa), principesă de Wied. Din această căsătorie va rezulta un singur vlăstar-principesa Maria (8 septembrie 1870-9 aprilie 1874). Regele Carol I, care domnește 48 de ani, își leagă numele de mari evenimente din istoria națională, cu deosebire de cucerirea independenței de Stat depline a țării, în războiul din 1877-1878, când se află la comanda Oștirii, dobândind numele de **Mare Căpitan**. Este înmormântat la Curtea de Argeș.

446. FERDINAND DE SAXA-COBURG-GOTHA (1861-1948)-cneaz (1887-1908), apoi rege (țar) al Bulgariei (1908-1918). Fiu al prințului August și al Marieii-Clementina de Orleans. Unchi al reginei Maria a României. S-a căsătorit cu Maria Luiza de Bourbon-Parma, apoi cu Elena de Reuss, mătușă și ea a reginei Maria.

447. „Nota maghiară" este **Aide-mémoire-ul** Guvernului Ungariei remis Guvernului României la 7 august 1940, în care se declara: **„Ungaria nu a renunțat niciodată la recuperarea părților sale pe care România a pus mâna în condițiuni și cu mijloace ce nu sunt de relevat în interesul negocierilor în curs. România știe prea bine că starea de lucruri creată în 1920 a fost considerată de toți ungurii ca provizorie și că nu va fi pace și înțelegere sinceră între Ungaria și România fără rezolvarea problemelor teritoriale"** (Arhiva M.A.E., fondul nr. 71/ Transilvania, vol. 40, fila 227). În vreme ce Aide-mémoire-ul ungar pune accentul pe componenta teritorială, pe acceptarea de către România a modificării granițelor, Aide-mémoire-ul Guvernului român din 10 august 1940 propune, în principal, schimbul de populație: **„Noi credem că scopul ce este natural să fie urmărit de cele două părți este de a rezolva în mod radical chestiunea minorităților și de a pune cele două state ale noastre în situația de a fi cât mai omogene din punct de vedere etnic, cuprinzând în limitele frontierelor lor cel mai mare număr posibil de naționali. În acest scop, schimbul de populație-Guvernul ungar are el însuși aceasta în Aide-mémoire-ul său-pare a fi nu numai o măsură eficace, ci atât de importantă că domină chiar și chestiunile teritoriale, în sensul că acestea din urmă trebuie să se pună în mod logic numai în funcție de chestiunile schimbului de populație"**. (Arhiva Istorică Centrală, fond Ministerul de Interne, dosarul nr. 5/1940, fila 379).

448. La Castelul Peleș, Carol al II-lea își amenajase o fermă de vulpi argintii și o seră de flori, cu toate instalațiile necesare exploatării.

449. La 12 august 1940, începe violenta ofensivă aeriană germană împotriva Angliei, denumită **„Bătălia Angliei"**.

450. ALEXANDRU MARCU (1894-1952)-filolog, profesor universitar de limbă italiană, deputat. Secretar general al Ministerului Educației Naționale. Ministru al Propagandei Naționale (decembrie 1941-23 august 1944). Moare în detențiune.

451. Alexandru Marcu și-a luat doctoratul în Litere la Florența și a făcut parte din Școala română de la Roma (1923-1924).

452. În intervalul 16-24 august 1940, la Turnu-Severin au avut loc tratative între Delegația română, condusă de Valer Pop, și Delegația ungară, condusă de Hory András, consilier intim regal, trimis extraordinar și ministru plenipotențiar, originar din Cluj.

453. EUGEN FILOTTI (1896-1975)-jurist, ziarist și diplomat. Redactor la „Dimineața" și „Adevărul", directorul revistei „Cuvânt liber". Atașat de presă la Legația României de la Praga (1926-1927), director al Serviciului de presă din Ministerul Afacerilor Străine (1928). Ministru plenipotențiar la Ankara (1928-1936), Atena (decembrie 1936-ianuarie 1939), Sofia (ianuarie 1939-iunie 1941). Remite scrisorile de acreditare regelui Boris al III-lea, la 11 martie 1939. Din 1942, îndeplinește aceeași calitate la Budapesta. În 1944-1945, secretar general al Ministerului Afacerilor Străine.

454. BORIS AL III-LEA DE SAXA-COBURG-GOTHA (1894-1943)-rege (țar) al Bulgariei (octombrie 1918-august 1943). Fiul lui Ferdinand I și al prințesei Marie-Louis de Bourbon-Parma. Văr cu Carol al II-lea, regele României. În 1934, suspendă Constituția și instaurează un regim de autoritate personală. Pe plan extern, promovează o politică de alianță cu Germania hitleristă. Moare subit, la întoarcerea în țară de la o dramatică întrevedere cu Hitler, la Rastenburg, având „o sănătate robustă", cum notează soția sa, regina Ioana. Episodul rămâne învăluit în mister.

455. NICOLAE BĂLAN (1882-1955)-arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu, mitropolit al Ardealului. Cărturar, profesor universitar, membru de onoare al Academiei Române (din 1920). Consilier regal. În Consiliile de Coroană din vara anului 1940, se împotrivește cesiunilor teritoriale impuse României de statele fasciste și revizioniste și promovează apărarea integrității teritoriale a Statului național unitar român.

456. ALEXANDRU NICOLESCU (n. 1882)-mitropolit greco-catolic al Blajului. Profesor de Morală și Pastorală (1904), apoi de Teologie (1909-1912) la Blaj. Canonic mitropolitan (1915); episcop de Lugoj (1922). Consilier regal (august 1940).

457. În intervalul 19 august-7 septembrie 1940, la Craiova se desfășoară tratative între Delegația României, condusă de Alexandru Cretzianu, ministru plenipotențiar, și Delegația Bulgariei, condusă de Svetoslav Pommenov, ministru plenipotențiar, în scopul soluționării chestiunilor de ordin teritorial.

458. ION MOȚA (1868-1940)-preot, om politic legionar. Tatăl fruntașului legionar Ion I. Moța (1902-1937), membru fondator al Gărzii de Fier. Invitat la Consiliul de Coroană din noaptea de 29-30 august 1940, se pronunță pentru acceptarea Arbitrajului de la Viena.

459. „**Fără a desface harta**-va consemna Valer Pop –, **am suspendat ședința pentru 10 minute, m-am retras cu generalul Dragalina și Gh. Crutzescu într-o cameră de alături, am examinat harta, am constatat că noua linie de frontieră cerută de Ungaria este de neînchipuit, depășind orice măsură, și astfel bănuielile mele s-au adeverit. Harta anexată acestei lucrări lăsa sub suveranitatea Statului Român numai județele Făgăraș, Sibiu, o parte din Târnave, cu Blajul, un colț din**

județul Alba-fără Alba Iulia –, Hunedoara și Banatul, însă cu două capete de pod pentru Ungaria, la sud de Mureș. Prin urmare, Ungaria revendica mai mult decât 2/3 din Transilvania, circa 67000 km pătrați, cu 3900000 locuitori-între care 2200000 români și numai 1200000 unguri" (Arhiva M.A.E., fond 71/Transilvania, dosar nr. 28, fila 212).

460. Chi lo sa!-Mai știi!

461. La 15 august 1940, prin Înaltul Decret nr. 2 692, Marele Voievod Mihai a fost numit „**â la suite**" (subordonat) în Batalionul de Gardă al Palatului.

462. Victoria italiană în Somalia a fost considerată una dureroasă pentru soarta trupelor britanice, întrucât acest sector african avea o importanță vitală, constituind, împreună cu Aden, o bază și un post de control la intrarea în Marca Roșie.

463. „Încrucișarea vânturilor" este, de fapt, **„La răscruce de vânturi"**, roman al scriitoarei engleze Emily Brontë (1818-1848), după care a fost realizat filmul cu același titlu.

464. Corect: de la ora **17** la ora **21,30**.

465. CONSTANTIN PREZAN (1861-1943)-mareșal al României, militar de carieră, membru de onoare al Academiei Române, senator de drept. Ofițer de Stat-Major, expert în genistică. Adjutant regal. În anii angajării României în primul război mondial, se află la comanda Armatei a IV-a de Nord (august-octombrie 1916), apoi a Grupului de Armate Sud (noiembrie-decembrie 1916). Șef al Marelui Cartier General Român (1916-1918), al Statului-Major General (1918-1920). Se ilustrează în opera de refacere a Armatei Române și în conducerea operațiunilor victorioase ale acesteia, din vara anului 1917. Supranumit **Eroul de la Oituz**. Membru al Consiliului de Coroană (din martie 1938).

466. La Consiliul de Coroană din 23 august 1940 au participat, de asemenea, Valer Pop și Alexandru Cretzianu, șefii delegațiilor României la tratativele româno-ungare de la Turnu-Severin, respectiv, româno-bulgare de la Craiova.

467. VIORICA LITZICA-profesoară. Comandanta Falangei de Străjere.

468. CORNELIA TEODORESCU-comandanta Centrului Predeal de îndrumare străjerească.

469. HORIA I. ZELEA CODREANU (ZELINSKI)-om politic legionar, fratele conducătorului mișcării gardiste. Invitat la ședința Consiliului de Coroană din noaptea de 29-30 august 1940, se pronunță pentru acceptarea Arbitrajului de la Viena.

470. Alături de Mihail Manoilescu, a plecat la Viena, în calitate de „al doilea delegat al României", Valer Pop, ministru plenipotențiar.

471. Numele corect al pilotului: **DODARIU**.

472. Un avion de pasageri al companiei LARES, care efectua cursa București-Arad-Budapesta-Viena, s-a prăbușit pe versantul de vest al muntelui Rășculița din Valea Ciorii (jud. Hunedoara). Au fost morți și răniți. Accidentul s-a petrecut nu la 27

august, cum datează autorul **Însemnărilor zilnice**, ci la 23 august 1940.

473. PANAITE JUGĂNARU-locotenent-colonel, şef de Stat-Major la Comandamentul „Strajei Ţării".

474. PETRE PANU-colonel, comandantul Falangei Străjere.

475. MARIN GEORGESCU-maior, comandantul Centrului Breaza de îndrumare străjerească.

476. În zilele de 29-31 august 1940, Delegaţia României a transmis, telefonic, la Bucureşti, în condiţii tehnice precare, nu mai puţin de 14 telegrame cifrate, prin care informa pas cu pas pe Carol al II-lea şi Guvernul asupra proporţiilor dezastrului ce se producea la Viena. **Însemnările zilnice** nu le înregistrează.

477. Nicolae Iorga a fost surprins de evenimente la Băile Herculane (a revenit în Capitală la ora 17,30), Iuliu Maniu se afla la Cluj (a revenit în Capitală a doua zi). Tot a doua zi s-a întors în Bucureşti Gheorghe Brătianu, care era, şi el, în provincie.

478. Comunicatul, publicat la 31 august 1940, are următorul conţinut:

„Hotărârea Consiliului de Coroană, ţinut în noaptea de 29-30 august, de a accepta arbitrajul puterilor Axei în tratativele româno-ungare a fost luată în circumstanţe excepţional de grele.

Conferinţa de la Viena, determinată din iniţiativa Germaniei şi Italiei, interesate la menţinerea păcii în sud-estul Europei, s-a desfăşurat în împrejurări în care România trebuia să aleagă între salvarea fiinţei politice a Statului nostru şi posibilitatea dispariţiei lui.

Ameninţarea cu războiul din partea duşmanilor noştri, precum şi imposibilitatea miniştrilor de Externe german şi italian de a rămâne mai mult de două zile la Conferinţa de la Viena au determinat România să se hotărască în cel mai scurt timp util.

Acceptarea Arbitrajului, care lăsa totalmente în mâinile Axei rezolvarea diferendului româno-ungar, oferea României, drept compensaţie din partea Germaniei şi Italiei, garantarea categorică a fruntariilor noastre faţă de oricare dintre vecini.

Consiliul de Coroană, examinând toate posibilităţile, a ajuns la singura încheiere mai favorabilă, adică la acceptarea Arbitrajului Axei, România găsindu-se în acest moment absolut izolată între duşmani. Întregul sistem pe care se baza politica externă a democraţiei s-a prăbuşit în întreaga Europă.

În această împrejurare, singura atitudine înţeleaptă a fost aceea de a ralia România la politica Axei, acceptând toate consecinţele ce decurg din noua stare de lucruri.

Pierderile sunt, din nou, zguduitor de dureroase, dar garanţia ce ni s-a dat în schimb este de o însemnătate vitală pentru fiinţa Statului român, în aceste momente când atâtea alte state dispar ca şi cum nu ar fi fost.

Mulţumită acestei garanţii, care ne asigură graniţele, România îşi va putea relua viaţa normală în interior, procedând îndată la demobilizare.

Oricât de dureros este pentru noi rezultatul Arbitrajului, ceea ce trebuie ținut neapărat în seamă în acest moment decisiv este păstrarea ființei Statului și solidarizarea unanimă în jurul Tronului, care îl simbolizează și fără care nu ar exista marea nădejde în ziua de mâine" („Universul", an. 57, nr. 239 din 31 august 1940).

479. Potrivit prevederilor Diktatului de la Viena, din 30 august 1940:

„1. Traseul definitiv al liniei de frontieră care desparte România de Ungaria va corespunde aceluia marcat de harta geografică aci anexată. O comisie româno-ungară va determina detaliile traseului la fața locului.

2. Teritoriul român atribuit Ungariei va fi evacuat de trupele românești într-un termen de 15 zile și remis în bună ordine acesteia. Diferitele faze ale evacuării și ale ocupării, precum și modalitățile lor vor fi fixate în termen de o comisie româno-ungară. Guvernele ungar și român vor veghea ca evacuarea și ocuparea să se desfășoare în ordine completă.

3. Toți supușii români stabiliți în această zi pe teritoriul ce urmează a fi cedat de România dobândesc, fără alte formalități, naționalitatea ungară. Ei vor fi autorizați să opteze în favoarea naționalității române într-un termen de șase luni. Acele persoane care vor face uz de acest drept vor părăsi teritoriul ungar într-un termen adițional de un an și vor fi primiți de România. Ei vor putea să ia, fără nici o împiedicare, bunurile lor mobile, să lichideze proprietatea lor imobilă, până în momentul plecării lor, și să ia cu ei produsul rezultat. Dacă lichidarea nu reușește, aceste persoane vor fi despăgubite de Ungaria. Ungaria va rezolva într-un mod larg și acomodant toate chestiunile relative la transplantarea optanților.

4. Supușii români de rasă ungară stabiliți în teritoriul cedat în anul 1919 de către Ungaria României, și care rămâne sub suveranitatea acesteia, primesc dreptul de a opta pentru naționalitatea ungară, într-un termen de 6 luni. Principiile enunțate în paragraful trei vor fi valabile pentru persoanele care vor face uz de acest drept.

5. Guvernul ungar se angajează solemn să asimileze în totul cu ceilalți supuși unguri pe persoanele de rasă română, care, pe baza arbitrajului de mai sus, vor dobândi naționalitatea ungară. Pe de altă parte, Guvernul român ia același angajament solemn în ceea ce privește pe supușii de rasă ungară, care vor rămâne pe teritoriul român.

6. Detaliile rezultând din transferul de suveranitate vor fi reglementate prin convenția directă între guvernele român și ungar.

7. În cazul în care dificultăți sau îndoieli s-ar ivi în cursul aplicării acestui arbitraj, guvernele român și ungar se vor înțelege pe cale directă. Dacă într-o chestiune sau alta înțelegerea nu se realizează, litigiul va fi supus guvernelor Reichului și Italiei, care vor adopta o soluție definitivă" („Universul", an. 57, nr. 240 din 1 septembrie 1940, p. 1; I. Scurtu, **Culegere de documente și materiale privind istoria României. 1939-1940**, Tipografia Universității București, 1974, p. 258-259).

Diktatul de la Viena nu a fost ratificat nici de rege, nici de Ion Antonescu, şi nici de vreo altă instanţă românească. El nu a fost publicat în „Monitorul oficial". Deci, în nici un fel nu a creat vreodată o stare de drept, ci numai una de fapt.

480. „ERGA OMNES" (lat.)-**faţă de toţi**, iar în dreptul internaţional, cum e cazul aici, **faţă de toate statele**.

481. Al doilea Consiliu de Coroană începe **în noaptea zilei de 30 august, la ora 24.**

482. În ultima sa parte, intervenţia lui Iuliu Maniu în Consiliul de Coroană s-a transformat într-o confruntare deschisă cu regele:

„Dl. Iuliu Maniu: [...] **Eu nu învinovăţesc pe nimeni, nu judec sau nu trag la îndoială bunăvoinţa nimănui, dar în viaţa statelor se fac greşeli care trebuie să-şi aibă răspunderea lor, şi în viaţa unei naţiuni se întâmplă lucruri pentru care trebuie să ispăşească aceia care, dintr-o cauză sau alta, au fost vinovaţi pentru eşecul şi pentru nenorocirea pe care le-au adus neamului. Aceasta şi pentru aceia care nu însuşi neamul să fi fost vinovat, fără să fie vinovaţi particulari şi indivizi, mai ales că, în cazul concret, poporul nu este vinovat, căci acei oameni sau guverne care au avut în mână soarta ţării n-au fost reprezentanţii Ardealului; aceşti domni au avut soarta ţării în mână în urma unei lovituri de Stat.**

Majestatea Sa Regele: **Vă rog să nu faceţi politică internă.**

Dl. Iuliu Maniu: **Acestea le spun nu pentru a face politică internă, ci pentru a arăta în viitor că hotărârea care se aduce pentru dezlipirea Ardealului nu are izvoarele de drept pe care ar trebui să le aibă.**

Să creadă Majestatea Voastră că este cea mai tristă zi a vieţii mele...

Majestatea Sa Regele: **Şi pentru noi toţi.**

Dl. Iuliu Maniu: **... când spun acest lucru astăzi, când suntem chemaţi să ne spunem cuvântul şi părerea asupra unui fapt care hotărăşte de soarta neamului românesc.**

Să-mi daţi voie, Majestate, să mai adaug câteva cuvinte. Nicidecum nu pot recunoaşte şi cred că nici nu este bine ca această distinsă întrunire şi societate să fie socotită ca o corporaţiune deliberativă.

Majestatea Sa Regele: **Nici nu este.**

Dl. Iuliu Maniu: **Eu mă socotesc aici ca un modest sfătuitor al Majestăţii Voastre, dar noi nu ne putem lua rolul să fim o corporaţie deliberativă pe care n-o poate hotărî nimeni decât însuşi poporul, naţia.**

Majestatea Sa Regele: **Dl. George Brătianu are cuvântul.**

(Arhiva M.A.E., fondul nr. 71/ Transilvania, 1920-1944, vol. 42, fila 269).

483. MIHAIL MORUZOV (1887-1940)-unul dintre fondatorii Serviciul Secret de Informaţii şi conducătorul acestuia de la înfiinţare (1924) până în septembrie 1940. Considerat cel mai mare talent în activităţile de spionaj din istoria României. Debutează ca agent, iar în 1917 organizează şi conduce Serviciul de Siguranţă al Deltei. Creează reţele informative care acţionează în strictă clandestinitate la Târgu-Mureş, în anii ocupaţiei hortyste a Transilvaniei, la Chişinău şi Cernăuţi, sub ocupaţia

sovietică (1940-1941). Va fi demis de către rege la 1 septembrie 1940. Executat de către legionari în noiembrie 1940, la închisoarea Jilava.

484. NICKI ŞTEFĂNESCU-general, director general al Siguranţei Statului. Demis la 1 septembrie 1940 de către rege.

485. În Comunicatul nr. 91 al ministrului Casei Regale, datat 4 septembrie 1940, situaţia de fapt este prezentată astfel:

„1. În cursul dimineţei, Majestatea Sa Regală a primit pe d. I. Gigurtu, preşedintele Consiliului de Miniştri. D-sa a prezentat Suveranului demisiunea Guvernului.

Demisiunea a fost primită.

2. Tot în cursul dimineţei, Majestatea Sa Regele a primit în audienţă pe d. general Antonescu.

D-sa a fost însărcinat cu formarea Guvernului.

Bucureşti, 4 sept. 1940".

Decretul regal de numire a generalului Ion Antonescu în funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri:

„Carol al II-lea

Prin Graţia lui Dumnezeu şi Voinţa Naţională

Rege al României

La toţi de faţă şi viitori sănătate

Văzând demisiunea ce Ne-a înfăţişat Guvernul Nostru

Pe baza Art. 46 din Constituţie,

Am decretat şi decretăm:

Art. I-Această demisiune este primită de Noi.

Art. II-Domnul General Ion Antonescu este numit Preşedinte al Consiliului Nostru de Miniştri şi se însărcinează cu formarea noului Guvern.

Dat în Bucureşti, la 4 septembrie 1940.

ss/Carol

nr. 3051".

(„Universul", anul 57, nr. 245 din 6 septembrie 1940).

486. DUMITRU COROAMĂ-general. Simpatizant al mişcării legionare şi prieten cu Ion Antonescu. La 6 septembrie 1940, va deveni comandantul militar al Capitalei.

487. DIMITRIE ORĂŞANU-general. Comandantul Brigăzii de Artilerie.

488. MIHAI (ICĂ) ANTONESCU (1904-1946)-jurist, profesor universitar, om politic, cel mai apropiat colaborator şi confident al lui Ion Antonescu. Iniţial liberal, unul dintre liderii P.N.L. georgist. Preşedinte al organizaţiei naţionale „Tineretul Liberal". Ministru al Justiţiei (14 septembrie 1940-27 ianuarie 1941), al Afacerilor Străine şi vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (iunie 1941-23 august 1944). Arestat la 23 august 1944, deţinut în U.R.S.S., readus în ţară în aprilie 1946, judecat împreună cu Ion Antonescu şi cu alţi demnitari ai guvernării antonesciene, condamnat la moarte şi executat.

489. Carol al II-lea parc aici mult prea evaziv. În fapt, este vorba de redactarea a două decrete pe care le semnează în dimineața zilei de 5 septembrie 1940.

Primul se referă la suspendarea Constituției și la dizolvarea Parlamentului:

„Văzând starea de extremă necesitate în care se găsește țara, am decretat și decretăm:

Art. I-Se suspendă Constituția promulgată la 27 februarie 1938 și public. în Mon. Of. nr. 48 din 27.II.1938.

Art. II-Corpurile legiuitoare se dizolvă pe data acestui Decret-lege.

Art. III-Președintele Cons. Nostru de Miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

ss/Carol

Președintele Consiliului de Miniștri

ss/General I. Antonescu"

Nr. 3052

(„Universul", anul 57, nr. 245 din 6 septembrie 1940).

Al doilea decret privește învestirea generalului Ion Antonescu cu puteri depline în conducerea Statului și fixarea prerogativelor regale:

„Având în vedere Decretul-lege nr. 3052/5 septembrie 1940, am decretat și decretăm:

Art. I-Învestim pe d. general Ion Antonescu, președintele Consiliului de Miniștri, cu depline puteri pentru conducerea Statului Român.

Art. II-Regele exercită următoarele prerogative regale:

a) El este capul Oștirii;

b) El are dreptul de a bate monedă;

c) El conferă decorațiunile române;

d) El are dreptul de grațiere, amnistie și reduceri de pedepse;

e) El primește și acreditează ambasadorii și miniștrii plenipotențiari;

f) El încheie tratate;

g) Modificarea legilor organice, numirea miniștrilor și subsecretarilor de Stat se va face prin decrete regale contrasemnate de președintele Consiliului de Miniștri.

Art. III-Toate celelalte puteri ale Statului se exercită de președintele Consiliului de Miniștri.

Dat în București, la 5 septembrie 1940

ss/Carol

Președintele Consiliului de Miniștri

ss/General Ion Antonescu".

(„Universul", anul 57, nr. 245 din 6 septembrie 1940).

490. MIRCEA ELEFTERESCU (1893-1953)-militar de carieră, locotenent-colonel, apoi colonel. Adjutantul lui Ion Antonescu. Din 1941 până la 23 august 1944, prefect al Poliției Capitalei.

491. Generalul Ion Antonescu a făcut cunoscut că, în ziua de 5 septembrie,

„La ora 4 fără zece minute dimineața, văzând că regele ezită, i-am adresat, prin locotenent-colonelul Elefterescu, scrisoarea următoare:

«Sire,

M-am angajat să apăr cu trecutul, cu cinstea și cu voința mea, Țara și Tronul.

Încercările mele de a găsi oameni cu adevărat patrioți și pricepuți, cu care să fac o echipă nouă de redresare a Statului și de reînfrățire a Majestății Tale cu Țara au eșuat.

Toți cer abdicarea Majestății Tale.

În fața acestei situații și a agitațiunilor pe care eu nu pot să le înec în valuri de sânge, pentru a arunca Țara într-un război civil și a determina ocupația străină, mă simt dator să supun și în scris Majestății Tale glasul Țării.

Cine afirmă altfel face o crimă. Atrag, însă, serios atențiunea Majestății Tale în privința răspunderilor grave care vor apăsa pe vecie asupra Majestății Tale dacă nu dă ascultare imediat și fără ezitare cererii mele, care este a Armatei și a Țării»".

492. SIGMARINGEN-localitate în Bade-Württemberg, pe Dunăre, la sud de Stuttgart. Aici a fost construit, pe o înălțime abruptă, **Castelul Sigmaringen**, reședința Hohenzollernilor, căreia îi aparține familia regală domnitoare din România. În partea cea mai veche, construcția datează din secolul al XII-lea. Corpul principal a fost înălțat în secolul al XVI-lea, iar partea cea mai nouă în 1893. În 1944-1945, loc de refugiu al căpeteniilor regimului de la Vichy.

493. Proclamația lui Carol al II-lea, datată 6 septembrie 1940, are următorul conținut:

„Români,

Vremuri de adâncă tulburare și îngrijorare trec peste scumpa Mea Țară. De acum 10 ani, când am luat locul de adâncă răspundere de a fi cârmaciul Patriei Mele, fără preget, fără odihnă și cu cea mai desăvârșită dragoste, M-am străduit de a face tot ce conștiința Mea îmi poruncea pentru binele României.

Azi, zile de vitregie nespusă îndurerează Țara, care se găsește în fața unor mari primejdii.

Aceste primejdii vreau, din marea Mea dragoste pentru acest pământ în care am fost născut și crescut, să le înlătur, trecând astăzi fiului Meu, pe care știu cât de mult îl iubiți, grelele sarcini ale domniei.

Făcând această jertfă pentru salvarea Patriei, înalț cea mai caldă rugăciune ca ea să-i fie cât mai folositoare.

Lăsând poporului Meu pe scumpul Meu fiu, rog pe toți românii să-l înconjoare cu cea mai caldă și desăvârșită credință și dragoste, ca să poată găsi în ele reazemul de care are atâta nevoie greaua-i răspundere ce de azi înainte apasă asupra umerilor Săi fragezi.

Țara Mea să fie păzită de Dumnezeul Părinților noștri, care să-i hărăzească un cât mai falnic viitor.

TRĂIASCĂ ROMÂNIA!
Carol R".
Bucureşti, 6 septembrie 1940
(„Universul", an 57, nr. 247 din 8 septembrie 1940).

494. Regele Mihai a depus următorul jurământ:
„Jur credinţă Naţiunii Române.
Jur să păzesc cu sfinţenie legile Statului.
Jur să păzesc şi să apăr fiinţa Statului şi integritatea teritoriului României.
Aşa să-mi ajute Dumnezeu.
Mihai".

495. DIMITRIE G. LUPU (1882-1945)-magistrat, fost preşedintele Secţiei a III-a Curţii de Casaţie. În 1937, preşedintele Comitetului Central Electoral. Devine, în septembrie 1940, preşedintele Înaltei Curţi de Casaţie.

496. Il croit que cela fait bien-Crede că aşa se cade.

497. Consiliul de Coroană, calitatea de consilier regal au fost desfiinţate prin Decretul-lege din 6 septembrie 1940.

498. „Straja Ţării"-a fost desfiinţată prin Decretul-lege din 8 septembrie 1940.

499. I. CAMENIŢĂ-colonel. Fost prefect al judeţului Argeş. Devine, începând din 6 septembrie 1940, director general al poliţiilor din Ministerul de Interne.

500. ŞTEFAN ŞOIMESCU-filosof, asistent la Facultatea de Litere din Bucureşti; inspector general şcolar. Membru în Consiliul de Direcţie al „Strajei Ţării", comandantul Falangei de Străjeri. Administrator al Casei Şcoalelor.

501. Raporturile oficiale dintre Mihai I şi Ion Antonescu au debutat, practic, prin Decretul din 6 septembrie 1940 al noului suveran privitor la prerogativele regale şi la învestirea generalului cu puteri depline pentru conducerea Statului Român:
„Mihai I
Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională Rege al României,
La toţi de faţă şi viitori sănătate.
Având în vedere prevederile decretelor-lege din 5 septembrie 1940,
Am decretat şi decretăm:
Art. I.-Învestim pe dl. general Ion Antonescu, preşedintele Consiliului de Miniştri, cu depline puteri pentru conducerea Statului Român.
Art. 2.-Regele exercită următoarele prerogative regale:
a) El este Capul Oştirii;
b) El are dreptul de a bate monedă;
c) El conferă decoraţiunile române;
d) El primeşte şi acreditează ambasadorii şi miniştrii plenipotenţiari;
e) El aprobă modificarea legilor organice şi numeşte pe primul-ministru însărcinat cu depline puteri.
Art. 3.-Toate celelalte puteri ale Statului se exercită de Preşedintele

Consiliului de Miniştri.
Dat în Bucureşti, la 6 septembrie 1940.
Mihai
Preşedintele Consiliului de Miniştri
General I. Antonescu
nr. 3065"
(„Monitorul oficial", nr. 206 bis din 6 septembrie 1940).

502. NICOLAE DRAGOMIR-colonel, teoretician în domeniul militar, profesor al Şcolii de Război din Bucureşti (1927-1940) şi director al acesteia. Doctor în ştiinţe politice şi economice. Membru al Academiei de Ştiinţe şi al Academiei de Ştiinţe Morale şi Politice. În intervalul 14 septembrie 1940-5 aprilie 1941, ministru al Coordonării şi Statului-Major Economic.

CUPRINS

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu: *Carol al II-lea: ultimele luni de domnie* 5

Notă asupra ediției 17

Caietul 11 (15 decembrie 1939 – 9 aprilie 1940) 19

Caietul 11A (10 aprilie – 7 septembrie 1940) 127

Glosar 313

Note 315

Indice de nume și de localități 399

TIPOGRAFIA CICERO
tel. 01/313.82.96 fax:01/312.46.83